

Endelig tilføjede Konsistorium, at da det ved kgl. Resol. af 1. Septbr. 1850 var fastsat, at Adgangen til de Friboliger og Huslejeportioner, som hidtil havde været opterede efter Anciennetet i Konsistorium, skulde staa lige aaben for alle i normerede Pladser ansatte Professorer efter deres Anciennetet, beregnet fra deres første faste Ansættelse ved Universitetet, vilde Optionsordenen for de to da værende Lektorer i det lægevidenskabelige Fakultet og Prof. Warneke, for saa vidt de i sin Tid indtraadte i normerede Professorpladser, være at bestemme efter deres første Udnævnelse, henholdsvis som Lektor og extraordinær Docent, medens Prof. Panums Ansættelse som Professor i Fakultetet vilde bestemme hans Plads i Optionsrækken.

I Skrivelse af 14. Juli 1864 erklærede Ministeriet sig enigt med Konsistorium i, at Prof. Panum i Fakultetet indtog Plads efter Prof. Saxtorph, og at Prof. Warnces Plads som extraordinær Docent blev efter Fakultetets normerede Docenter, ligesom det bifaldt det af Konsistorium ytrede med Hensyn til Optionsordenen.

— Det lægevidenskabelige Fakultet androg, da det stundom var vanskeligt for Censor og Suppleant ved den medicinske Klinik at udføre Censurforretninger, hos Sundhedskollegiet paa, at der enten maatte blive udnævnt en anden Censor og Suppleant i medicinsk Klinik, eller at der maatte blive udnævnt en Suppleant til. Kollegiet gjorde i denne Anledning i Skrivelse til Fakultetet af 25. Jan. 1868 opmærksom paa, at Suppleanterne ikke udnævntes til at deltage i Censuren i noget bestemt Fag; hvis derfor den ene ikke kunde være tilstede ved enkelte Lejligheder, vilde Savnet kunne afhjælpes ved at tilkalde en anden.

— I Følge Frd. af 26. Jan. 1821 § 9 og 30. Decbr. 1839 §§ 10 og 11 paalaa det Generalavditoren ved Landmilitæretaten at møde som Censor ved de juridiske Examina. Efter Ansøgning fra den da værende Generalavditør, Gehejme-konf. A. W. Scheel, hvem disse Møder nogle Gange havde paadraget længere Tids Upasselighed, blev denne ved kgl. Resol. af 20. Decbr. 1870 for sin Person fritaget for hin Pligt.

— I Anledning af en Forespørgsel fra Notarius ved det juridiske Fakultet, Overretsprokurator Mundt, om hans Stilling som Notarius ved Fakultetet vilde være til Hinder for, at han overtog det ham tilbudte Hverv at være fast Censor ved de juridiske Examina, har Fakultetet under 12. April 1871 svaret ham, at det ikke skjønnede, at hans Stilling som Notarius udelukkede ham fra at overtage Funktionen som fast Censor, dersom Ministeriet vilde udnævne ham dertil.

III. Forelæsninger, Øvelser og Examina.

1. Bestemmelser, vedrørende alle eller flere Fakulteter.

Det er i Lindes Medd. f. 1857—63 S. 186 berørt, at Ministeriet under 28. Juli 1862 anmodede Konsistorium om at lade samtlige Fakulteter tage under Overvejelse, om der ikke maatte være Grund til for disse at søge samme Regel om toaarige Forelæsningsplaner givet, som den, der, aabenbart i de studerendes Tarv, ved Frd. 30. Decbr. 1839 § 2 er bestemt for det juridiske Fakultet, hvilket Fakultet det er paalagt hvert andet Aar at udarbejde en toaarg detailleret Studieplan over alle de Foredrag, som høre under den Forelæsningscyklus, der

skal tilendebringes i det forestaaende Biennium. De derefter af Fakulteterne afgivne Erklæringer skulle her nærmere omtales.

Det theologiske Fakultet bemærkede under 17. Febr. 1863 følgende: Ved Spørgsmaalet om at indføre en bestemt bindende Foranstaltning med Hensyn til Ordningen af Forelæsningerne over de theologiske Videnskabsfag i de studerendes Interesse maatte det findes naturligt og rigtigt at tage til Udgangspunkt den hidtil fulgte Orden, saaledes som den var vedtaget ved de theologiske Læreres Overenskomst, for derefter at tage under Overvejelse, om Indførelsen af et Forelæsnings Regulativ maatte være nødvendig eller tilraadelig. Til Oplysning om Forelæsningernes nu værende Omfang og Følge fremsendte Fakultetet en skematisk Fortegnelse over dets Lærevirksomhed i de sidste 10 Aar, se neden for S. 234—35, idet det derhos antydte de Grundsætninger, som derved vare blevne fulgte. Fakultetet var gaaet ud fra, at der altid burde holdes Foredrag over de Hovedfag, med hvilke Theologerne nødvendig maatte begynde deres Studium, og som Følge heraf læstes der stedse over det nye og gamle Testaments Exegese samt Kirkehistorie. Naturligvis medgik der flere Aar, inden f. Ex. hele det nye Testamente fuldstændig blev gennemgaaet; men hvert enkelt Skriffs Fortolkning gav tillige Vejledning til de øvrige, og var derved til Hjælp baade for de yngre og de ældre studerende. Desuden forelaa der trykte Kommentarer, beregnede paa de studerendes Tarv, og det akademiske Kursus var næppe ved noget Universitet anlagt derpaa, at den studerende skulde have Lejlighed til at høre exegetiske Forelæsninger over alle det nye Testaments Skrifter, hvilket endog i det Antal Timer, som efter vore Forhold kunde anvendes paa Exegesen, ikke kunde opnaas, uden ved en kursorisk og overfladisk Behandling fra Docentens Side. Ligeledes havde Fakultetet antaget, at der altid burde holdes Forelæsninger over Dogmatiken og den saakaldte Indledning til Dogmatik, saa at der hvert Aar fuldenndtes et Kursus, skiftevis af de to Docenter, fordi Hensynet til den videnskabelige Frihed gjorde en Fremstilling af forskellige Docenter i dette Fag i høj Grad ønskelig. Med Hensyn til de øvrige Fag, som vare Gjenstand for den theologiske Examens Fordringer, antoges et passende Forhold at være truffet, naar der hvert andet Aar holdtes Forelæsninger over Ethik og Indledning til det nye Testamente, og efter Omstændighederne lige saa hyppig eller kun noget sjældnere over Religionsfilosofi, Symbolik og Hermenevtik, medens Indledningen til det gamle Testamente, for at vinde mere Tid til det gamle Testaments Exegese, kun foredroges hvert tredje Aar. Hvad endelig de Fag angik, som ikke direkte eller ikke i fuldt Omfang vare Gjenstand for den theologiske Examen, men over hvilke udførligere Foredrag kunde være ønskelige, naar der saas hen til den theologiske Videnskabs Fordringer i Almindelighed, da vare Forelæsninger holdte, dels regelmæssig efter længere Mellemrum (hvert fjerde Aar over det gl. Testaments Theologi), dels til ubestemt Tid (saaledes i de anførte 10 Aar 2 Gange over Dogmehistorie og Nordens Kirkehistorie, 1 Gang over kirkelig Statistik, det andet og tredje Aarhundredes kristelige Literatur, praktisk Theologi, Daabens og Folkeundervisningens Historie, kristelige Biografier, Brigittinernes Historie, Apologetik, Forholdet mellem den katholske og den protestantiske Ethik, den græske Kirkes og Sekternes Lære), alt eftersom Hensyn til Omstændighederne havde anbefalet saadanne Foredrag, og de oven anførte Examensforelæsninger havde levet Tid dertil. Ved Siden af Forelæsninger var der gennem hvert Halvaar altid holdt mundtlige og skriftlige Øvelser, og ved

Begyndelsen af hvert akademisk Aar var der blevet meddelt en Anvisning til det theologiske Studium.

Ved denne Ordning af Forelæsninger og Øvelser var Fakultetet overbevist om, at baade de enkelte theologiske Videnskaber kom til deres Ret og at de studerendes Tarv var varetaget saa fuldstændig, som det under vore Universitetsforhold var muligt, idet disse, uden at overvældes, i Løbet af 2 à 3 Aar kunde høre alle de Forelæsninger, der vare nødvendige som Forberedelse til den theologiske Examen, og i en Række af Aar ikke vilde savne Forelæsninger, der for dem ogsaa havde Nyhedens Interesse. Naar Ministeriet derimod ved at foreslaa en fast toaarig Forelæsningscyklus mente, at en saadan Foranstaltning, der for det juridiske Fakultets Forelæsninger var indført, som det hed i Skrivelsen, aabenbart af Hensyn til de studerendes Tarv, muligvis kunde være til Gavn ogsaa for de theologiske studerende, maatte det, efter den givne Fremstilling af Studieplanen, synes ligefrem indlysende, at disse tvært imod vilde tabe derved. Der vilde da ikke hvert Aar kunne læses over Dogmatik og Indledning til Dogmatik; heller ikke vilde disse Discipliner have forskellige Docenter. Dernæst vilde de i Forhold til Examen friere Forelæsninger for en stor Del falde bort; men disse fulgtes just med Interesse af de bedste blandt de studerende. Fremdeles vilde Indklemmelsen af et fuldstændigt Forelæsningskursus i to Aar ikke blive mulig, uden ved en uvidenskabelig og fragmentarisk Behandling af hvert enkelt Videnskabsfag. Og endelig vilde Bienniet sandsynligvis bidrage meget til at fjerne de studerende fra Universitetet, da det store Antal af Forelæsnings timer maatte virke overvældende eller afskrækkende paa mange. Den foreslaaede Forandring forekom saaledes Fakultetet ikke blot unødvendig i Henhold til den i Fakultetet stadig fulgte Forelæsningsplan, men ligefrem at maatte virke skadelig. Men en anden væsentlig Betragtning kom til. Ved Ordningen af det akademiske Kursus toges der vistnok nærmest Hensyn til de studerendes Tarv, men dermed ingenlunde blot til at tilfredsstille Examensfordringer. Den aandelige Bevægelighed og den omfattende Undersøgelse, der var al Videnskabeligheds Princip, forbød lige saa vel af Hensyn til de studerende at indskrænke Forelæsningerne til det rent elementære, som af Hensyn til Lærerne at lade dem ensformig dreje sig i en snæver Kreds, ubetinget begrænset til et vist Maal, uden Mulighed for en friere eller en ejendommelig Behandling, og uden Hensyn til Tidens videnskabelige Interesser. Man kunde umulig ville andet, end at de aandelige Bevægelser skulde være levende i Læreren; men heraf fulgte, at der maatte gives dem en vis fri Selvbestemmelse i Valg og Anlæg af Forelæsninger. Hertil knyttede sig som et underordnet Punkt Spørgsmaalet om den Form, hvorunder Studieplanen gjordes gjældende som akademisk Lov. Hvis Universitetet kun var en Skole, vilde approberede Skemata og en udvortes formel Kontrol passe lige saa godt her som i Skolevæsenet. Men da den administrative Form ikke kunde være uden Harmoni med Forholdets Natur, maatte Fakultetet fremhæve, at saa vist som Regeringen søgte til Docenter ved Universitetet ej blot Lærere til Undervisning, men selvstændige Videnskabsmænd, saa vist maatte den ville overlade til disse en Selvbevægelse i den akademiske Virksomhed. Lige saa lidt som vore Domstole fik deres aarlige Retsorden approberet, lige saa lidt syntes Universitetets Studieplan for hver Cyklus forud at burde approberes af Regeringen. Dette vilde virke meget hæmmende. Fakultetet havde intet imod at have en trykt Studieplan, hvoraf enhver studerende kunde erholde et Exemplar; men mod et hvert andet Aar approberet Forelæsnings skema var det dets Pligt at erklære sig med al Bestemthed; man kjendte ikke noget lignende ved protestantiske Universiteter. Fakultetet fraraadede derfor bestemt den af Ministeriet paatænkte Foranstaltning som uforenelig med den akademiske Bevægelsesfrihed, baade for de studerendes og Universitetslærernes Vedkommende.

Den foran omtalte Oversigt over Fakultetets Lærervirksomhed i de sidste 10 Aar lyder saaledes:

Aar.	Ny Test. Exegese.	Gl. Test. Exegese.	Indledning til Dogmatik.	Dogmatik.	Ethik.	Kirkehistorie.	Indledn. til N. T.	Indledn. til
1853:	1ste Halvaar 2det Halvaar	1. og 2. Kor. Math. 1. Del. Math. 2. Del. Pastoralbrev- ene.	1. Mos. 2. Del. Jer. 1—10 Kap., Jer. Begræd.	Dogm. Indledn. Dogm. Indledn.	2. Del. 1. Del.	" 1. Del.	2. Del af Kirkehist. 3. Del af Kirkehist.	2. Del. 2. "
1854:	1ste Halvaar 2det Halvaar	Brevet til Rom. Joh. Ev., Ephes., Coloss., Philem.	Ps. 90—106. Ps. 72—89, Mich., Nah., Hab.	" Dogm. Indledn.	2. Del. 1. Del.	2. Del. "	4. Del af Kirke- hist., Dogme- hist., 2. og 3. Sekul. jfr. Li- teratur. 5. og 1. Del af Kirkeh.	" 1. Del.
1855:	1ste Halvaar 2det Halvaar	Brevet til Hebr. Joh. Breve. Galat., Aabenb., udv. Stykker af Evang.	Ps. 1—20 Joel, Malach. 1. Mos. 1. Del.	" "	2. Del. 1. Del.	Mods. m. d. kath. og prot. Ethik. Ethik.	6. og 2. Del af Kirkeh. 3. Del af Kirkeh.	2. Del. 1.
1856:	1ste Halvaar 2det Halvaar	1. Kor., 1. og 2. Peter. Philipp., Thess.	1. Mos. 2. Del. Ps. 42—60 Jes. 1—12.	Dogm. Indledn.	2. Del. 1. Del.	1. Del. 2. Del.	4. Del af Kirke- hist., Kirkel. Statistik I. 5. og 1. Del af Kirkehist., kirk. Statistik. II.	" 1. Del.
1857:	1ste Halvaar 2det Halvaar	Brevet til Rom. Pastoralbrev. Joh. Breve, Eph., Coloss., Philem.	Ps. 60—78. Jes. 13, 23. Zachar. Ps. 21—41.	" "	" 1. Del.	1. Del.	2. Del af Kirke- hist., kirk. Stati- stik III. 3. Del af Kirkehist.	2. Del. "
1858:	1ste Halvaar 2det Halvaar	Brevet til Hebr., Aabenb. Galat., Apostl. Gjærn.	Obad., Zeph. Hagg., Mal. 1. Mos. 1. Del.	Dogm. Indledn.	2. Del. 1. Del.	2. Del. "	4. Del af Kirke- hist., Nordens Kirkeh. 5. og 1. Del af Kirkeh.	" 1. Del. 1.
1859:	1ste Halvaar 2det Halvaar	1. Kor., Jac., Jud. 2. Kor., Thess., Philipp., Phi- lem.	1. Mos. 2. Del. Ps. 1—20. Amos.	" Dogm. Indledn.	2. Del. 1. Del.	" 1. Del.	1. Del af Kirkeh. 2. Del af Kirkeh.	2. Del. 2. "
1860:	1ste Halvaar 2det Halvaar	Joh. Breve, de synopt. Evang. 1. Del. De synopt. Evang. 2. Del., Thessal.	Ps. 90—106. Joel, Mich. Ps. 42—61. Jes. 24—35.	Dogm. Indledn. "	2. Del. 1. Del.	2. Del. "	3. Del af Kirkeh. 4. Del af Kirke- hist., Nordens Kirkeh., Dogmehist.	" 1. Del.
1861:	1ste Halvaar 2det Halvaar	Breve til Rom. Brev. til Hebr. Pastoralbrev.	Nah., Hab., Mal. 1. Mos. 1. Del.	Dogm. Indledn.	2. Del. 1. Del.	" 1. Del.	Daabs- og Folkeunder- visn. Hist., kristel. Biografi. 1. Del af Kirkeh. Brigittin Hist.	2. Del. "
1862:	1ste Halvaar 2den Halvaar	Galat. Ephes., Coloss., Aabenb.	1. Mos. 2. Del. Ps. 21—41. Jes. 40—52.	Dogm. Indledn. "	2. Del. 1. Del.	2. Del. "	2. Del af Kirkeh. 3. Del af Kirkeh., Oversigt over hele Kirkeh. og den krist. Psal- mes Historie.	" 1. Del.

erme- tik.	Religions- filosofi og Apologetik.	Symbolik.	Gl. Testam. Theologi.	Praktisk Theologi.	Øvelser.	
"	"	Apol. Confess. Aug.	"	"	Skrftl. Øvels.	Mundtl. Øvelser i patristisk Latin. Examinator. i Kirkehist.
"	"	"	1. Del.	1. Del.	do.	Examinator. i Kirkehist.
"	"	"	2. Del.	2. Del.	do.	Apostl. Gjern. exam. gennemgaaet, mundtl. Øvelser i N. T. Exegese.
"	"	Den luth. Kirkes symb. Lære.	"	"	do.	Examinator. i Ethik. — i Kirkeh.
erme- rtik.	"	"	"	"	do.	Mundtl. Øvelser i Dogm. og Ethik. — i patr. Latin og i Exeg.
"	Religions- filosofi.	"	"	"	do.	Jesu Taler i Math. mundtl. exam. Examinator. i Kirkeh.
"	"	"	"	"	do.	2. Korinth. exam. gennemg. Øvelser i Exegese og bibelsk Theol.
"	"	"	"	"	do.	Mundtl. Øvelser i de 4 Evang. Exam. i Kirkeh. — i Religionsfilosofi.
erme- rtik.	"	Symbolik.	"	"	do.	Exam. over Gal., Jac., 1. Peter og 1. Joh. — i Stykker af den system. Theol.
"	Religions- filosofi.	"	"	"	do.	Joh. Evang. exam. gennemg. Exam. i Kirkeh., Øvelser i patr. Latin.
"	Religions- filosofi.	"	1. og 2. Del.	"	do.	Exam. over Exegese og Indledn. samt bibelsk Theol.
"	"	Apol. Confess. Aug.	"	"	do.	Exam. i Kirkeh. Repetitor. af Ethiken.
"	"	"	"	"	do.	Exam. i Exegese.
"	Religions- filosofi.	"	"	"	do.	Exam. i Kirkehist. Øvelser i patr. Latin.
"	"	Symbolik.	"	"	do.	Mundtl. Øvelser i Exegese og Indl. Exam. i Kirkeh., patr. Latin. Mundtl. theol. Øvelser i Alm.
"	"	Apol. Conf. Aug., den græske Kirk. o. Sekt. Lære.	"	"	do.	Mundtl. Øvelser o. Them. af Ethiken. Exam. i Kirkeh.
erme- rtik.	"	"	1. og 2. Del.	"	do.	Jac., Galat., 1. Peter, 1. Joh. exam. gennemg., Øvelser over Themaer af Dogm., Exam. i Kirkeh., mundtl. theol. Øvelser i Alm.
"	Religions- filosofi.	"	"	"	do.	Øvelser i patr. Latin.
"	Apologetik.	"	"	"	do.	Apostl. Gjern. og de kath. Breve exam. gennemg., Exam. i Kirkeh., patr. Latin, mundtl. theol. Øvels. i Alm.
"	"	Apol. Con- fess. Aug.	"	"	do.	Exam. i Indledn. til Gl. Test., mundtl. Øvelser i de system. Discipliner., Exam. i Kirkeh.

Det lægevidenskabelige Fakultet udtalte under 17. Marts, at der hos de medicinske studerende ikke kunde føles Trang til en Foranstaltning som den foreslaaede, da en for Studiets Tarv tilstrækkelig detailleret Studieplan allerede var givet ved den i længere Tid foretagne Tredeling af den medicinske Examen i en Forberedelsesexamen, en 1ste og en 2den Del af Embedsexamen. Da dertil kom, at de til de forskjellige Discipliner hørende Forelæsninger ikke alle tilendebragtes i 2 Aar, og at Hospitalstjenesten med andre praktiske Øvelser næppe lode sig bringe ind under en saadan Studieplan, kunde Fakultetet ikke tillægge den foreslaaede Foranstaltning nogen væsentlig Betydning, hverken for de studerende eller for Studiet, og fraraadede som Følge deraf dens Vedtagelse.

Komiteen for den filologisk-historiske Embedsexamen bemærkede i sin Erklæring af 16. Decbr. 1862, at der tidligere af Docenterne i klassisk Filologi to Gange, først af afdøde Konf. Petersen og Konf. Madvig, og senere af disse i Forening med afdøde Etatsr. Brøndsted, var udarbejdet, trykt og til tiltrædende studerende uddelt saadanne Planer, som af Ministeriet omtalt, for filologiske Forelæsninger og Øvelser, beregnede paa et Kursus af 3 à 4 Aar. Medens Komiteen fuldstændig erkjendte Forpligtelsen for Docenterne til at sørge for, at Forelæsninger over de væsentlige Examensgjenstande, for saa vidt de egnede sig for Forelæsninger, og de nødvendige forskjellige Øvelser kom igjen i en nogenlunde stadig og ikke efter den sædvanlige Studietid for lang Cyklus, udtalte den dog som sin Mening, at der ikke vilde vindes noget væsentligt ved en saadan periodisk bekjendtgjort Studieplan, hvis Overholdelse i det enkelte, naar den var nogenlunde detailleret, vilde have sine i Studiernes og denne Examens Indretning begrundede Vanskeligheder. Examen omfattede tre Grupper af Fag, af hvilke det ene, den klassiske Filologi, i Følge Examens Formaals og i Følge Bekvemheden til (sammenlignet med Historien) at behandles fælles for alle de studerende og at fremmes ved direkte Undervisning og Øvelse, nødvendigvis optog de studerendes Tid og Kraft i overvejende Grad. Inden for dette specielle Omraade maatte der først og fornemmelig lægges an paa Tilvejebringelsen af grundig Færdighed i de gamle Sprog, og dette Øjemed maatte væsentlig fremmes ved Øvelser, der maatte regnes og indrettes efter den til enhver Tid tilstede værende Kreds af studerendes Standpunkt, Trang og Villighed. Hertil sluttede sig de exegetiske Forelæsninger, der ikke kunde have til Formaal at gennemgaa noget stort Antal af de Oldtids-skrifter, enhver Kandidat skulde angive at have læst, men at give en Anvisning til rigtig og omhyggelig Behandling af Opgaven og de derved forekommende Spørgsmaal og til Benyttelse af Hjælpemidlerne; de enkelte Skrifter, hvorover der læstes, kunde og maatte derfor vælges med Frihed til Afvexling og Hensyn ogsaa til Docentens Interesse og Studier. Selv Forelæsningerne over Filologiens historiske Realdiscipliner (Literaturhistorie, Antikviteter o. s. v.) maatte, navnlig hvad angik Valget mellem den egentlige Forelæsningsform og Examinatorier, sluttende sig til trykte Hjælpemidler eller tidligere Forelæsninger, være afhængige af de øjeblikkelige Forhold med Hensyn til den let overskuelige og ikke i saa stort Antal regelmæssig rekruterede Tilhørerkreds. For de historiske Docenters Vedkommende egnede den Oversigt over Universalhistorien, der krævedes ved Examen, sig ikke til Forelæsningsgjenstand, og de specielle Perioder, som Kandidaten skulde opgive efter eget Valg, behøvede ikke at være saadanne, hvorover der var holdt Forelæsninger, og vilde, selv om dertil passende Forelæsninger holdtes, ikke altid

vælges med Hensyn til disse; der var da fornemmelig at sørge for, at de studerende ved Forelæsninger inden for en Omløbstid af 3 til 4 Aar kunde faa Vejledning til, hvad man med et kortere enkelt Navn havde kaldt den historiske Encyklopædi og Propædævtik. I nordisk Filologi vilde det, der krævedes til denne Examen, næppe være tilstrækkeligt til derpaa at grunde en regelmæssig Forelæsningscyklus, medens Forelæsninger over islandsk Sproglære og exegetiske Foredrag over islandske Sagaer ogsaa uden en bestemt Plan ikke lettelig vilde savnes i Løbet af de til Forberedelsen til Examen medgaaende Aar. Orienterende Vejledning til Anlæg af det hele Examensstudium og specielt af den klassisk-filologiske Del plejede at gives i udførligere Form hvert tredje Aar, kortere hvert Aar. Komiteen troede saaledes ikke at burde tilraade nogen Foranstaltning i den af Ministeriet antydede Retning.

Det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet udtalte under 8. Septbr. 1862, at der inden for samme ikke afholdtes nogen egentlig Embedsexamen med Fordringer af fast foreskrevet Omfang, og da de andre Examina under Fakultetet kun vare Magisterkonferenser, tilmed af meget forskjellig og ofte speciel, uforudseelig Karakter, fandt Fakultetet, at der for dets Vedkommende ikke var nogen Grund til at udkaſte nogen Studieplan.

Ved under 11. Juli 1863 at indsende disse Erklæringer til Ministeriet, udtalte Konsistorium, at det sluttede sig til dem, idet det navnlig henholdt sig til, hvad det theologiske Fakultet fra et almindeligere Synspunkt havde gjort gjældende mod en saadan fast Studieplan som uforenelig med den baade for de studerende og Universitetslærerne nødvendige akademiske Bevægelsesfrihed. Konsistorium tilføjede, at den ved det rets- og statsvidenskabelige Fakultet anordnede Studieplan kun derigjennem havde vist sig taalelig, at det mangfoldige Gange af Universitetets Overbestyrelse var blevet anerkjendt, at der burde vises Lempelse ved dens Gjennemførelse. Skulde den strængt overholdes, vilde det i sine Følger blive en Tilintetgjørelse af al friere videnskabelig Forelæsnings Virksomhed i Retsvidenskabens Tjeneste og et sikkert Middel til at holde de bedste videnskabelige Kræfter fjærnede fra Universitetet. Konsistorium maatte saa meget mere indtrængende fraraade en Foranstaltning i den oven nævnte Retning, som der ikke var mindste Grund til at befrygte, at det Hensyn, som fra alle Sider erkjendtes at burde tages til de studerende ved Forelæsnningernes Anordning og Begrænsning, uden en saadan fast Studieplan skulde blive tilsidesat.

Herefter stillede Ministeriet Sagen foreløbig i Bero. Som det imidlertid foran Side 89 er omtalt, blev den gjenoptaget under Sagen om Indførelse af Examenskommissioner.

Ministeriet udtalte nemlig i Skrivelse til Konsistorium af 21. Novbr. 1864 det ønskelige i, at der for det theologiske og det rets- og statsvidenskabelige Fakultet fastsattes en med Hensyn til Tiden begrænset Plan for de Forelæsninger, der skulde holdes over Fag, der vare Prøvningsgjenstande ved disse Fakulteters Embedsexamina. Efter Ministeriets Mening vilde der for Examensstoffet sættes en naturlig Begrænsning, naar det bestemtes, at Forelæsningerne i 6 Semestre skulde omfatte samtlige til den theologiske Embedsexamen og til de juridiske Embedsexamina samt den statsvidenskabelige Examen fordrede Fag, saaledes at disse i Henseende til Stoffet begrænsedes ved, hvad der i et til dette Tidsløb indskrænket Kursus kunde foredrages af de vedkommende Universitetslærere. En slig Begræns-

ning efter Tid maatte formentlig foretrækkes for detaillerede Forsøg paa at begrænse Stoffet. Ministeriet antog ikke, at der fra det theologiske Studiums Side vilde lægge sig uoverstigelige Hindringer i Vejen for en saadan Tidsbestemmelse, skjønt det theologiske Fakultet i sin af Konsistorium under 11. Juli 1863 indsendte Erklæring af 17. Febr. s. A. havde modsat sig en hertil sigtende Forskrift. Thi af den med Erklæringen indsendte skematiske Fortegnelse over Fakultetets Lærervirksomhed i de sidste 10 Aar havde Fakultetet selv uddraget den Slutning, at de theologiske studerende i Løbet af 2 à 3 Aar kunde høre alle de Forelæsninger, der vare nødvendige for dem som Forberedelse til den theologiske Examen, og heraf syntes det at følge, at Udarbejdelsen af en Plan, som den af Ministeriet forudsatte, kun vilde blive en Indordning af det faktisk udviklede Forhold under en bestemt Regel. For det rets- og statsvidenskabelige Fakultet turde en Udstrækning af Tiden til 3 Aar for den nu anordnede toaarige Forelæsningsplan maaske endog være velkommen og ønskelig i flere Retninger.

Examensstoffet havde i de senere Aar vistnok ophobet sig mere end ønskeligt ved de omtalte Examina og vel navnlig ved den juridiske Embedsexamen, og Forestillingen herom havde uden Tvivl været en af de nærmeste Aarsager til de Forhandlinger i Rigsdagen og Andragender uden fra, som havde givet Stødet til denne Sag. Det vilde derfor være særdeles ønskeligt, om Omfanget af nogle af Prøvningsgjenstandene ved Examen positivt lod sig indskrænke ved Bortskæring af enkelte Dele af Massen. Skjønt de i Sagen foreliggende Ytringer af det theologiske Fakultet ikke lovede synderlig Udsigt til, at dette vilde kunne ske for den theologiske Examen, syntes dette Punkt dog at være af den Vigtighed, at det fortjente en fornyet Overvejelse af Fakultetet. Med Hensyn til den juridiske Embedsexamen turde Opgaven i denne Retning mulig falde lettere. Her kunde mulig enkelte af de i Følge Frd. 30. Decbr. 1839 som særlige Lære- og Examinationsfag staaende Discipliner, saasom Retsvidenskabens Encyklopædi, Sørensen, Kirkeretten, bortfalde som saadanne og optages under den almindelige danske Ret, ligesom det mulig ogsaa kunde være Gjenstand for nærmere Undersøgelse, om Statistiken ikke lod sig inddrage som særskilt Disciplin, og Romerretten anvises Plads som Bidisciplin.

Ministeriet paalagde sluttelig Konsistorium at foranledige, at Spørgsmaalet toges under Overvejelse af det theologiske og af det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, ligesom det begjærede specielle Forslag fra disse Fakulteter om en Fordeling af Forelæsningerne til de paagjældende Examina paa 6 Semestre.

Det theologiske Fakultet udtalte i sin foran Side 89 ff. nævnte Erklæring af 19. Decbr. 1864, idet det henviste til sin Betænkning af 17. Febr. 1863 om Forholdet mellem Forelæsningerne Indhold og Examensfordringerne, følgende: De theologiske Forelæsninger burde i Anlæg og Behandling tage Hensyn baade til Studiet og til Examensfordringerne; det vilde være at opofre Universitetets Formaal, hvis der kun blev foredraget, hvad der var Gjenstand for Spørgsmaal ved en mundtlig Prøve. Dette sidste var kun ringe i Sammenligning med, hvad en middelmadig Student lærte at kjende, og hvad der krævedes ved Examen af positivt Stof, var forskjelligt, allerede fordi der ikke blev stillet de samme Fordringer til svage som til dygtige Kandidater.

Ministeriet nærde en vis Frygt for, at Examensstoffet i de senere Aar mere end ønskeligt havde ophobet sig, og vilde anse det for særdeles heldigt, om Omfanget af nogle af Prøvningsgjenstandene ved Examen positivt lod sig indskrænke ved Bortskæring af enkelte Dele af Massen. Men det Antal af Discipliner, der her fordredes til Examen, var i Forhold til Theologiens hele Omfang indskrænket til det nødvendigste, og dets Behandling i Forelæsningerne underkastet snævre Grænser, saa at der ikke vilde kunne være Tale om at afskaffe enten hele Discipliner eller Dele af dem. Der var heller ikke fra de mange Ordføreres Side fremsat nogen Fordring derom. Betænkningen fra det Roskildske Konvent „havde ikke kunnet finde egentlig Overlæsselse ved det theologiske Studium, saaledes som det for nærværende Tid blev fordret ved Aflæggelse af Examen“. Dog ansaa den det for „kjendeligt, at der maatte være en Bebyrdelse“, og at der derfor burde ske en Indskrænkning i de historiske Fag; men der antydedes kun en Indskrænkning i visse Discipliner, ikke en Bortskæring af Dele. Tillige fordredes der som „aldeles nødvendigt“, at Examinanden, foruden Hebraisk, efter en indskrænket Maalestok (?) skulde kjende det gamle Testamente i Modersmaalet og forstaa at udlægge det i det væsentlige. Det kunde ikke have staaet blot nogenlunde klart for Forfatteren, hvor særdeles meget denne Tillægsfordring indeholdt, lige saa lidt som, at der med en saa omfattende gammeltestamentlig Bibelkundskab just tillige uundgaaelig vilde fordres den Indledning til det gamle Testamente, som man „i Besynderlighed“ vilde have indskrænket. Fakultetet havde paa ny overvejet Muligheden af at give det ubestemte Ønske en bestemt Form, men kunde kun henvise til, hvad der tidligere var blevet udviklet, og gjentage den Forsikring, at dets Medlemmer stadig havde til Formaal at gjøre det theologiske Lærestof saa tilgængeligt og overkommeligt for de studerende som muligt. Vejledningen i Studiet var selvfølgelig kun middelbart en Forberedelse til Examen, og det var kun en aandløs Opfattelse af Universitetslivets Bestemmelse, der kunde betragte det videnskabelige Foredrag som overflødig og derimod lægge den hele Vægt paa Øvelser paa det umiddelbare Examensformaal.

Naar Ministeriet antog, at en fast Begrænsning af det tildelte Tidsmaal afgav en Betryggelse mod Overlæsselse, stemmede denne Opfattelse med den af Fakultetet gjentagne Gange forsvarede. Den Modstand, som Fakultetet gjorde gjældende i Betænkningen af 17. Febr. 1863 mod det da værende Ministeriums Forslag, angik en Indskrænkning af Fakultetets samtlige Forelæsninger til et Biennium. Fakultetet mente klarlig at have godtgjort det undferlige og for de studerende i høj Grad uheldige i hin Plan, og tillige at have vist, hvorledes den af Fakultetet hidtil fulgte, paa en Gang faste og friere Ordning, gav endogsaa en hyppigere Lejlighed til at høre Hovedforelæsningerne, end en toaarig Cyklus vilde gjøre det, og tillige nye Forelæsninger gennem flere Semestre, hvilket sidste ikke mindre var af stor Vigtighed ved et Universitet, hvor de studerende tilbragte deres hele Studietid, og hvor der paalaa Stipendiaterne som en naturlig Forpligtelse en stadig Benyttelse af den akademiske Vejledning. Forholdet blev vel et meget forskjelligt, naar der nu foresloges et Triennium, der efter Ministeriets Ytring kun skulde angaa de Discipliner, der fordredes til Examen. Med denne Indskrænkning vilde Forelæsningerne vistnok kunne indordnes under 6 Semestre, og Fakultetet

indsendte med sin Erklæring en Udsigt over en saadan Cyklus.*) Men hvad der blev opnaaet ved et fast Triennium, havde ikke under alle Universitetsforhold samme Vigtighed eller samme praktiske Betydning. Hvis det var nødvendigt for de studerende at høre Forelæsninger over alle Discipliner og Dele, hvori de kunde blive examinerede, vilde en fast og i det hele uforanderlig Orden være den hensigtsmæssigste, og det vilde da høre med til Planen, at hver Forelæsning kun holdtes en Gang inden for det for dem alle bestemte Tidsrum. Den rene Skoleform vilde være den eneste rette, og de studerende vilde, saaledes som det fandt Sted ved de franske Universiteter, have bestemte Regler for, hvilke Forelæsninger de skulde høre og i deres Fagstudium alene turde høre i ethvert af Trienniets Aar. Men ved Universiteter, der ikke som disse vare Fagskoler, betragtedes Undervisningen paa en helt anden Maade. Ligesom Universitetslivet medførte Fællesskab i Arbejde og Interesser mellem ældre og yngre studerende, vare Forelæsningerne — naturligvis under Forudsætning af visse Forkundskaber — beregnede for Tilhørere med forskellig Forberedelse og ingenlunde for en bestemt Aargang. Tilbejlighed og Beskæftigelser førte den ene tidligere til nogle Discipliner, den anden til andre. Her fik Trienniet mere den rent negative Betydning, at en Forelæsning kun forekom hvert tredje Aar. Et andet Forhold —, som heller ikke var praktisk hos os —, kunde gjøre en uforanderlig Orden til et Gode, nemlig at de studerende søgte forskellige Universiteter; thi Besøget indrettedes da efter de Forelæsninger, hvorpaa der efter Studieplanen kunde gjøres Regning. Men disse to Øjemed havde ingen Indflydelse paa at bestemme Forelæsningernes Ordning hos os; de eksisterede ikke her. Derimod burde efter Fakultetets Dom Planen til en Forelæsningscyklus tage Hensyn til vore særegne akademiske Forhold, nemlig at det var de samme studerende, som gennem en længere Aarrække hørte Fakultetets Forelæsninger. Det var her i de studerendes Interesse, paa den ene Side ikke at fastsætte Cyklus af de nødvendigste Forelæsninger videre end fornødent, paa den anden Side at give Hoveddisciplinerne Fortrin og læse sjældnere over specielle Bidiscipliner. Det var Foreningen af en snævrere og en videre Cyklus, som Fakultetet i mange Aar havde fulgt. Ved at bestemme paa skematiserende Maade det samme faste Aaremaal for alle Forelæsninger, syntes intet at opnaas, der egentlig kunde siges at tjene Universitetets Formaal. Da det ikke var Tilfældet, at de theologiske Forelæsninger, der nødvendig hørte til et Examenskursus, udfyldte 6 Semestre, vilde et treaarigt Skema kun faa den

*) Denne Udsigt lyder saaledes:

1. Semester.	2. Semester.	3. Semester.	4. Semester.	5. Semester.	6. Semester.
N. T. Exegese. G. T. Exegese. Alm. Kirkehist. Dogmatik I. Ethik I.	N. T. Exegese. G. T. Exegese. Alm. Kirkehist. Dogmatik II. Ethik II.	N. T. Exegese. G. T. Exegese. Alm. Kirkehist. Hermenevtik. Religions- filosofi.	N. T. Exegese. G. T. Exegese. Alm. Kirkehist. Dogmatik I. Luth.Symbolik.	N. T. Exegese. G. T. Exegese. Speciel Kirkeh. Dogmatik II. Alm. Indledn. til N. T.	N. T. Exegese. G. T. Exegese. Speciel Kirkeh. Alm. Symbolik. Speciel Ind- ledn. til N. T.
G. T. Theologi.	Apologetik.		Indledn. til G. T.	Indledn. til G. T.	

negative Betydning, at Hovedforelæsningerne herefter kun holdtes hvert tredje Aar, medens Mellemrummet nu aldrig var større end 2 Aar. Heller ikke kunde den faste, udvortes Regelmæssighed anses for et væsentligt Gode; at en Forelæsning en Gang faldt bort, forstyrrede ikke Studiet, forskjellige Forhold kunde endog undertiden gjøre det ønskeligt, f. Ex. naar en ny Haandbog eller Forelæsninger bleve udgivne. Derimod vilde et Forelæsningsskema, udstrakt til 6 Semestre, snarest blive betragtet som og i Virkeligheden ogsaa kunde blive Vejen til en Forøgelse af Stoffet.

Det vilde heraf være klart, at Fakultetet ikke fandt nogen Grund til at fastsætte et Triennium for den theologiske Forelæsningscyklus. Til at formindske Examinationsfordringerne vilde denne Ordning intet kunne bidrage. Imidlertid erkendte Fakultetet, at dersom en fast Bestemmelse efter Aaremaal skulde indføres, vilde den kun kunne være et Triennium. Hvis i saa Fald en Studieplan skulde bekendtgjøres, vilde Fakultetet foretrække den affattet som gjældende for en ubestemt Fremtid, omtrent i en Form som den, Fakultetet nogle Gange af egen Drift havde betjent sig af. Dog forbeholdt Fakultetet sig, at der dermed ikke skulde være foreskrevet Tilendebringen af exegetiske Forelæsninger over alle det nye Testamentes Bøger inden for Trienniet; thi dette vilde som Følge af de talrige exegetiske Hjælpemidler dels være overflødigt, dels undertiden være til Hinder for andre Forelæsninger, der kunde være nødvendiggjorte eller efter Forholdene ønskeligere.

Fakultetet udtalte sluttelig det Haab, saafremt Offenliggjørelsen af en Studieplan skulde blive befalet, at det vilde faa Lejlighed til at ytre sig om den hensigtsmæssigste Form og Maade.

I Professor Hammerichs Separatvotum findes særlig om disse Forslag kun den Bemærkning, at Indførelsen af en treaarig Forelæsningsrække vilde —, hvad Flertallet havde udviklet —, blive betragtet som en Forøgelse og ikke som en Formindskelse af Examinationsbyrden, og at Indskrænkningen i Examinationsstoffet for mangen vilde stille sig som en blot skuffende Indrømmelse, et Skin uden Virkelighed.

I sin Erklæring af 31 Dec. 1864, omtalt foran S. 97 ff under Sagen om Examinationskommissioner, bemærkede det rets- og statsvidenskabelige Fakultet følgende: Skjønt det fastholdt det som sin Overbevisning —, hvad der ogsaa var udtalt og nærmere begrundet i dets Betænkning om Examinationskommissioner —, at under de nu værende Forhold en flittig og med almindelig gode Evner udrustet studerende, som kunde anvende sin Tid udelukkende til sit Embedsstudium, vilde være i Stand til uden Overanstrengelse at fuldende samme i et Tidsrum af 4 à 4½ Aar, og skjønt denne Tid ingenlunde kunde anses for at være uforholdsmæssig lang til en alvorlig og grundig Forberedelse i en saa omfattende Videnskab som Jurisprudensen, havde Fakultetet dog i Almindelighed intet at indvende mod en Bestræbelse for at begrænse Examinationsstoffet og derved indskrænke det juridiske Studiums Omfang, for saa vidt det kunde forenes med den Fordring til Kandidaterne, at de skulde have gjort Retsvidenskaben i dens forskjellige Grene til Gjenstand for et systematisk Studium. Fakultetet maatte imidlertid være enig med Ministeriet, for saa vidt dette udtalte, at en saadan Begrænsning umulig lod sig gennemføre ved at forsøge paa i detaillerede Normer at bestemme Omfanget af Fordringerne i de enkelte Prøvningsgjenstande. De fornuftige Begrænsninger i denne Retning gjorde sig lettest og naturligst gjældende gennem

en længere Tids Examenspraxis, og som tidligere berørt turde Erfaringen have vist, at Examinatorernes Fordringer i denne Retning ikke overskred det rimelige og billige.

Hvad dernæst angik Ministeriets Forslag, at tilvejebringe en Begrænsning ved en Bestemmelse om, at en fuldstændig Forelæsningscyklus skulde tilendebringes i et Tidsrum af 3 Aar, saaledes at Examensstoffet begrænsedes ved, hvad der i et saadant Kursus kunde foredrages af vedkommende Universitetslærere, vilde der for det juridiske Studiums Vedkommende herved for saa vidt intet nyt bestemmes, som allerede Frd. 26. Jan. 1821 § 6 jfr. Frd. 30. Decbr. 1839 §§ 2—4, havde anordnet en lignende, endnu snævrere Begrænsning for Udstrækningen af en Forelæsningscyklus.

Uagtet der ved deslige Bestemmelser lagdes et ikke ganske ringe Baand paa Docentens Frihed, og det vistnok i Almindelighed var mest tilraadeligt til Fremme af et videnskabeligt Studium at overlade til Docentens Skjønsmhed, paa rette Maade at forene Hensynet til, at Forelæstningerne skulde afgive Stof for de studerendes Examensforberedelse, med de rent videnskabelige Hensyn, erkjendte Fakultetet dog, at Bestemmelserne i denne Henseende kunde træffes saa omsigtsfuldt, at de gave Sikkerhed for, at Forelæstningerne tilbørlig koncentreredes, uden dog at berøve Docenten den videnskabelige Frihed. Men fra dette Synspunkt foretrak Fakultetet ganske vist Ministeriets nærværende Forslag for de gjældende Regler, der i flere Retninger vare ikke lidet trykkende for Professorerne, og hvis Fordringer vanskelig vilde kunne fuldstændig tilfredsstilles, navnlig naar hyppige Vakancer og Personalforandringer forefaldt i Fakultetet, saaledes som i de senere Aar havde været Tilfældet. Fakultetet kunde derfor kun med Tilfredsstillelse se, at en Bestemmelse om, at en fuldstændig Forelæsningscyklus skulde tilendebringes i et Tidsrum af 3 Aar (6 akademiske Halvaar), traadte i Stedet for samtlige de nu gjældende Regler i Frd. 26. Jan. 1821 § 6 og Frd. 30. Decbr. 1839 § 4.

Fakultetet antog for øvrigt, at Regelen i Frd. 30. Decbr. 1839 § 2, 1. Passus, med de nødvendige Modifikationer skulde vedblive at gjælde, saaledes at der ved Begyndelsen af hvert tredje akademiske Aar bekendtgjordes for de studerende en detailleret Forelæsningsplan for det förestaaende Triennium. Enkelte Ytringer fra Ministeriets Side kunde imidlertid lade formode, at det var Ministeriets Tanke, at der skulde fastsættes en detailleret 3aarig Forelæsningsplan en Gang for alle. En saadan Bestemmelse vilde forekomme Fakultetet utilraadelig. Det maatte nemlig erindres, at der ikke kunde være Tale om at ordne Forelæstningerne for Trienniet efter et bestemt System, indrettet efter de studerendes forskellige Standpunkter under det fremad skridende Studium, da hvert Aar bragte et Antal nye juridiske studerende til Universitetet. Men naar en fast Forelæsningsplan ikke kunde indrettes saaledes, vilde en Forandring i den Fremgangsmaade, der nu brugtes, være hensigtsløs. Blev en saadan fast Forelæsningsplan normeret, vilde det have til Følge, at Omstændighederne idelig vilde fremkalde Begjæringer om Ændringer for kommende Triennier. Det kunde nemlig let forudses, at snart omfattende Lovreformer, f. Ex. paa Strafferettens og Straffeprocessens Omraade, snart Personalforandringer inden for Fakultetet, snart den Omstændighed, at en Professor udgav en trykt Vejledning for de studerende, dels vilde kunne nødvendiggjøre Udsættelser med Foredraget, dels begrunde, at Foredraget over en Disci-

plin udstræktes over et større eller indskrænkedes til et mindre Antal Halvaar, end ved Affattelsen af Planen havde været paaregnet. Da en saadan Foranstaltning saaledes ingen Fordele vilde medføre, men vel adskillige Ulemper, fraraadede Fakultetet samme, for saa vidt den maatte have været paatænkt af Ministeriet.

For at opnaa en yderligere Begrænsning af Examensstoffet, havde Ministeriet dernæst henledet Opmærksomheden paa det Spørgsmaal, om ikke enkelte af de i Følge Frd. 30. Decbr. 1839 som særlige Lære- og Examinationsfag staaende Discipliner, saasom Retsvidenskabens Encyklopædi, Soretten og Kirkeretten kunde bortfalde som saadanne og optages under Fremstillingen af den almindelige danske Ret, hvorhos det tillige var henstillet til Overvejelse, om ikke Statistiken lod sig inddrage som særskilt Disciplin, og om der ikke kunde anvises Romerretten Plads som Bidisciplin.

Fakultetet skulde med Hensyn til disse Forslag i Almindelighed bemærke, at man vistnok burde gaa til Værks med stor Varsomhed, naar Talen var om at indskrænke Studiets Omfang ved Foranstaltninger af denne Art. Det kunde nemlig ikke miskjendes, at der i det hele var en saadan organisk Enhed mellem de enkelte til den juridiske Videnskab hørende Fag, at man, ved ganske at lade enkelte Discipliner bortfalde, stod Fare for at gjøre Brud paa den Helhed og Fuldstændighed i den juridiske Indsigt, som er Maalet for et systematisk Studium af Retsvidenskabens i dens forskellige Grene. Hertil kom en anden Betænkelighed, nemlig at de Discipliner, om hvis Bortfalden der vilde kunne blive Spørgsmaal, ordentligvis ikke for Retsvidenskabens i det hele vilde frembyde saa megen Interesse, at Professorerne vilde gjøre dem til Gjenstand for særlige Forelæsninger uden for den normerede Forelæsningscyklus; men naar den paagjældende Materie saaledes ophørte at være Gjenstand for særlige Foredrag ved Universitetet, vilde det let under vore Forhold kunne have til Følge, at den forsvandt som særlig Opgave for videnskabelig Behandling.

Paa den anden Side lod det sig ikke ganske nægte, at Fordringerne efter den nu gjældende positive Ordning i visse Henseender gik videre end nødvendigt, idet der skulde aflægges Prøve paa Erhvervelse af visse Kundskaber, der vel maatte anses for nyttige og uddannende for Juristen, men som dog ikke kunde siges at være uomgængelig fornødne til den juridiske Indsigts Helhed og Fuldstændighed, ligesom der heller ikke altid kunde paavises aldeles tilstrækkelige Grunde for at bevare enkelte af de af Forordningen opstillede Discipliner som særlige Examinationsfag, hvad særlig gjaldt om den juridiske Encyklopædi. For saa vidt Bestemmelserne havde denne mere tilfældige, positive Karakter, vilde en Forandring i den angivne Retning ikke frembyde nogen sær Mislighed, saa meget mindre som i flere af disse Tilfælde den anden, oven for fremhævede Betænkelighed af særlige Grunde tabte sin Vægt.

I Følge disse Betragtninger foreslog Fakultetet for det første med Ministeriet, at Retsvidenskabens Encyklopædi bortfaldt som Examinationsfag. Hvad der i Forelæsningerne over denne Disciplin meddeltes de studerende, var vistnok i flere Retninger instruktivt, og bidrog ikke lidet til at give et klarere Overblik over Videnskabens i det hele; men det kunde dog ikke siges, at der ved dets Bortskæring som Examinationsfag borttoges et Led af det organiske hele, som er Studiets og Examensprøvelsens Gjenstand. Ej heller vilde Ophøret af disse Forelæsninger fremkalde et særdeles føleligt Savn i videnskabelig Henseende, ihvorvel

der selvfølgelig ikke kunde være Tale om, at hvad der hidtil var blevet meddelt i disse Forelæsninger, i det hele kunde finde nogen Plads i Foredragene over den almindelige danske Ret. Iøvrigt vilde Fakultetet, dersom dette Fag bortfaldt, vedblivende drage Omsorg for, at den Anvisning til Retsvidenskabens Studium, som hidtil var blevet givet i Forbindelse med Forelæsningerne over Encyklopædien, jfr. Frd. 30. Dec. 1839 § 3 Nr. 1, vedblivende i nogle Timer i hvert Efteraars Halvaar, jfr. Frd. 26 Jan. 1821 § 6 i. f., meddeltes til Hjælp for de unge juridiske studerende. Det behøvede vel næppe at bemærkes, at det selvfølgelig ikke herved tilsigtedes at bevare noget særligt Lære- og Examinationsfag.

Af lignende Grunde foreslog Fakultetet fremdeles, at Statistiken bortfaldt som Prøvningsgjenstand ved den juridiske Embedsexamen. Det var vistnok heldigt, at den juridiske Kandidat ikke var uden statistiske Kundskaber; men dette Fag stod dog i det hele i en saa løs Forbindelse med Retsvidenskaben, at det under ingen Omstændigheder burde bevares, naar man vilde bortsikre alt, hvad der ikke hørte med som nødvendigt Led i det videnskabelige hele, hvori der skulde prøves ved Examen. Der var saa meget mindre Grund til at bevare denne Disciplin nu, da der under det rets- og statsvidenskabelige Fakultet var organiseret et særegt statsvidenskabeligt Studium med dertil hørende Examen, ved hvilken Statistiken, som naturligt er, udgjorde et Hovedfag.

Ved Spørgsmaalet, om Kirkeretten kunde bortfalde som særligt Lære- og Examinationsfag, havde det været afgjørende for Fakultetet, at de for den juridiske studerende vigtigste Dele af denne Videnskab naturlig kunde finde deres Plads i andre Dele af den danske Rets System; saaledes visse Partier i Fremstillingen af Statsretten, andre i Privatretten, navnlig i Tingsretten og Familieretten. Hvad de Dele af Kirkeretten angik, der ikke saaledes kunde optages i andre Dele af Videnskabens System, turde man vistnok uden Betænkelse fritage den juridiske Kandidat for at erhverve sig nærmere Kundskab til samme. Det maatte nemlig erkjendes, naar man saa hen til, hvad der fordredes af den juridiske Kandidat i Statsforvaltningsretten, i og for sig at være uforholdsmæssigt at kræve det omhyggelige Kjendskab til Kirkens Forvaltningsforhold, som dog naturlig maatte fordres, naar Kirkeretten bibeholdtes som særlig Disciplin for Juristen. Fakultetet var derfor ogsaa med Hensyn til dette Fag kommet til det Resultat, at det uden Skade kunde bortfalde.

Derimod turde Fakultetet ikke tilraade at ophæve Sørættens Stilling som særligt Lære- og Examinationsfag. Efter den store praktiske Betydning, som Sørætsforholdene havde hos os, kunde den Fordring til den juridiske Kandidat ej opgives, at han skulde have gjort Læren om dem til Gjenstand for et videnskabeligt Studium. Vel vilde nu denne Lære kunne finde en Plads i den almindelige danske Privatrets System. Men ved en saadan Fremstilling af den vilde ingenlunde et tilsvarende Resultat opnaas som ved den særlige videnskabelige Behandling og det særlige Studium af disse Retsforhold under et. Det maatte nemlig erindres, at flere af Sørætsforholdene saaledes greb ind i hinanden, at kun en samlet Behandling kunde forskaaffe et klart Indblik i deres Væsen og stille deres Ejendommeligheder i det rette Lys; det vilde saaledes f. Ex. være meget uheldigt for det videnskabelige Studium, om Materierne om Hyre- og Fragtforhold, eller om Bodmeri, Havari og Assurance splittedes ad ved en Indordning under den almin-

delige danske Privatret. Denne Indgriben i hinanden, denne gjensidige Belysning var i langt højere Grad ejendommelig for Særetsforholdene end for de Forhold, der fremstilledes i Kirkeretten (eller i sin Tid i Landboretten, da denne udgjorde en særlig Disciplin), saa at det forskjellige Resultat, hvortil Fakultetet kom med Hensyn til disse Discipliner, ikke kunde forundre. Skjønt efter det anførte Fordringen til den juridiske Kandidat om et systematisk Studium af Særetsforholdene ej kunde opgives, og det af Hensyn hertil var af største Vigtighed at bevare de nu anordnede særlige Forelæsninger over denne Gjenstand, hvilke det heller ikke vilde være nødvendigt at give et synderlig større Omfang, end naar deres Stof inddroges under Fremstillingen af den almindelige Privatret, var det vistnok ikke ligefrem nødvendigt at bibeholde Særetten som særligt Examinationsfag. Men det maatte da, samtidig med Bestemmelsen om Særettens Bortfalden, udtrykkelig tilkjendegives, at Fakultetet var berettiget til, baade ved den skriftlige og mundtlige Prøve i den paagældende Afdeling af Privatretten, at stille Spørgsmaal, hentede fra Særetten. Det var imidlertid klart, at en saadan Forandring ikke vilde medføre nogen videre Indskrænkning af Studiets Omfang eller tilvejebringe nogen synderlig Lettelse for de studerende, og Fakultetet kunde da ikke se nogen tilstrækkelig Grund til at fravige det bestaaende.

Lige saa lidt kunde Fakultetet tilraade at anvise Romerretten Plads som Bidisciplin. Naar der ved den fuldstændige juridiske Examen stilledes den Fordring til Kandidaten, at han skulde have gjort et systematisk Studium af Romerretten, der ikke umiddelbart havde praktisk Betydning hos os, havde det selvfølgelig været Meningen, at dette Fag — ligesom den almindelige Retslære — skulde virke understøttende og befrugtende paa Studiet af den danske Ret. Den Forlængelse af Studietiden, som derved bevirkedes, opvejedes vistnok ogsaa rigelig ved den ved dette Studium vundne Klarhed i Opfattelsen af danske Retsinstitutioner. Skulde dette Maal naas, var det ikke nok, at Kandidaten havde et overfladisk Kjendskab til en hel Del romerretlige Terminologier, men det maatte fordres, at han virkelig havde forstaaet de romerske Institutioners ejendommelige Kjærne og Indhold, hvad nødvendigvis forudsatte et umiddelbart Kjendskab til Kilderne. Det var ingenlunde Fakultets Mening, at alle Dele af den romerske Privatret skulde studeres paa denne Maade; men ved de Partier af samme, hvor Romerretten endnu den Dag i Dag dannede Grundlaget for den retsvidenskabelige Behandling, altsaa navnlig ved visse Hovedpartier af Formueretten, burde Studiet anlægges efter denne Maalestok, hvis det skulde give noget virkeligt Udbytte. Stilledes Fordringerne lavere, vilde Bibeholdelsen af Romerretten som Fag ved den fuldstændige juridiske Embedsexamen være ganske hensigtsløs. Men hvis der anvistes den romerske Ret Plads som Bidisciplin, kunde et saadant Studium af samme aldeles ikke i Almindelighed ventes, ikke blot paa Grund af den ringere Indflydelse paa Hovedkarakteren, som Karaktererne i dette Fag vilde faa, men ogsaa navnlig fordi det under den nævnte Forudsætning vilde ligge nær at ophæve den skriftlige Prøve, hvorved Muligheden af at prøve, om Kandidaten havde gjort sig umiddelbart og personlig bekendt med Kilderne, vilde falde bort.

Skjønt Fakultetet saaledes af de anførte Grunde ikke kunde gaa ind paa at ophæve Romerrettens Karakter som Hoveddisciplin, fandt det dog tillige Anledning til at gjøre opmærksom paa, at Fordringerne i dette Fag, saaledes som Fakultetet opfattede dets Stilling, i Virkeligheden vare ikke lidet ringere, end det i

Frd. 30. Dec. 1839 § 3 Nr. 10 var forudsat. Denne Forordning opstillede som Lære- og Examinationsfag: den romerske Ret i Forbindelse med denne Rets Historie og Antikviteter. Det havde i tidligere Tid været sædvanligt at fremstille „den romerske Rets Historie“, hvormed var ment den udvortes Rets-historie, som særlig Disciplin, medens „Antikviteterne“, eller de enkelte Institu-tioners indre Udviklingshistorie, omhandlede i selve Systemet ved Fremstillingen af de enkelte Retsinstitutioner. Det forekom imidlertid Fakultetet, at Fremstillingen af den udvortes Retshistorie som særlig Disciplin gik uden for de Grænser, som i og for sig maatte anses for naturlige for Romerrettens Behandling her ved Uni-versitetet. Den udvortes Retshistorie, der væsentlig vilde indeholde de romerske Statsinstitutioners Udviklingshistorie, laa efter Sagens Natur langt mere under de historiske og filologiske Videnskabers Omraade, end under Retsvidenskaben, og Kjendskab til samme havde i alt Fald saa liden Betydning for det danske Rets-studium, at Fakultetet vilde anse det for utilberligt, af den juridiske Kandidat at fordre et nærmere Studium af den, og det vilde derfor ogsaa bero paa en Mis-kjendelse af Hensigten med dette Fag, om en Docent vilde lægge fortrinlig Vægt paa denne Del af Retshistorien. Noget andet var, at det paa visse Punkter, f. Ex. ved Fremstillingen af Retskilderne i den almindelige Del, kunde blive nødvendigt noget nærmere at omtale enkelte af de Statsinstitutioner, som havde udevet en væsentlig Indflydelse paa Tilvejebringelsen af det hele Retsgrundlag.

Derimod havde Fakultetet, skjønt ikke uden Betænkelighed, trot, at man i en anden Retning kunde gaa et Skridt videre, end Ministeriet havde tænkt sig, nemlig ved at lade den positive Folkeret bortfalde som Examinationsfag ved den juridiske Examen. Vistnok dannede de folkeretlige Forhold en særegen Gruppe af Retsforhold, og Folkeretsvidenskaben udgjorde ganske vist et Led af Retsviden-skaben som hele betragtet. Imidlertid stod denne Del af Videnskaben dog paa en vis Maade som et for sig afsluttet særligt hele, hvis Studium ikke i nogen meget betydelig Grad kastede Lys paa Videnskabens andre Grene, ligesom der ogsaa i det hele sjældnere blev Spørgsmaal for Juristen om Anvendelse af de i Folkeretten erhvervede Kundskaber. Dertil kom, at den positive Folkeret nu ud-gjorde et særligt Fag ved den statsvidenskabelige Examen, og at saaledes den Betænkelighed, det unægtelig vilde have, om Forelæsningerne over denne Disciplin ganske skulde ophøre, herved var fjærnet.

Fakultetet tilraadede i Henhold til det oven anførte, at Retsvidenskabens Encyklopædi, Kirkeretten, den positive Folkeret og Statistik ophørte at være Examinationsfag ved den juridiske Embedsexamen.

Sluttelig udtalte Fakultetet, at en Bestemmelse om, at en fuldstændig Fore-læsningscyklus skulde være tilendebragt i et begrænset Tidsrum, for de statsvi-denskabelige Forelæsningers Vedkommende vilde være en ny Regel, da den for de juridiske Forelæsninger nu gjældende Bestemmelse om Tilendebringelsen af en Cyklus i et Tidsrum af 2 Aar, ikke gjaldt for hine. Naar imidlertid dette Tids-rum fastsattes til 3 Aar, vilde de statsvidenskabelige Docenter ikke have nogen Vanskelighed ved at efterkomme Bestemmelsen, og de havde derfor intet at erindre mod denne Foranstaltning.

Hvad angik Forslaget til en Forelæsningsplan, beregnet paa Forelæsningernes Fordeling og Tilendebringelse i 6 akademiske Halvaar, vilde det ganske vist være meget let for Fakultetet at udarbejde en saadan Plan, som omfattede de Forelæs-

ninger, der nu ere optagne paa Bienniumsplanen; men da Fakultetet, som i det foregaaende bemærket, maatte fraraade, at der en Gang for alle normeredes en fast Trienniumsplan, men derimod ansaa det rettest, at Forelæsningsplanen blev udarbejdet særlig for hvert enkelt Triennium, var der næppe tilstrækkelig Anledning til at udarbejde en Plan, som ikke havde Hensyn til noget bestemt Triennium, og som derfor ikke kunde antages at ville faa praktisk Betydning. Hertil kom, at da der forelaa Forslag til Bortskæring af enkelte Discipliner ved den juridiske Embedsexamen, vilde det være nødvendigt, at dette Punkt først afgjordes, inden en saadan Plan kunde udarbejdes. Gjennemførelsen af de nævnte Forslag om enkelte Discipliners Bortfalden vilde i øvrigt ogsaa gjøre Udarbejdelsen af nye Bestemmelser om Karakterberegningen nødvendig. Fakultetet forbeholdt sig derfor at indkomme med Forslag i begge Henseender, saa snart en Afgjørelse af dette Punkt maatte være truffet, og naar det var vedtaget, med hvilket Halvaar Trienniumsplanen skulde tage sin Begyndelse, hvad formentlig dog ikke burde ske, forinden det nu værende Biennium var udløbet.

Disse Erklæringer indsendte Konsistorium med den foran S. 105 omtalte Skrivelse af 6. Jan. 1865. Idet det billigede, at de af det juridiske Fakultet nævnte 4 Bidiscipliner ophørte at være særlige Examensfag, udtalte det som sin Overbevisning, at de Klager, som vare fremkomne med Hensyn til det juridiske Studium, vel at mærke ikke over uforholdsmæssige Fordringer eller en uforholdsmæssig Strængthed ved Examen, men over en Overbebyrdelse i Henseende til Stoffet for Examenslæsning, ikke blot i den senere Tid havde tabt i Styrke, men at de efterhaanden vilde falde bort. Hertil vilde bidrage ikke blot Gjennemførelsen af den nævnte Foranstaltning, men ogsaa den Omstændighed, at disse Klager for en ikke ringe Del maatte tilskrives Forhold af mere forbiggende Natur. Det var nemlig umiskjendeligt, at disse Klager, til hvilke der i øvrigt i Universitetets Historie kunde anføres forskellige tilsvarende Exempler, stode i nogen Forbindelse med den Omstændighed, at det juridiske Fakultet, paa Grund af en Række Vakancer i et forholdsvis kort Tidsrum, i sig havde optaget en Del nye Kræfter. Det var en Selvfølge, at hvis disse nye Docenter vare, hvad de i Sandhed burde være, en Vinding for Videnskaben, vilde de tilføre denne nye Synspunkter og bestræbe sig for at give den et fyldigere Indhold; det laa derhos i Forholdets Natur, at de ved den første Fremsettelse af deres nye Anskuelser vilde anse sig forpligtede til udførlig at begrunde disses Berettigelse og nærmere at paavise Forholdet mellem dem og den ældre Theori. Hvad der saaledes fremkom i de nye Docenters Forelæsninger, vilde nu altid af mange, for hvem det videnskabelige Synspunkt var det underordnede, blive betragtet som en forøget, unødvendig Byrde, medens Forholdet i Virkeligheden var dette, at det Udbytte, som var vundet for en lettere videnskabelig Opfattelse, opvejede Vanskelighederne for de studerende ved det forøgede Stof. Men efter nogen Tids Forløb, naar det nye havde vundet almindeligere Indgang, vilde selv denne Byrde kunne formindskes, idet Docenten ved senere Fremstillinger vilde kunne forbigaa en Del af det, som han ved den første Fremsettelse ansaa fornødent at medtage for at begrunde sine nye Meninger og belyse disses Forhold til de ældre.

Herefter tilskrev Ministeriet under 10. Marts det theologiske Fakultet, at det var sindet at udvirke en allerhøjeste Resolution om, at samtlige de til den theologiske Embedsexamen hørende Fag skulde foredrages i 3 akademiske Aar eller

6 Semestre, og at det til denne Hensigt paalagdes Fakultetet ved Begyndelsen af hvert 3dje akademiske Aar at udkaste og til Ministeriets Approbation indsende en detailleret Forelæsningsplan for Trienniet. Det begjærede derfor, i Henhold til det af Fakultetet ytrede Ønske, en Udtalelse fra dette om en saadan Forelæsningsplan. Saadan Erklæring indkom imidlertid ikke og Sagen er ikke senere fremmet.

Hvad angaar Begrænsningen af den juridiske Examen, tilskrev Undervisningsministeriet under 10. Marts 1865 Justitsministeriet, at det paatænkte at udvirke en kgl. Resolution for, at følgende Fag af den ved Frd. 30. Dec. 1839 § 3 befalede Forelæsningscyklus, nemlig Retsvidenskabens Encyklopædi, Kirkeretten, den positive Folkeret og Statistik, bortfaldt som særlige Lærefag og Prøvningsgjenstande ved Embedsexamen, saaledes at de vigtigste Dele af, hvad der hidtil, i Overensstemmelse med bemeldte Forordning, af Kirkeretten havde været Gjenstand for en særskilt Forelæsnung, optoges under Statsretten og den almindelige danske Ret, og at det rets- og statsvidenskabelige Fakultet fremdeles havde at drage Omsorg for, at den Anvisning til Retsvidenskabens Studium, som hidtil var blevet givet i Forbindelse med Forelæsningerne over Encyklopædien, vedblivende i nogle Timer i hvert Efteraars Halvaar meddeltes til Hjælp for de unge juridiske studerende. Ved Siden heraf troede Ministeriet at burde indstille, at Hovedkarakteren dog ikke, som hidtil, udelukkende skulde bestemmes ved Sammenlægning af Specialkaraktererne, men at det skulde staa i Censorerne Magt, hvor den vedkommende manglede nogle Points til den højere Hovedkarakter, at tillægge ham denne, naar han efter deres Skjøn over hans Aandsmodenhed og især med Hensyn til den skriftlige Prove i det hele fandtes kvalificeret dertil. Som Følge heraf vilde Udskrift af Specialkarakterer kun paa den examineredes Begjæring være at meddele ham, uden at optages i Testimoniet. Det vilde derhos vistnok være hensigtsmæssigt at bestemme, at der tillagdes den ældste af de to Censorer uden for Fakultetet, i Tilfælde af Stemmenlighed ved det nævnte almindelige Skjøn, den afgjørende Stemme. Endelig udtalte Ministeriet, at det var tilbøjeligt til at antage, at der var Feje til at udvirke de studerende en passende og forsvarlig Lettelse i Examensfordringerne derved, at der anvistes Romerretten Plads som Bidisciplin, og at den skriftlige Opgave i Faget ved Examen bortfaldt for dem, der ikke maatte ønske særlig at underkaste sig de hidtil værende strængere Fordringer i dette Fag. Over disse paatænkte Forandringer ved den juridiske Examen begjærede Undervisningsministeriet en Udtalelse fra Justitsministeriet.

Justitsministeriet afgav sin Erklæring d. 23. Marts. Det udtalte, at det i det hele kunde være enigt i den foreslaaede Indskrænkning af Examen, men henlede Opmærksomheden paa, at Ophævelsen af disse Fag som Prøvningsgjenstande nødvendigvis maatte medføre en Forandring af den hidtil benyttede Karakterberegning. Ikke blot maatte de Tal, der hidtil havde været Udtrykket for Minimum af de enkelte Karakterer, nødvendigvis forandres; men ved Borttagelsen af de oven nævnte 4 Prøvningsfag, der hidtil havde været henregnede til de saakaldte Bifag, vilde Forholdet mellem de saakaldte Hovedfag og Bifag ganske forrykkes, idet Indflydelsen af Hovedfagene betydelig foregedes. Medens Forholdet mellem de nævnte to Grupper nemlig for Tiden kunde betegnes ved Forholdet af 84: 89, vilde Forholdet ved Ophævelsen af de oven nævnte 4 Fag som Prøvningsgjenstande stille sig som 84: 21 eller dersom Undervisningsministeriets Forslag med Hensyn til Romerretten toges til Følge, som 70: 28. Naar imidlertid efter

Forslaget de 4 oft nævnte Fag borttoges, til Dels i Erkjendelse af deres mindre Betydning for Studiet, medens de andre Bifag bibeholdtes, netop paa Grund af, at deres vedvarende Betydning for Studiet erkjendtes, vilde det være nødvendigt at træffe de fornødne Foranstaltninger til, at denne deres Betydning ogsaa hævedes i Karakterberegningen, ligesom det, idet paa den anden Side deres underordnede Stilling lige over for Hovedfagene dog vistnok burde bibeholdes, formentlig vilde være hensigtsmæssigt at hæve Værdien af Specialkaraktererne for Bifagene, der for Tiden var det halve af Værdien for Specialkarakteren i Hovedfagene, til To Tredjedele eller Tre Fjerdedele.

Hvad angik Undervisningsministeriets Forslag om, at der skulde anvises Romerretten Plads som Bidisciplin og at den skriftlige Opgave i Faget ved Examen skulde bortfalde for dem, der ikke maatte ønske særlig at underkaste sig de hidtil værende strængere Fordringer i dette Fag, tiltraadte Justitsministeriet i det hele, hvad der i saa Henseende af Fakultetet var ytret, og i Erkjendelse af den store Betydning, som Romerrettsstudiet havde for den videnskabelige Opfattelse af Retsforholdene, fraraadede det bestemt, at Fordringerne bleve indskrænkede yderligere, end de af Hensyn til den for dette Fag aldeles nødvendige Begrænsning allerede nu fra Universitetets Side vare blevne indskrænkede. Skulde imidlertid Undervisningsministeriet af Hensyn til Nødvendigheden af at tilføre de studerende Lettelser —, et Hensyn, som Justitsministeriet ikke kunde tillægge nogen afgjørende Betydning, navnlig i nærværende Øjeblik, da det var saa langt fra, at der havdes Mangel paa juridiske Kandidater, som attraaede at indtræde i Statens Tjeneste, at det for dem, som attraaede saadant, for hvert Aar blev vanskeligere at finde en passende Beskæftigelse, og som i alt Fald væsentlig blev imødekommet ved de oven for berørte Indskrænkninger —, finde det fornødent at fastholde den tilsigtede Foranstaltning med Hensyn til Romerretten, maatte Justitsministeriet, idet den saakaldte „Almindelige Retslære“ i det hele vistnok for Studiet indtog en mindre betydningsfuld Plads end Romerretten, anse det for mindre hensigtsmæssigt at bibeholde dette Fag som Hovedfag. Under Forudsætning derfor af, at Undervisningsministeriet, hvad Justitsministeriet imidlertid som anført fraraadede, vedblivende vilde fastholde Romerrettens Nedgang til Bifag, tiltraadte sidst nævnte Ministerium, at det samme fandt Sted med Hensyn til den almindelige Retslære, alt i øvrigt under Forudsætning af, at der, som oven for antydet, for Fremtiden tillagdes Bifagene i det hele en større Indflydelse lige over for Hovedfagene, der saaledes vilde være begrænsede til den danske Rets 4 Hoveddiscipliner. Hvorvidt under denne Forudsætning den skriftlige Prøve i de tidligere Hovedfag skulde bibeholdes, henstillede Justitsministeriet til Undervisningsministeriets nærmere Provelse —, mulig efter yderligere Forhandling med det rets- og statsvidenskabelige Fakultet —, og det bemærkede kun, at det ikke vilde anse Opgivelsen af den skriftlige Prøve for hensigtsmæssig, lige saa lidt som dens Bibeholdelse var uforenelig med de ommeldte Fags eventuelle Stilling som Bifag, idet der, som bekjendt, for Tiden afholdtes skriftlig Prøve i den til Bifagene henherende positive Statsret.

Hvad endelig angik Undervisningsministeriets Forslag om Censorernes Indflydelse paa Bestemmelsen af Hovedkarakteren, bemærkede Justitsministeriet, idet det i øvrigt gjorde opmærksom paa det vage i den Begrænsning, som efter Forslaget tænktes givet denne Bemyndigelse, at Betydningen af samme ikke forekom det at være ganske klar, idet det ikke med tilstrækkelig Tydelighed fremgik,

hvorledes Censorers og Universitetslæreres gjensidige Stilling vilde blive med Hensyn til den Forhandling, der skulde kunne have den oven nævnte Forhøjelse af Karaktergraden til Følge. Medens nemlig Forslagets første Del syntes at antyde, at saa vel Initiativet som den endelige Afgjørelse med Hensyn til Spørgsmaalet om Forhøjelsen af den gennem Specialkaraktererne fremkomne lavere Karaktergrad udelukkende skulde være hos Censorerne, syntes Forslagets sidste Del, der omhandlede Afgjørelsen i Tilfælde af Stemmeulighed, at forudsætte en Forhandling med Universitetslærerne, idet under den modsatte Forudsætning den ældste af de to tilstede værende Censorer alene vilde have det i sin Magt at foreslaa og udvirke den omspurgte Karakterforhøjelse, — hvad Justitsministeriet ikke kunde antage havde været tilsigtet. Saafremt imidlertid en Forhandling mellem Censorerne og Universitetslærerne havde været tilsigtet, maatte Justitsministeriet gjøre opmærksom paa, at disse ikke vare tilstede ved Bestemmelsen af den endelige Censur, der for Tiden ikke fremgik af nogen særlig Slutningsforhandling, men ligefrem opgjordes som Resultatet af de successive meddelte Specialkarakterer, og Forslaget maatte altsaa, saafremt en Forhandling mellem Censorer og Universitetslærere var tilsigtet, modtage yderligere Bestemmelser med Hensyn til Indførelsen af en saadan Slutningsforhandling mellem Censorerne og samtlige examinerende Universitetslærere, idet Justitsministeriet ikke kunde antage, at Forhandlingen med rette kunde henvises til de to Universitetslærere, som tilfældigvis vare tilstede ved Prøven i det sidste Fag. Selv om imidlertid en Forhandling med Universitetslærerne maatte være tilsigtet og Forslaget i saa Henseende maatte modtage de efter Justitsministeriets Formening fornødne yderligere Bestemmelser, kunde Justitsministeriet, der var ubekjendt med de Grunde, der havde været bestemmende for Undervisningsministeriet i saa Henseende, næppe slutte sig til samme.

Saa vidt Justitsministeriet kunde se, maatte Hovedhensigten med det nævnte Forslag være den, at aabne en Udsigt til noget at udjævne de Tilfældigheder, som enhver Examen medførte, snart til Fordel, men ganske vist hyppigere til Skade for Examinanden. Men en Bestræbelse for at udjævne disse Tilfældigheder havde, saa vidt Ministeriet bekjendt, altid været tilstede og havde ogsaa hidtil kunnet ske Fyldest under Bibeholdelsen af Specialkaraktererne, og under det nu værende Forhold mellem Censorer og Universitetslærere. Det var nemlig et ikke ubekjendt Faktum, at Specialkaraktererne, navnlig i Bifagene, ikke ubetinget vare et Udtryk for det præsterede, men netop efter Forhandling mellem Censorer og Universitetslærere benyttedes til at regulere Examenstilfældighederne, saa at Hovedkarakteren saa vidt mulig blev Udtrykket for Censorernes og Universitetslærernes samlede Dom om den paagjældendes Aandsmodenhed og Kundskabsfylde i det hele. Det fornødne Korrektiv for Examenstilfældighederne manglede saaledes for Tiden ikke. Naar derfor Undervisningsministeriet ikke desto mindre havde ment at burde foreslaa den oven nævnte Foranstaltning, der efter Justitsministeriets Formening ikke kunde have nogen anden Hensigt, antog sidst nævnte Ministerium, at Undervisningsministeriet havde anset det fornødent i saa Henseende at lægge Hovedvægten paa Censorernes Dom i Modsætning til Universitetslærernes.

I denne Henseende kunde Justitsministeriet imidlertid ikke erklære sig enig med Undervisningsministeriet. Foruden at der i saa Henseende ikke var Justitsministeriet noget bekjendt, der kunde tale for en saadan Forandring i det nu

bestaaende Forhold mellem Censorer og Universitetslærere, i hvilket Overvægten, som af Fakultetet fremhævet, allerede nu i Regelen tilkom Censorerne, kunde Justitsministeriet ikke skjønne, at Censorernes Stilling i det hele var egnet til at erhverve en saa sikker Dom om den examineredes Aandsmodenhed og Kundskabsfyldte, at herpaa kunde støttes en saa afgjørende Indflydelse med Hensyn til Bestemmelsen af Examensudfaldet. For saa vidt Undervisningsministeriet i saa Henseende navnlig henviste til Bedømmelsen af den skriftlige Prøve, bemærkede Justitsministeriet, foruden at henvise til, at den skriftlige Prøve ogsaa nu gennem Censuren over de enkelte Fag ved Forhandlingen mellem Censorer og Universitetslærere i det hele kom til sin Ret, at Censorerne, der kun havde Lejlighed til at gennemgaa den enkelte Examinands skriftlige Prøver, manglede et væsentligt, for Universitetslæreren tilstede værende Moment i Bedømmelsen, nemlig Arbejdernes Relativitet, der dog vistnok ved enhver Prøve maatte tillægges en, om end mere underordnet Betydning, og idet derhos Universitetslærerne i Forening og under en omhyggelig Drøftelse gennemgik samtlige Kandidaters skriftlige Arbejder, turde deres derpaa støttede Dom vel egne sig til at tillægges en større Betydning end Censorernes, der enkeltvis gennemgik den enkelte Kandidats Præstationer. Idet saaledes Censorerne næppe ved deres Adgang til at bedømme den skriftlige Prøve vilde være i Stand til forud for Universitetslærerne at danne sig en Formening om vedkommendes Aandsmodenhed og Kundskabsfyldte, der var egnet til at tillægges en saa afgjørende Betydning som af Undervisningsministeriet tilsigtet, og idet den mundtlige Prøve endnu mindre vilde kunne sætte dem i Stand dertil, samt da i øvrigt de Grunde, der af Fakultetet vare gjorte gjældende mod Undervisningsministeriets tidligere Forslag til et forandret Forhold med Hensyn til Censuren, for en stor Del ogsaa fandt Anvendelse paa dette Forslag, maatte Justitsministeriet for sit Vedkommende fraraade den paatænkte Foranstaltning, der, selv noget lempet, vilde kunne give Anledning til Misligheder, uden at man derved opnaaede andet end, hvad der gennem den nu bestaaende Tilstand ogsaa kunde opnaas.

Sagen hvilede derefter i flere Aar, indtil Undervisningsministeriet atter i Skrivelse til Justitsministeriet af 24. April 1871 gjenoptog den. Det bemærkede heri, at det havde underkastet Sagen en ny Overvejelse og derved var kommet til den Overbevisning, at der ved de førte Forhandlinger var vundet et i det hele tjenligt Grundlag for at føre Sagen videre frem og tilvejebringe den Begrænsning af Examensstoffet, som ikke mindre nu end den Gang maatte anses ønskelig og nødvendig til Lettelse for de studerende. Dog vilde de i sin Tid paatænkte Forandringer, efter Ministeriets Skjønnende, i nogle Retninger kunne udvides lidt og i andre trænge til en snævrere Begrænsning. Ministeriet troede saaledes, at der af det paatænkte ubetinget og uforandret kunde fastholdes alt, hvad der angik Retsencyklopædiens, Kirkerettens og den positive Folkerets Ophør som særlige Lære- og Prøvningsfag. Dernæst antog Ministeriet, i Overensstemmelse med, hvad der var dets oprindelige Tanke, at Særetten kunde inddrages som særligt Lære- og Examensfag, mod at der anvistes Læren om Særetsforholdene Plads i den almindelige Privatrets System og at det —, hvad Fakultetet havde gjort til Betingelse for det Tilfælde, at Faget bortfaldt —, i Forbindelse med Bestemmelsen om Fagets Ophør udtrykkelig blev tilkjendegivet, at Fakultetet var berettiget til baade ved den skriftlige og mundtlige Prøve i den paagjældende

Afdeling af Privatretten at stille Spørgsmaal, hentede fra Sørensen. Ministeriet forudsatte i øvrigt, at denne Forandring ogsaa kom til at gjælde den juridiske Examen for ustuderede, ved hvilken Sørensen efter Frd. 30. Dec. 1839 var særlig Examensdisciplin. Fremdeles betragtede Ministeriet det som en ligefrem Følge af de forandrede Forhold, at Hertugdømmernes Statsret bortfaldt som Gjenstand for særligt Foredrag under den positive Statsret. Derimod troede Ministeriet ikke at burde fastholde sin første Tanke om en Indskrænkning af Fordringerne i Romerretten, men havde i saa Henseende maattet dele den saa vel af det rets- og statsvidenskabelige Fakultet som Justitsministeriet udtalte Betænkelighed ved at gjøre nogen Forandring i dette Fags Stilling som Hovedfag. For Statistikens Vedkommende havde Ministeriet oprindelig blot antydnet, at en nærmere Undersøgelse mulig vilde føre til, at dette Fag kunde bortfalde. Fakultetet derimod foreslog ubetinget, at Faget maatte bortfalde og gjorde herfor den Betragtning gjældende, at Faget i det hele stod i en saa løs Forbindelse med Retsvidenskaben, at det under ingen Omstændigheder burde bevares, naar der var Spørgsmaal om at bortskære alt, hvad der ikke hørte med som nødvendigt Led i det videnskabelige hele, hvori der skulde prøves ved Examen. Da det imidlertid vistnok kunde anses heldigt, at den juridiske Kandidat ikke var uden statistiske Kundskaber, og Faget paa den anden Side som Examensgjenstand næppe gjorde synderlige Fordringer til den studerendes Tidsanvendelse, var Ministeriet betænkt paa i Forbindelse med den Forhandling om Sagen, der endnu forestod med Fakultetet, at indhente sammes yderligere Erklæring om dette Punkt.

Hvad Sagen i dens Helhed angik, tilføjede Ministeriet endnu, at det ansaa det for rigtigst i Forbindelse med de nye Examensbestemmelser at udvirke den af Ministeriet i sin Tid paatænkte og af Fakultetet anbefalede Forandring med Hensyn til den ved Frd. 26. Jan. 1821 § 6, jfr. Frd. 30. Dec. 1839 §§ 2—4, foreskrevne Forelæsningskreds, nemlig at denne, i Stedet for at tilendebringes i to Aar, udstraktes til et Tidsrum af 3 Aar (6 akademiske Halvaar). Desuden vilde, — hvad der ogsaa under Sagens tidligere Forhandling var blevet forudsat, — Examensfagernes Indskrænkning nødvendig medføre en Forandring i de gjældende Regler for Karakterberegningen ved Examen, ved hvilken det ikke kunde overses, at medens de studerende vel ved Fagindskrænkningen vilde befries for en Del Bifag, der tilsammen udgjorde en ikke ringe Byrde, vanskeliggjordes Opnaaelsen af en højere Hovedkarakter derved, at der tabtes en Del Karakterværdier, som talte med til Hovedkarakteren, og det netop for Fag, hvori det i Regelen vilde være Kandidaten lettere med en forholdsvis ringere Anstrængelse at tilvinde sig en højere Karakter.

Undervisningsministeriet begjærede sluttelig paa ny en Erklæring fra Justitsministeriet om Sagen.

Omtrent til samme Tid underkastede Fakultetet selv Sagen en fornyet Overvejelse, og en Forhandling fandt Sted mellem Undervisningsministeren, Justitsministeren og nogle af Fakultetets Medlemmer. Frugten heraf var en Indstilling til Ministeriet af 22. Maj, i hvilken følgende Forslag opstilledes: I. Med Hensyn til den akademiske Undervisning i Retsvidenskaben og den fuldstændige juridiske Embedsexamen:

a. De i Frd. 30. Decbr. 1839 § 3 nævnte Discipliner: Retsvidenskabelig Encyklopædi (§ 3 Nr. 1), Soret (Nr. 4), Kirkeret (Nr. 5), positiv Folkeret (Nr. 7) og Statistik (Nr. 9) ophøre at være særlige Lære- og Examinationsfag. Ved

Sørettens Ophør som særskilt Fag falde de i samme hidtil behandlede privatretlige Forhold ind under den danske Civilret, og som Følge heraf kan der ved Prøven i dette Fag gives Spørgsmaal, vedrørende hine Retsforhold. Paa lignende Maade forholdes der med de i Kirkeretten og Folkeretten tidligere behandlede Materier, for saa vidt de egne sig til at optages i andre af de anordnede Lære- og Examinationsfag.

Den Anvisning til Retsvidenskabens Studium, som i Følge Frd. 30. Dec. 1839 § 3 Nr. 1 er blevet meddelt i Forbindelse med Forelæsningen over den juridiske Encyklopædi, paahviler det fremdeles Fakultetet at give i hvert Efterskoleaars Halvaar.

b. Dansk Statsret —, hvilken Betegnelse træder i Stedet for den i Frd. 30. Dec. 1839 § 3 Nr. 8 brugte —, stilles ved Karakterberegningen jævnsides med de hidtil anordnede 6 Hovedfag.

c. Den fuldstændige juridiske Embedsexamens praktiske Prøve falder bort. For de Kandidaters Vedkommende, der alt have bestaaet denne Prøve, bliver Udfaldet kun paa vedkommende Kandidats Begjæring at indføre i de af Fakultetet udfærdigede Examsensbeviser.

II. Med Hensyn til den juridiske Examen for ustuderede:

a. Den almindelige Retslære og Søretten bortfalde som særlige Examinationsfag. De i Søretten hidtil behandlede privatretlige Forhold falde ind under Civilretten, saaledes at der ved Prøven i denne kan stilles Spørgsmaal, vedrørende hine Retsforhold.

Bestemmelsen i Frd. 30. Decbr. 1839 § 14 om, at Examinanderne under Examinationen i Civilretten altid tillige nøje skulle prøves i Landboretten, forandres derhen, at der ved Prøven i Civilretten kan stilles Spørgsmaal, hentede fra Landboretten.

b. Processen deles i tvende Afdelinger, saaledes at der i enhver af dem anstilles særlig skriftlig og mundtlig Prøve og gives særskilt Karakter.

c. Den praktiske Prøve for ustuderede Jurister falder bort. Ved Udstedelsen af Examsensbeviser forholdes der paa den oven for under I. c. angivne Maade.

III. Almindelige Bestemmelser:

a. Angaaende de Forandringer i Henseende til Karakterberegningen ved de juridiske Examina, som ville være en Følge af de foran nævnte Bestemmelser, har Fakultetet at gjøre nærmere Forslag til Ministeriet.

b. Medens de under I. c. og II. c. givne Bestemmelser om Ophævelsen af de praktiske Prøver strax træde i Kraft, blive de øvrige Regler først at bringe til Anvendelse paa de Examina, som afholdes i Vinteren 1871—72.

Hertil føjede Fakultetet følgende Bemærkninger:

ad I. a. Grundene til dette Forslag vilde i det væsentlige kunne ses af Fakultets udførlige Betænkning af 24. Decbr. 1864. Hvad særlig Statistiken angik, havde den nu værende Lærer i dette Fag, Prof. W. Scharling, udtalt, at han, ligesom Prof. Kayser under Forhandlingerne i Aaret 1864, ikke fandt, at der var tilstrækkelig Grund til at bevare denne Disciplin som særligt Lære- og Examinationsfag for de juridiske studerende.

Medens Fakultetet i sin Erklæring af 1864 ytrede Betænkkelighed ved at opgive Søretten som særskilt Lære- og Examsensfag, havde det efter fornyet Prøvelse ændret sin Anskuelse i denne Retning. De Grunde, som i sin Tid havde ført til

Opgivelse af Landboretten som særligt Fag, og som nu laa til Grund for Forslaget om Afskaffelse af Kirkeretten, gjorde sig i det væsentlige ogsaa gjældende for Sorettens Vedkommende. Hertil kom, at den retlige Ordning af Soretsforholdene stod i nøje Forbindelse med de almindelige Grundsætninger og Principer paa Formuerettens Omraade. Det havde nu sin Vanskelighed, uden at komme ind paa alt for stor Udførlighed, i Forelæsningerne over Soretten at gjenoptage Udviklingen af disse almindelige Grundsætninger og at paaavise Overensstemmelsen mellem dem og de for Soretsforholdene gjældende Regler. Den Opfattelse vilde da ikke sjældent gjøre sig gjældende, at Ordningen af de sidst nævnte Forhold havde en singular Karakter, som i Virkeligheden ikke kunde anses for at være grundet. Paa den anden Side bidrog det til en klarere og skarpere Erkjendelse af de almindelige formueretlige Grundsætninger at se dem i deres Anvendelse paa de til Søhandelen hørende, mere storslaaede Retsforhold. Fakultetet troede saaledes, at det i flere Henseender vilde kunne være hensigtsmæssigt, at Fremstillingen af Formueretten tillige beskæftigede sig med Soretsforholdene. Sagen vilde vel stille sig noget anderledes, hvis der var Spørgsmaal om at samle saa vel Soretten som Handelsretten i et Undervisningsfag; men derom vilde der formentlig først kunne blive Tale, naar der forelaa en ensartet Kodifikation af de her hen hørende Regler.

ad I. b. Hos Fakultetet havde der til en Tid været nogen Tilbøjelighed til, ved Karakterberegningen at gjøre en mindre betydelig Forskjel mellem den danske Rets 4 Hovedfag, nemlig Civilrettens tvende Afdelinger, Kriminalret og Proces paa den ene Side, og almindelig Retslære samt Romerret paa den anden Side. Man havde tænkt sig, at ethvert af disse Fag kunde stilles i Forhold til et af hine Hovedfag som 2 til 3 eller 3 til 4, og man vilde herved navnlig udtrykke, at disse Fag over for dansk Rets Hoveddiscipliner havde Karakteren af Hjælpediscipliner. Gik man ind paa en saadan Ordning, vilde det vel findes naturligt at stille Statsretten ved Siden af almindelig Retslære og Romerret, da den efter sin Betydning for Studiet i det hele og den Tidsanvendelse, den krævede af de studerende, ikke kunde stilles helt ved Siden af de 4 først nævnte Fag. Der kunde da, naar man ikke ønskede yderligere at graduere Fagenes Betydning ved Karakterberegningen, fremdeles være Tale om at stille den danske Retshistorie ved Siden af de tvende andre Hjælpediscipliner og Statsret.

Fakultetet havde imidlertid fundet overvejende Betænkelighed ved at tilraade et saadant Forslag. Det vilde nemlig anse det for meget beklageligt, om en saadan Foranstaltning skulde blive opfattet som et Udtryk for, at den fuldstændige juridiske Examen ikke i Fremtiden skulde have den samme videnskabelige Karakter som forhen. Men forskellige Kjendemerker tydede paa, at Foranstaltningen netop vilde blive udtydet i denne fejlagtige Retning, og man vilde muligvis, skjønt ganske vist i og for sig uden tilstrækkelig Feje, søge nogen Støtte for sin urigtige Opfattelse i den Omstændighed, at den nye Ordning blev truffet samtidig med Indførelsen af faste Censorer. Men selv bortset herfra, vilde Foranstaltningen næppe kunne anses for rigtig. Saa man hen til den Betydning, som almindelig Retslære og Romerret havde for de studerendes videnskabelige Uddannelse i Almindelighed og —, hvad der stod i nøje Forbindelse hermed —, til den Tidsanvendelse, som disse Fag krævede af de studerende, burde de ntvivlsomt stilles ved Siden af den danske Rets 4 Hovedfag. Men efter Examens hele Karakter maatte

det vistnok erkjendes, at det var disse Momenter, som burde være bestemmende for den Indflydelse, som et Fag havde ved Karakterberegningen. Den Betragtning havde ganske vist ogsaa en ikke ringe Vægt, at det under vore smaa Forhold var betænkeligt at svække Betydningen af de Fag, der paa en naturlig Maade dannede Forbindelsen mellem Videnskaben hos os og betydningsfulde Sider af den retsvidenskabelige Udvikling i Udlandet.

Naar man saaledes bevarede Ligestillingen mellem almindelig Retslære og Romerret paa den ene og den danske Rets 4 Hovedfag paa den anden Side, var der næppe tilstrækkelig Grund til at forandre den Stilling, som den danske Rets-historie hidtil havde haft. For Vedligeholdelse af denne Stilling talte ogsaa den Omstændighed, at det ikke kunde anses for rigtigt i dette Fag at kræve Besvarelse af en skriftlig Opgave.

Derimod maatte det ganske vist anses for noget tvivlsomt, hvorledes Statsretten burde stilles ved Karakterberegningen. Efter den Betydning, som denne Disciplin havde for den almindelige retsvidenskabelige Uddannelse, og den Tidsanvendelse, den fordrede under Studiet, maatte den vel nærmest siges at staa midt imellem de 6 Hovedfag og Retshistorien. Med Hensyn til Karakterberegningen vilde det imidlertid være lidet heldigt at have 3 Klasser af Fag, hvoraf Retshistorie virkede med $\frac{1}{2}$ mod et Hovedfag og Statsretten med $\frac{3}{4}$. Derfor laa det maaske nærmest at vælge at stille Statsretten jævnsides enten med de 6 Hovedfag eller med Retshistorien. Naar det første Alternativ var fulgt i Fakultetets Forslag under I b, var man i Overensstemmelse med den almindelige Mening, der gik i den Retning, at Statsretten under den nu værende Karakterberegning havde en altfor ringe Betydning. Det kunde derhos vistnok forudses, at dette Fags Betydning efterhaanden vilde stige, jo mere det blev Gjenstand for videnskabelig Bearbejdelse.

Udarbejdelsen af nærmere Forslag til Karakterberegningen blev rettest at udsætte, indtil der var truffet endelig Bestemmelse om, hvilke Fag der skulde afskaffes som særlige Examensfag og hvilken Indflydelse der i Almindelighed skulde tillægges de enkelte Fag. Men Fakultetet skulde dog allerede paa Sagens nu værende Standpunkt antyde, hvorledes det, under Forudsætning af, at det nu gjældende System for Karakterberegningen i Principet blev bevaret, havde tænkt sig, at Minimumsfordringen til bedste Karakter maatte stilles. De nu gjældende Regler for Karakterberegningen gik i Hovedsagen ud paa, at der af de 19 Karakterer, som udkom, naar Bifagene sattes som Enheder og Karakteren i Hovedfagene bleve regnede dobbelt, udfordredes 12 Laud og 7 Haud ($84 + 35 = 119$ Points). Efter Forslaget I a og b vilde Karakterernes Antal, beregnet paa samme Maade, udgjøre 15, og Minimumsfordringerne til bedste Karakter syntes da ikke at kunne stilles ringere end 9 Laud og 6 Haud. Satte man nemlig Minimum til 8 Laud og 7 Haud, vilde Følgen blive, at det ikke kunde komme til at udøve nogen Indflydelse paa Hovedkarakteren, om Kandidaten fik Laud eller Haud i Retshistorie. Naar man saaledes fordrede 9 Laud og 6 Haud til bedste Karakter, vilde Forskjellen fra den nu gjældende Karakterberegning ikke blive væsentlig; men Afviselsen maatte dog vistnok i det hele siges at gaa i Retning af Lettelse.

ad I c og II c. Disse Forslag skyldtes den Erkjendelse, som vistnok deltes af alle, der havde haft med de saakaldte praktiske Prøver at gøre, at disse Prøver ikke afgave noget Bevis for praktisk Dygtighed, men gik ganske i samme

Retning som den af Kandidaten alt aflagte theoretiske Prøve. Det laa overhovedet uden for Fakultetets Opgave at uddanne de studerende i praktisk Retning, og det savnede ethvert Middel til at virke for dette Formaal. Det var nu lidet heldigt ved Universitetet at bevare en Examen, hvis Benævnelse antydede Fordringer, som i Virkeligheden ikke fyldestgjordes.

ad II a. Disse Forslag trængte næppe til nogen udførlig Motivering. Lige siden Frd. 30. Decbr. 1839 udkom, havde det været erkjendt, at almindelig Retslære ikke egnede sig til at være Examensfag for ustuderede Jurister. Disse vare i Regelen ikke i Besiddelse af den Aandsmodenhed, som var en Betingelse for tilfredsstillende at kunne tilegne sig denne Disciplin og særlig til at besvare en skriftlig Opgave i samme. Heller ikke syntes der at være nogen Grund til ved denne Examen at bevare Særetten som særligt Fag, hvorimod der ved Examinationen i Civilretten burde kunne stilles Spørgsmaal om Særetsforholdene. Ad denne Vej vilde Fakultetet, paa samme Maade som med Hensyn til andre Partier af Formueretten, kunne sørge for, at det fornødne medtoges ved Examenslæsningen. Paa tilsvarende Maade burde Forholdet ordnes med Hensyn til Landboretten. Bestemmelsen i Frd. 1839 § 14 om, at enhver Examinand nøje skulde prøves i Landboretten, havde paa Grund af Vanskeligheden ved under den mundtlige Examination i Civilretten at faa medtaget et Spørgsmaal af Landboretten ført til, at der til den skriftlige Examen blev givet en Opgave af denne Disciplin, som benævnedes Civilrettens 3. Afdeling. Men ogsaa denne Ordning frembød flere Ulemper, derunder den, at det ikke var let inden for dette Fag at finde et tilstrækkeligt Antal Opgaver, som egnede sig til skriftlig Besvarelse.

ad II b. Det maatte vistnok erkjendes, at Kjendskab til de processuelle Regler var af særlig Betydning for de ustuderede Jurister, i hvis Livsstillinger der meget ofte blev Anvendelse for disse Regler. Derfor syntes der at være Grund til ved denne Examen at tillægge Processen samme Betydning som Civilretten og til dette Øjemed at dele den i tvende Afdelinger, saaledes at der i hver af dem blev anstillet særlig skriftlig og mundtlig Prøve og givet særskilt Karakter. Herved vilde man tillige opnaa en anden væsentlig Fordel. Efter den nu gjældende Karakterberegning udkom bedste Karakter ved lige mange Godt og Temmelig godt. Det vilde nu vistnok være meget betænkeligt under Bevarelse af denne Beregningsmaade at indskrænke Karakterernes Antal til 4, og Betæneligheden foregedes ved, at den praktiske Prøve paa samme Tid foresloges afskaffet. Ved at dele Processen i tvende Afdelinger, blev Antallet af Karaktererne 5, og Minimumsfordringen til bedste Karakter maatte da naturlig være 3 Godt og 2 Temmelig godt. Det kunde vel overlades Fakultetet at bestemme, hvilke Dele af Processen der bleve at henføre til enhver af dens tvende Afdelinger.

Over disse Forslag begjærede Undervisningsministeriet under 25. Maj en Udtalelse af Justitsministeriet. Det bemærkede, at det i det hele kunde slutte sig til disse Forslag, for saa vidt de gik ud paa, at nogle af de Fag, der for Tiden vare Gjenstand for Prøven ved den fuldstændige juridiske Embedsexamen, for Fremtiden skulde ophøre at være særlige Lære- og Examinationsfag ligesom til Forslaget om Forandring i den juridiske Examen for ustuderede i dets Helhed og til Forslaget om, at den praktiske Prøve ved begge de nævnte Examina for Fremtiden burde bortfalde. Derimod forekom det Undervisningsministeriet, at der paa det nærværende Udviklingstrin af den danske Rets videnskabelige Studium

ikke syntes at kunne være overvejende Betænkelighed ved, saaledes som der af Fakultetets Erklæring saas at have været Tilbøjelighed hos det til, ved Karakterberegningen til den fuldstændige juridiske Embedsexamen at gjøre en mindre betydelig Forskjel mellem den danske Rets 4 Hovedfag paa den ene og almindelig Retslære, Romerret og Dansk Statsret paa den anden Side, saaledes at hvert af disse Fag kunde stilles i Forhold til et af hine Hovedfag som 2 til 3 eller som 3 til 4, idet disse Fag herved over for den danske Rets Hoveddiscipliner karakteriseredes som Hjælpediscipliner. De mod en saadan Ordning af Fakultetet fremsatte Betæneligheder forekom nemlig Ministeriet ikke tilstrækkelig overbevisende, og det var derfor mest tilbøjeligt til at gaa ind paa en saadan Gruppering af Lære- og Examinationsfagene, idet der da formentlig burde tillægges Karakteren i Dansk Retshistorie samme Betydning som hidtil.

I Skrivelse af 6. Juni udtalte Justitsministeriet, at det sluttede sig til Forslaget om, at retsvidenskabelig Encyklopædi, Soret, Kirkeret, positiv Folkeret og Statistik for Fremtiden skulde ophøre at være særlige Lære- og Examinationsfag, saaledes at de i Soretten, Kirkeretten og Folkeretten hidtil behandlede Materier, for saa vidt de egnede sig dertil, optoges i andre af de anordnede Lære- og Examinationsfag, ligesom det ogsaa tiltraadte de foreslaaede Forandringer med Hensyn til den juridiske Examen for ustuderede, nemlig at den almindelige Retslære og Soretten bortfaldt som særlige Examinationsfag, at Bestemmelsen i Frd. 30. Decbr. 1839 § 14 om, at Examinanderne ved Examinationen altid tillige nøj skulde prøves i Landboretten forandredes derhen, at der ved Prøven i Civilretten kunde stilles Spørgsmaal, hentede fra Landboretten, og at Prøven i Proces deltes i to Afdelinger, saaledes at der i hver Afdeling blev anstillet særlig skriftlig og mundtlig Prøve og givet særskilt Karakter.

Idet derhos Justitsministeriet forudsatte, at Undervisningsministeriet ikke havde antaget, at der for Afskaffelsen af den praktiske Prøve ved de nævnte Examina laa nogen Hindring deri, at forskellige Love, f. Ex. Lov om Adgang til Sagførervirksomheden af 26. Maj 1868 udtrykkelig gik ud fra, at der afholdtes en praktisk Prøve, fandt det for sit Vedkommende intet at erindre mod, at denne Prøve bortfaldt. For saa vidt imidlertid Fakultetets Forslag tillige gik ud paa, at for de Kandidaters Vedkommende, der alt havde bestaaet den praktiske Prøve, blev Udfaldet kun paa vedkommende Kandidats Begjæring at indføre i det af Fakultetet udfærdigede Examensbevis, henlede Justitsministeriet Opmærksomheden paa, at selv om den i de oven antydede Love indeholdte Forudsætning om, at der afholdtes praktisk Prøve, ikke kunde være til Hinder for dennes Afskaffelse, saa at Lovenes Bestemmelser herefter anvendtes paa Kandidater, der kun havde absolveret Prøven i den Skikkelse, hvori den fremtidig blev at afholde, fulgte dog ikke heraf, at ogsaa Kandidater, der, forinden Bestemmelsen om den praktiske Prøves Bortfalden var traadt i Kraft, havde underkastet sig Examen, kunde fritages for at fremlægge Examensbevis for praktisk Prøve.

For saa vidt der dernæst var Spørgsmaal om, hvilken Betydning der vilde være at tillægge de enkelte Examinationsfag i Forhold til hverandre indbyrdes, bemærkede Justitsministeriet, at det vel for saa vidt kunde tiltræde Undervisningsministeriets Ytringer med Hensyn til dette Punkt, som det antog, at der burde gives den danske Rets Discipliner (Statsretten derunder indbefattet) en saadan Stilling, at de fik den absolut overvejende Betydning for Examensudfaldet i det

hele. Justitsministeriet nærde imidlertid paa den anden Side med Fakultetet Betænkelse ved — som af Undervisningsministeriet tilraadet — at tillægge den almindelige Retslære og Romerretten en ringere Værdi end hvert enkelt af den danske Rets Hovedfag, selv om Værdien fastsattes som $\frac{3}{4}$ til 1, idet en saadan Bestemmelse let vilde fremkalde den Opfattelse af de nævnte Fag, at de kun vare at betragte som en Art Hjelpe- eller Bifag, hvilket snart vilde udøve en uheldig Indflydelse paa Retsstudiet i det hele. Justitsministeriet anbefalede derimod som et Middel til at tilvejebringe det rette Forhold mellem Fagene, uden at det blev nødvendigt at forringe de ommeldte, mere universelle Fags Betydning lige over for de enkelte, særlig danske Fag, at der ved den fuldstændige juridiske Examen foretoges en lignende Deling med Hensyn til Prøven i Proces, som af Fakultetet var foreslaaet for den juridiske Examen for udstuderede, saaledes at der for begge Afdelingers Vedkommende afholdtes saa vel skriftlig som mundtlig Prøve, og altsaa gaves to Karakterer for Processen, ligesom for Dansk Privatret. Ved en saadan Deling vilde man formentlig netop opnaa, at den egentlige danske Rets Discipliner, Civilret, Kriminalret, Proces og Statsret fik den Overvægt, der rettelig kunde tilkomme samme over de mere universelle Discipliner, almindelig Retslære og Romerret, uden at man, ved paa en udtrykkelig Maade at stille disse Fag ringere end de øvrige Examensfag, udsatte det juridiske Studium for at tabe den mere universelle Karakter, som det ikke burde undvære.

Ligesom Justitsministeriet herefter antog, at ogsaa Statsretten burde stilles lige med den danske Rets øvrige Fag, saaledes vilde det, for saa vidt der endelig blev Spørgsmaal om, hvilken Vægt der skulde tillægges den danske Retshistorie i Forhold til de øvrige Examensfag, intet finde at erindre mod, at der ogsaa til-lagdes Karakteren i dette Fag samme Værdi som Karaktererne i hvert af de øvrige Fag, uden at Justitsministeriet dog havde nogen væsentlig Indvending at gjøre, hvis Undervisningsministeriet maatte foretrække at stille det som Bifag, uagtet det vilde være det eneste af denne Klasse.

Endelig henstillede Justitsministeriet til Overvejelse, om det, naar den praktiske Prøve faldt bort, mulig maatte findes passende, at der, saaledes som Tilfældet var ved det norske Universitet, blandt de skriftlige Prøver i Proces optoges Udarbejdelsen af en fuldstændig Doms- eller Skifteakt.

Undervisningsministeriet tilstillede under 13. Juni Fakultetet denne Skrivelse, idet det begjærede Erklæring over de Spørgsmaal, med Hensyn til hvilke der ikke allerede var Overensstemmelse i Anskuelser tilstede mellem Fakultetet og de to Ministerier. Det tilføjede, at den oven for omtalte Gruppering af Fagene efter Karakterberegningen efter dets Formening paa en naturligere og i det hele heldigere Maade vilde bevirke, at den danske Rets Discipliner fik den absolut overvejende Betydning for Examens Udfald end den af Justitsministeriet foreslaaede Deling af Prøven i Proces, saaledes at der i dette Fag gaves 2 Karakterer ligesom i den danske Privatret. En saadan Deling, der allerede i og for sig upaatvivlelig vilde medføre en ikke ringe Vanskelighed, vilde derhos i ethvert Fald næppe nu være ganske tidssvarende, da betydelige Forandringer i en nær Fremtid kunde ventes gennemførte i de gjældende Bestemmelser om Rettergangens Ordning.

I en Erklæring af 17. Juni bemærkede Fakultetet, at Justitsministeriets Udtalelse med Hensyn til Grupperingen af Fagene i høj Grad havde styrket Fakultetets Overbevisning om, at det vilde være urigtigt at formindske den Betyd-

ning, som der hidtil havde været tillagt den almindelige Retslære og Romerretten. Mellem Fakultetets enkelte Medlemmer havde der med Hensyn til dette Punkt ikke været nogen Meningsforskjel. Hos alle havde den Stemning, der til en Tid var for at stille hine to Discipliner noget lavere end den danske Rets fire Hovedfag, ved nærmere Overvejelse maattet vige for Erkjendelsen af, at en saadan Ordning vilde være forbundet med stor Fare for Retsstudiet i det hele. Fakultetet vilde derfor ogsaa meget beklage, om den Omstændighed, at det for Ministeriet havde udtalt denne, senere helt opgivne Stemning, skulde give Anledning til Indførelsen af en Bestemmelse, der vilde staa som noget ganske nyt, og hvis Konsekvenser for Retsstudiet det var umuligt at overse. Fakultetet tilføjede, at der efter den Examensordning, som det havde bragt i Forslag, paa ingen Maade tillagdes de saakaldte mere universelle Fag en større Vægt over for den egentlige danske Rets Discipliner, end de hidtil havde haft. Til de mere universelle Fag under den nu værende Examensordning maatte utvivlsomt henføres saa vel Encyklopædien som Folkeretten; herefter vilde det ses, at selv om man henregnede Kirkeretten til den egentlige danske Rets Discipliner, udgjorde de mere universelle Fag i den nu værende Ordning, naar Bifagene regnedes som Enheder, 6 af 18 retsvidenskabelige Discipliner (Statistiken kunde nemlig ikke henregnes hertil), altsaa $\frac{1}{3}$ af det hele Antal. Efter Fakultetets Forslag vilde derimod den almindelige Retslære og Romerretten, naar dansk Statsret stilledes som Hovedfag, kun udgjøre 4 af 15 Discipliner, altsaa kun ganske lidt over $\frac{1}{4}$ af det hele Antal. Den overvejende Betydning for Examensudfaldet i det hele, som den danske Rets Discipliner hidtil havde haft, vilde herefter altsaa ikke blot blive bevaret, men endog noget forøget.

Det Motiv, som Justitsministeriet havde paaberaabt sig for Forslaget om en Deling af Processen ved den fuldstændige juridiske Embedsexamen, var altsaa ikke holdbart, men Fakultetet udtalte sig i det hele imod dette Forslag. De Grunde, der havde bevæget Fakultetet til at foreslaa en Deling af Processen ved den juridiske Examen for ustuderede, fandt ingen Anvendelse paa hin Examen. De ustuderede Juristers Examen var i sit Væsen en Kundskabsprøve, en Prøve paa et vist Indbegreb af nyttige og brugbare juridiske Kundskaber. Efter de Livsstillinger, hvori disse Jurister ordentligvis indtraadte, spillede Kjendskabet til processuelle Regler en stor Rolle for dem, og det var derfor ganske stemmende med Forholdets Natur ved denne Examen at tillægge Processen samme Betydning som Civilretten. Den fuldstændige juridiske Embedsexamens Bestemmelse var derimod at afgive Prøve paa en almindelig juridisk-videnskabelig Uddannelse, og det var netop til dette Maal, at hele den foreliggende Reform sigtede. Men for den almindelige retsvidenskabelige Uddannelse havde Processen ingenlunde den samme Betydning som Civilretten, og det vilde derfor ikke være naturligt at tillægge disse tvende Fag den samme Indflydelse paa Karakterudfaldet i det hele. Den anden Grund, hvorpaa Fakultetet havde støttet Forslaget om Processens Deling ved den juridiske Examen for ustuderede, nemlig at man kun ad denne Vej kunde komme til en passende Karakterberegning, fandt naturligvis heller ikke nogen Anvendelse ved den større Examen. Fakultetet var derfor fuldkommen enigt med Ministeriet i, at der ikke var nogen Grund til at indføre den af Justitsministeriet antydede Foranstaltning, hvis Gjennemførelse efter den fuldstændige juridiske Embedsexamens Karakter vilde frembyde store Vanskeligheder. Om det under Forudsætning af en væsentlig Omdannelse af vor Rettergangslovgivning i det hele maatte være hensigtsmæssigt

at dele Processen i tvende Lære- og Examinationsfag, var et Spørgsmaal, som der ikke var Anledning til for Tiden at tage under Overvejelse.

Naar Justitsministeriet havde henstillet, om det ikke, naar den praktiske Prøve faldt bort, maatte findes passende, at der blandt de skriftlige Prøver i Proces optoges Udarbejdelsen af en fuldstændig Doms- eller Skifteakt, maatte Fakultetet bestemt fraraade en saadan Bestemmelse, selv for det Tilfælde, at Processen mod Forventning skulde blive delt i 2 Afdelinger. Det var kun en snæver Kreds af processuelle Regler, for hvilke der var Anvendelse ved Udarbejdelsen af en saadan Akt; men det væsentlige i Prøven vilde altid blive, om Kandidaten var i Stand til at løse det Retsproblem, som indeholdtes i Opgaveu. Som Følge heraf maatte imidlertid Udarbejdelsen af en slig Akt som egentlig processuel Prøve anses for lidet fyldestgørende. Foranstaltningen vilde ogsaa i en anden Retning medføre Ulempe. I mange Tilfælde var Bedømmelsen af den saakaldte praktiske Prøve højest tvivlsom, fordi det ikke sjælden indtraadte, at en i øvrigt tilfredsstillende Akt indeholdt Fejl, 'som fra et formelt Synspunkt maatte anses for væsentlige, men som kun kunde tilskrives en Hukommelsesfejl eller en Forglemmelse. Blev nu Udarbejdelsen af en Retsakt stillet som [egentlig processuel Prøve, vilde det jo blive nødvendigt at tillægge slige formelle Fejl en afgørende Betydning, om end Akten i øvrigt indeholdt en fyldestgørende Løsning af det forelagte Retsproblem. Fakultetet henledede endnu Opmærksomheden paa, at det allerede for Tiden var meget vanskeligt for Professorerne og de faste Censorer at faa gennemlæst de skriftlige Specimina i den Tid, som passende kunde ligge mellem den skriftlige og mundtlige Prøve. Men denne Vanskelighed vilde ikke lidet forøges, naar Antallet af Specimina blev foreget med en 8de Udarbejdelse, der vilde være af betydeligt Omfang.

Naar endelig Justitsministeriet havde henstillet det som tvivlsomt, om den danske Retshistorie burde beholde sin nu værende Plads som Bifag eller stilles jævnsides med Hovedfagene, maatte Fakultetet for sit Vedkommende ytre, at der dog kun burde kunne være Tale om det første Alternativ. Det lod sig ikke gjøre hos de studerende at fordre et saadant Kjendskab til de ældre Retskilder, at de kunde være i Stand til at besvare en skriftlig retshistorisk Opgave; men som Følge heraf manglede den nødvendige Forudsætning for, at denne Disciplin kunde stilles ved Siden af de øvrige Hovedfag.

Sagen maatte nu anses moden til Afgjørelse, og i Henhold til en af Undervisningsministeriet derom nedlagt allerunderdanigst Forestilling udkom der under 30. Juni 1871 følgende

Anordning

angaaende nogle Forandringer i Forordningerne af 26. Januar 1821 og 30. Decbr. 1839 om det juridiske Studium ved Københavns Universitet.

§ 1.

Med Hensyn til den fuldstændige juridiske Examen.

a. De i Frd. 30. Decbr. 1839 § 3 nævnte Discipliner: Retsvidenskabelig Encyklopædi, Soret, Kirkeret, positiv Folkeret og Statistik ophøre at være særlige Lære- og Examinationsfag. Ved Sorettens Ophør som særskilt Fag falde de i samme hidtil behandlede privatretlige Forhold ind under den danske Civilret, og som Følge heraf kan der ved Prøven i dette Fag gives Spørgsmaal, vedrørende hine Retsforhold. Paa lignende Maade forholdes der med de i Kirkeretten og Folke-

retten tidligere behandlede Materier, for saa vidt de egne sig til at optages i andre af de anordnede Lære- og Examinationsfag. Den Anvisning til Retsvidenskabens Studium, som i Følge Frd. 30. Decbr. 1839 § 3 Nr. 1 er blevet meddelt i Forbindelse med Forelæsningen over den juridiske Encyklopædi, paa-hviler det fremdeles det rets- og statsvidenskabelige Fakultet at give i hvert Efteraars Halvaar.

b. Dansk Statsret —, hvilken Betegnelse træder i Stedet for den i Frd. 30. Decbr. 1839 § 3 Nr. 8 brugte —, stilles ved Karakterberegningen jævnsides med de hidtil anordnede 6 Hovedfag.

c. Den fuldstændige juridiske Embedsexamens praktiske Prøve falder bort.

§ 2.

Med Hensyn til den juridiske Examen for ustuderede.

a. Den almindelige Retslære og Sørensen bortfalde som særlige Examinationsfag. De i Sørensen hidtil behandlede privatretlige Forhold falde ind under Civilretten, saaledes at der ved Prøven i denne kan stilles Spørgsmaal, vedrørende hine Retsforhold. Bestemmelsen i Frd. 30. Decbr. 1839 § 14 om, at Examinanderne under Examinationen i Civilretten altid tillige nøje skulle prøves i Landboretten, forandres derhen, at der ved Prøven i Civilretten kan stilles Spørgsmaal, hentede fra Landboretten.

b. Processen deles i tvende Afdelinger, saaledes at der i enhver af dem anstilles særlig skriftlig og mundtlig Prøve og gives særskilt Karakter.

c. Den praktiske Prøve for ustuderede Jurister falder bort.

§ 3.

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet bemyndiges til efter nærmere Forslag fra det rets- og statsvidenskabelige Fakultet at fastsætte de Forandringer i Henseende til Karakterberegningen ved de juridiske Examina, som ville være en Følge af de oven for givne Bestemmelser.*)

§ 4.

Foran staaende Bestemmelser bringes i deres Helhed første Gang til Anvendelse paa de juridiske Examina, som afholdes i Vinteren 1871—72. De praktiske Prøver bortfalde allerede ved de Examina, der ere afholdte i Sommeren 1871.

I Skrivelse af 27. Avg. 1868 henledede Krigsministeriet Undervisningsministeriets Opmærksomhed paa, at i Følge Hærloven skal enhver, der anses for tjenestedygtig i Hæren, underkaste sig en militær Uddannelse og derfor møde i en Rekrutskole, som ved alle Vaaben — alene med Undtagelse af Rytteriet — begyndte i Slutningen af April eiler i Løbet af Maj Maaned. Dette Tidspunkt, ligesom ogsaa det, paa hvilket Mandskabet hjemsendtes, var valgt med særligt Hensyn til den for den største Del af de værnepligtige saa vigtige Skiftetid, og dette tydede paa en Hensyntagen til de værnepligtiges Tarv, som Billigheden vistnok talte for ogsaa at søge gennemført for de ikke ganske faa værnepligtiges Vedkommende, for hvilke ikke Skiftetiden, men en eller anden offentlig Examen dannede et betydningsfuldt Afsnit i Livet, og for hvilke det sikkert vilde være særdeles gavnligt, om alle offentlige Examina bleve forlagte til en af de første Maaneder i Aaret, umiddelbart før Rekrutskolens Begyndelse. Det forekom Krigsministeriet, at det maatte være et stort Gode for mange af de unge Mænd, der

*) Univ. Aarb. 1871—73 S. 58 ff.

havde taget Afgangsexamen ved en Skole eller en senere videnskabelig Examen, og som saaledes stode i Begreb med at begynde paa et nyt Afsnit af Livet, om de strax kunde begynde paa den militære Uddannelse, i Stedet for som nu, da hine Examina næsten alle afholdtes, om Sommeren, at være nødsagede til at vente henimod et helt Aar, før de kunde indtræde i Rekrutskolen. En Ventetid som den omtalte var paa den ene Side for lang til, at de paagjældende skulde kunne lade den gaa ubenyttet hen; men paa den anden Side var den for kort til, at der i den med synderligt Gavn skulde kunne begyndes paa den endelige Løbebane, naar denne dog skulde afbrydes af den militære Tjeneste. Krigsministeriet antog ikke, at Hensyn til selve Undervisningen skulde kunne tale væsentligt mod en Examensforlæggelse som den omtalte, da det vistnok almindelig erkjendtes, at den varmeste Sommertid, paa hvilken de forskjellige Examina nu afholdtes, ikke i særlig Grad var heldig for dem, der skulde forberede sig til og underkaste sig Examen; derimod turde det nok være sandsynligt, at en pludselig Forlæggelse kunde medføre skadelige Følger for mange, der ikke vilde kunne undvære den Tid til deres Forberedelse, som derved uventet vilde blive dem berøvet, og som derfor kunde blive nødsagede til i indtil et helt Aar at udsætte deres Examen. Det syntes imidlertid ikke nødvendigt pludselig at forlægge samtlige Examina fra Sommer til Foraar, for nogenlunde snart at naa det Maal, som derved skulde tilsigtes; thi selv om Forandringen gik saa lempelig for sig, at Examen aarlig kun blev afholdt 1 Maaned tidligere end i det foregaaende Aar, vilde det tidlige Foraar snart være naaet, forudsat, at Forandringen blev besluttet og paabegyndt, saa snart det paa nogen Maade var muligt. Det forekom saaledes Krigsministeriet, at en Foranstaltning som den omtalte vilde være et saa væsenligt Gode for en ikke ringe Del af den værnepligtige Ungdom, at det havde troet at burde udtale sig om den for Undervisningsministeriet, og dette saa meget mere, som det var af Vigtighed for Hæren, at de unge Mænd, der ønskede at blive Befalingsmænd i den, og som for en stor Del vilde være blandt de oven for omhandlede, ikke led indtil et Aars byrdefulde Forsinkelse, inden de kunde indtræde i Rekrutskolen, der var Begyndelsen paa deres Livsgjerning.

Efter Undervisningsministeriets Begjæring udtalte saa vel Undervisningsinspektøren som Konsistorium sig om dette Forslag. Den første fremhævede i sin Erklæring af 29. Septbr. 1868, næst at bemærke, at ved Universitetet en Forandring i Tiden for Adgangsexamen for studerende og Realister nødvendig tillige betingede en Forandring af hele Semesterinddelingen, idet et Semester maatte begynde ved de nye studerendes Indtræden, og af Tiden for de øvrige Universitets Examina og af Sommerferien, at for alle dem, der enten indkaldtes til Rekrutskolen ved Begyndelsen af den lovlige Udskrivningsalder eller, i Følge erholdt Udsættelse, først med det fyldte 25. Aar, var Spørgsmaalet af ringe Vigtighed, idet de med yderst faa Undtagelser vilde have absolveret de første Examina inden 22 Aars Alderen, og absolverede Embedsexamen mellem det 22. og det 25. Aar. Den Examenstid, der faldt i Januar, laa ingenlunde uheldigt med Hensyn til Rekrutskolen; thi en Hvil af et Par Maaneder efter Embedsexamen før Indtrædelsen i denne vilde uden Tvivl være de fleste belejlig og nyttig. Egentlig Betydning havde Spørgsmaalet altsaa kun for dem, der for at kunne i betimelig Tid, efter at have gennemgaaet de præliminære Tjenestetrin, indtræde i Officerskolen, lode sig udskrive forlods i en Alder, der traf nær sammen med det almindelige

Alderstrin for Skolernes Afgangsexamina; af dem, der ikke havde en saadan bestemt Hensigt til at uddanne sig til Officer, vilde, i det mindste mellem de studerende, faa lade sig udskrive forlods, og Undervisningsinspektoren vilde heller ikke med Hensyn til deres Studeringer ønske, at mange indskøde Militærtjenesten mellem Skolen og Begyndelsen af Universitetsstudiet. Vel mente han, at der maatte tages et rimeligt Hensyn til hin mindre talrige Klasse, fordi det var rigtigt at befordre og fremme Officerskolens Rekrutering med dannede og vel forberedte Elever og derved bidrage til Dannelsen af en god Officerstand; men det Hensyn, der her forlangtes, var, naar man sammenlignede Antallet af dem, for hvilke det skulde tages, med det, der stred imod, for stort og kunde ikke tages. Afgangsexamenstiden ved Skolerne hængte nødvendigvis sammen med Undervisningsaarets Bestemmelse og med Fastsættelsen af de større Ferier, der burde falde dels efter Slutningen og før Begyndelsen af Skoleaaret, dels noget nær Midten som Hvilepunkter for Disciple og Lærere. I denne Henseende tilfredsstillede det nu værende Skoleaar med Sommerferien og Juleferien ganske, og selv som særlig Examenstid var St. Hansdagstiden og de nærmeste Uger under vore klimatiske Forhold i Almindelighed meget tilfredsstillende. Højest i den sidste Uge (15.—22. Juli) indtraadte stundom en besværlig Varme; i de Dage (23.—27. Juni), i hvilke det strænge skriftlige Arbejde krævedes, var Varmen i nogenlunde gode Lokaler meget sjælden til Besvær. Henlagde man Examina til Marts og April, maatte man enten give den største Ferie i April eller Maj, en hos os ofte lidet lystelig Aarstid, og læse alle Hundedagene, i hvilke man nu havde Ferie, eller umiddelbart efter Examen begynde Undervisningen paa ny, for efter 2½ Maaned at holde en lang Ferie. Men hertil kom den meget væsentlige Omstændighed, at Slutningen af Marts og den første Del af April var den aller uheldigste Examenstid paa Grund af Sammenstødet med den bevægelige Paaskefest og den derved indtrædende Afbrydelse. Naar nu hertil føjedes de øvrige Besværligheder ved at omordne alle de med disse Examina i Berøring staaende Forhold, f. Ex. ved Universitetet Bortgivelsen af Kommunitets- og Regensstipendiet o. s. v. —, hvorved han bemærkede, at en successiv Fremrykken af Examen gennem nogle Aar, indtil man naaede det attraaede Tidspunkt, saaledes som Krigsministeriet havde tænkt sig Sagen, vilde medføre ikke faa Inkonveniensers —, troede han, at det vilde være utilraadeligt, ogsaa uden Hensyn til de særlige Indvendinger, som Universitetet maaske vilde rejse, at imødekomme Krigsministeriets Ønske i det hele. Det højeste, der kunde blive Tale om, vilde formentlig være, at det tilstodes Disciple, der bevislig havde forlangt forlods at udskrives og vare befundne tjenstdygtige, at underkaste sig en særlig Examen i Begyndelsen af April Maaned. Derved vilde jo vist nok opstaa en Byrde ved et særligt Sæt Examensopgaver —, og dette var just ikke at regne for intet —, og var i sig selv en ikke heldig Afkortning af det sidste Undervisningsaar og især Repetitionen for vedkommende Examinander, der til Dels for at raade Bod herpaa maatte søge nogen privat Vejledning, ogsaa om de gik i Skole, thi nedsætte Fordringerne burde man ikke; men en saadan Ordning lod sig dog mulig forsvare og gennemføre.

Konsistorium udtalte i sin Skrivelse af 5. Oktbr. den Antagelse, at Antallet af dem, som umiddelbart efter at have taget Afgangsexamen ved Skolerne eller Adgangsexamen ved Universitetet kunde ønske at aftjene deres Værnepligt, vilde blive forholdsvis ringe, saaledes at det næppe kunde anses tilraadeligt af den

Grund at foretage en Forandring som den foreslaaede, der vilde gribe meget forstyrrende ind i Ordningen af Forelæsningstiden saa vel som i flere andre akademiske Forhold. Medens der saaledes formentlig ikke vilde kunne være Tale om at lade Ordningen af den akademiske Forelæsnings- og Examenstid udelukkende blive bestemt efter det her omhandlede Hensyn, kunde der vel af Hensyn til de enkelte, som vare i det i Krigsministeriets Skrivelse omhandlede Tilfælde, træffes særegne Foranstaltninger. Men herom ansaa Konsistorium det ikke for nødvendigt at træffe Bestemmelse, førend Erfaringen maatte vise, at der var nogen Trang dertil.

Ministeriet erklærede sig i Skrivelse af 23. Oktbr. til Krigsministeriet enig i, at de forskjellige Hensyn, der nødvendigvis gjorde sig gjældende ved Bestemmelsen af Examenstiden i Almindelighed, havde større Vægt end Hensynet til det vistnok langt ringere Antal af studerende, som vare i det af sidst nævnte Ministerium omhandlede Tilfælde. Ministeriet kunde derfor ikke andet end dele de i Erklæringerne fremsatte Betæneligheder ved en saadan almindelig Forandring af Examenstiden og dennes Henlæggelse til Foraaret. Det kunde derfor ikke for Tiden imødekomme det af Krigsministeriet udtalte Ønske. Dersom imidlertid Erfaringen maatte godtgjøre, at der virkelig var Trang hertil, vilde Sagen blive taget under fornyet Overvejelse for derved at søge saadanne Lempelser i de bestaaende Forhold tilvejebragte, som kunde komme de enkelte til gode og navnlig dem, som ønskede at gaa den militære Vej.

— En Overretsprokurator begjærede i en Sag, han førte mod Sundhedskommissionen angaaende Spørgsmaalet, om en Fabrik for Rensning af Petroleum burde henføres under Lov 10 Marts 1852, en Erklæring af det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet, under Henviisning til Instrux for Prokansleren ved Kjøbenhavns Universitet 9. Juni 1786 § 20. Da Fakultetet nærede Betænelighed ved at afgive en saadan Betænkning, hvorved det dels kom an paa Lovfortolkning, dels paa Bedømmelsen af hygiejniske Forhold, henvendte det sig til det juridiske Fakultet med Forespørgsel, om den citerede Instrux kunde antages at indeholde nogen Forpligtelse for det til at afgive en saadan Betænkning.

Det juridiske Fakultet udtalte sig herom i en Erklæring af 17. Marts 1865. Den citerede Bestemmelse indeholdt nærmest kun en Forudsætning om Universitets Fakulteternes Kompetence eller offentlige Bemyndigelse til paa Begjæring at meddele Responsa til private. Det kunde ikke antages, at denne Bemyndigelse skulde involvere nogen Forpligtelse. Det laa i Universitetets særlige Stilling og Fakulteternes Karakter som videnskabelige Indretninger, at disse ikke ligefrem kunde stilles i Klasse med almindelige administrative eller judicielle Avtoriteter, hvem en lignende Kompetence maatte være tillagt, og for hvis Vedkommende man upaatvivlelig maatte antage en tilsvarende Forpligtelse. Karakteren af den Fakulteterne tilkommende jus respondendi kunde alene bestemmes efter den særlige Universitets Lovgivning og den akademiske Praxis. Universitets Lovgivningen hos os forudsatte nu kun en Forpligtelse til at give Responsa efter offentlige Avtoriteters Rekvisition eller til Brug i offentlige Sager, jfr. for det medicinske Fakultets Vedkommende Reskr. 18. Marts 1735, 18. Juni 1751 og 27. Decbr. 1788. Derimod fandtes intet Datum for, at private kunde fordré Responsa som en Ret. Hvad dernæst den akademiske Praxis angik, havde det upaatvivlelig altid ved vort Universitet været antaget, at det var godvillig, at Fakulteterne meddelte Responsa

til private, og man kjendte intet Exempel paa, at den overordnede Styrelse nogen Sinde havde grebet ind i denne *jus respondendi* ved f. Ex. at foreskrive, approbere eller paa nogen Maade befatte sig med Betalingsspørgsmaalet. Dette var altid blevet afgjort udelukkende af Fakulteterne selv. Fakultetet maatte derfor antage, at private hverken efter Lovgivningen eller akademisk Praxis kunde kræve Responsa som en Ret, men at Fakulteterne maatte være berettigede til at bestemme, om og hvorvidt de vilde respondere, hvilken Betaling de herfor vilde forde, samt hvilken Tid de vilde bruge til Betænkningens Afgivelse, uden at Rekurs herimod til højere Avtoritet kunde finde Sted. Fakultetet fejede dog hertil den Bemærkning, at det, i det mindste for det juridiske Fakultets Vedkommende, altid havde været Brug ikke at nægte Responsa til private, navnlig naar disse havde en virkelig, alvorlig Interesse i at erholde et saadant. Det var imidlertid en Selvfølge, at det ikke vilde have mindste Tvivl om, at det burde nægte et Responsum, naar det antog, at Spørgsmaalet laa uden for Fakultetets Fagkreds, eller naar Spørgsmaalet ikke indeholdt alle de faktiske Momenter, som efter dets Formening maatte foreligge, for at Svar kunde gives.

— Ved Skrivelse af 15. Avg. 1868 bevilgede Ministeriet under Forventning af allerhøjeste Approbation paa Grund af den vedholdende stærke Sommervarme, at Sommerferien ved Universitetet forlængedes til 1. Septbr.

— For Fuldstændigheds Skyld henvises her til den foran S. 2 omtalte Skrivelse fra Konsistorium til Dekanerne af 13. Decbr. 1869, hvorved det indskjærpes, at Privatdocenter skulle opgive, over hvilken særlig Gjenstand de agte at holde Forelæsninger, samt den S. 2 3 omtalte Skrivelse fra Ministeriet af 19. Septbr. 1865 om Indsendelsen af Indberetninger om Forelæsnningernes Begyndelse.

2. Erhvervelse af akademisk Borgerret med dertil hørende Examina.

a. Om Præliminærprøven for Privatister (Bekj. 15. April 1865)

Under 30. Novbr. 1864 udgik i Henhold til kgl. Resolution af 25. s. M. en Bekjendtgjørelse angaaende nogle Forandringer og nærmere Bestemmelser ved Bekj. 13. Maj 1850 om en Undervisningsplan og Examinationsbestemmelser for de lærde Skoler og Bekj. af s. D. om Ophævelsen af Examen artium m. m. Denne Bekjendtgjørelse, om hvis Tilbliven maa henvises til Lindes Medd. ang. de lærde Skoler 1857—1878, 1. Hæfte S. 156 ff., lyder saaledes:

„1. Alderen for at optages i de lærde Skolers første eller nederste Klasse bestemmes herefter til det fyldte 9de Aar. For at optages i en højere Klasse, uden at have gennemgaaet de lavere i samme Skole, udkræves, at Alderen ikke er under den, med hvilken Disciplen kunde være indtraadt i den vedkommende Klasse, dersom han med det fyldte 9de Aar havde begyndt i Skolens nederste Klasse. Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet bebyrdes til, hvor Omstændighederne tale derfor, at bevilge Undtagelse fra denne Aldersbestemmelse, for saa vidt den paagældende ikke mangler over et Aar i Lavalderen.

2. Den hidtil værende 1ste Afdeling af Afgangsexamen ved Skolene og af Afgangsexamen ved Universitetet ophører. Examinationen ved næst øverste

(6te) Klasses Aars- og Hovedexamen i de til denne Afdeling hidtil henlagte 4 Fag: Geografi, Naturhistorie, Tysk og Fransk, betragtes ene som en Bestanddel af 6te Klasses Examen, uden at sættes i nogen Forbindelse med eller have nogen Indflydelse paa Afgangsexamen ved Udgangen af 7de Klasse. Disciplenes Opflytning i øverste (7de) Klasse bestemmes, som hidtil, efter Skolens Dom om deres hele Udvikling og Modenhed, som den ved Examen i alle Fag og ellers har lagt sig for Dagen. Dog maa ingen Discipel opflyttes i øverste Klasse, med mindre han ved Hovedexamen i næst øverste Klasse i de nævnte 4 Fag samt i Religion har opnaaet Karakterer, som efter den gjældende Beregningsmaade have en Talværdi af mindst 4 Godt og 1 Temmelig godt. Den Discipel, som efter at have tilbragt 2 Aar i næst øverste Klasse ikke befindes moden til Opflyttelse i øverste Klasse, maa ikke længer forblive i Klassen som studerende Discipel, med mindre Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet efter Skolens Indstilling paa Grund af særegne Omstændigheder, som langvarig Sygdomshindring eller deslige, dertil giver Tilladelse.

3. For saa vidt de, der efter Privatundervisning ville indstille sig til Adgangsexamen ved Universitetet, ikke som Disciple i en offentlig eller privat lærd Skole med Dimissionsret have ved Examen i de nys oven for ommeldte 5 Fag opnaaet den for Oprykningen i øverste Klasse foreskrevne Karakterværdi, maa disse ved en offentlig lærd Skole eller ved Universitetet forud underkaste sig, enten i en tidligere eller i samme Examenstermin, en præliminær Prøve i disse Fag og deri bestaa mindst med samme Karakterværdi. Til denne Prøve, som Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet bemyndiges til nærmere at anordne i Analogi med den hidtil afholdte 1ste Del af Adgangsexamen for Privatdimittender, maa ingen indstille sig, førend han har fyldt 15 Aar, med mindre der paa Grund af særdeles Omstændigheder dertil er givet Tilladelse af bemeldte Ministerium.

4. Den tyske Stil bortfalder som Gjenstand for Examen.

5. Undervisning i Religion, som særskilt Fag, kan efter Indstilling fra den vedkommende Skoles Rektor med Kirke- og Undervisningsministeriets Billigelse ophøre med Udgangen af 6te Klasse, saaledes at da i 7de Klasse beholdes Læsning af det nye Testamente i Grundsproget, forenet med Forklaring og Udvikling i religiøs Retning. Men hverken heri eller i Religion som Fag, for saa vidt dette er bibeholdt til Skolekursets Slutning, aflægges Prøve ved Afgangsexamen.

6. Det tillades, at Latinundervisningen ved de Skoler, hvor det ønskes, maa, med dertil af vedkommende Rektor erhvervet Samtykke fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, begynde i 2den (næst nederste) Klasse med et foreløbigt Antal af 5 Timer ugentlig eller med et større Antal (9 à 10) Timer, mod at i sidste Fald Begyndelsen af Frank udsættes til 3dje Klasse med omtrent det Timetal, som Faget efter den nu gjældende Plan har i 2den Klasse.

7. I 7de Klasse fortsættes Undervisningen i Fransk, uden at dog Sproget bliver Gjenstand for Afgangsexamen. Fremdeles tilbydes der i samme Klasse de Disciple, som attraa det, et Par Timers ugentlig Undervisning i Engelsk.

8. Afgangsexamen ved Udgangen af Skolen og Adgangsexamen ved Universitetet,

til hvilke Examina ingen maa indstille sig, førend han har fyldt 17 Aar, med mindre dertil er givet Tilladelse af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, afholdes i følgende Fag: Dansk, Latin, skriftlig og mundtlig, Græsk, Hebraisk, Historie, Arithmetik, Geometri og Naturlære, i Henseende til Fordringerne i de enkelte Fag med følgende Forandringer og nærmere Bestemmelser ved de nu gjældende Forskrifter:

a. I Modersmaalet forelægges 2 Opgaver til Bearbejdelse, en frit valgt, som hidtil, en anden, hentet fra Omraadet af en i Skolen gennemgaaet og meddelt Kundskab.

b. Ved Udarbejdelsen af den latinske Stil tillades det at benytte en dansk-latinsk Ordbog.

c. I Mathematik udgaar, af det ved kgl. Resol. 6. Novbr. 1858 — Bekj. 8. s. M. — Post 4 II Nr. 3 foreskrevne Pensum i Geometri, den sfæriske Trigonometris Grundformler, i Stedet for hvilke der meddeles saadanne almindelige Sætninger om Cirkler paa en Kugle, som ere nødvendige til at forstaa de sfæriske Stedbestemmelser i Astronomien. Fremdeles bortfalde ved Afgangsexamens skriftlige Prøve de ved samme kgl. Resolution bestemte to Hovedopgaver, hvorimod i deres Sted forelægges i hver af Fagets to Hovedafdelinger en eller flere Opgaver, hvorved det alene skal komme an paa Sikkerhed i at udføre en saadan Beregning eller gjengive et saadant Bevis, som maa forudsættes at være indøvet ved Undervisningen.

d. Hovedkarakteren ved Afgangsexamen ved Skolerne og Adgangsexamen ved Universitetet bestemmes efter Specialkarakterernes sammenlagte Talværdi indtil videre saaledes:

Til første Karakter med Udmærkelse fordres i det mindste en

Talværdi af 61

— første Karakter..... — — 49

— anden Karakter..... — — 26

— tredje Karakter..... — — 20

Med Specialkarakterer af en mindre Talværdi end den sidst nævnte antages den vedkommende ikke at have bestaaet Examen.

9. Ingen, der gaar ud af enten en offentlig eller privat lærd Skole uden at være opflyttet i øverste (7de) Klasse eller erklæret for moden til Opflyttelse deri, kan indstille sig til Adgangsexamen ved Universitetet førend to hele Aar efter hans Udgang af Skolen, med mindre Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet i oplyste særlige Omstændigheder finder Grund til at give Tilladelse dertil.

10. Foran staaende Bestemmelser træde i Kraft ved den Afgangsexamen, som bliver at afholde i Aaret 1865, dog saaledes, at de hidtil gjældende Bestemmelser om Examination i Religion ved 2den Del af Afgangsexamen og om Hovedkarakterens Uddragning af de 13 ved begge Afgangsexamens forhen værende Afdelinger givne Specialkarakterer endnu blive at anvende paa de Disciple, der i Skolerne nu ere oprykkede i 7de Klasse og saaledes have bestaaet 1ste Del af Afgangsexamen, og paa de Privatister, som allerede nu have bestaaet den 1ste Del af Adgangsexamen ved Universitetet eller Af-

gangsexamens 1ste Del ved en lærd Skole uden at have taget samme Examens 2den Del.

Det er derhos allernaadigst paalagt Ministeriet at bringe under Forhandling med Universitetet og vedkommende Skoler, hvorvidt det kan anses tilraadeligt, at Afgangsexamen, som nu saa vel ved de offentlige lærde Skoler i Kongeriget som ved de Privatskoler, der have erholdt Bemyndigelse dertil, afholdes ved Skolerne selv, henlægges under den for Adgangsexamen ved Universitetet anordnede Examenskommission af Universitetslærere og Skolemænd, samt derefter at indkomme med allerunderdanigst Forestilling herom og om en nærmere Anordning af bemeldte Examenskommissions Sammensætning saaledes, at Privatskolernes Interesse i denne kan blive repræsenteret ved Tilkaldelse af Skolemænd, henhørende til deres Lærerpersonale, naar disse findes villige til at overtage det hermed forbundne Hverv“.

For at den i Post 3 bestemte Præliminærprøve i Religion, Geografi, Naturhistorie, Tysk og Fransk kunde blive indrettet, anmodede Ministeriet under 12. Decbr. 1864 Konsistorium om gennem det filosofiske og det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet at tilvejebringe fornødent Forslag til Anordningen af Prøven i Enkelthederne, navnlig med Hensyn til Fordringerne i de forskellige Examensfag —, om hvilke Ministeriet i øvrigt bemærkede, at de næppe, med Undtagelse af Religion, kunde bestemmes synderlig anderledes end hidtil ved Afgangsexamen —, og i Henseende til Censuren ved Prøven og Tiden for dens Afholdelse. Ministeriet paalagde end videre Konsistorium, i Anledning af, at det i Slutningen af Bekj. af 1864 var paalagt det at bringe under Forhandling med Universitetet Spørgsmaalet om Henlæggelsen af Afgangsexamen ved de lærde Skoler under den for Adgangsexamen ved Universitetet anordnede Examenskommission af Universitetslærere og Skolemænd, begge de oven nævnte Fakulteters Erklæring herom. Ministeriet henledede ved dette Punkts Behandling særlig Opmærksomheden paa, at det toges under Overvejelse, om Forandringen ikke vilde medføre Nødvendigheden af at fastsætte en anden Tid end den hidtidige for Examens Afholdelse samt paa Nødvendigheden af, at et detailleret Forslag meddeltes om Examenskommissionens Sammensætning og om Censurens Indretning ved Prøven. Endelig bemærkede Ministeriet, at naar den hidtidige Beregning af Karakterværdierne for Hovedkarakterens Uddragning —, kun med den Forandring, som Examensfagenes Nedsættelse fra 13 til 8 medførte —, i Følge Bekj. Post 8 litr. d kun var bestemt til indtil videre at skulle følges, havde dette sin Aarsag i, at det forekom Ministeriet, at meget kunde tale for at forandre Reglerne saaledes, at der blev tillagt de enkelte Examensfag ved Hovedkarakterens Uddragning en forskellig Vægt efter den Betydning, der maatte indrømmes dem som Led af den hele Fagrække. Ogsaa Spørgsmaalet herom ønskede Ministeriet taget under Overvejelse i Forbindelse med Hovedspørgsmaalet, og det begjærede derfor herom, saa vel som om Examenskommissionens Sammensætning, speciellere Forslag.*)

Herefter anmodede Konsistorium de tvende nævnte Fakulteter om i Forening at tage Sagen under nærmere Overvejelse og fremkomme med de fornødne Erklæringer og Forslag. Disse nedsatte et Udvalg, bestaaende af 4 Medlemmer af det filosofiske Fakultet (Madvig, Ussing, Schiern og Oppermann) og 3 Medlemmer

*) Med Ministeriets Skrivelse fulgte en i Ministeriets 2. Departements Kontor udarbejdet Skala for Talværdierne med et Udkast til Reglerne for Hovedkarakterens Uddragning.

af det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet (Steenstrup, Holten, Steen), der under 21. Febr. 1865 afgav sin Betænkning. Udvalget omtalte først de af Ministeriet begjærede Forslag til Anordningen i Enkelthederne af den Præliminærprøve i fem Fag, Religion, Geografi, Naturhistorie, Tysk og Fransk, der skulde træde i Stedet for den hidtil afholdte første Del af Adgangsexamen for dem, som senere efter Privatdimission vilde indstille sig til den nu til 8 Fag indskrænkede, udelte Adgangsexamen ved Universitetet, naar de ikke i en lærd Skoles 6te Klasse havde bestaaet Prøven i disse Fag paa en tilfredsstillende Maade, hvilke Forslag navnlig skulde omfatte Fordringerne i de forskellige Examensfag, Censuren ved Prøven og Tiden for dens Afholdelse. Hvad nu Fordringerne i Examensfagene angik, erklærede Udvalget sig ganske enigt i, hvad Ministeriet havde antydnet, at der for de fire Fags Vedkommende, der hidtil havde udgjort første Del af Adgangsexamen, ikke var nogen Anledning til enten i sig selv at forandre, hvad der hidtil derom havde været bestemt eller i Praxis vedtaget, eller til derfor at søge andre Udtryk, og det tilraadede altsaa, at det simpelt hen udtaltes, at Fordringerne skulde være de samme som hidtil ved første Del af Adgangsexamen, alene med den Forandring, der fulgte af, at den tyske Stil og dens Indflydelse paa Karakteren for Tysk bortfaldt. Derimod var det klart, at, naar Prøven i Religion skulde finde Sted i Gjennemsnit to Aar tidligere end hidtil (ved anden Del af Adgangsexamen), altsaa baade i en i det hele mindre udviklet Alder og paa en Tid, hvor der (ogsaa efter Anordningen af Undervisningen i Græsk) ikke kunde forudsættes Læsning af Dele af det nye Testamente i Grundsproget, maatte Fordringerne i dette Fag stilles anderledes og lavere, end de hidtil havde været stillede. Men Udvalget, der ikke oversaa Vanskelighederne ved at anordne en passende Religionsprøve ved Universitetet, der i Almindelighed vilde falde saa nær efter Konfirmationsalderen, havde, da det ikke indbefattede i sin Midte nogen Theolog eller nogen særlig med Religionsundervisningen fortrolig Mand, ikke anset sig for kaldet til just om dette Punkt selv at gjøre noget Forslag, men henvendt sig til det theologiske Fakultet med Anmodning om at overtage dette Hverv. Det theologiske Fakultet havde imødekommet denne Anmodning i en vedlagt Skrivelse af 9. Febr.*), til hvilken Udvalget henholdt sig, navnlig til det deri indeholdte Forslag, at Religionsprøven ved den præliminære Prøve, naar den der skulde bibeholdes, maatte gaa ud paa det Stof i Religionslære, der blev gennemgaaet i de lærde Skoler indtil Udgangen af 6. Klasse, tillige med Bibelhistorie, der nu maatte optages som Bestandsdel af Prøven i Stedet for Bekjendtskab med Dele af det nye Testamente i Grundsproget. Men nogle (3) af Udvalgets Medlemmer sluttede sig overvejende til det theologiske Fakultets Henstilling, om det ikke maatte anses for rigtigt, ligesom ved de andre præliminære Examina (Forberedelsesexamen), aldeles at lade Prøven i Religion bortfalde, da den paa det Alders- og Udviklingstrin, hvortil den nu henlagdes, ikke ret kunde faa et tilstrækkelig fyldigt Indhold eller nogen syn- derlig Betydning.

Med Hensyn til Præliminærprøvens Afholdelse havde Udvalget først opkastet det Spørgsmaal, om den i hvert Fag kunde, som tidligere ved Examen artium og endnu ved de to almindelige Forberedelsesexamina, afholdes og Karakteren bestemmes af en enkelt Examinator i hvert Fag, eller om der, som hidtil ved Ad-

*) Er aftrykt efter Udvalgsbetænkningen som Bilag.

gangsexamen, skulde være en Censor tilstede og da for denne Censors Skyld Skolemænd kaldes til Deltagelse i Prøven. Hvorvel Udvalget nu antog, at i Virkeligheden Prøvens Afholdelse og Vurdering af en enkelt Examinator vilde medføre omtrent samme Sikkerhed for et rigtigt og retfærdigt Udfald, som opnaaedes ved Tilstedeværelsen af en Censor, havde dog de fleste af dets Medlemmer (5 mod 2) anset det for rigtigst, at Prøven i hvert Fag ogsaa for Fremtiden afholdtes af en Examinator og en Censor, saa vidt muligt en Skolemand, dels fordi en Censors Tilstedeværelse kunde i enkelte Tilfælde give en Garanti og oftere gav Examinator en Beroligelse, dels fordi det turde være betænkeligt at borttage et om end mindre nødvendigt Middel til at sikre en rigtig Examination og Bedømmelse, efter at det en Gang i en Række Aar havde været tilstede, dels endelig fordi ogsaa med Hensyn til disse Fag en ved Samvirken fremkaldt Udveksling af Meningerne om, hvad der burde forðres og hvorledes baade ved Universitetet og i Skolerne, imellem Universitetslærere og Skolemænd kunde være ønskelig. Under denne Forudsætning kunde der nu i øvrigt enten dannes en særskilt Kommission for denne præliminære Prøve eller, hvad Udvalget med Hensyn til at hindre unødvendig Adsplittelse og Vidtløftiggjørelse af Forretningerne ansaa for rettere, denne Præliminærprøve henlægges (eller, om man vilde, vedblive at være henlagt) under samme Kommission (med samme Formand og med fælles Forretningsorden), der for Øjeblikket besørgede Afholdelsen af Adgangsexamens første og anden Del og for Fremtiden vilde besørge Afholdelsen af den udelte Adgangsexamen enten for Privatister alene eller, hvis man kom til dette Resultat, for alle. Det vilde da være at paase, at der tildeltes denne Examenskommission en Universitetslærer for hvert af de 5 Fag som Examinator og saa mange Skolemænd, at der i hvert Fag havdes en Censor af denne Klasse (hvorved ikke udelukkedes Muligheden af, at en Mand kunde fungere som Censor i to Fag). Udvalget gik, som antydet, ud fra, at Universitetslæreren i Regelen var Examinator, men vilde ikke have det forhindret, at Universitetslærer og Skolemand ved Aftale fordelte begge Virksomhedsformer imellem sig. Naar Udvalget for Kortheds Skyld havde brugt Udtrykket Skolemand, mente det ikke dermed, at alene virkelig i Øjeblikket fungerende Skolemænd skulde kunne tilkaldes, idet det maatte staa Bestyrelsen frit for ogsaa til denne Virksomhed at kalde saadanne Mænd uden for Universitetet, der i det hele i Følge Stilling og tidligere Virksomhed og Kjendskab til Skolevæsenet egnede sig dertil.

Hvad endelig Tiden for Afholdelsen af den præliminære Prøve angik, kunde der næppe være noget imod at lade den afholde paa samme Tid som hidtil første (og anden) Del af Adgangsexamen, altsaa i den almindelige Examenstid for Sommerferien.

Det andet Hovedpunkt, hvorom Ministeriet havde begjært Fakulteternes Erklæring, var Spørgsmaalet om Henlæggelsen af den hele Modenhedsprøve for Adgangen til Universitetet, altsaa ogsaa Afgangsexamen ved de lærde Skoler, til den ved Universitetet nu alene for Privatisternes Prøvelse anordnede Examenskommission af Universitetslærere og Skolemænd. Med Hensyn hertil havde Udvalgets Medlemmer enstemmig været af den Mening, at en saadan Foranstaltning i ethvert Tilfælde var i høj Grad ønskelig og tilraadelig for de private Skolers Vedkommende, idet de alle, for største Delen i Følge personlig gjorte Erfaringer og Iagttagelser, antog, at de Vanskeligheder, der i de private Skoler stillede sig i Vejen for en tilstrækkelig paalidelig Examen og Censur med den deraf følgende

Tilbagevirkning paa hele Undervisningens Grundighed og Fylde, vare for store til, at de kunde ventes fuldstændig, varig og overalt overvundne og fjærnedes ved Bestyrernes gode Villie eller nogen Kontrol uden fra. Dertil var ikke blot for Bestyreren den private, ved Konkurrencen skærpede Interesse for meget med i Spillet, men ogsaa for den enkelte, ofte unge og uselvstændige Lærer lige over for Bestyreren; dertil var det for vanskeligt i den for Universitetet og Skolerne fælles Examenstid at finde tilstrækkelig kyndige og med de berettigede Fordringer bekendte Censorer, og disses efter privat Anmodning paatagne Hverv for besværligt og, hvor væsentlig Meningsforskjellighed om Maalestokken fremtraadte, for ubehageligt; endelig havde, afset fra al anden Interesse, den enkelte Skolebestyrers individuelle Betragtning af Undervisningens hele Maal og Betydningen af de enkelte Fag og Kravet deri for megen Anledning og Opfordring til at gjøre sig gjældende. Hvad de offentlige (kongelige) Skoler angik, erkjendte Udvalgets Medlemmer vistnok, at Forholdet var noget forskjelligt; men nogle af dem (3) mente dog bestemt, og uafhængig af Hensynet til Privatskolerne, at det for Examens Ligeligheds og Nøjagtigheds Skyld og i Skolernes og Undervisningens egen Interesse var ønskeligt, at Examinationen af alle Skolernes Dimittender henlagdes til Examenskommissionen (hvis Hverv, medens det derved blev langt mere omfattende og besværligt, tillige blev mere lønnende ved Bekjendtskab med samtlige unge Studenter, navnlig ogsaa de bedst undervistes, Kundskaabs og Udviklings Standpunkt). Udvalgets øvrige Medlemmer havde vel ikke en saa bestemt Mening om Forandringens Ønskelighed i og for sig med Hensyn til de offentlige Skoler, men de erkjendte dog, at der var visse Savn ved den nu værende Indretning (den endelige og afgjørende Examination ved Skolerne), med hvilken ogsaa Disciplenes ubetingede Ret til efter to Aars Ophold i øverste Klasse at kræve sig stede til Proven som Skolens Kandidater og denne Rets, efter adskillige Rektors Mening, mindre heldige Indflydelse paa Fliden hængte sammen, og uagtet de ikke ganske nægtede, at Skolerne havde draget Nytte af den dem ved Examens Afholdelse hos dem selv tilfaldne større Frihed i at bestemme Undervisningens Form og give den inden den almindelige Regel en vis individuel Farve, troede de dog, at hvad der i denne Henseende var opnaaet, ikke var saa meget, som man ventede, da Overgangen til den nu værende Form skete, eller af den Betydning, at det burde gjøre Udslaget. Naar de da toge Hensyn til, at det vilde være vanskeligt og udsat for ikke ufarlige Mistydninger og Angreb, hvis man alene henlagde Examinationen af Privatskolernes Dimittender til Kommissionen ved Universitetet, men lod de offentlige Skoler beholde den Bemyndigelse, de nu havde, til selv endelig at bedømme deres Dimittender, kom de ogsaa til det Resultat, at det vilde være rigtigst at henlægge samtlige Skolers Dimittenders Prøvelse til Examenskommissionen. Et Medlem (Madvig) fremhævede særlig, at en Skole, for hvis Dimittenders Henvisning til den ved Universitetet anordnede Examenskommission fuldt saa stærke Grunde talte som ved Privatskolerne, var den islandske, ved hvilken det baade var umuligt at foranstalte en hernede fra udgaaende (i det ringeste i ikke altfor store Tidsmelleumrum indtrædende) Kontrol og de paa Stedet værende Midler til at sikre Examens og Undervisningens rigtige Standpunkt vare meget utilstrækkelige.

Naar Ministeriet havde antydnet, at en Forandring som den, der var omhandlet i det foregaaende, turde medføre Nødvendigheden af at fastsætte en anden Tid

for Examens Afholdelse end den hidtidige, skjønnede Udvalget ikke, at en saadan Nødvendighed vilde være tilstede, og troede, at overvejende Grunde talte imod en Forandring. Ministeriet havde uden Tvivl tænkt paa, at det syntes en betydelig Ulempe og bekosteligt for Dimittenderne fra Provinsskolerne først at rejse til Kjøbenhavn for i Slutningen af Juni og Begyndelsen af Juli Maaned at underkaste sig Examen og derefter, hvis de ikke skulde tilbringe sex eller syv Uger i en farlig og kostbar Ørkesløshed i Hovedstaden, at rejse hjem igjen for atter i Slutningen af Avgust efter Sommerferien at drage til Kjøbenhavn for at høre de første Forelæsninger og overhovedet begynde Studiet ved Universitetet. Skulde der raades Bod herpaa, maatte Examen lægges saaledes, at Forelæsningernes Begyndelse faldt nær efter dens Slutning, saa at Dimittenden ikke behøvede at komme til Kjøbenhavn, forend han kunde blive der og tage fat paa sine Studier. Men dette vilde da medføre, at Dimittenden, især den fattige eller ængstelige, i det sidste Skoleaar saa godt som aldeles ingen Sommerferie fik, idet han med den efter Ferien forestaaende Examen for Øje vilde arbejde strængt i Ferietiden, og dernæst, at den unge Student omtrent lige fra Examensbordet, træt og anstrængt, førtes til det første Semesters Forelæsninger, medens Professorerne paa deres Side, for saa vidt de deltog i Examenskommissionens Arbejder, lige fra denne trættende Beskæftigelse skulde gaa til Forelæsningernes Begyndelse. Dette syntes ikke naturligt eller rigtigt. Tvært imod syntes det at være aldeles i sin Orden, at der efter en anstrængende Examen indtraadte nogen Hviletid baade for Examinatorer og især for Examinander, og at Afslutningen af Skoletiden og Overgangen til Universitetet betegnedes ved en Fritid og Pavse, der især for dem, der havde tilbragt Skoletiden uden for deres Hjem, maaske endog temmelig langt derfra, kunde have Betydning ogsaa som Tid til at samle Tankerne, overlægge i Ro med Slægtninge og Venner om Universitetsstudiet og træffe Foranstaltninger til det varige Ophold i Kjøbenhavn. Lige over for denne Betragtning troede Udvalget ikke, at der kunde lægges synderlig Vægt paa den dobbelte Rejseudgift, især efter at Forbindelsen mellem Kjøbenhavn og Provinserne var blevet saa særdeles lettet, ogsaa hvad Bekosteligheden angik. I den Tid, der gik nærmest forud for Examens Henlæggelse til Skolerne, indtraadte der for den unge Student lige efter Examen artium vel ikke en egentlig Ferie med Opfordring til at rejse hjem, men dog en Mellemtid, hvori han endnu ikke tog fat paa det egentlige Universitetsarbejde, og som dog ikke ganske faa benyttede til en Udflugt til Hjemmet. Forelæsningerne til anden Examen begyndte nemlig i Almindelighed (idet den filosofiske Del af anden Examen og Reformationsfesten kom imellem) først ved d. 15. Novbr., efter at Examen artium var endt d. 22. eller 23. Oktbr.; i Mellemtiden skulde der deltages i Livkorpsets Vaabenøvelser.

Ved Examenskommissionens Sammensætning og Censurens Indretning antog Udvalget, at man i det hele maatte holde sig til den Form, der nu var anordnet og brugtes ved Examen for Privatister, med den Udvidelse og de Modifikationer, der vilde følge af Examinandernes meget større Antal, hvorved det dog strax bemærkede, at den mundtlige Examination af et vist Antal ordentlig forberedte Kandidater fra Skolerne ikke vilde medtage lige saa lang Tid som Examinationen af det samme Antal for en stor Del maadelig underviste Privatister, noget, som de, der før 1849 havde deltaget i Examen artium, vilde kunne bekræfte af Erfaring. Naturligvis vilde alligevel saa vel Censuren af de skriftlige Arbejder som

den mundtlige Examination medtage flere Dage end nu. For at Examen ikke skulde medtage en utilbørlig lang Tid, og for at ikke enkelte skulde bære en alt for stor Arbejdsbyrde, vilde det blive nødvendigt at inddrage i Kommissionen saa mange af Universitetets Kræfter, som kunde anses brugbare, og hvorover der kunde disponeres, saa at ogsaa samtidig Examination af forskellige Hold i samme eller beslægtede Fag (f. Ex. Latin og Græsk) kunde finde Sted. De disponible Kræfter ved Universitetet vilde blive nogle flere, naar hverken den Professor, der nu som Undervisningsinspektør just i Examenstiden besøgte Skolerne, i denne Tid var fraværende eller (som jævnlig havde været Tilfældet) en eller anden Professor med ham, ligesom ogsaa Anmodningerne til enkelte Professorer om at fungere som Censorer ved Privatskolernes Afgangsexamen vilde falde bort. Ligeledes vilde der, naar Skolerne ikke just paa samme Tid havde baade den almindelige aarlige Skoleexamen og Afgangsexamen at afholde, kunne noget friere disponeres over Lærere derfra end nu, hvorved Udvalget forresten henviste til, hvad det oven for i Anledning af den præliminære Prøve havde bemærket om, i hvilken Udstrækning det tog Ordet Skolemænd; thi den samme friere Bestemmelse af Grænsen for den Kreds, fra hvilken Mænd kunde tilkaldes til Censur, maatte det ogsaa her fastholde. Udvalget gik nemlig ud fra, at man i Følge den Betragtning, det oven for havde fremsat med Hensyn til den præliminære Prøve, endnu mere ved den egentlige Adgangsexamen til Universitetet maatte beholde Forskriften om en Censors Tilstedeværelse og Deltagelse i Karakterens Fastsættelse i hvert Fag, ligesom om de blot skriftlige Prøvers Bedømmelse af mindst to Dommere. Det troede ogsaa, at Deltagelsen i denne Examen som Censorer vilde, ligesom allerede nu, være noget, hvorpaa Skolemændene vilde sætte Pris som paa en oplivende Anledning til Sammenligning af deres egen Gjerning med andres og til Tankeudvexling. Det turde maaske antages, at, naar Afgangsexamen ved Skolerne bortfaldt, det kunde blive muligt for en og anden Rektor, trods den aarlige Skoleexamen, at forlade sin Skole nogle Dage for at deltage i Examensarbejdet ved Universitetet, medens der nu ikke let kunde tænkes paa og ikke var gjort Forsøg paa at lade nogen Rektor indtræde i Examenskommissionen. Udvalget antog saaledes, at det vilde være muligt hvert Aar, uden forstyrrende Indgriben i anden nødvendig offentlig Virksomhed, at danne en Examenskommission, som vilde være i Stand til i den nu for Privatisterne foreskrevne Form (med en Censor foruden Examiner) i passende Tid uden Overanstængelse at tilendebringe Adgangsexamen for alle Dimittender; og, skjønt Ministeriet havde ønsket „et detailleret Forslag“ meddelt „om Examenskommissionens Sammensætning og Censurens Indretning ved Prøven“, troede Udvalget dog, at der ikke var Anledning til at gaa i større Detail, eller at Ministeriet egentlig havde ventet dette, saa længe der ikke var taget endelig Beslutning om, at Forandringen skulde ske, hvilken Beslutning jo ikke vilde blive taget, førend ogsaa Skolerne vare hørte.

Endelig havde Ministeriet begjært taget under Overvejelse Spørgsmaalet om Beregningen af Hovedkarakteren efter Udfaldet af de enkelte Prøver, hvorom i Bekj. 30. Novbr. Post 8 Lit. d. kun var givet en Bestemmelse „indtil videre“, og Ministeriet havde antydnet, at meget kunde tale for at forandre Reglerne saaledes, at der ved Hovedkarakterens Uddragning blev tillagt de enkelte Examensfag en forskellig Vægt efter den Betydning, der maatte indrømmes dem som Led af den hele Følgerække. Udvalget havde i denne Henseende, næst at bemærke, at

Bestemmelsen af Hovedkarakteren efter et lige og ikke stort Antal (8) af lige vejende Specialkarakterer medførte en vis Vanskelighed ved ikke altid at give et bestemt Udslag og Overvægt til den ene eller anden Side, først maattet erkjende, at Indskrænkningen af Examen til 8 Fag kunde medføre en noget for stor Strængighed derved, at en daarlig Karakter i et enkelt Fag ikke saa let kunde udjævnnes ved det tilredsstillende Udfald i de andre, dernæst, hvad der var vigtigere, at der unægtelig ved Henlæggelsen af nogle Fag, der før talte med ved Siden af de tilbage blivende, var indtraadt en Forrykkelse af Forholdet i Indflydelse mellem de to Hovedgrupper af Fag, der vare Gjenstand for Prøve, de sproglig-historiske og de mathematisk-naturvidenskabelige, saaledes som [idet ogsaa var udviklet i den med Ministeriets Brev fulgte Opsats af Chefen for Ministeriets andet Departements Kontor*). Udvalget havde paa Grund heraf, med Undtagelse af et Medlem (Schiern), troet i Hovedsagen at kunne slutte sig til det af Kontorchefen gjorte Forslag om en saadan Fordobling (eller rettere Deling) af Karaktererne i nogle Fag (Dansk, Latin og Historie), at derved i det hele fremkom 11 Specialkarakterer, af hvilke 8 faldt paa den sproglig-historiske, 3 paa den anden Gruppe, uagtet et andet Medlem (Madvig) ikke kunde undertrykke en vis Tvivl med Hensyn til den Stilling, som derved Græsk fik, og med Hensyn til Delingen af Karaktererne for Historie. Udvalget var nemlig (med Undtagelse af Schiern) enigt om, at det ikke gik an at give en enkelt Karakter for de 3 nævnte Fag og derpaa ligefrem at tælle den dobbelt, da derved den ved en Specialkarakter klæbende Usikkerhed og Unejagtighed (idet Dommerne ofte ansaa en Præstation for i Virkeligheden at ligge mellem to Nabokarakterer, men maatte bestemme sig for den Karakter, hvilken Præstationen laa, ofte kun lidet, nærmere) fordobledes og saaledes det endelige Resultats Paalidelighed forringedes. Derimod maatte de flere Præstationer, der krævedes og fremkom i et Fag, deles omtrent lige og for hver Del gives sin særskilte enkelte Karakter, altsaa i Dansk en Karakter for hver af de to Udarbejdelser, i Latin formentlig rettest en Karakter for Prøven i det læste Pensum, en for Prøven i et ikke læst Sted; i Historie havde Udvalget, i Erkjendelse af, at den danske Historie næppe udgjorde et tilstrækkelig omfattende Stof i Sammenligning med det øvrige til ene at bære en Karakter, antaget, at rettest den gamle Historie og Middelalderens Historie kunde forenes til en Karakter, den nyere almindelige og den danske Historie til en. Naar Udvalget gik ind paa denne Karakterdeling for nogle Fag, maatte det paa den anden Side ganske tiltræde den i dets Midte fremkomne Bemærkning, at i de to mathematiske Fag, de eneste, i hvilke Bedømmelsen af den skriftlige Prøve lagdes sammen med Bedømmelsen af den mundtlige til en Karakter, Sammenregningen af Karakteren for den skriftlige Prøve og for den mundtlige burde ske anderledes end hidtil. I Stedet for at nemlig nu den skriftlige Prøve betegnedes med en af 6 ækvidistante Karakterer (ug. = 6, mg. = 5, g. = 4, tg. = 3, mdl. = 2, slet = 1) og saaledes taltes sammen med den paa samme Maade betegnede, men dobbelt satte Karakter for det mundtlige, hvorved den skriftlige Prøves Indflydelse blev aldeles ubetydelig (saa at f. Ex. et Mg. for mundtligt og et Slet for skriftligt gav Godt, nemlig $\frac{5 + 5 + 1}{3} = 3\frac{2}{3} = G?$), burde vel Karakteren for det mundtlige sættes dobbelt, men Karaktererne indbyrdes vurderes og beregnes efter den Skala, hvorefter Spe-

*) Se Lindes Medd. ang. de lærde Skoler 1857—78, S. 173—74.

cialkaraktererne beregnes til at danne Hovedkaraktererne, Skalaen med nedad stigende Afstande. Efter denne Regning vilde Tg. for mundtligt og Slet for skriftligt give mdl. i det hele $\left(\frac{+1+1}{3} \div 23 = \frac{\div 21}{3} = \div 7 \right)$, hvilket var aldeles billigt; Godt og Slet vilde give det samme Resultat (Mdl.), men Meget godt og Slet ($\div 3$, midt mellem 1 og $\div 7$, men gaaende til den mildere Side) vilde give Tg.; Godt for mundtligt og Maadelig for skriftligt vilde give Tg. o. s. v.

Med Hensyn til det Antal af Points, der ved Sammenlægnngen af Specialkarakterer skulde kræves til hver Hovedkarakter, var Udvalget, naar der saaledes gaves 11 Specialkarakterer, enigt i, at Minimum for Udmærkelse skulde være 83 (Værdien af 6 Ug. og 5 Mg.) og for første Karakter 67 (Værdien af 6 Mg. og 5 G.). Men idet Udvalget gik ud fra, at det temmelig almindelig havde været erkjendt, at hidtil baade den nederste Grænse for anden Karakter havde været sat for lavt, saa at den kom til at omfatte et alt for stort Rum, og ligeledes den nederste Grænse for tredje Karakter (for at bestaa, hidtil Værdien af 5 G. og 8 Tg. = 33), foreslog det, at Minimum af Værdi for at opnaa anden Karakter sættes til 43 (medens det i det Udvalget meddelte Forslag sættes til 35) og for tredje Karakter (for at bestaa) til 33 (i Stedet for 27). 43 var Værdien af 8 Godt, 3 Tg.; denne Samling af Karakterer (hvor altsaa i intet Fag var opnaaet Mg., men i 3 Fag et meget tarveligt Resultat) syntes at være det mindste, der burde kræves til anden Karakter, naar denne skulde udsondres fra det allertarveligste Resultat, der faldt under tredje Karakter. Anden Karakter kunde endda opnaas med 10 Mg. og et Slet, med 8 Mg., et Tg. og 2 Mdl. 33 var Værdien af 1 Mg., 4 G., 6 Tg.; et Slet og et Maadelig vilde kunne bæres med 9 Mg.; 3 Mdl. kunde bæres med 7 Mg., 1 G.

Et Medlem (Schiern) havde om to Punkter en afvigende Mening. Han nærede ikke blot med et andet Medlem af Udvalget Tvivl om Hensigtsmæssigheden af, at der i det historiske Fag skulde gives flere end en Karakter, men var overtydet om, at dette ikke alene unyttig vilde besværliggjøre Examinationen, men vilde medføre de største Ulemper. At det i og for sig var det naturlige, at der ved Examinationen i et og samme Fag kun gaves en Karakter, at dette gjaldt om Historie eller Geografi, lige saa vel som om Geometri eller Arithmetik, trængte ikke til Udvikling. Det var upaatvivlelig saa, at man ved de forskjellige Spørgsmaal, der stillede ved Examinationen i Historie, gjerne havde søgt at overbevise sig om, at Examinanden ikke blot var hjemme i en enkelt Del af Historien; men et var at prøve en Kandidat fra forskjellige Sider, et andet for hans Svar at give flere end en Karakter. Man havde hidtil kunnet gjøre det til Gjenstand for Spørgsmaal, at der f. Ex. skulde gives et Overblik over den tyske Ridderordens Historie og Malteserriddernes Oprindelse og Skæbne, over det mongolsk-tatariske Herredømme i den nu russiske Del af Evropa, den gamle Befolknings Skæbne paa de britiske Øer efter de germanisk-skandinaviske Indvandring, Hovedvendepunkterne, der successivt individualiserede det nu saakaldte Belgien, Dannelsen af Frankrigs Territorium, de fransk-spanske Rivalitetskrige om og i Italien, Hovedmomenterne til Kongeriget begge Siciliernes Historie o. s. v. Besvarelsen af saadanne Spørgsmaal krævede, at Examinanden af Kompendiets Stof knyttede Momenter, der meddeltes i det ene Afsnit af Historien, til Momenter, der meddeltes under et andet Afsnit, og der gaves Examinanden en god Løjlighed til at vise, hvorvidt han

havde vidst at tilegne sig et friere Overblik over det lærte Stof. Hvilken Epoke man endog vilkaarlig vilde gjøre til den adskillende, vilde paa mangfoldige Punkter og i mangfoldige Retninger ved en Ituskæring, som den paatænkte, en Række af saadanne Spørgsmaal maatte bortfalde. Der var fremdeles i den nærværende Betænkning ikke uden Grund blevet henvist til, at den danske Historie, efter den Maalestok, hvori den lærtes, ikke frembød saa meget for positive Spørgsmaal egnet Stof, at jo Examinationen, naar et betydeligt Antal af Kandidater skulde examineres, og enhver af disse skulde have et deraf alene taget Spørgsmaal, maatte udsættes for de mest trættende Gjentakelser; men ogsaa naar man, saaledes som det hidtil havde været Tilfældet, ved et Spørgsmaal gjerne havde holdt sig ikke blot til den danske Historie, men til den nordiske Historie i Almindelighed, opfordrede dog ogsaa denne paa de forskjelligste Tidspunkter til at lade Examinationen falde sammen med en Examination i den almindelige Historie. Det vilde jo ogsaa være lidet praktisk, at, naar en Examinand, som det saa ofte var Tilfældet, under Prøvelsen i et Afsnit lejlighedsvis kom til at rebe sin Usikkerhed eller Uvidenhed i et andet, dette da ikke skulde komme med i Betragtning ved Karakterfastsættelsen. Med Føje var det overhovedet oftere blevet ytret som ønskeligt, at Examinationen i Historie ikke altid ved stereotype Spørgsmaal maatte blive altfor monoton, at den maatte vogte sig for ved Dannelsen af Spørgsmaalene ikke stedse at synke ned til en simpel Overhørelse af en Lektie. Hvor Højskolens Lærere havde ledet den historiske Examination, havde det formentlig altid været og burde det være en af Fordelene, at en saadan friere Bevægelse lettere indtraadte. Mod at der, efter det fra Ministeriet fremsendte Forslag, var tillagt Karakteren i Historie en dobbelt Værdi, hvad der jo altid vilde tages i behørig Betragtning, inden Karakteren bestemtes, skulde han for sin Del ikke indvende Noget, men for det af ham repræsenterede Fags Vedkommende maatte han af et for det uafvigelig videnskabeligt Hensyn bestemt udtale sig mod en ved forskellige Karakterer betegnet Deling af Examinationen.

Men det var heller ikke ved noget i Betragtning af Faget selv begrundet, videnskabeligt Hensyn, at Tanken var opstaaet om, at man kunde give flere end en Karakter ved den mundtlige Examination i Historie. Grunden var, som det vilde være bemærket, et Fagets indre Væsen fremmedartet Hensyn, nemlig Hensynet til, at Historie nu ikke længer ved Examen vilde faa den samme Række af sideordnede Fag, som Faget forhen havde ved den danske Examen artium og endnu havde ved Examen artium i Norge, der derfor kunde undgaa det mekaniske og kun have Tanke om at holde sig til det naturlige, det vil sige til den enkelte Karakter. Ogsaa uden Hensyn til det her ommeldte Expedient at give flere Karakterer for et og samme Fag var dette imidlertid det andet Hovedpunkt, hvorimod han efter sin Overbevisning her maatte udtale sig, at der herefter skulde være nogle Fag eller, som de nu i det fra Ministeriet fremsendte Forslag bleve nævnte, nogle „Bifag“, hvori Prøven skulde afsluttes i Skolerne, og andre Fag, der skulde danne den nye Examen ved Universitetet. Mod en saadan Deling udtalte sig, da Skolesagen forrige Gang forelaa, forskellige Medlemmer af det filosofiske Fakultet (i Mødet d. 8. Juni 1863), og han troede ogsaa, at man herom med Føje kunde sige: aut Cæsar aut nihil. Enhver, der mindedes den hele Debat, der i sin Tid førte til Examen artiums Ophævelse og dens Henlæggelse til Skolerne, vilde ogsaa erindre, at de, der dengang vare stemte for en saadan

Forandring, i deres forskjellige Indlæg i Sagen kun begrundede denne ved ganske almindelige Hensyn, ved Hensyn til, hvorledes Skolerne formentlig skulde vinde i Dygtighed, Universitetslærerne i videnskabelig Frihed o. s. f. Der gjordes derimod ingen Forskjel gjældende, hvorefter nogle Fag skulde egne sig til at prøves i Skolerne, andre derimod ved Universitetet. Naar man nu var kommet eller kom til det Resultat, at den i sin Tid foretagne Forandring ikke havde svaret til, hvad man lovede sig af den, men at Inkonvenienserne ved de nu værende Forhold opfordrede til at vende tilbage til Universitetet, syntes der ikke at være nogen Grund til at mene, at den ønskelige Sikkerhed for visse Fag maatte opfordre til en saadan Tilbagevenden, men at Garantien for andre alligevel fremdeles skulde ydes af Skolerne.

Udvalgets øvrige Medlemmer bemærkede, hvad det sidste af Prof. Schiern omhandlede Punkt angik, alene, at det jo ikke var fra Examen ved Universitetet, man vilde udelukke nogle Fag, men fra de to sidste Skoleaar for i dem at samle Undervisningen mere, hvoraf da Udelukkelse fra den endelige Examen blev en Følge.

Bilag.

.....
Som det strax falder i Øjnene, vil Privatisten befindes i Virkeligheden at staa uden for Anordningens Fordring om endnu 2 Aars Fortsættelse af Religionsundervisningen. Thi medens Skolen kan øve fornøden Kontrol med, at Anordningen efterkommes, hvad den skolebesøgende Ungdom angaar, savnes enhver saadan Kontrol med Hensyn til Privatisten. Den let forudselige Følge heraf vil blive, at han i Regelen ikke føres videre i Religionsundervisning.

Dernæst maa Fakultetet gjøre opmærksom paa det ringe Maal af Religionskundskaber, der kan fordres af et Menneske i den Alder. Han er nys konfirmeret, og synderlig mere end de hertil fornødne Kundskaber vil ikke kunne forlanges ved Præliminærexamen. Men at en Universitetsprøve indrettes af den Art, synes lidet hensigtssvarende. Muligvis burde den hellere ganske bortfalde. Ved ingen anden af Universitetets Præliminærexamina afholdes Prøve i Religion, fordi der hos Examinanden ikke kan forudsættes videnskabelig Undervisning heri. Men denne vilde i nærværende Tilfælde under alle Omstændigheder blive saa kortvarig, at ingen videnskabelig Examination kunde finde Sted. Fakultetet tillader sig at henstille denne Side af Sagen til højere Vedkommendes nøjeste Overvejelse. Et af dets Medlemmer mener at maatte foreslaa, at Prøven bortfalder og Minimum af Karaktersummen for Privatister sættes til 17, saafremt det anses for nødvendigt, at Prøven i Religion, der herefter, ligesom tidligere første Del, bliver præliminær, afholdes samtidig med den. Men da dette ikke synes ligefrem nødvendigt, og Fordringen om en videnskabelig Religionsundervisning derved opgaves, mener samme Medlem, at den Abnormitet, som her ikke kan undgaas, i Realiteten bliver mindre, naar præliminær Prøve i Religion afholdes som hidtil i Forbindelse med Adgangs-examen. Og dette er hans principale Forslag.

Fastholdes en Prøve i Religion, som den er foreslaaet, bør denne, efter Fakultetets Mening, stilles lige med Religionsprøven i de lærde Skolers 6. Klasse. Den ved Universitetsprøven nu gjældende Fordring om Læsning af en Del af det nye Testamente i Grundsproget vil da bortfalde, hvorimod den nu udeladte Bibel-

historie vil blive at optage som Gjenstand for Prøven. Omfanget af Stoffet, som fordres i Religion og Bibelhistorie, maa bestemmes i Henhold til de offentlige lærde Skolers Fordringer paa det angivne Trin.

Det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet tiltraadte enstemmig denne Betænkning.

Det filosofiske Fakultet udtalte i Skrivelse til Konsistorium af 11. Marts 1865, at det i et Fakultetsmøde var blevet vedtaget i Almindelighed at henholde sig til, hvad der i Betænkningen var blevet ytret. Det fremhævede derhos særlig, at det med 10 Stemmer mod 3 blev billiget, at Prøven i Religion burde bortfalde ved den præliminære Examen, saa at herefter et Antal Points, svarende mindst til 3 g. og 1 tg. blev tilstrækkeligt til at bestaa. Med 10 St. mod 3 billigede man ligeledes Principet om Henlæggelsen af den hele Modenhedsprøve for Adgangen til Universitetet, altsaa ogsaa Afgangsexamen ved de lærde Skoler, til den ved Universitetet nu alene for Privatisternes Prøvelse anordnede Examenskommission af Universitetslærere og Skolemænd. Med Hensyn til den foreslaaede Fordobling af Karaktererne i enkelte Fag blev det fra en Side ytret, at der formentlig burde sikres Græsk en lige Stilling med Historie. Men for saa vidt dette skulde opnaas saaledes, at ogsaa Græsk erholdt en dobbelt Karakter, viste sig ved Afstemningen kun 4 St. herfor og 4 St. imod —, 4 afholdt sig fra at stemme —, og mod at Ligheden skulde tilvejebringes saaledes, at baade Historie og Græsk fik en enkelt Karakter, stemte 8 mod 1. Derimod blev det fra forskellige Sider billiget, at den dobbelte Karakter i Historie og Latin burde gives uden at være knyttet til nogen bestemt præciseret Adskillelse i selve Prøven, og dette vedtoges af Fakultetet uden Afstemning, hvorefter endelig Forslaget om en saadan Fordobling overhovedet i Principet vedtoges med 10 St. mod 2. Det i Udvalgets Betænkning sidst berørte Spørgsmaal blev, som liggende uden for det i Ministeriets og Konsistoriums Skrivelser omspurgte, i Fakultetsmødet holdt uden for Omtale.

Med Skrivelse af 31. Marts 1865 indsendte Konsistorium Udvalgsbetænkningen og Fakulteternes Erklæringer til Ministeriet. Konsistorium henholdt sig til, hvad der af Udvalgets Majoritet var ytret angaaende Præliminærprøvens Indretning. Hvad særlig Spørgsmaalet om Prøven i Religion angik, vedtoges det med 9 St., blandt hvilke de tilstede værende Medlemmer af det theologiske Fakultet, mod 3 at indstille til Ministeriet, at denne bibeholdtes. Medens en saadan Prøve for de lærde Skoler maaske var mindre nødvendig, eftersom man her havde Sikkerhed for, at Disciplene nøde en tilstrækkelig Religionsundervisning, vilde det netop for Privatisternes Vedkommende være i høj Grad betænkeligt at lade den bortfalde, da den let forudselige Følge heraf vilde blive, at disse aldeles ikke kom til at modtage nogen Religionsundervisning. Vel erkjendte man, at det vilde være forbundet med nogen Vanskelighed at anordne og afholde en passende Religionsprøve ved Universitetet; men der skjønnedes dog ikke at være væsentlig Betænkelighed ved, som foreslaaet, at bestemme Omfanget for Prøven derhen, at den maatte gaa ud paa det Stof i Religionslæren, der blev gennemgaaet i de lærde Skoler indtil Udgangen af 6. Klasse, tillige med Bibelhistorie; og for saa vidt det maatte indvendes, at en Universitetslærer vanskelig vilde kunne examinere i Følge en saadan Henviisning til Skolernes Undervisning, som maaske laa temmelig fjærnt, henledede Konsistorium Opmærksomheden paa, at denne Vanskelighed vilde kunne fjærnes derved, at Examinationen overlodes til den Skolemand, der forudsattes at

skulle deltage i Prøvens Afholdelse, og som vel i Regelen ellers skulde fungere som Censor, men til hvem dog ogsaa efter indbyrdes Overenskomst Examinationen kunde overdrages. Fremdeles var Konsistorium med Udvalgets Flertal enigt i, at en Censor burde være tilstede ved Prøven, ligesom det med Hensyn til Valget af Censorer og disses Forhold til Universitetslærerne ganske sluttede sig til Udvalgsbetænkningen. Hvad endelig Tiden for Prøvens Afholdelse angik, fandt Konsistorium med Udvalget, at denne, ligesom hidtil første Del af Adgangsexamen, burde finde Sted i den almindelige Examenstid før Sommerferien.

Spørgsmaalet om Henlæggelsen af Afgangsexamen ved de lærde Skoler til den for Adgangsexamen ved Universitetet anordnede Examenskommission forelagde Konsistorium for den akademiske Lærerforsamling paa Grund af den betydelige almindelige Interesse, som en hertil sigtende Foranstaltning vilde have for Universitetet. Lærerforsamlingen holdtes d. 5. April; d. 19. s. M. gjorde Konsistorium Indberetning herom til Ministeriet, idet det gennemgik de enkelte Punkter, som indeholdtes i Udvalgets Betænkning.

1. Udvalget havde undersøgt, om Prøvelsen af samtlige Skolers Dimittender burde henlægges til den for Adgangsexamen ved Universitetet indrettede Examenskommission, eller om denne Foranstaltning kun burde omfatte de private Skoler. Alle Udvalgets Medlemmer havde mere eller mindre bestemt været af den Mening, at det vilde være rigtigst at henlægge samtlige Skolers Dimittenders Prøvelse til Examenskommissionen ved Universitetet. Det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet havde heri ganske sluttet sig til Udvalget, og i det filosofiske Fakultet havde et overvejende Flertal (10 mod 3) ligeledes billiget Principet om den hele Modenhedsprøves Henlæggelse til den nævnte Examenskommission. I Konsistorium blev det med 11 St. mod 1 vedtaget, at Afgangsexamen ved de private Skoler burde henlægges til Examenskommissionen ved Universitetet og derefter med 10 St. mod 1 (1 stemte ikke), at det samme burde finde Sted for de offentlige Skolers Vedkommende. Paa den akademiske Lærerforsamling billigedes det med 19 St. mod 3, at Afgangsexamen ved de private Skoler, og med 21 St. mod 3, at ogsaa Afgangsexamen ved de offentlige Skoler henlagdes til den for Adgangsexamen ved Universitetet anordnede Examenskommission af Universitetslærere og Skolemænd.

2. Med Hensyn til Tiden for den her omhandlede Examens Afholdelse havde Udvalget tilraadet ikke at gjøre nogen Forandring i den hidtil værende Ordning, men at benytte den sædvanlige Examenstid før Sommerferien. Heri havde saa vel begge Fakulteterne som Konsistorium sluttet sig til Udvalget, ligesom det ogsaa af den akademiske Lærerforsamling enstemmig vedtoges, at Examens Afholdelse burde finde Sted i den sædvanlige Examenstid før Sommerferien.

3. Ved Examenskommissionens Sammensætning og Censurens Indretning havde Udvalget antaget, at man i det hele maatte holde sig til den Form, der nu var anordnet og brugtes ved Adgangsexamen ved Universitetet, med den Udvidelse og de Modifikationer, som vilde følge af Examinandernes meget større Antal. Heri havde begge Fakulteterne og Konsistorium, saa vel som den akademiske Lærerforsamling, enstemmig sluttet sig til Udvalgets Forslag.

4. Angaaende Beregningen af Hovedkarakteren efter Udfaldet af de enkelte Prøver foreslog Udvalget, at Hovedkarakteren skulde fremgaa af 11 Specialkarakterer, idet en Deling af Karaktererne i de 3 Fag: Dansk, Latin og Historie skulde finde Sted saaledes, at der for dansk Stil gaves 2 Karakterer, en for hver af de

2 Stile, der udarbejdedes til Examen, for Latin 2 Karakterer, nemlig 1 for Prøven i det læste Pensum og 1 for Prøven i et ikke læst Sted, for Historie ligeledes 2 Karakterer, nemlig 1 for den gamle Historie og Middelalderens Historie og 1 for den nyere almindelige og den danske Historie. Imidlertid var der allerede i Udvalget blevet gjort Indsigelser mod en saadan Deling af Karakteren i Historie, og ved Sagens paafølgende Behandling i det filosofiske Fakultet var man vel enig om, at der i Dansk skulde gives 1 Karakter for hver af de 2 Stile, men med Hensyn til Latin og Historie vedtog Fakultetet, at den dobbelte Karakter burde gives uden, saaledes som Udvalgets Flertal havde foreslaaet, at være knyttet til nogen bestemt præciseret Adskillelse i selve Prøven, hvorefter man i øvrigt med en Majoritet af 10 St. mod 2 i Principet billigede Forslaget om en saadan Fordobling af Karaktererne. I Konsistorium sluttede en Majoritet (8 Medlemmer) sig til det filosofiske Fakultets Forslag, at der i Latin og Historie vel skulde gives 2 Karakterer, men at disse ikke skulde være knyttede til nogen bestemt præciseret Adskillelse i selve Prøven, medens et Mindretal (4 Medlemmer) fastholdt den Anskuelse, som af Udvalgets Flertal var udtalt i Betænkningen. Paa den akademiske Lærerforsamling fremsattes af et Medlem et nyt Forslag med Hensyn til Hovedkarakterens Bestemmelse, nemlig at der skulde være 9 Specialkarakterer, saaledes at den ene sammenlagte Karakter for de 2 Udarbejdelser i Dansk skulde regnes dobbelt og at der for de andre 7 Fag kun skulde gives 1 Karakter for hvert; men ved Afstemningen blev dette Forslag forkastet med 17 St. mod 4. Lærerforsamlingen vedtog derefter, overensstemmende med det filosofiske Fakultets og Konsistoriums Forslag, at der for Dansk skulde gives 2 Karakterer, 1 for hver af de 2 Udarbejdelser, samt med Hensyn til Latin og Historie, at der skulde gives 2 Karakterer for hvert af disse Fag, men dog uden at man ved Karakterernes Tildeelse skulde være bundet til nogen bestemt præciseret Adskillelse i selve Prøven.

I Udvalgsbetænkningen var det foreslaaet, at Sammenregningen af Karakteren for den skriftlige og for den mundtlige Prøve i de to matematiske Fag burde ske paa en anden Maade end hidtil, navnlig saaledes, at den skriftlige Prøves Indflydelse, som nu var aldeles ubetydelig, blev noget forøget. Udvalgets Forslag var tiltraadt af det matematisk-naturvidenskabelige og det filosofiske Fakultet, ligesom ogsaa i Konsistorium. Flertallet (8) stemte for det, medens et Mindretal (4) mente, at man burde bibeholde den nu værende Sammenregningsmaade. Paa den akademiske Lærerforsamling blev den af Udvalget foreslaaede Sammenregningsmaade enstemmig billiget.

Endelig havde Udvalget udtalt sig angaaende det Antal Points, der ved Sammenlægningen af Specialkaraktererne skulde kræves til hver Hovedkarakter. Medens man med Ministeriet havde været enig om at sætte Minimum for Udmærkelse til 83 Points og for første Karakter til 67 Points, havde man derimod foreslaaet at sætte Minimum for anden og tredje Karakter noget højere end af Ministeriet var foreslaaet, nemlig til henholdsvis 43 (i Stedet for 35) Points og til 33 (i Stedet for 27) Points. Det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet havde ogsaa i dette Punkt sluttet sig til Udvalget, medens det filosofiske Fakultet ikke havde udtalt sig derom. I Konsistorium og paa den akademiske Lærerforsamling vedtoges Udvalgets Forslag enstemmig.

Under 15. April 1865 udkom derefter følgende Bekjendtgørelse an-

gaaende den nærmere Indretning af den ved Bekj. 30. Novbr. 1864 anordnede Præliminærprøve for Privatister:

„1. Ved den Præliminærprøve, som i Henhold til kgl. Resol. 25. Novbr. 1864 — bekendtgjort under 30. næst efter — Post 3 træder i Stedet for den ophævede 1ste Del af Adgangsexamen ved Københavns Universitet og Afgangsexamen ved de lærde Skoler, skulle Fordringerne i Geografi, Naturhistorie, Tysk og Fransk være de samme som hidtil ved Adgangsexamens 1ste Del, alene med den Undtagelse, at tysk Stil bortfalder efter samme kgl. Resolution, Post 4. I Religion skal Proven omfatte det Stof af den kristelige Tros- og Sædelære, der i de lærde Skoler gennemgaaes indtil Udgangen af 6te Klasse, og Bibelhistorie.

2. Proven anstilles ved Universitet af den samme Kommission, som besørger Afholdelsen af Adgangsexamen, til hvilken Hensigt der for hvert af de Fag, som ere Gjenstand for Proven, tilforordnes Kommissionen en Universitetslærer som Examinerator, og saa mange Skolemænd, at der i Regelen i ethvert Fag kan have en Censor af denne Klasse. Examinationen i ethvert Fag overværes af en Censor, der i Forening med Examinerator bedømmer Proven. Med Hensyn til Fordelingen af Examinerator- og Censorvirksomheden blive de for Afholdelsen af Adgangsexamen gjældende Regler at følge, saaledes at altid den ene af dem, der bedømme en Prove, skal være en Universitetslærer og begge kunne være det, og at, hvor en Universitetslærer og en Skolemand i Forening virke ved Proven i samme Fag, Universitetslæreren er Examinerator, naar ingen anden Aftale imellem begge træffes.

3. Proven afholdes i den almindelige Examenstid ved Universitetet før Sommerferien, paa samme Tid som Adgangsexamen.

4. For at stedes til Proven betaler enhver Privatist det hidtil i Henhold til Bekj. 13. Maj 1850 om Ophævelsen af Examen artium m. v. § 25 ved 1. Del af Adgangsexamen ved Universitetet og Afgangsexamen ved de lærde Skoler erlagte Examensgebyr af 3 Rdl.“

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Beregningen af Hovedkarakteren førtes der af Ministeriet yderligere Forhandlinger med forskellige Rektorer ved de lærde Skoler og Bestyrere af private Skoler samt Undervisningsinspektøren, se Lindes Medd. ang. de lærde Skoler 1857—1878, 1. Hæfte S. 178—96. Resultatet af disse Forhandlinger blev, at der ved kgl. Resol. af 26. Maj 1866, bekendtgjort under 31. s. M., bifaldtes følgende Regler med Hensyn til Karaktergivningen ved Adgangsexamen til Universitetet og Afgangsexamen for studerende Disciple ved de lærde Skoler:

„Ved Afgangsexamen for studerende Disciple i de lærde Skoler og ved Adgangsexamen til Universitetet gives 9 Specialkarakterer i følgende Fag:

1. Modersmaalet, skriftlig Udarbejdelse (fri Opgave),
2. Modersmaalet, skriftlig Udarbejdelse (Gjengivelse af et bekendt Stof),
3. Latin, mundtlig,
4. Latinsk Stil og Version,
5. Græsk,
6. Historie,
7. Arithmetik, mundtlig og skriftlig,
8. Geometri, mundtlig og skriftlig,
9. Naturlære.

Specialkaraktererne ere: ug., mg., g., tg., mdl., slet, der betragtes som

staaende lige langt fra hinanden, betegnede med Tallene: 6, 5, 4, 3, 2, 1. De tre Censorer, som bedømme en Prøve, maa kun give hele Karakterer; dog kan i de tre Fag (3, 5 og 6), i hvilke Karakteren efter det neden anførte forstærkes, tilføjes et +, som forhøjer Karakteren med $\frac{1}{2}$. I de Fag, i hvilke Prøven er enkelt (1, 2, 3, 5, 6 og 9), lægges de tre Censorers Karakterers Talværdier sammen, og divideret med 3 udgjør det udkommende hele Tal eller hele Tal med en Brøk Karakteren i Faget. I de Fag, i hvilke Prøven er dobbelt (4, 7 og 8), give Censorerne hver en Karakter for hver Prøve, og der forholdes da med de 6 Karakterer ganske som med de tre ved den enkelte Prøve, kun at der divideres med 6 i Stedet for med 3. Brøker, der ere højere end $\frac{1}{2}$, altsaa $\frac{2}{3}$ og $\frac{5}{6}$, udtrykkes som respektive $\div \frac{1}{3}$ og $\div \frac{1}{6}$ af den højere Karakter. Ved Hovedkarakterens Uddragning af Specialkaraktererne betegne Specialkaraktererne Tal, som, gaaende ud fra ug. = 8, aftage med stigende Potenser af 2, og have altsaa en Værdi af: 8, 7, 5, 1, $\div 7$ og $\div 23$. Karaktererne for de ni Fag ere ens vejende, undtagen for mundtlig Latin, Græsk og Historie, i hvilke de veje som $1\frac{1}{2}$ mod 1. Ved Hovedkarakterens Uddragning overføres Specialkarakteren i Faget med dens Værdi efter nys nævnte System, og den ved Karakteren hængende Brøk multipliceres, hvis Brøken er positiv, med det Tal, som udgjør Afstanden mellem Karakteren og den nærmest foregaaende Karakter, og, hvis den er negativ, med det Tal, som udgjør Afstanden mellem Karakteren og den nærmest efterfølgende Karakter. Hovedsummen af samtlige ni Specialkarakterer med deres vedhængende Brøker, i hvilken $\frac{1}{2}$ eller derover regnes = 1, bestemmer Hovedkarakteren, for hvilken der til første Karakter med Udmærkelse kræves 79 Points, til første Karakter 64 Points, til anden Karakter 37 Points, til tredje Karakter 29 Points. I Testimoniet indføres Specialkaraktererne med de vedhængende Brøker, og til Slutningen Hovedkarakteren med Tilføjelse af Points-antallet.“

b. Om Indretning af Tillægsexamina til Erhvervelse af akademisk Borgerret

(Bekj. 2. April og 6. Oktbr. 1869).

Under de Forhandlinger, der i Aarene 1861—63 førtes mellem Ministeriet, de lærde Skoler og Universitetet om en Reform i de lærde Skolers Undervisningsplan, Forhandlinger, om hvilke her i det hele maa henvises til Lindes Medd. ang. de lærde Skoler 1857—1878, 1. Hæfte S. 3—156, navnlig S. 117, 120—41 og 154, blev der i Ministeriet udarbejdet et Udkast til en Bekjendtgørelse herom, om hvis § 7 Ministeriet under 9. Oktbr. 1863 begjærede en Udtalelse af Konsistorium, der atter anmodede det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet om at ytre sig. Begge Fakulteter henviste Sagen til det Udvalg, der tidligere havde været nedsat i Sagen (Lindes Medd. S. 120—141) og dette Udvalg fremsendte under 6. Novbr. sin Udtalelse. Mod den af Ministeriet foreslaaede § 7, der lød saaledes:

„De, der efter at have underkastet sig den almindelige Forberedelses Examen eller Afgangsexamen for Realdisciple, begge af højere Grad, saaledes som samme ere anordnede ved Bekjendtgørelse af Dags Dato, med Hovedkarakteren Mg., tillige have bestaaet Adgangsexamen i Mathematik til den polytekniske

Læreanstalt og de, der enten have bestaaet Adgangsexamen ved den kgl. militære Højskole, eller Officersexamen ved det kgl. Søkadetakademi, skulle være berettigede til at indskrives ved Kjøbenhavns Universitet, naar de have bestaaet en Prøve i mundtlig Latin, Græsk, Dansk Stil og Historie af samme Omfang, som er fastsat for Afgangsexamen fra en lærd Skole. Til at bestaa udfordres, at de sammenlagte Specialkarakterer, der alle regnes enkelt, have en Talværdi af mindst 4 Godt“

havde Udvalget i det hele intet at indvende. Det foreslog endog, at denne Berettigelse skulde udvides til polytekniske Kandidater med 1ste og 2den Karakter, uden at det af dem krævedes, at de ogsaa skulde have bestaaet den højere Grad af almindelig Forberedelses Examen eller Realafgangsexamen med Første Karakter. Derimod gjorde Udvalget opmærksom paa den Ulighed, der fremkom ved, at der af dem, der havde underkastet sig Forberedelses Examen, som holdes ved Universitetet, krævedes, at de skulde have bestaaet med Første Karakter, men ikke forlangtes nogen kvalificeret Bestaaen af dem, der havde taget Adgangsexamen til den militære Højskole eller Officersexamen ved Søkadetakademiet. Det forekom Udvalget nødvendigt, for ikke at aabne Døren for mindre dygtige studerende, f. Ex. de, som ikke havde kunnet optages paa Højskolen, kun at medtage disse to Klasser, for saa vidt de havde bestaaet deres Examen med en Gjennemsnitskarakter, svarende til Første Karakter ved almindelig Forberedelses Examen. Det fortjente ogsaa at udhæves, at den kgl. militære Højskole kun fritog Studenter for Examination i Historie og Geografi til Adgangsexamen, for saa vidt de havde erholdt Karakteren Mg. i disse Fag ved deres Afgang fra Skolen. Hvad endelig angik den Prøve, som disse studerende skulde underkaste sig ved Universitetet for at erholde Adgang til samme, var det næppe rigtigt, naar Prøven i Latin kun betegnedes som mundtlig. Det var i sin Orden, at der ikke krævedes latinsk Stil ved en saadan Examen, men skriftlig Oversættelse af et latinsk Stykke syntes at burde fordres her ligesom ved Skolens Afgangsexamen.

Denne Betænkning, som begge Fakulteterne tiltraadte, indsendte Konsistorium under 10. Decbr. 1863 til Ministeriet, idet det bemærkede, at det ganske sluttede sig til Udvalgets Udtalelser.

Efter at Spørgsmaalet om en Reform af det lærde Skolevæsens Undervisningsplan, der gav Ministeriet Anledningen til at bringe den i Udkastets § 7 udtrykte Tanke under Forhandling, var afgjort ved Bøkj. 30. Novbr. 1864, ansaa Ministeriet det for rigtigst at gjenoptage det omtalte Incidenspunkt og at udvirke den hertil sigtende kgl. Resolution. Ministeriet paalagde derfor under 23. Jan. 1865 Konsistorium at tage Sagen under fornyet Overvejelse og begjærede et bestemt Forslag til den paatænkte Bestemmelse, i det enkelte ændret saaledes, som det i den omtalte Komitebetænkning var antydnet, eller som det ellers efter Sagens fornyede Behandling maatte findes hensigtsmæssigt. Ministeriet ansaa det sidste saa meget mere nødvendigt, som det ikke skønnede rettere end at, naar Aflæggelsen af den almindelige Forberedelses Examen og Afgangsexamen for Realdisciple af højere Grad i Følge Udkastet dannede en af Betingelserne for ved en Tillægsexamen at kunne vinde Adgang til akademisk Borgerret, vilde det være et Spørgsmaal, om ikke Bestemmelserne om Fordringerne ved begge disse Examina trængte til nogen Forandring for at passe til dette særlige Øjemed. I Ministeriet var der i sin Tid, da Konsistoriums Betænkning første Gang blev begjæret, udarbejdet et

Udkast til en Bekjendtgørelse om Forandringer i Bekj. af 1. Avg. 1857 om den almindelige Forberedelses Examen og af 18. Septbr. 1855 om en Afgangsexamen for Realdisciple*). Dertil kom nu, at de Forandringer, der ved Bekj. 30. Novbr. 1864 vare foregaaede i de lærde Skolers Undervisningsplan, formentlig gjorde det til et Spørgsmaal, om der ikke i ethvert Fald for det tyske Sprogs og Mathematikens Vedkommende var Feje til at nedsætte Fordringerne ved hine to Examina. Ogsaa om dette Punkt begjærede Ministeriet Erklæring tillige med nærmere Forslag til de Forandringer, som efter det anførte fra Universitetets Side maatte findes ønskelige eller nødvendige ved de særlig oven for omtalte Examina.

Konsistorium anmodede herefter det filosofiske Fakultet om i Forening med det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet at tage Sagen under Overvejelse og fremkomme med de af Ministeriet begjærede Erklæringer og Forslag. Det filosofiske Fakultet delegerede 4 af sine Medlemmer (Madvig, Ussing, Schiern, Oppermann), det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet 3 (Steenstrup, Holten, Steen) til at sammentræde i et Udvalg, og dette Udvalg afgav sin Betænkning under 21. Febr. 1865.

Udvalget sluttede sig i det væsentlige til, hvad der af det tidligere, ligeledes af begge Fakulteter nedsatte, Udvalg var udtalt i dets under 6. Novbr 1863 afgivne Betænkning, der af Fakulteterne og Konsistorium i det hele tiltraadtes og tilstilledes Ministeriet. Ligesom det tidligere Udvalg skjønnede Udvalget nemlig ikke rettere, end at Universitetet ikke kunde have noget imod en Bestemmelse, som for saadanne yngre Mænd, der ikke oprindeligt havde sat sig det til Ojemed at studere ved Universitetet, men som i øvrigt baade ad anden Vej end den herfor foreskrevne havde søgt og i tilfredsstillende Grad vundet en vis almindelig Dannelse og begyndt eller gennemført speciellere Fagstudier, naar der for dem paa et saadant mere fremrykket Standpunkt blev Anledning til at søge akademisk Borgerret og opstod Attraa efter at vinde den, aabnede Adgang til at opnaa dette Maal ad en saadan Vej, at de paa den ene Side ikke nødtes til at gjenoptage hele Skolekurset og gennemgaa det just i den Form og Udstrækning, i hvilket det var anset for rigtigt og nødvendigt i Almindelighed at anordne og begrænse det, og paa den anden Side dog udvide Grundlaget for deres almindelige Dannelse ved at optage de Elementer, som tidligere enten vare blevne dem fremmede (de gamle Sprog) eller dog indøvede og tilegnede i mindre Omfang. Den Frygt, der maaske kunde være for, at adskillige med det fra først af fattede Forsæt at gaa til Universitetet skulde vælge det som en lettere Gjenvej at benytte den Adgang, som der her var Spørgsmaal om at aabne, især gennem Forberedelses Examen (Afgangsexamen for Realdisciple), — hvilket ikke kunde anses for ønskeligt, hvis den sædvanlige Forberedelsesvej til Universitetet var i det hele rigtig bestemt, — faldt efter Udvalgets Mening bort ved at tage Hensyn til, at Benyttelsen af denne særskilte Adgang var betinget ikke blot af første Karakter ved Forberedelses Examen, en Betingelse, der gjorde en saadan Gjenvejsberegning for usikker for dem, hvem den mest kunde lokke, men ogsaa af at have bestaaet Adgangsexamen i Mathematik til den polytekniske Læreanstalt, hvorved var betegnet et ikke ganske ringe Skridt fremad paa en særlig Bane, der maatte være gjort for

*) Se Lindes Medd. ang. de lærde Skoler 1857—1878, 1. Hæfte S. 141—42.

at nyde godt af den paatænkte Lettelse. Udvalget var ligeledes enigt med det tidligere Udvalg i, at Retten til ad denne Vej at vinde akademisk Borgerret kunde og burde tilstaaes alle polytekniske Kandidater med første og anden Karakter, uden Hensyn til, med hvilket Udfald de havde bestaaet den almindelige Forberedelses Examen, idet det mente, at man ved en saa langt fremskreden Fagdannelse og den Modenhed, den maatte forudsættes at have medført, ikke længer burde spørge om, med hvilket Karakterresultat den tidligere almindelige Prøve var aflagt. Fremdeles troede Udvalget, ligesom det forrige Udvalg, at, naar den her omhandlede særlige Adgang til at vinde akademisk Borgerret, for dem, der havde taget almindelig Forberedelses Examen, blev betinget ved Opnaaelsen af 1ste Karakter ved denne Examen, maatte, for saa vidt den samme Adgang blev aabnet for dem, der havde taget Adgangsexamen til den militære Højskole eller Søofficersexamen, en tilsvarende Begrænsning indtræde ogsaa her, saa meget mere, som det kunde tænkes, at just de, der vel havde bestaaet ved Adgangsexamen til Højskolen, men ringest, saa at de paa Grund af det begrænsede Elevental og Konkurrencen ikke optoges paa Højskolen, vilde vende sig til Universitetet. Men hvorledes denne Begrænsning (til et Examensresultat omtrent svarende til, hvad der ved Forberedelses Examen betegnes som første Karakter) bestemt skulde udtrykkes, var Udvalget ude af Stand til at angive, fordi Examensindretningen ved Højskolen og Søkadetakademiet ikke var Flertallet af dets Medlemmer bekendt, og det ingen Indflydelse kunde have paa den. Endelig forekom det Udvalget, ligesom det tidligere Udvalg, at den Prøve, som under de omhandlede Forudsætninger skulde give Ret til at indskrives som Student og som det var enigt i, kun burde omfatte Modersmaalet (dog saaledes, at der heri kun blev skrevet en Stil, over en fitt valgt Opgave), Latin, Græsk og Historie, hvad Latin angik, ikke alene burde afholdes mundtlig, saaledes som det i det af Ministeriet meddelte Udkast var foreslaaet, men tillige omfatte en skriftlig Oversættelse paa Dansk af et passende Stykke Latin, ligesom ved Adgangsexamen eller Afgangsexamen for studerende i Almindelighed. Blev den skriftlige Latinprøve indskrænket hertil, maatte Karakteren derfor formentlig lægges sammen med Karakteren for den mundtlige Prøve med Vægt som $\frac{1}{3}$ til Bestemmelse af den endelige Prøve for Latin, saaledes, at baade den skriftlige og mundtlige Prøve foreløbig kunde ansættes over eller under (+ eller ÷) en hel Karakter. Det i Ministeriets Udkast fastsatte laveste Maal af samlet Karakterværdi for at bestaa, nemlig Værdien af 4 Godt, beregnede efter den ved Adgangsexamen for studerende gjældende Maalestok, ansaa Udvalget for passende. Den vilde medføre, at ingen bestod med Maadelig i noget Fag; men dette maatte vel ved en saadan særlig aabnet Adgang erkjendes for rigtigt. At give Hovedkarakter i forskellige Grader, uddraget af 4 Specialkarakterer, syntes, i det ringeste saa længe Benyttelsen af denne Vej ikke blev meget hyppig, overflødigt; den Dygtighed, hvormed Prøven var bestaaet, vilde i forekommende Tilfælde (f. Ex. ved Stipendier) let skjønnes af Specialkaraktererne. Udvalget antog, at den her omhandlede Prøve rettest burde henlægges til den samme Kommission ved Universitetet, som afholdt Adgangsexamen for Privatister, og som mulig (efter hvad der forhandlede om en anden Sag*) vilde faa et udvidet Hverv, saaledes at de, der vilde indstille sig til Prøven, med Beviser for de foreskrevne Betingelsers Til-

*) Se foran S. 270.

stedeaværelse henvendte sig til Kommissionens Formand, og Kommissionen af sin Midte udnævnte Examinatorer og Censorer for de 4 Fag, idet Proven foretoges i den sædvanlige Examinationstid før Sommerferien. Det syntes ikke naturligt, at denne Prøve skulde afholdes uden Censorer, naar disse beholdtes ved Adgangs-examen for studerende i Almindelighed. Om Examinsbevis og deslige ansaa Udvalget det for overflødigt at gjøre Forslag. Det var en Selvfølge, at de, der ad denne Vej havde erhvervet akademisk Borgerret, maatte, for at gjøre videre Skridt paa den akademiske Bane, bestaa den filosofiske Prøve.

Hvad selve den almindelige Forberedelses Examen (af højere Grad) eller den tilsvarende Afgangsexamen for Realdisciple i Skolerne angik, skjønnede Udvalget ikke, at der i den her paatænkte Foranstaltning laa nogen Grund til at foretage nogen Forandring i dens Indretning. Udvalget kunde nemlig ikke erkjende, at der opstilledes et særligt Øjemed, til hvilket denne Examen skulde bringes til at passe, men antog meget mere, at den beholdt og burde beholde sin tidligere Bestemmelse som Prøve for en, om end paa et mere indskrænket Grundlag bygget og derfor mindre omfattende og grundig, dog afrundet og for den, der uden at gaa Universitetsvejen nærmest forfulgte en umiddelbart praktisk Retning, tilstrækkelig almindelig forberedende Dannelse. Det paatænktes at danne en Overgangsvej for den, der først indtil et vist Punkt havde fulgt denne Retning, men siden ønskede at indtræde som studerende ved Universitetet, og anwise ham en Maade, hvorpaa han lempelig kunde godtgjøre, at han havde udvidet det almindelige Grundlag for sin Dannelse efter dette nye Formaal; men til dem, der ikke vilde gjøre en saadan Overgang, men blive paa den Bane, til hvilken de igjennem den almindelige Forberedelses Examen aabnede sig Adgang, var der herved ingen Anledning givet til at stille andre Fordringer end hidtil; det vilde formentlig være urigtigt og en Forrykkelse af det, der tilsigtedes, hvis man, i Stedet for at danne en saadan Overgangsvej fra en Dannelsesretning til en anden, vilde betragte den almindelige Forberedelses Examen selv som en anden Indledning til Universitetet og derefter modificere den. Der kunde jo heller ikke tænkes paa at bevirke nogen Forandring i Prøverne ved de to militære Lærestalter i Anledning af den Betydning, der tilsigtedes dem tillagt med Hensyn til mulig senere Erhvervelse af akademisk Borgerret. Derimod var Udvalget med Ministeriet enigt i, at den i Bekj. 30. Novbr. 1864 indeholdte Bestemmelse, hvorefter tysk Stil bortfaldt ved Studentereksamen (ved Universitetet og i Skolerne), i Følge Grundenes Lighed maatte medføre, at ogsaa ved almindelig Forberedelses Examen den tyske Stil bortfaldt og Proven i Tysk alene blev mundtlig. Efter en Bemærkning af et af Udvalgets Medlemmer (Oppermann), ansaa Udvalget det for ønskeligt, at det Pensum, der skulde opgives som læst, betegnedes som omfattende 400 „almindelige Oktavsider“. Paa den anden Side saa Udvalget ikke tilstrækkelig Grund til, at den lette engelske Stil, der krævedes ved Afgangsexamen for Realdisciple i Skolerne, ikke ogsaa skulde fordres ved den tilsvarende Forberedelses Examen af højere Grad ved Universitetet, og foreslog derfor en Bestemmelse, hvorved dette Tillæg til Examensfordringen i Engelsk skete. Hvad Mathematiken angik, var der ved Bekj. 30. Novbr. 1864 ikke sket nogen Indskrænkning i Stoffet, der ved Analogi kunde virke tilbage paa almindelig Forberedelses Examen. Derimod kunde der opstaa Spørgsmaal, om den noget forandrede Bestemmelse om de skriftlige mathematiske Opgaver ogsaa burde medføre en Modifikation i Betegnelsen af de skriftlige ma-

tematiske Opgavers Art og Beskaffenhed ved den almindelige Forberedelses Examen; men Udvalget havde dog været af den Mening, at der hertil ikke var nogen Grund, idet den i Bekj. 18. Septbr. 1855 (5 h) indeholdte Bestemmelse maatte anses baade for tilstrækkelig tydelig og betegnende og rigtig afpasset efter Examens Formaals.

Udvalget sluttede sig til Ministeriets tidligere meddelte Udkast deri, at Adgangen til ved en Tillægsexamen at vinde akademisk Borgerret skulde betinges af, at den almindelige Forberedelses Examen var bestaaet med et vist godt Udfald. Dette medførte Nødvendigheden af en særskilt højere Hovedkarakter foruden den nu brugelige almindelige Betegnelse „Bestaaet“, da „Bestaaet med Udmærkelse“ betegnede mere, end der her skulde fordres. Udvalget havde allerede oven for betegnet denne Hovedkarakter, der skulde kræves, med Navnet „første Karakter“, der svarede til Benævnelsen ved Adgangs- (Afgangs-) Examen for studerende, i Stedet for det i Ministeriets Udkast brugte Navn „Meget godt“. Som laveste Grænse for denne Karakter, der uddroges af de 10 Specialkarakterer, beregnede efter samme Skala, som ved Examen for studerende, foreslog Udvalget Værdien af 1 Ug., 4 Mg. og 5 G. = 61, eller med andre Ord en Gjennemsnitsværdi af Specialkaraktererne, der var over 6 (over Midten imellem Mg. og G.). Dette Udtryk vilde tillige passe paa Skolernes Afgangsexamen for Realelever, hvor der gaves 11 Karakterer.

I Henhold til det udviklede foreslog Udvalget følgende Bestemmelser fastsatte:

I. Med Hensyn til almindelig Forberedelses Examen af højere Grad og Afgangsexamen for Realdisciple i samme Grad:

- a) Prøven i tysk Stil bortfalder.
- b) Det Pensum, der skal opgives som læst i Tysk og Fransk, skal omfatte i det første Sprog 400, i det sidste 200 almindelige Oktavsider.
- c) Ved almindelig Forberedelses Examen ved Universitetet skal i Engelsk, ligesom ved Afgangsexamen for Realdisciple i Skolerne, skrives en let Stil, for hvilken Karakteren sammenlægges med Karakteren for den mundtlige Prøve.
- d) De, der ved den almindelige Forberedelses Examen eller ved Afgangsexamen for Realdisciple i Skolerne have opnaaet en Gjennemsnitsværdi af Specialkaraktererne, der er over 6, betegnes som bestaaede med første Karakter.

II. De, der efter at have underkastet sig den almindelige Forberedelses Examen eller Afgangsexamen for Realdisciple, begge af højere Grad, med første Karakter, tillige have bestaaet Adgangsexamen i Mathematik til den polytekniske Lærestanstalt, de, som have taget polyteknisk Examen med første eller anden Karakter, og de, der enten have bestaaet Adgangsexamen ved den kgl. militære Højskole, eller Officersexamen ved det kgl. Søkadetakademi med et Udfald, der kan regnes lige med første Karakter, skulle være berettigede til at indskrives ved Københavns Universitet og i alle Maader betragtes som akademiske Borgere, naar de have bestaaet en Prøve i Dansk Stil, Latin, Græsk og Historie af samme Omfang, som er fastsat for Afgangsexamen i en lærd Skole; dog skal der i Modersmaalet kun skrives en Udarbejdelse (over en frit valgt Opgave) og i Latin den skriftlige Prøve alene bestaa i Oversættelse fra Latin til Dansk og Karakteren derfor (med Vægt som $\frac{1}{3}$) lægges sammen med Karakteren for den mundtlige Prøve. Til at bestaa udfordres, at de sammenlagte Specialkarakterer, betegnede

og ansatte til Talværdi som ved Afgangsexamen i de lærde Skoler, have en Talværdi af mindst 4 Godt.

De, der ville underkaste sig denne Prøve, skulle inden 1. Maj hvert Aar skriftlig anmelde dette, under Vedlæggelse af fornødne Beviser for Tilstedeværelsen af Betingelserne, for Formanden i den Examenskommission ved Universitetet, der afholder Afgangsexamen for studerende, hvorefter denne Kommission af sin Midte udnævner 4 Examinatorer og 4 Censorer til at afholde og bedømme Prøven.

Med Hensyn til den filosofiske Prøve og andre Forberedelses Examina for visse Fag ved Universitetet gjælde samme Forskrifter for dem, der ad denne Vej have vundet akademisk Borgerret, som for andre studerende.

Saa vel det filosofiske som det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet tiltraadte denne Betænkning. Kun blev der i først nævnte Fakultet af Prof. Stephens rejst Indvending mod den i Udvalgsbetænkningen opstillede Fordring, at der ved almindelig Forberedelses Examen, ligesom ved Afgangsexamen for Realdisciple i Skolerne, skulde skrives en let engelsk Stil, og ved Afstemning i Fakultetet viste der sig et lige Antal Stemmer for og imod, medens 2 Medlemmer afholdt sig fra at stemme. Efter at Sagen var blevet forhandlet i Konsistorium, som enstemmig sluttede sig til Betænkningen, kun med den Bemærkning, at der i Forslaget under II efter Ordene „lige med første Karakter“ selvfølgelig burde tilføjes „ved almindelig Forberedelses Examen ved Universitetet“, forelagdes den for den akademiske Lærerforsamling i et Møde d. 5. April 1865. I Følge et Medlems Begjæring blev det her gjort til Gjenstand for særskilt Afstemning, om Adgang til at indskrives ved Universitetet efter at have bestaaet den omhandlede Tillægsexamen skulde indrømmes dem, der efter at have underkastet sig den almindelige Forberedelses Examen eller Afgangsexamen for Realdisciple, begge af højere Grad, tillige havde bestaaet Adgangsexamen i Mathematik til den polytekniske Lærestanstalt. Efter at det med 22 St. mod 1 var vedtaget, at den nævnte Adgang til at immatrikuleres ved Universitetet burde indrømmes disse lige saa vel som dem, der havde taget polyteknisk Examen med første eller anden Karakter, og dem, der enten havde bestaaet Adgangsexamen ved den kgl. militære Højskole eller Officersexamen ved det kgl. Søkadetakademi med et Udfald, der kunde regnes lige med første Karakter til almindelig Forberedelses Examen ved Universitetet, blev den øvrige Del af Udvalgets Forslag under II enstemmig vedtaget. Derpaa blev Udvalgets Forslag i sin Helhed, derunder de under I litr. a, b, c og d fremsatte Punkter, sat under Afstemning og enstemmig tiltraadt af Lærerforsamlingen. Om disse Afstemninger gjorde Konsistorium Indberetning til Ministeriet i Skrivelse af 19. April.

Paa samme Tid, som disse Forhandlinger fandt Sted, modtog Ministeriet tvende Andragender om, at Afgangsexamen for Realdisciple maatte anses tilstrækkelig til at fritage for den ved Bekj. 30. Novbr. 1864 anordnede præliminære Prøve, enten ganske eller saaledes, at Andragerne kun blev prøvede i Religion. Efter at Ministeriet herover havde indhentet en Erklæring fra Kommissionen for Afholdelse af Adgangsexamen ved Universitetet (se neden for), var det med Kommissionen enigt i, at disse Andragender efter Beskaffenheden af de af Ansøjerne aflagte Examina maatte afslaa; men det ansaa det dog for at kunne være Spørgsmaal underkastet, om der i Almindelighed maatte kunne indrømmes dem, som med et Udfald, der kunde betegnes som bestaaet med første Karakter, havde

taget den almindelige Forberedelses Examen af højere Grad eller Afgangsexamen for Realdisciple af samme Grad, Tilladelse til, naar de ønskede at indstille sig til Adgangsexamen ved Universitetet, at substituere de ved hine Examina aflagte Prøver i Geografi, Naturhistorie, Tysk og Fransk for Prøverne i samme Fag ved den ved Bekj. 30. Novbr. 1864 og 15. April 1865 anordnede Præliminærprøve for Privatister, saaledes at de alene havde at underkaste sig den ved den sidst nævnte Examen befalede Prøve i Religion. Da dette Spørgsmaal i dets Almindelighed hverken var medtaget under Forhandlingerne om de ved Bekj. 30. Novbr. 1864 foretagne Forandringer ved Bekj. 13. Maj 1850, og ej heller var berørt i den af Konsistorium indsendte Komitebetænkning om Tillægsexamen, begjærede Ministeriet under 4. Maj Erklæringer herom saa vel af det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet som af Konsistorium.

I et Møde, der afholdtes af et Udvalg, valgt af begge Fakulteter, enedes man om, at Spørgsmaalet maatte besvares benægtende. Da nemlig den Plan at lade den almindelige Forberedelses Examen af højere Grad eller den tilsvarende Realafgangsexamen i Forbindelse med Adgangsexamen til den polytekniske Læreanstalt og en særskilt Prøve i Latin, Græsk og Historie træde i Stedet for den sædvanlige Adgangsexamen til Universitetet, væsentlig hvilede paa Forudsætningen om, at nogen Mangel i Kundskabernes Omfang kunde erstattes af den større Modenhed, som ældre studerende ved den polytekniske Læreanstalt, efter et specielt Studium i enkelte Retninger, turde antages at besidde, var der aldeles ingen Anledning til at skabe en ny, let Adgang til Universitetet, der navnlig vilde blive benyttet af yngre. Denne Anskuelse tiltraaadede det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet i Skrivelse af 9. Juni og det filosofiske Fakultet i Skrivelse af 20. Juni. I Skrivelse til Ministeriet af 10. Juli ytrede Konsistorium ved at indsende disse Erklæringer, at det var enigt i, at der ikke var nogen Grund til i Almindelighed at indrømme den omspurgte Tilladelse.

Ministeriet nedlagde derefter under 5. Oktbr. 1865 en allerunderdanigst Forestilling for Kongen, i hvilken det i alt væsentligt tiltraadte de af Fakulteterne og Konsistorium stillede Forslag. Mellemkommende Begivenheder bevirkede imidlertid, at Sagen ikke blev ført til noget endeligt Resultat.

Sagen hvilede derpaa, indtil Ministeriet ved Skrivelse til Konsistorium af 6. Juli 1868 gjenoptog den. Da der var hengaaet saa lang Tid, siden Konsistoriums Betænkning var blevet afgivet, ansaa Ministeriet det for rettest, at der blev givet Konsistorium Lejlighed til at ytre sig over Sagen, forinden den endelig blev afgjort, navnlig om det i Mellemtiden passerede mulig maatte foranledige det til at ønske nogen Modifikation i de Bestemmelser, som det havde foreslaaet, og som Ministeriet i alt væsentligt havde tiltraadt. Til nærmere Vejledning sendte Ministeriet Undervisningsplan for Officerskolen, stadfæstet under 31. Jan. 1868, samt de nu gjældende Bestemmelser om Adgang til Indstilling til Officer i Marinen.

Efter Konsistoriums Opfordring toge det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet Sagen under Overvejelse. Det tidligere af disse Fakulteter nedsatte Udvalg afgav under 18. Septbr. en Erklæring, i hvilken det udtalte, at det ingen Anledning fandt til at afvige fra de Forslag, det engang havde fremsat, men anbefalede kun, paa Grund af de i Mellemtiden indtraadte eller ikke indtraadte Forandringer, Ophævelsen af den kgl. militære Højskole og Ikke-

Indførelsen af den da paatænkte Hovedkarakter ved Forberedelses Examen, nogle smaa Forandringer i Affattelsen. Udvalget foreslog da, at

„De, der have bestaaet den almindelige Forberedelses Examen ved Universitetet eller Afgangsexamen for Realdisciple (begge af højere Grad) med et saadant Udfald, at Karakterernes Gjennemsnitsværdi er mindst 6, og derefter tillige Adgangsexamen i Mathematik til den polytekniske Lærestanstalt,

polytekniske Kandidater med første og anden Karakter, uden Hensyn til, med hvilket Udfald de tidligere have bestaaet den almindelige Forberedelses Examen,

Lieutenanter, der have taget Afgangsexamen fra Officerskolens næst yngste Klasse og Søofficerer, der have taget den indtil dette Aar gjældende Afgangsexamen fra Akademiet (om en mulig forandret Ordning i Fremtiden kunde Udvalget intet udtale)

kunne faa Ret til at indskrives ved Københavns Universitet, naar de have underkastet sig en Prøve i Latin, Græsk, dansk Stil og Historie af samme Omfang som det, der fordres ved Afgangsexamen fra de lærde Skoler, dog at der i Dansk kun skrives en skriftlig Udarbejdelse over en frit valgt Opgave, og at i Latin den skriftlige Prøve indskrænkes til Oversættelsen fra Latin til Dansk, og den derfor givne Karakter lægges sammen med Karakteren for den mundtlige Prøve med Vægt som $\frac{1}{3}$.

Til at bestaa udfordres, at de sammenlagte Specialkarakterer give i det mindste en Gjennemsnitsværdi af 5 (hvilket svarer til Karakteren Godt)“.

Udvalget, der i det hele ikke billigede den omstændelige og i de forskellige Fag ulige Udmaalning af Karaktererne, der i Følge Ministeriets seneste Bestemmelse*) var indført ved Adgangsexamen til Universitetet, havde ingen Tvivl om, at man ved en Tillægsexamen som den, der her var Tale om, burde blive staaende ved de i 1865 foreslaaede Karakterbestemmelser, ligesom det ogsaa angaaende Afholdelsen af Prøven ganske henholdt sig til det i Betænkningen af 21. Febr. 1865 ytrede.

Begge Fakulteteter tiltraadte Betænkningen; det samme var ogsaa Tilfældet med Konsistorium, der med Skrivelse af 5. Oktbr. indsendte Aktstykkerne til Ministeriet.

Det vil erindres, at Ministeriet oprindelig (Skrivelse af 23. Jan. 1865) havde sat ogsaa det Spørgsmaal under Overvejelse, om der ikke maatte være Anledning til at foretage Forandring i den bestaaende almindelige Forberedelses Examen ved Universitetet og den tilsvarende Realafgangsexamen ved Skolerne, begge af højere Grad. Udvalget havde ogsaa udtalt sig herom og havde formuleret sine Forslag i saa Henseende; men da Sagen af Ministeriet atter sattes i Gang i Aaret 1868, undtog Ministeriet denne Side af Sagen fra Overvejelsen, dels fordi det mente, at Spørgsmaalet om en Forandring i Fordringerne i Mathematik endnu krævede en omhyggeligere Overvejelse, dels ogsaa fordi det ikke vilde forhale Spørgsmaalet om Indretning af en Tillægsexamen efter dette Spørgsmaal, med hvilket det kun havde en aldeles tilfældig Forbindelse.

Efter en af Ministeriet nedlagt allerunderdanigst Forestilling bifaldtes ved kgl. Resol. af 2. April 1869 (Bekj. s. D.) følgende Bestemmelser om Ind-

*) Bekj. 31. Maj 1866, se foran Side 281.

retningen af en særlig Prøve for Erhvervelsen af akademisk Borgerret ved Københavns Universitet:

- a) De, der have underkastet sig den almindelige Forberedelses Examen ved Universitetet eller Afgangsexamen for Realdisciple —, begge af den højere Grad —, med et saadant Udfald, at Karakterernes Gjennemsnitsværdi er mindst 6, og derefter tillige Adgangsexamen til den polytekniske Læreanstalt,

polytekniske Kandidater med 1ste og 2den Karakter, uden Hensyn til, med hvilket Udfald de tidligere have bestaaet den almindelige Forberedelses Examen,

Lieutenanter, der have bestaaet Afgangsexamen fra Officerskolens næst yngste Klasse og

De, der have bestaaet Overgangsproven fra yngste til ældste Klasse ved Søofficerskolen,

skulle være berettigede til at indskrives ved Københavns Universitet og i alle Maader betragtes som akademiske Borgere, naar de have bestaaet en Prøve i dansk Stil, Latin, Græsk og Historie af samme Omfang, som der er fastsat for Afgangsexamen i en lærd Skole, dog at der i Modersmaalet kun skrives en Udarbejdelse over en frit valgt Opgave, og at i Latin den skriftlige Prøve indskrænkes til Oversættelse fra Latin til Dansk, og den derfor givne Karakter lægges sammen med Karakteren for den mundtlige Prøve med Vægt som $\frac{1}{3}$.

Til at bestaa udfordres at de sammenlagte Specialkarakterer, betegnede og ansatte til Talværdi som ved Afgangsexamen i de lærde Skoler, have en Talværdi af i det mindste 4 Godt o: 20 Points.

- b) De, der ville underkaste sig denne Prøve, have inden 1. Maj hvert Aar skriftlig at anmelde dette, under Vedlæggelse af fornødne Beviser for Tilstedeværelsen af de ovenmeldte Betingelser for at stedes til Prøven, for Formanden for Examenskommissionen ved Universitetet, som afholder Adgangsexamen for studerende, hvorefter denne Kommission af sin Midte udnævner 4 Examinatorer og 4 Censorer til at afholde og bedømme Prøven.

- c) Ved Indtegningen til Prøven erlægges i Examensgebyr af hver Examinand 7 Rd. R. M.

- d) Med Hensyn til den almindelige filosofiske Prøve og andre Forberedelses Examina for visse Fag ved Universitetet gjælde samme Forskrifter for dem, der ved den ovenmeldte Prøve have vundet akademisk Borgerret, som for andre studerende.

Kort Tid efter at denne Bekjendtgørelse var emaneret, modtog Ministeriet gennem Indenrigsministeriet et Andragende, hvori Direktøren for den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole henstillede, om der ikke maatte være Anledning til at udvirke, at Bekjendtgørelsen blev anvendelig paa de fra Landbohøjskolen dimitterede Skovbrugskandidater og Landinspektorer, der begge forud maa have bestaaet den almindelige Forberedelses Examen af højere Grad, og som netop bestaa en Prøve i Mathematik i samme Omfang som dem, der bestaa Adgangsexamen til polyteknisk Læreanstalt. Ministeriet begjærede en Erklæring af Konsistorium, der anmodede det filosofiske og det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet om at ytre sig. Disse Fakulteter henviste Sagen til det tidligere angaaende denne Sag nedsatte Udvalg, kun med den Forskjel, at Prof. Bjerring indtraadte i Stedet for Konferensraad Madvig, som da var fraværende. Udvalget

udtalte under 3. Septbr. 1869, at de samme Grunde, der talte for at indrømme Polyteknikere og de andre i Bekj. 2. April 1869 omtalte Klasser en Lettelse med Hensyn til Adgang til Universitetet, nemlig en nogenlunde tilstrækkelig almindelig Fordannelse og derefter et i længere Tid fortsat Studium af andre Fag, navnlig et videre gaaende mathematisk Studium, der var ført til en tilfredsstillende Afslutning, ogsaa syntes at være tilstede her. Udvalget anbefalede derfor Forslaget, og i Skrivelse af 10. Septbr. tiltraadte Konsistorium denne anbefaling. Det blev derefter ved kgl. Resolution 1. Oktbr. 1869 (Bekj. 6. s. M.) bifaldet, at den ved Bekj. 2. April s. A. aabnede Adgang til ved en Tillægsexamen at erhverve akademisk Borgerret ved Københavns Universitet udvides til ogsaa at omfatte dem, som efter at have underkastet sig den almindelige Forberedelses Examen ved Universitetet eller Afgangsexamen for Realdisciple, begge af den højere Grad, med et saadant Udfald, at Karakterernes Gjennemsnitsværdi er mindst 6, tillige have taget Landinspektør- eller Skovbrugsexamen ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole med et saadant Udfald, at Karakterernes Gjennemsnitsværdi er mindst 5.

I den Forestilling, som Ministeriet havde nedlagt for Kongen om Udvidelse af Bekj. 2. April 1869, androg det tillige paa, da Erfaringen i den korte Tid, der var forløbet siden bemeldte Bekjendtgørelse, allerede havde godtgjort, hvor vanskeligt det var, under almindelige Regler at indbefatte alle de konkrete Tilfælde, som kunde forekomme, at det maatte blive bemyndiget til, hvor Aanden i den kgl. Resolution talte derfor, at give dem, som ikke udtrykkelig henhørte under Resolutionens Bogstav, Tilladelse til at indstille sig til den omhandlede Tillægsexamen. Den kgl. Resolution af 1. Oktbr. bifaldt denne Indstilling.

— I Bekj. 2. April 1869 hedder det, at Kommissionen for Afgangsexamen til Universitetet „af sin Midte udnævner 4 Examinatorer og 4 Censorer til at afholde og bedømme“ den ved den nævnte Bekjendtgørelse oprettede Tillægsexamen. Examenskommissionen opfattede disse Ord saaledes, at der i hvert af de 4 Fag, der vare Gjenstand for Examen: Dansk Stil, Latin, Græsk og Historie, skulde være 2 Censorer eller 1 Examinator og 1 Censor, alle af Examenskommissionen. For saa vidt Dansk angik, tildelte Kommissionen dette Hverv til Docenterne Lyngby og Grundtvig, for Historie Professorerne Schiern og Holm. Men for Latin og Græsk havde Kommissionen kun en eneste Fagmand i sin Midte, nemlig Prof. Ussing, da Konferensraad Madvig paa Grund af sin Stilling som Skoleinspektør ikke deltog i Afholdelsen af Afgangsexamen ved Universitetet og ej var Medlem af Kommissionen for samme. Da Kommissionen antog, at det var Bekjendtgørelsens Mening, at denne Tillægsexamen skulde afholdes samtidig med Afgangsexamen og i det hele under samme Vilkaar, spurgte den i Skrivelse af 4. Maj 1869 Ministeriet, om det ikke var rigtigst, at ogsaa her Examinationen i Latin og Græsk overdroges Prof. Ussing, og Censuren i samme Fag den Skolemand, som Ministeriet maatte bemyndige til i denne Egenskab at fungere ved Afgangsexamen. Denne Opfattelse bifaldt Ministeriet ved Skrivelse til Kommissionen af 14. Maj, idet det tilføjede, at der ved Suppleringen af Kommissionen med de fornødne Kræfter fra det lærde Skolevæsens Personale vilde blive taget fornødent Hensyn til at udfylde Savnet af en Censor i Latin og Græsk ved en eventuel Tillægsexamen.

— Det foran berørte, af Ministeriets Skrivelse til Konsistorium af 4. Maj 1865

rejste Spørgsmaal, om der i Almindelighed maatte kunne indrømmes dem, som med et Udfald, der kunde betegnes som bestaaet med første Karakter, havde taget enten den almindelige Forberedelses Examen af den højere Grad eller Afgangsexamen for Realdisciple af samme Grad, Tilladelse til, naar de ønskede at indstille sig til Adgangsexamen ved Universitetet, at substituere de ved hine Examina aflagte Prøver i Geografi, Naturhistorie, Tysk og Fransk for Proverne i samme Fag ved den ved Bekj. 30. Novbr. 1864 og 15. April 1865 anordnede Præliminærprøve for Privatister, saaledes at de alene havde at underkaste sig den ved den sidst nævnte Examen befalede Prøve i Religion, hvilket Spørgsmaal da blev stillet i Bero, fordi saa vel det filosofiske og det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet som Konsistorium havde udtalt sig derimod, gjenoptog Ministeriet i Skrivelse til Konsistorium af 31. Jan. 1870. Ministeriet mindede om, at det af de tvende Fakulteter nedsatte Udvalg havde tilraadet, hvad der senere ved kgl. Resol. 2. April 1869 blev bifaldet, at lade Afgangsexamen for Realdisciple og almindelig Forberedelses Examen ved Universitetet, begge af højere Grad, i Forbindelse med Adgangs-examen til den polytekniske Læreanstalt og en særskilt Prøve i Dansk, Latin, Græsk og Historie træde i Stedet for den fuldstændige Afgangsexamen ved de lærde Skoler eller Adgangsexamen ved Universitetet. De havde herved støttet sig til den dobbelte Forudsætning, dels at nogen Mangel i Kundskabernes Omfang kunde erstattes af den større Modenhed, som ældre studerende ved den polytekniske Læreanstalt efter et specielt Studium i enkelte Retninger turde antages at besidde, dels at der ingen Anledning var til at skabe en ny, let Adgang til Universitetet, som navnlig vilde blive benyttet af yngre. Herved var det imidlertid efter Ministeriets Mening overset, at der af de studerende, for hvilke den af Ministeriet omspurgte Tilladelse skulde komme til at gjælde, vilde fordres, at de, foruden med et godt Udfald at have bestaaet Realafgangs- eller almindelig Forberedelses Examen af højere Grad, skulde underkaste sig den fuldstændige Afgangsexamen ved de lærde Skoler eller Adgangsexamen ved Universitetet, som baade gjorde større Fordringer end Tillægsexamen efter Bekj. 2. April 1869 og derved nødvendiggjorde en saa meget længere Forberedelsestid, at man næppe ved at indrømme Tilladelse stod i Fare for at skabe en Gjenvej, der lettere end den nu indførte Tillægsexamen skulde føre til Maalet. Betænkelighederne fra denne Kant syntes derfor at svinde, medens paa den anden Side den Mangel i Kundskabernes Omfang, der hos Examinanderne ved Tillægsexamen skulde erstattes ved den større Modenhed, vilde udfyldes ved den fuldstændige Afgangs- eller Adgangsexamens strengere Fordringer. Spørgsmaalet syntes derfor at maatte indskrænke sig til, om Proverne ved Afgangsexamen for Realdisciple eller den almindelige Forberedelses Examen i de Fag, som skulde træde i Stedet for den ved Bekj. 30. Novbr. 1864 anordnede Præliminærexamen overhovedet afgav tilstrækkelig Betyggelse. Og det vilde da efter Ministeriets Mening være en mærkelig Inkonsekvens at tage disse Prøver for Fyldest ved Tillægsexamen efter Bekj. 2. April 1869, men nægte dem Gyldighed for Adgangen til den fuldstændige Afgangs- eller Adgangsexamen for studerende, naagtet den Betingelse, der til Bevislighed for en større Modenhed krævedes for Adgangen til Tillægsexamen, nemlig at Examinanden tillige skulde have underkastet sig den særlige Adgangsexamen i Mathematik til den polytekniske Læreanstalt, dog ikke strakte sig videre end til den blotte Aflæggelse af denne Examen, uden at det fordredes, at Examinanden i nogen som helst Tid skulde have

deltaget i et Kursus ved den polytekniske Lærestanstalt. Ministeriet paalagde derfor Konsistorium paa ny at tage Sagen under Overvejelse og indhente det filosofiske og det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultets Erklæring om den.

De tvende Fakulteter nedsatte et Udvalg, som under 1. Marts 1870 afgav sin Erklæring. Det udtalte, at man ved tidligere Forhandlinger om lignende Spørgsmaal var gaaet ud fra, at der ikke burde aabnes nogen Gjenvej for dem, der ønskede at blive Studenter med en mindre tilfredsstillende Fordømmelse end den, der erhvervedes i de lærde Skoler, medens man paa den anden Side fandt, at Universitetet uden Betænkelighed kunde lette Adgangen til sin Kreds for dygtige unge Mænd, der tidligere havde bestemt at gaa en anden Vej og hvis Fordømmelse derfor ikke ganske var den samme som den, der i Almindelighed forudsattes, men i visse Fag stod noget tilbage, i andre gik noget videre. Der var her et ikke ringe Spillerum for det personlige Skjøn i de enkelte Tilfælde. Medens man saaledes kort efter Udstedelsen af Bekj. 30. Novbr. 1864, inden man endnu ret kunde overse, hvorledes Forholdene vilde udvikle sig, ikke fandt, at der var Anledning til at tage en Bestemmelse som den af Ministeriet foreslaaede, stillede Sagen sig formentlig nu anderledes, efter at de omtalte Principer vare bragte i Anvendelse ved Bekj. om Tillægsexamen af 2. April og 6. Oktbr. 1869 og ved flere enkelte i den seneste Tid givne Dispensationer. Udvalget antog nu, at det var rigtigt at gjøre et saadant imødekommende Skridt. Dog kunde det ikke tilraade en ligefrem Substitution af de ved den almindelige Forberedelses Examen erholdte Karakterer i de ommeldte 4 Fag, ikke blot fordi det var tænkeligt, at Kandidaten netop i disse Fag havde været svagere end tilbørligt og kun var blevet holdt oppe ved de andre Fagkarakterer, men især fordi Udvalget mente, at enhver Examen burde betragtes, saa vidt muligt, som en Helhed og ikke som en Samling af selvstændige Prøver, hvoraf der vilde kunne følge en Udstykning indtil Yderlighed. Det forekom Udvalget rigtigere, naar nogen havde bestaaet den almindelige Forberedelses Examen i sin Helhed med et godt Udfald og med et ikke alt for lavt Minimum i de 4 omspurgte Fag, at han da blev aldeles fritaget for Præliminærprøven efter Bekj. 30. Novbr. 1864. Den hele Examens Udfald mente Udvalget efter Ministeriets Forslag at kunne betegne som „bestaaet med et Udfald, der svarer til første Karakter“; men da der ved denne Examen ingen Hovedkarakter gaves, henstillede Udvalget til Ministeriet, om det ikke hellere maatte betegnes med det opnaaede Points Tal. Idet Udvalget gik ud fra, at man her kun kunde regne de 10 Fag, i hvilke der blev examineret ved den almindelige Forberedelses Examen ved Universitetet og ikke kunde medtage de tvende til Realskolernes Afgangsexamen hørende Fag, Skrivning og Tegning, hvilket vilde stille Skolernes Elever og Privatisterne under ulige Vilkaar, forstod Udvalget det Udfald, der maatte antages for tilfredsstillende, som over 5 Mg. og 5 G. eller 61 Points. Som det Minimum, der burde kræves i de 4 Fag, troede Udvalget at kunne nævne 4 G. eller 20 Points. Udvalget mente fremdeles, at naar der skulde gives en almindelig Regel for dette Tilfælde, burde den særlige Prøve i Religion bortfalde. Det vilde i det mindste ofte være Tilfældet, at de, der ønskede at gjøre Brug af den herved indrømmede Ret, ikke vare ganske unge, og det vilde da næppe være uden Mislighed at underkaste dem en isoleret Prøve i den kristelige Religions Grundlærdomme, af hvis Udfald deres Adgang til Universitetet blev afhængig, paa samme Tid som mosaiske Trosbekjendere og andre, der ikke hørte

til Folkekirken, vare fritagne for denne Prøve. Udvalget stillede derfor følgende Forslag:

„De, der have bestaaet den almindelige Forberedelses Examen ved Universitetet eller Afgangsexamen for Realdisciple, begge af den højere Grad, med et Antal af 61 Points i de 10 Fag, i hvilke der examineres ved den almindelige Forberedelses Examen af højere Grad ved Universitetet, forudsat, at de tillige i de 4 Fag: Tysk, Fransk, Naturhistorie og Geografi, have erholdt mindst 4 G. eller 20 Points, maa indstille sig til Adgangsexamen ved Universitetet eller Afgangsexamen ved de lærde Skoler uden at underkaste sig den ved Bekj. 30. Novbr. 1864 anordnede præliminære Prøve“.

Saa vel de tvende Fakulteter som Konsistorium tiltraadte denne Betænkning, og efter Ministeriets derom nedlagte allerunderdanigste Forestilling bifaldtes Forslaget ved kgl. Resol. 17. Maj 1870, bekjendtgjort under 19. s. M.

c. Om Erhvervelse af akademisk Borgerret af slesvigske og fremmede studerende.

Paa Grund af de ekstraordinære Forhold i 1864 blev Flensborg lærde og Real-Skole lukket, og da derved Afholdelsen af en Afgangsexamen for studerende Disciple umuliggjordes, saa Rektoren sig nødsaget til at meddele de af Disciplene, som dertil fandtes egnede, Modenhedsbevis uden forud affholdt Afgangsexamen. Herpaa henlede Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig i Skrivelse af 2. April s. A. Undervisningsministeriets Opmærksomhed, idet det bemærkede, at det ikke var usandsynligt, at en lignende Fremgangsmaade ogsaa vilde blive fulgt af Rektoren for den lærde Skole i Haderslev. Først nævnte Ministerium udtalte, at denne Fremgangsmaade vel for saa vidt maatte betragtes som ekstraordinær, som der ellers kun dimitteredes Disciple fra de lærde Skoler i Slesvig, efter at deres Modenhed var godtgjort ved en Afgangsexamen; men ligesom den af Rektoren ved Flensborg Skole ved denne Lejlighed fulgte Fremgangsmaade vistnok fandt sin fulde Retfærdiggjørelse i de stedfindende ekstraordinære Forhold, saaledes ansaa Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig det ogsaa i Henhold til Undervisningsministeriets Skrivelse af 22. Novbr. 1851 og den til Grund for samme liggende Komitebetænkning (Lindes Medd. 1849—56 S. 222 ff.) for utvivlsomt, at de paa den foranførte Maade fra Skolen i Flensborg dimitterede Disciple i Medfør af Reskr. 7. Juni 1743 maatte anses berettigede til at immatrikuleres ved Kjøbenhavns Universitet. Undervisningsministeriet begjærede i denne Anledning en Erklæring af Konsistorium, som atter anmodede det juridiske Fakultet om at udtale sig.

Da bemeldte Fakultet ansaa det for ønskeligt at erholde Oplysning om, til hvilke Betingelser den Rektorerne ved de slesvigske Skoler, og in specie Rektoren ved Flensborg Skole tilstaaede Bemyndigelse til at udstede Modenhedsbeviser for Dimittender til Universitetet efter den da gjældende slesvigske Skolelovgivning var knyttet, og navnlig om, ved hvilke Regeringsbestemmelser de tidligere Forskrifter i Frd. 24. Avg. 1814 § 27 og Regul. 28. Jan. 1848 § 4 maatte være blevne forandrede, foranledigede det en Udtalelse fra Bureauchef i det slesvigske Ministeriums 3. Departement, Justitsraad de Jonquières. Hovedbestemmelsen om de slesvigske studerendes Adgang til at immatrikuleres ved Kjøbenhavns Universitet indeholdtes, bemærkede denne i en Skrivelse af 31. Maj, i Reskr. 22. Juni 1743 (optaget i corp. const. Holsat. I S. 508), der kun stillede den Betingelse, at de

paagjældende skulde medbringe et Testimonium fra Skolens Rektor eller vedkommende Øvrighed om deres Levned og Vandel. Som det i Følge Lindes Medd. f. 1849—56 S. 222 ff. maatte antages, var det i Henhold til dette Reskript, at Undervisningsministeriet i en Skrivelse til det slesvigske Ministerium af 22. Novbr. 1851 samtykkede i, at de, der fra slesvigske Skoler medbragte til Københavns Universitet Modenhedsbevis, immatrikuleredes ved bemeldte Universitet, ligesom de fra Kongerigets Skoler dimitterede. Det var saaledes kun et Modenhedsbevis fra Skolen, som forlangtes, uden at der tillige som Betingelse for de slesvigske studerendes Adkomst til at immatrikuleres ved Københavns Universitet fordredes et i Overensstemmelse med de i Kongeriget gjældende Regler ordnet Undervisnings- og Examenstvæsen, en Fordring, som formentlig ogsaa vilde stride mod Reskr. af 1743 og tillige vistnok vanskelig kunde stilles af den Grund, at det slesvigske Skolevæsen, saa længe de siden 1848 indtraadte Forhold vedvarede, altid maatte indtage en vis selvstændig Stilling og derhos var bestemt til at forberede studerende til Monarkiets 2 Universiteter. Det slesvigske Ministerium havde derfor heller ikke, saa meget det end havde ladet det sig være magtpaaliggende at bringe det slesvigske Skolevæsen i Overensstemmelse med Kongerigets, for saa vidt de lokale Forhold havde tilladt det, paataget sig nogen Forpligtelse i denne Henseende.

Hvad den almindelige Skoleanordning af 24. Avg. 1814 angik, havde heller ikke den i § 27 betinget Dimissionen til Universitetet af Udfaldet af en Afgangsexamen; men den bestemte kun, at Disciplenes Afgang til Universitetet skulde ske „efter Lærernes fælles erklærede Overbevisning om deres fuldkomne Modenhed til Universitetet“. Til Dimissionen udfordredes vel en Skoleinspektørs Medvirkning; men hvilken Betydning der kunde tillægges en saadan Medvirkning, vilde fremgaa deraf, at det ikke var en for alle Skoler fælles Skoleinspektør, der forudsattes at være i Besiddelse af en udmærket videnskabelig og særlig pædagogisk Dannelse, men at det for Skolerne i Flensborg og Haderslev var vedkommende Provstis Provst og for Skolen i Slesvig Generalsuperintendenten, der fungerede som Skoleinspektør. Bestemmelserne i Skoleanordningen af 1814 blev ogsaa optagne i de under 7. Maj 1825, 28. Febr. 1826 og 24. April 1827 approberede særlige Regulativer for de lærde Skoler i Flensborg, Slesvig og Haderslev, hvorhos disse Regulativer bestemte, at Spørgsmaalet om Disciplenes Dimission skulde afgjøres af Lærerne og Skoleinspektøren ved Stemmeafstemning.

Ved det almindelige Regulativ for de lærde Skoler i Hertugdømmerne Slesvig og Holsten af 28. Jan. 1848 § 4 blev det vel bestemt, at ved Afgang til Universitetet skulde Disciplene ved den Prøve, som i Overensstemmelse med et Normativ skulde anstilles, aflægge fyldestgørende Beviser paa, at de havde naaet den Modenhed, som var fornøden for med Nytte at kunne begynde videnskabelige Studier; men ved den Prøve, som saaledes skulde afholdes, kunde der imidlertid vistnok ikke være sigtet til en saadan Afgangsexamen, som var indført i Kongeriget, saa at Udfaldet af den med bestemte Karakterangivelser skulde træde frem for Offentligheden og et egentligt Examenstestament danne Grundlaget for de paagjældendes Adkomst til at immatrikuleres ved Universitetet, hvorimod den omspurgte Prøve vist nok maatte antages alene at have været bestemt til at vejlede Lærerne ved Afgjørelsen af Spørgsmaalet om, hvorvidt Disciplene kunde erholde af Skolen et Modenhedsbevis, ved hvis Udstedelse det i Følge Regulativet

alene var, at en Discipel fra en lærd Skole i Slesvig dimitteredes til et Universitet. Dette turde formentlig tydelig fremgaa af Slutningsbestemmelsen i §'en: „De efter Lærernes Overbevisning for akademiske Studier endnu ikke tilstrækkelig forberedte Disciple bliver der at nægte Testimonium til Afgang til Universitetet“, og bestyrkedes ogsaa ved Bestemmelserne i Regulativets § 21. Afholdelsen af den i Regulativet ommeldte Prøve maatte saaledes vistnok betragtes som udelukkende henhørende til Skolens indre Anliggender, saa at der under særlige Forhold, i alt Fald ved en Dispensation fra det slesvigske Ministerium, vilde kunne afviges fra Bestemmelsen derom, og intet af Universiteterne syntes derfor at kunne være berettiget til at afvise en Dimittend, der medbragte et Modenhedsbevis, som var udstedt uden forud afholdt Prøve, forudsat at en saadan Afgivelse fra Regelen var godkendt af den overordnede Avtoritet, hvorunder Skolen sorterede. For øvrigt bemærkede han, at Forskrifterne i Regul. 1848 § 4 ikke vare forandrede ved nogen almindelig Regeringsbestemmelse, og at et Normativ som det i Regul. 1848 bebudede ikke senere var udkommet; men ligesom Ministeriet havde søgt at ordne Undervisningen ved de lærde Skoler i Slesvig i Overensstemmelse med de i Kongeriget gjældende Regler, saaledes var der ogsaa arbejdet hen til, at Afgangsprøven, saa vidt de lokale Forhold tillode det, indrettedes paa samme Maade som Afgangsexamina i Kongeriget.

Sluttelig fremhævede han, at i Følge Regul. 1848 § 21, jfr. § 20, kunde Dimittenderne afgaa fra Skolen enten ved Paaske eller ved Michaelis, efter et Fjerdingaar forud at have anmeldt denne deres Hensigt for Rektor. Ved kgl. Resol. 17. Septbr. 1852 blev en Forandring af Skoleaaret ved de lærde Skoler i Hertugdømmet Slesvig approberet, saaledes at dette for Fremtiden skulde regnes fra hvert Aars 23. Avg., hvorhos det bestemtes, at den Examen, der efter de tidligere Regler afholdtes ved Mikkelsdag, skulde afholdes lige før Sommerferiens Begyndelse d. 23. Juli, men at der ogsaa, naar nogen ønskede det, fremdeles skulde afholdes en Examen ved Paasketid.

Ved at tilstille Konsistorium denne Udtalelse, bemærkede det rets- og statsvidenskabelige Fakultet under 27. Juni, at det paa ingen Maade kunde erkjende, at Reskr. 7. Juni 1743, sammenholdt med Undervisningsministeriets Skrivelse af 22. Novbr. 1851, saaledes som det slesvigske Ministerium syntes at forudsætte, alene og uden noget Hensyn til de Forandringer, som siden maatte være foregaaede i Lovgivningen om det lærde Skolevæsen i Hertugdømmet, skulde afgive den gjældende Regel for slesvigske studerendes Adgang til at blive immatrikulerede ved Kjøbenhavns Universitet. Men ligesom bemeldte Reskr. 1743 maatte anses for forandret ved den senere slesvigske Lovgivning, navnlig Skoleadg. 24. Avg. 1814 § 27 og Regul. 28. Jan. 1848 § 4, for saa vidt som den gejstlige og verdslige Øvrighed ikke længere kunde meddele Attester ang. vedkommendes Liv og Levned, hvorefter Immatrikulation ved Universitetet kunde forlanges, saaledes forekom det ogsaa Fakultetet at være klart, at Rektorerne ved de lærde Skoler maatte være blevene indskrænkede i deres Ret til at meddele Maturitetsbeviser med den nævnte Retsvirkning, dersom det maatte befindes, at den almindelige slesvigske Skolelovgivning eller de for de enkelte lærde Skoler særlig givne Forskrifter befalede en Afgangsexamen, som skulde bestaa af dem, der vilde dimitteres til Universitetet.

Det havde imidlertid ikke været Fakultetet muligt ved Hjælp af de for

Haanden værende Oplysninger at komme til nogen klar Erkjendelse af, hvorledes Forholdet i denne Henseende maatte siges at være med Hensyn til Flensborg Skole. Vel foreskrev det almindelige Regulativ 28. Jan. 1848 § 4, 2. Stykke, at Disciplene for Afgangen til Universitetet ved den Prøve, som i Overensstemmelse med et Normativ skulde anstilles, skulde aflægge fyldestgørende Beviser paa, at de havde naaet den Modenhed, som var fornøden for med Nytte at kunne begynde videnskabelige Studier. Men det bebudede Normativ var ingen Sinde udkommet, medens paa den anden Side Regul. 28. Jan. 1848 dog heller ikke var ophævet eller bortfaldet. Derimod fremgik det saa vel af Justitsraad de Jonquières's Skrivelse som af Programmerne for Flensborg Skole fra 1852—62, at Ordningen af Undervisningen m. v. ved bemeldte Skole ikke var sket ved Bestemmelser, givne fra oven, men var foretaget efterhaanden af Skolens umiddelbare Bestyrelse, og for største Delen kun kunde siges at være stiltiende approberet af Regeringen. At en Afgangsexamen for dem, der vilde dimitteres til Universitetet, var indrettet ved Flensborg lærde Skole og [udgjorde et Led i Skolens Organisation, var ubestrideligt, ligesom det ogsaa af Skoleprogrammerne saas, at der hidtil ikke var blevet meddelt nogen Modenhedsbevis, uden at han først havde bestaaet nævnte Prøve, der endog i Programmerne benævnedes den „befalede Afgangsexamen“. Men da den nu værende Organisation af Flensborg Skole, som oven for bemærket, ikke var udgaaet fra Ministeriet og ej heller, for saa vidt dette Punkt angik, var begrundet i eller stadfæstet ved kgl. Resolution, var det ikke aldeles klart, om der kunde tillægges den nu indrettede Afgangsexamen samme Betydning som en ved et almindeligt, fra Regeringen udgaaet Normativ ordnet Modenhedsprøve, og om den saaledes kunde træde i Stedet for den i Regul. 28. Jan. 1848 § 4 bebudede Afgangsexamen.

Under den Tvivl, der saaledes fandt Sted om det retlige Fundament, hvorpaa Organisationen af Flensborg lærde Skole hvilede, og i Henhold hertil om Retsvirkningen af de omspurgte Modenhedsbeviser, ansaa Fakultetet det for rettest, at der gennem Undervisningsministeriet erhvervedes en Dispensation, hvorved det tillodes de her omhandlede Disciple fra Flensborg Skole at blive immatrikulerede ved Københavns Universitet med samme Retsvirkning, som om de paa sædvanlig Maade havde underkastet sig Afgangsexamen ved Skolen.

Konsistorium ansaa det i Skrivelse af 9. Juli for givet, at man paa Grund af de ekstraordinære Forhold, under hvilke de paagældende Disciples Skolekursus var blevet afbrudt, burde lette disse Adgangen til Universitetet. Det sluttede sig derfor ganske til det rets- og statsvidenskabelige Fakultets Betænkning og anbefalede, ogsaa for Konsekvensernes Skyld, den af Fakultetet tilraadede Fremgangsmaade.

I sin for Kongen nedlagte allerunderdanigste Forestilling bemærkede Ministeriet, at det ved Reskr. 7. Juni 1743 var fastsat, „at de til Universitetet i København kommende studiosi novitii skal, uden al Examen, der antages til Inskription og immatrikuleres af Rectore Magnifico, naar som helst de medbringe behørig Attest om deres Liv og Levned fra enten Rector scholæ eller gejstlig og verdslig Øvrighed“. Men da Adgang til Immatrikulation ved Københavns Universitet i Tiden, efter at Reskriptet var udkommet, var blevet betinget af Aflæggelsen af Examen artium, nu af Afgangsexamen ved Skolerne eller Adgangsexamen ved Universitetet, var det, efter Forhandlinger derom med Konsistorium, antaget for

utvivlsomt, at Reskr. 1743 for saa vidt endnu stod ved Magt, at den, der fra en slesvigsk lærde Skole kom til Universitetet med Modenhedsbevis, var berettiget til uden videre at immatrikuleres, aldeles ligesom den, der kom fra en af Kongerigets Latinskoler. I Henhold hertil havde Ministeriet i Aaret 1851 i en Skrivelse til Konsistorium erkjendt, at det kunde tillades, at de, der fra slesvigske Skoler medbragte til Københavns Universitet Modenhedsbevis o: Bevis for at have aflagt Afgangsexamen ved Skolen, bleve immatrikulerede ved dette ligesom de fra Kongerigets Skoler dimitterede. Efter Ministeriets Indstilling, der ganske sluttede sig til Konsistorium, blev det ved kgl. Resol. 12. Avg. 1864 bifaldet, at de studerende fra Flensborg lærde og Real-Skole eller Haderslev lærde Skole, som, uden at have underkastet sig Afgangsexamen ved Skolen, i Aaret 1864 vare blevne forsynede med Modenhedsbevis af Skolens Rektor, maatte, naar de begjærede det, immatrikuleres ved Københavns Universitet med samme Retsvirkning, som om de paa sædvanlig Maade havde underkastet sig Afgangsexamen ved Skolen.

— N. N. ansøgte om, at et ham fra Akademiet i Münster meddelt Vidnesbyrd maatte tages for Fyldest for hans Adgang til at studere Mathematik og Fysik ved Universitetet, saaledes at han ikke behøvede at underkaste sig den for studerende fra fremmede Universiteter ved Bekj. 20. Decbr. 1833 foreskrevne Præliminærexamen. Konsistorium ytrede i Anledning heraf i Skrivelse til Ministeriet af 15. Jan. 1868, at det formentlig maatte betragtes som Meningen med Andragendet, at den paagjældende ønskede at blive immatrikuleret ved Universitetet uden at underkaste sig den nævnte Præliminærexamen, for herved at komme i Besiddelse af alle de samme Rettigheder, som studerende ved Universitetet i Almindelighed have. Han vilde altsaa ikke blot have Tilladelse til at høre Forelæsninger over Fysik og Mathematik, men ogsaa have Ret til i sin Tid under de sædvanlige Betingelser at underkaste sig Magisterkonferens i de nævnte Fag. For saa vidt det maatte være Ansøgerens Mening at ville have Tilladelse til at indstille sig til Magisterkonferens uden i Forvejen at have underkastet sig den anordnede filosofiske Prøve, bemærkede Konsistorium, at der formentlig aldeles ikke vilde kunne være Tale herom, selv om man i øvrigt maatte tro at kunne meddele ham den attraaede Dispensation. Men heller ikke dette sidste kunde Konsistorium tilraade. Da Akademiet i Münster nemlig ikke var en Læreanstalt, der kunde sættes ved Siden af et Universitet, var Ansøgeren ikke i Besiddelse af den Egenkab, som fordredes for overhovedet at kunne indstille sig til den nævnte Præliminærexamen, nemlig at være immatrikuleret ved et fremmed Universitet, og den Udsigt til at erholde Dispensation fra Forpligtelsen til at underkaste sig denne Examen, som var givet ved kgl. Resol. 4. Jan. 1854*), kunde altsaa ikke komme ham til gode. Da nu hertil kom, at Ansøgeren, som hans Vidnesbyrd udviste, endog syntes at have absolveret Afgangsprøven ved hint Akademi paa en lidet tilfredsstillende Maade, antog Konsistorium, at der ikke var tilstrækkelig Grund til at udvirke den attraaede Dispensation for ham. Denne Anskuelse bifaldt Ministeriet under 28. Jan. s. A., hvorefter Konsistorium, efter Ministeriets Paalæg satte Ansøgeren i Kundskab.

— En Discipel fra Flensborg lærde Skole androg i Marts 1864 om, at han, der skulde have taget første Del af Afgangsexamen der i Sommeren s. A., men

*) Lindes Medd. 1849—56 S. 226.

ved Skolens Ophævelse var blevet forhindret deri, maatte faa samme Adkomst, som om han havde bestaaet Proven ved den første Del af Adgangsexamen til Universitetet. Over dette Andragende, der af slesvigsk Ministerium med dets anbefaling var tilstillet Undervisningsministeriet, begjærede dette en Erklæring af Examenskommissionen. Dennes Udtalelse af 15. April gik imidlertid ud paa at tilraade at afslaa Andragendet. Adgangsexamens første Del, bemærkede den, var ikke en særskilt Examen, til hvilken der kunde være Tale om at bestaa eller ikke bestaa, men kun en lille Del af den hele Examen, som det var tilladt at underkaste sig særlig et, to eller, om man vilde, flere Aar tidligere end det øvrige. Det gik naturligvis ikke an at give de af Skolens Rektor anførte daglige Gjennemsnitskarakterer Betydningen af Examenskarakterer, og det vilde næppe være mindre anomalt at tillade en enkelt Person at blive Student ved at examineres i 9 Fag, medens alle andre maatte lade sig examinere i 13. Herefter tilskrev Undervisningsministeriet under 4. Maj slesvigsk Ministerium, at det ikke kunde bevilge Andragendet.

— Et Andragende fra en Discipel fra Haderslev lærde Skole, der i Juli 1863 havde underkastet sig første Del af Afgangsexamen ved bemeldte Skole, om, uanset, at han i Marts 1864 havde forladt bemeldte Skole (Bekj. 13. Maj 1850 om Ophævelsen af Examen artium § 20), at maatte indstille sig til anden Del af Adgangsexamen ved Kjobenhavns Universitet i samme Aars Sommer, anbefaledes af Kommissionen under 26. April 1864. Kommissionen udtalte, at Bekj. 13. Maj 1850 § 20 næppe kunde gøres gjældende, da Ansøgeren ikke havde forladt Skolen, men denne var ophørt. Og den i § 12 opstillede Fordring om et Modenhedsbevis fra en Mand, der i det hele sidste Aar havde deltaget i vedkommendes Undervisning, burde under de nu værende Forhold næppe fastholdes. Derimod vilde det formentlig være rettest, naar en af Skolens Lærere udstedte et almindeligt Modenhedsbevis i Overensstemmelse med Bekj. § 12, hvilket da maatte tages for gyldigt uden Hensyn til, at Udstederen kun i en kortere Tid havde undervist Ansøgeren. Med denne Modifikation bevilgede Ministeriet Andragendet under 9. Maj.

— I Anledning af et Andragende fra stud. med. & chir. S. F. M. Hallas om Tilladelse til at underkaste sig den medicinsk-kirurgiske Embedsexamens 1. Del uden forinden at absolvere den for Studenter fra fremmede Universiteter anordnede Præliminærexamen, eller Forberedelses Examen for Læger i Botanik, Kemi og Zoologi, begjærede Ministeriet en Erklæring fra Konsistorium, der atter anmodede det lægevidenskabelige og det filosofiske Fakultet om herover at udtale sig.

Det lægevidenskabelige Fakultet fremhævede i sin Erklæring af 16. Novbr. 1864, at Ansøgeren ved at fuldende den af ham begyndte, men ved de politiske Begivenheder afbrudte mediko-kirurgiske Examen i Kiel vilde have erhvervet jus practicandi ogsaa i Kiel. Men efter at han under Krigen havde gjort Tjeneste som militær Læge i den danske Arme —, en Tjeneste, hvorfra han medbragte fordelagtige Vidnesbyrd —, var det blevet ham umuligt at tilendebringe sin Embedsexamen i Kiel. Ansøgerens Stilling var saaledes nu i væsentlige Henseender en anden, end da han i 1861 indgav et lignende Andragende, som efter Konsistoriums Indstilling af Ministeriet var blevet afslaaet*). I Betragtning af denne særegne, exceptionelle Stilling og af Hensyn til Ansøgerens øvrige ugunstige Livsforhold

*) Se herom Lindes Medd. 1857—63 S. 58—59.

tog Fakultetet ikke i Betænkning at anbefale hans nu paa ny indgivne Andragende, men mente dog hertil at burde knytte den Betingelse, at Lægeexamen hverken gav ham Adgang til Universitetets Stipendier eller Grader, med mindre han først underkastede sig en Konferens, som i saa Fald nærmere maatte bestemmes. Samme Anbefaling gav det filosofiske Fakultet i sin Erklæring af 30. s. M.

Ved under 24. Dec. at indsende disse Erklæringer til Ministeriet, anbefalede Konsistorium ham til at opnaa den ansøgte Dispensation. I Anledning af den Betingelse, som begge Fakulteterne havde knyttet til deres Anbefaling udtalte Konsistorium, at medens det vel var fuldkommen enigt i, at det blev bestemt, at den Examen i Lægevidenskab, som Ansøgeren efter Dispensation underkastede sig, ikke skulde give ham Adgang til Universitetets Stipendier og Grader, havde det dog nogen Betænkelighed ved hertil at knytte en Bemærkning om, at denne Indskrænkning skulde kunne bortfalde, naar Ansøgeren underkastede sig en Konferens, hvis nærmere Indhold og Beskaffenhed i øvrigt var aldeles ubestemt. Der var næppe tilstrækkelig Anledning til for Tiden at udtale noget om dette Punkt, hvis Afgjorelse vilde være betinget af forskellige Omstændigheder i Fremtiden; i ethvert Fald vilde det næppe gaa an at holde Sagen i en saa ubestemt Almindelighed som efter Forslaget i Fakulteternes Erklæringer. Konsistorium indstillede da, at der meddeltes Andrageren Tilladelse til at underkaste sig den lægevidenskabelige Examen ved Københavns Universitet, uden forinden at underkaste sig den ved Bekj. 20. Dec. 1833 anordnede Prøve, eller den medicinske Forberedelses Examen, dog saaledes, at Embedsexamen ej gav ham Adgang til Universitetets Grader eller Stipendier. Denne Indstilling bifaldt Ministeriet under 27. s. M.

— Efter Konsistoriums Anbefaling har Ministeriet under 6. Oktbr. 1870 bevilget, at N. J. Muns, som i Sommeren s. A. havde bestaaet Afgangsprøven ved Würzburg Gymnasium, maatte immatrikuleres ved Universitetet, dog at han derved ikke erhvervede nogen Ret til at erholde akademiske Beneficier eller til at indstille sig til Embedsexamen ved Universitetet, med mindre han forinden havde underkastet sig den almindelige filosofiske Prøve.

d. Forskjellige Afgjørelser.

Med Hensyn til Bekj. 15. Apr. 1865, maa her følgende Afgjørelser mærkes:

— Skolelærer N. N., der i Sommeren 1863 havde underkastet sig første Del af Afgangsexamen ved Aalborg Skole med 16 Points, androg om, at de modtagne Karakterer ikke maatte regnes sammen med Karaktererne til anden Del, men ønskede den omtalte Examen betragtet som den i Bekj. 30. Nov. 1864 foreskrevne præliminære Prøve, og da dertil endnu hørte Religion, begjærede han Tilladelse til at supplere Prøven ved en særegen Examination heri. Efter indhentet Erklæring fra Kommissionen for Afgangsexamen afslog Ministeriet Andragendet ved Skrivelse af 15. Febr. 1865.

— Tvende studerende, der havde taget Real-Afgangsexamen, den ene ved Helsingørs Skole, den anden ved v. Westens Institut, androge om at blive fritagne for den ved Bekj. 30. Nov. 1864 anordnede præliminære Prøve, enten ganske eller saaledes, at de kun bleve prøvede i Religion. Kommissionen udtalte i denne

Anledning under 10. Marts 1865, at det, efter hvad det af det filosofiske og det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet nedsatte Udvalg havde udtalt i sin Erklæring af 21. Febr. s. A. *), ikke kunde tilraade Ministeriet at bevilge disse Andragender. Denne Anskuelse tiltraadte Ministeriet.

— Exam. jur. N. N. androg om, at de Karakterer, han i sin Tid havde faaet ved Real-Afgangsexamen i Efterslægtens Skole, maatte tillægges samme Værdi, som om de vare givne ved den præliminære Prøve for Studenter, og da maatte suppleres ved en særskilt Prøve i Religion. Kommissionen, der udtalte sig om dette Andragende i en Erklæring af 28. Avg. 1866, mindede om, at Universitetet i Udvalgsbetænkningen af 6. Nov. 1863 (foran S. 282) og 21. Febr. 1865 (foran S. 284), havde ment, at det burde tillades dem, der foruden almindelig Forberedelses Examen (Real-Afgangsexamen) af højere Grad med 1ste Karakter ogsaa havde taget Adgangsexamen i Mathematik til den polytekniske Lærestanstalt, samt polytekniske Kandidater med 1ste og 2den Karakter uden Hensyn til Udfaldet af den forud gaaende Forberedelses Examen, at blive Studenter ved at underkaste sig en særlig lempet Prøve i Dansk, Latin, Græsk og Historie. Man fandt nemlig, at det ved en saa langt fremskreden Fagdannelse og den Modenhed, denne maatte forudsættes at have medført, ikke længer var nødvendigt at anstille nøjagtige Undersøgelser om den tidligere Prøve. Til en vis Grad syntes dog dette Ræsonnement at maatte gjælde her. Kommissionen anbefalede derfor, at man fritog Ansøgeren for den præliminære Prøve, ogsaa Proven i Religion. Ministeriet bifaldt dette under 6. Sept. 1866.

— Tvende studerende, af hvilke den ene havde taget almindelig Forberedelses Examen ved Universitetet af højere Grad og den anden Afgangsexamen for Real-disciple af samme Grad, ansøgte om Fritagelse for at underkaste sig den ved Bekj. 30. Nov. 1864 og 15. Apr. 1865 anordnede Præliminærprøve for Privatister, forinden de indstillede sig til Adgangsexamen ved Universitetet, mod at de alene aflagde den for Præliminærexamen foreskrevne Prøve i Religion. Kommissionen for Adgangsexamen udtalte i denne Anledning under 29. Nov. 1869, at den vel i Principet ikke billigede nogen yderligere Udstykning eller Deling af Examina end den, der allerede fandt Sted; men da der i Virkeligheden ikke var stor Forskjel mellem Fordringerne ved de to omtalte Examina, syntes Betænelighederne ved at bevilge et saadant Andragende at forsvinde. Man burde dog uden Tvivl kræve, at der i Religion mindst skulde opnaas Karakteren Godt, for at Proven kunde betragtes som bestaaet. Denne Indstilling bifaldt Ministeriet under 30. Decbr. 1869.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 17. Oktbr. 1866 blev det, efter Kommissionens Anbefaling, tilladt N. N., der i Henhold til Bekj. af 13. Maj 1850 stedtes til en extraordinær Prøve i Januar 1867, at de ham ved Proven i Religion i Forbindelse med Adgangsexamens 1ste Del i Aaret 1864 tillagte Karakterer maatte blive regnet som Præliminærprøvekarakterer, saa at hans forestaaende Examen blev at behandle som fuldstændig Adgangsexamen efter Bekj. 30. Novbr. 1864.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 28. Maj 1867 blev det en Ansøger, som i 1865 havde taget den præliminære Prøve ved det v. Westenske Institut, og

*) Se foran S. 284.

som nu ønskede i Sommeren 1867 at indstille sig til 2den Del af Adgangsexamen efter de ældre Regler, tilkjendegivet, at han maatte underkaste sig Bestemmelserne i Bekj. 30. Novbr. 1864.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 11. Febr. 1868 bevilgedes det, at N. N., som havde taget Afgangsexamen ved Slagelse Skole og derefter Skolelærerexamen, maatte fritages for den præliminære Prøve efter Bekj. 30. Novbr. 1864, og sammes Skrivelse af 17. Apr. 1868 udtalte i et givet Tilfælde, at Real-Afgangsexamen + dansk juridisk Examen kunde fritage for Prøven efter Bekj. 30. Novbr. 1864.

— Ministeriet tillod under 27. Marts 1869 N. N., der havde underkastet sig saa vel Real-Afgangsexamen af lavere Grad som Veterinærexamen, at han maatte underkaste sig 2den Del af Adgangsexamen uden at tage den præliminære Prøve efter Bekj. 30. Novbr. 1864.

— Ministeriet tillod under 3. Febr. 1870, at N. N., der havde taget Real-Afgangsexamen af højere Grad, maatte indstille sig til Adgangsexamen ved Universitetet uden Præliminærprøve, dog saaledes, at han bestod en Prøve i Religion med mindst Godt.

Samme Tilladelse meddeltes ved Ministeriets Skrivelse af 24. Febr. 1870 N. N., der havde bestaaet Forberedelses Examen af højere Grad.

— En Seminarist androg om at maatte fritages for de 3 af de 5 Fag ved den præliminære Prøve, nemlig Religion, Naturhistorie og Geografi. Kommissionen fandt ingen Anledning til at anbefale Andragendet, og det blev derefter afslaaet ved Ministeriets Skrivelse af 1. Marts 1871.

Kort Tid efter indgav en anden Seminarist Andragende om at maatte underkaste sig Adgangsexamen til Universitetet, uden forinden at have bestaaet den præliminære Prøve, og med Hensyn til dette udtalte Kommissionen, at det maaske efter de særlige Forhold kunde forsvares at gjøre en Undtagelse i dette Tilfælde. Ministeriet foranledigedes herved til at spørge Kommissionen, hvorfor der var saa stor Forskjel paa dens Udtalelser med Hensyn til disse to Ansøgere, især da den første havde saa fortrinlig Karakterer (10 ug. og 5 mg.), idet det bemærkede, at skulde det ene Andragende bevilges, maatte man ogsaa bevilge det andet. I en Erklæring af 19. Apr. 1871 udtalte Kommissionen da, at den ikke havde fundet nogen Grund til at lemlæste Examen for den førstes Skyld, især da Fordringerne til Skolelærerexamen vare en Del ringere end til Præliminærprøven. Hvad der talte for den sidste, vare de personlige Forhold: han var 25 Aar gl., havde taget Skolelærerexamen for 4 Aar siden, havde derpaa været Lærer ved Hindholm Folkehøjskole, fra hvis Bestyrer han medbragte rosende Vidnesbyrd, og havde begyndt at forberede sig til Præliminærprøven, men var $\frac{1}{4}$ Aar før Examen blevet afbrudt ved Sygdom. Man kunde formentlig være mild, hvor det gjaldt om at skaffe en dygtig Folkehøjskolelærer akademisk Uddannelse. Ministeriet tilskrev imidlertid under 27. Apr. Kommissionen, at det ej fandt nogen Grund til at bevilge Andragendet.

Et senere Andragende fra samme om Fritagelse ved den nævnte Prøve for Naturhistorie, Geografi og Religion blev ej anbefalet af Kommissionen, og afsloges af Ministeriet ved Skrivelse af 4. Apr. 1872.

Med Hensyn til Bekj. 2. Apr. 1869 mærkes:

Cand. polyt. N. N. androg om at maatte erhverve den akademiske Borgerret ved at underkaste sig en særlig Prøve i Latin, Historie og Filosofi. Det filosofiske

Fakultet udtalte i denne Anledning, at da det hidtil havde antaget, at en saadan Tilladelse kun burde tilstaa polytekniske Kandidater med 1ste Karakter, medens Ansøgeren til denne Examen kun havde 2den Karakter, kunde det ikke anbefale Andragendet, forinden den i Ministeriets Udkast til en Bekjendtgjørelse om Forandring i de lærde Skolers Undervisningsplan af 13. Maj 1850 indeholdte 7de Paragraf*) var udkommet som gjældende Regel. Ved under 26. Jan. 1864 at indsende denne Erklæring til Ministeriet mindede Konsistorium om, at saa vel de, som det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet i deres over det ommeldte Udkast afgivne Erklæringer havde tilraadet, at den Berettigelse som i Udkastets § 7 var givet dem, der enten havde bestaaet Adgangsexamen ved den militære Højskole eller Officersexamen ved Søkadetakademiet, til at immatrikuleres ved Københavns Universitet, naar de havde bestaaet en Prøve i mundtlig Latin, Græsk, dansk Stil og Historie af samme Omfang, som var fastsat for Afgangsexamen fra en lærd Skole, maatte udvides til ogsaa at gjælde for dem, der havde underkastet sig polyteknisk Examen med 1ste eller 2den Karakter. Hvad Konsistorium saaledes i Overensstemmelse med Fakulteterne havde troet at burde indstille som almindelig Regel, havde det ingen Betænkelighed ved, forinden en saadan almindelig Bestemmelse var udkommet, at anbefale til særlig Dispensation. Det tilføjede endnu, at Andrageren selvfølgelig, som andre akademiske Borgere, maatte unaerkaste sig den almindelige filosofiske Prøve, forinden han fik Adgang til at indstille sig til Magisterkonferens eller Embedsexamen ved Universitetet. Efter Konsistoriums Indstilling bifaldt Ministeriet under 9. Marts, at Andrageren maatte immatrikuleres ved Universitetet, naar han forinden havde bestaaet en Prøve i mundtlig Latin, Græsk, Dansk Stil og Historie af samme Omfang, som var fastsat for Afgangsexamen fra en lærd Skole, samt skriftlig Oversættelse fra Latin til Dansk, hvorfor særskilt Karakter skulde gives. Ministeriet tilføjede, at der til at bestaa denne Prøve maatte udfordres, at de sammenlagte Specialkarakterer, der alle regnedes enkelt, havde en Talværdi af mindst 5 Godt, og erklærede sig sluttelig enigt med Konsistorium i, at Ansøgeren maatte underkaste sig den almindelige filosofiske Prøve, forinden han kunde stedes til Magisterkonferens eller Embedsexamen.

— Polytekniker N. N., der ikke, saaledes som det i Bekj. 2. Apr. 1869 forlanges, havde taget Forberedelses Examen af højere Grad, men kun den lavere, som var den, der i 1856 gav Adgang til den polytekniske Lærestalt, men som derefter havde taget ej blot Adgangsexamen til Lærestalten, men ogsaa 1ste Del af polyteknisk Examen i Ingeniørfaget og, da han derefter tænkte paa at blive Student, desuden 1ste Del af Adgangsexamen til Universitetet, ansøgte om at maatte stedes til Tillægsexamen efter Bekj. 2. Apr. 1869. Kommissionen udtalte i denne Anledning under 29. Apr., at det, der manglede, var saare lidt, om det overhovedet var noget. Skjønt det vel kunde synes betænkeligt at begynde Udførelsen af en Lov med en Undtagelse derfra, forekom det dog Kommissionen, at det her vilde være mindre rimeligt at gjøre Lovbestemmelsen gjældende i dens fulde Strængighed, især da det ej var sandsynligt, at en lignende Ansøgning kunde komme igjen, idet alle Polyteknikere nu toge den udvidede Forberedelses

*) Se foran S. 282 ff.

Examen. Kommissionen troede derfor ej, at der var noget til Hinder for, at Ministeriet bevilgede Andragendet.

I sin Forestilling for Kongen udtalte Ministeriet, at det ikke kunde være enigt med Kommissionen i, at her var Spørgsmaal om Undtagelse fra Regelen i Bekj. 2. Apr. 1869, idet Hensigten med denne ikke havde været at udelukke alle andre end netop dem, som havde opnaaet de deri opstillede Betingelser, men kun under store Hovedgrupper at samle dem, hvem der kunde gives en Ret til ved Hjælp af den anordnede Tillægsexamen at opnaa akademisk Borgerret. Dette udelukkede selvfølgelig ikke, at ogsaa andre, som ikke kunde subumeres under disse almindelige Bestemmelser, skulde kunne, naar i det konkrete Tilfælde Garantien for en vis aandelig Modenhed, erhvervet ad anden Vej, virkelig var tilstede, opnaa den samme Tilladelse. Da nu den paagjældende Ansøger efter det oven for udviklede maatte antages at være gaaet saa langt frem i et Fagstudium, at han kunde sættes i Klasse med dem, som efter Bekj. 1869 havde erhvervet en Ret til at indstille sig til Tillægsexamen ved Universitetet, fandt Ministeriet, at Aanden i Bekj. 1869, at lette Adgangen til Erhvervelsen af akademisk Borgerret medførte, at han maatte admitteres til den her omhandlede Tillægsexamen, og indstillede derfor, at den begjærede Tilladelse meddeltes ham. Tilladelsen blev meddelt ved kgl. Resol. 31. Maj. 1869.

— I Henhold til en Erklæring fra Kommissionen bevilgede Ministeriet under 15. Oktbr. 1869, at Skolelærer N. N., der havde underkastet sig den forberedende Prøve efter Bekj. 30. Novbr. 1864 samt den udvidede Prøve (for begavede Seminarister) i Naturvidenskaberne og Mathematik, i hvilket sidste Fag han var blevet examineret i det samme Pensum som Landinspektører, maatte stedes til Tillægsexamen efter Bekj. 6. Oktbr. 1869.

— En Skolelærer, der tillige havde underkastet sig den udvidede Prøve for begavede Seminarister, ansøgte om Tilladelse til at underkaste sig Tillægsexamen efter Bekj. 2. Apr. 1869. Kommissionen ytrede under 22. Novbr. 1869, at han ej besad de Kvalifikationer, som kræves i Bekjendtgørelsen. Der var nemlig ikke saa ringe Forskjel paa de Fordringer, der stilles til Seminaristexamen og den højere Forberedelses Examen, og i et Fag, Fransk, var han slet ikke blevet examineret. Bevilgedes dette Andragende, vilde det drage flere Konsekvenser efter sig, og her vilde netop —, hvad man i sin Tid omhyggelig søgte at undgaa —, aabnes en Gjenvej til at blive Student i kortere Tid og med mindre Forberedelse end den, der var anset nødvendig. I Henhold til Kommissionens Erklæring afslog Ministeriet Andragendet under 2 Decbr. 1869.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 16. Juni 1871 blev et Andragende fra en Cand. pharm. om Tilladelse til at indstille sig til Tillægsexamen efter Bekj. 2. Apr. 1869 for at kunne erhverve akademisk Borgerret ved Universitetet, i Henhold til en af Kommissionen afgivet og af Konsistorium tiltraadt Erklæring —, at farmaceutiske Kandidater ej vare indbefattede under Bekjendtgørelsen og at der ej var Grund til at tage dem med, da de kun havde taget den lille Præliminærexamen —, afslaaet.

— Seminarist N. N. vilde efter den nye Skolelov blive Student efter at have underkastet sig Adgangsexamen, som den vilde blive indrettet for dem, der vilde følge den matematisk-naturvidenskabelige Retning. Han rettede i denne Anledning en Forespørgsel til Ministeriet om, paa hvilke Betingelser dette kunde

ske, og om Proven skulde afholdes samtidig med Universitetets ordinære Adgangs-examen. I en af Kommissionen under 27. Apr. 1871 herover afgivet Erklæring ytrede denne, at Loven ikke indeholdt nogen Bestemmelse om, naar den skulde træde i Kraft, og da Examen efter denne Lov ikke skulde holdes ved Universitetet, men ved Skolerne, vedrørte Spørgsmaalet egentlig næppe Universitetet. Examen kunde først holdes om 2 à 3 Aar. Ansøgeren opfyldte ej de i Bekj. 2. Apr. 1869 opstillede Fordringer, men kom dog disse saa nær, at en analogisk Udvidelse af den deri givne Tilladelse vel kunde forsvares. Han havde taget Adgangs-examen til polyteknisk Lærestalt, men ej forud for denne den udvidede Præliminærexamen. Han havde foruden Skolelærerexamen taget en særlig Examen i Engelsk og den for vordende Studenter indrettede Præliminærprøve. Alt dette tilsammen kunde vel nok stilles sammen med den højere Præliminærexamen, det var snarere mere end mindre. Kommissionen anbefalede derfor, ogsaa af Hensyn til Vanskeligheden ved at iværksætte Afholdelse af Examen efter den nys givne Lov, at der meddeltes ham Tilladelse til at underkaste sig Tillægsexamen efter Bekj. 2. Apr. 1869. Ved Skrivelse af 15. Maj tiltraadte Konsistorium denne Erklæring. Efter Andragereis Anmodning blev Sagen imidlertid stillet i Bero og er ikke senere fremmet.

Særlige Afgjørelser med Hensyn til Disciple fra slesvigske Skoler.

Efter Kommissionens Anbefaling af 9. Maj 1864 har Ministeriet under 19. s. M. bevilget, at Discipel N. N. fra Domsolen i Slesvig maatte indstille sig til første Del af Adgangsexamen i samme Aars Sommer, saaledes, at han examineredes i Engelsk i Stedet for i Naturhistorie og oversatte det engelske og franske Pensum paa Tysk i Stedet for paa Dansk, samt at han desuagtet prøvedes i Tysk som særskilt Fag, mod at han da i sin Tid til anden Del af bemeldte Examen opgav Dansk som sit Modersmaal og skrev Udarbejdelsen i Modersmaalet paa Dansk.

— Efter Kommissionens Anbefaling har Ministeriet under 24. Maj 1864 bevilget, at tvende Slesvigere, som indtil Febr. Maaned s. A. havde været Disciple, henholdsvis i Haderslev og Flensborg lærde Skoler, maatte admitteres til 1ste Del af Adgangsexamen.

— Et af slesvigsk Ministerium anbefalet Andragende fra en forhen værende Elev i Flensborg Latinskole, om at han, der var blevet fordrevet fra Slesvig i Maj Maaned 1864, maatte stedes til en extraordinær Adgangsexamen ved Universitetet, blev af Kommissionen anbefalet saaledes, at den paagjældende under Henvisning til Bekj. 13. Maj 1850 henvistes til en saadan Examen i Januar 1865. Ministeriet meddelte derefter Tilladelsen under 9. Avg. 1864.

— Tvende studerende Disciple ved Haderslev lærde Skole, der havde taget første Del af Adgangsexamen for studerende Disciple ved bemeldte Skole, den ene i 1863, den anden i 1862, anholdt om Tilladelse til at indstille sig til anden Del ved en extraordinær Examen ved Universitetet. Kommissionen troede ikke (26. Avg. 1864) at kunne anbefale disse Andragender. Begge Ansøgere vilde nemlig, hvis Tingene vare gaaede deres regelmæssige Gang, ikke have kunnet blive Studenter før Juni 1865. Efter Skolens Lukning havde de søgt privat Undervisning, men havde ikke kunnet gjøre sig færdige til den i Juni 1864 holdte Examen. Det vilde være mod alle Regler at stede dem til en extraordinær Examen i Mellemtiden. Bekj. 13. Maj 1850 § 9 anordnede ogsaa kun en saadan

for dem, der efter fuldendt Forberedelse vare indmeldte til den sidst afholdte extraordinære Examen, men som ved Sygdom eller andet lige saa gyldigt Forfald vare forhindrede fra at give Møde. Ministeriet erklærede sig i Skrivelse til Kommissionen af 3. Septbr. 1864, enigt med denne i, at Andragendet ej kunde bevilges.

— Et Andragende fra N. N. om, at hans Søn, forhen værende Discipel i Flensborg Skole, maatte indstille sig til Adgangsexamens første Del ved Universitetet i Januar 1865, mente Kommissionen (9. Septbr. 1864) ikke at kunne anbefale, dels fordi Ansøgningen ej var bilagt med Modenhedsbevis, dels fordi de af Ansøgeren anførte Forhold og Omstændigheder vel havde gjort det vanskeligt, men ej umuligt for ham at melde sig i rette Tid (Bekj. 13. Maj 1850). Ved Skrivelse af 16. Septbr. bevilgede Ministeriet imidlertid den ansøgte Tilladelse, „i Betragtning af de stedfindende, aldeles extraordinære Forhold, og da det ikke kunde drage Konsekvenser efter sig“.

En lignende Tilladelse meddeltes af Ministeriet ved Skrivelse af 8. Novbr. 1864.

I øvrigt mærkes følgende Afgjørelser af forskjellig Natur:

Ved kgl. Resol. 20. Apr. 1864 blev det, efter Kommissionens Anbefaling, tilladt, at der i Maj Maaned s. A. maatte afholdes en extraordinær Adgangsexamen for de studerende, som vare forberedte til den ordinære Adgangsexamen i Juni Maaned s. A., men som bevislig kunde vente at blive indkaldte til militær Tjeneste i Sommerens Løb.

Efter Kommissionens Anbefaling bevilgede Ministeriet under 19. Oktbr. 1864, at N. N., der paa Grund af Indkaldelse til Krigstjenesten blev forhindret fra at indstille sig til Examen i den ordinære Tid, maatte stedes til Adgangsexamens anden Del i Januar 1865 samt at det af hans Broder, Fuldmægtig N. N., for ham udstedte Modenhedsbevis maatte antages, naagtet denne ej i hele det sidste Aar havde deltaget i hans Undervisning.

Et Andragende fra N. N. om at stedes til extraordinær Adgangsexamen i Januar 1868 paa Grund af, at han ved Indkaldelse til Militærtjeneste var blevet forhindret fra at underkaste sig anden Del af bemeldte Examen i Juni 1867, blev afslaaet ved Ministeriets Skrivelse af 4. Septbr. 1867.

Ved Ministeriets Skrivelse af 7. Maj 1870 blev det tilladt N. N., der paa Grund af Indkaldelse til Militærtjeneste var fraværende ved Afholdelsen af den præliminære Prøve, at han maatte stedes til en extraordinær Prøve i Begyndelsen af Juni Maaned s. A.

— Ved sammes Skrivelse af 28. Septbr. 1866 bevilgedes det efter Kommissionens Anbefaling, at N. N., hvem det, efter at han havde indstillet sig til Adgangsexamen i Juni 1866, under den skriftlige Del blev forment at fortsætte Examen, da han en Eftermiddag kom $\frac{1}{2}$ Time for sent paa Grund af Træthed, paa ny maatte indstille sig til bemeldte Examen i Januar 1867 i Henhold til Bekj. 13. Maj 1850 § 24.

— N. N., der i 1868 blev Student med 3dje Karakter, ansøgte i Oktbr. 1870 om Tilladelse til at tage Adgangsexamen om i Januar 1871, da han forberedte sig til den filosofiske Prøve og det vilde falde ham meget vanskeligt at tage baade den og Adgangsexamen paa samme Tid (Sommeren 1871). Kommissionen anbefalede det, da der var forløbet henved $2\frac{1}{2}$ Aar siden den første Examen, ligesom ogsaa denne Ansøgers Forhold vare saa ejendommelige, at de ej let vilde gjentage sig. Ministeriet vilde „efter det foreliggende Tilfældes Ejen-

dommelighed ikke, lige over for Kommissionens Anbefaling, nægte at bevilge det ansøgte. (Skrivelse af 2. Novbr. 1870).

— Ved Skrivelse af 29. Maj 1866 har Ministeriet, efter indhentet Erklæring fra Kommissionen af 13. s. M., bevilget 7 Dimittender Tilladelse til at indstille sig til Adgangsexamen ved Universitetet i Juni Maaned s. A., skjønt de ikke fuldstændig havde opfyldt de ved Bekj. 13. Maj 1850 foreskrevne Betingelser for at stedes til denne. De 5 af dem kunde kun fremlægge Vidnesbyrd om Modenhed fra en Mand, der i kortere Tid havde deltaget i deres Undervisning. Hvad de tvende øvrige angik, havde den ene kun fremlagt et Modenhedsbevis, hvorfor det paalagdes ham, forinden han stedtes til Examen, for Kommissionens Formand at fremlægge det manglende Sædelighedsbevis fra en paalidelig Mand, der var akademisk Borger, hvis Vidnesbyrd kunde tages for Fyldest af Kommissionen. Den anden, der aldeles intet Vidnesbyrd havde fremlagt, paalagdes det at fremlægge saa vel Modenheds- som Sædelighedsbevis fra en Mand af samme Egen-skaber, som ved en til den Hensigt foretaget Prøve af Dimittenden havde overbevist sig om hans Modenhed i det hele til at tage den omhandlede Examen.

Ved samme Skrivelse udtalte Kommissionen sig om tvende Andragender om Tilladelse til at opgive Engelsk i Stedet for Naturhistorie til den præliminære Prøve. Det forekom Kommissionen, at disse Fag vare i den Grad forskellige, at der ikke kunde være Tale om uden videre at anerkjende det ene som Ækvivalent for det andet. Grunden til, at disse Forlangender vare fremkomne, laa ogsaa alene i vort Fædrelands sørgelige historiske Forhold. Ved den foran nævnte Skrivelse af 19. Maj 1864 havde Ministeriet, da Undervisningen i Naturhistorie i Slesvig Skole ikke fortsattes indtil 6te Klasse, bevilget Tilladelse til at examineres i Engelsk i Stedet. Øjeblikket syntes da at anbefale en saadan Undtagelse; men man havde næppe tænkt sig, at et saadant Ækvivalent kunde antages et eller endog to Aar senere, efter at der havde været tilstrækkelig Tid til at forberede sig til Prøven. Siden Adgangsexamens første Del var blevet afløst af Præliminærexamen efter Bekj. 30. Novbr. 1864, hvor det ikke gjaldt om at have et vist bestemt Antal Karakterer, der skulde lægges sammen med de andre, kunde man formentlig lige saa godt rent fritage de studerende for at examineres i Naturhistorie som tillade dem at sætte Engelsk i Stedet. Kommissionen fraraadede derfor at bevilge disse Andragender; dersom imidlertid Ministeriet agtede at bevilge dem, maatte dette formentlig betragtes som en af de sidste Eftervirkninger af Forstyrrelsen i 1864, saa at det ikke for Fremtiden burde tillades at opstille et saadant Ækvivalent, saa længe de nu gjældende Bestemmelser ikke vare forandrede.

Ved Skrivelse af 29. Maj bevilgede Ministeriet „endnu for denne Gang og uden at en saadan Tilladelse oftere kunde ventes i lige Tilfælde andre Ansøgere meddelt“, at de nævnte studerende ved den forestaaende præliminære Prøve maatte opgive Engelsk i Stedet for Naturhistorie.

Ved Ministeriets Skrivelse af 3. Jan. 1865 tillodes det N. N., efter Kommissionens Anbefaling, ved Universitetets Adgangsexamen at prøves i Italiensk i Stedet for i Tysk.

Ved Skrivelser af 22. Febr. 17. Oktbr. og 21. Novbr. 1866, 21. Febr. 1867, 8. Apr. 1868, 5. Maj 1869, 28. Apr. og 11. Maj 1871 har Ministeriet meddelt Tilladelse til ved den præliminære Prøve efter Bekj. 30. Novbr. 1864 at prøves i Engelsk i Stedet for i Fransk, og ved Skrivelser af 20. Maj 1867, 15.

Decbr. og 25. Juni 1869, 25. Novbr. 1870 og 8. Apr. 1871 Tilladelse til ved den nævnte Prøve at examineres i Engelsk i Stedet for Tysk.

Foranlediget ved et til Ministeriet indgivet Andragende har dette i Henhold til en Erklæring fra Kommissionen udtalt, at Betingelserne for at meddele Tilladelse til ved den præliminære Prøve efter Bekj. 30. Novbr. 1864 at examineres i Engelsk i Stedet for Fransk maa være, at vedkommende har læst saa længe og saa meget Fransk, at det kan antages, at han, naar det behøves, vil kunne hjælpe sig selv videre frem.

— Ministeriet har ved Skrivelser af 19. Maj 1864, 2. og 14. Juni 1865, 1. og 14. Maj 1867, 7., 8. og 20. Juni 1867, 8. Maj, 31. Oktbr. 1868, 31. Marts 1869, 28. Apr. 1870, 14. Apr. 1871 meddelt Dispensationer fra Bestemmelserne om Fremlæggelse af Dimissionsvidnesbyrd.

Ved Skrivelse af 24. Maj 1864 meddelte Ministeriet, at den skriftlige Del af Adgangsexamen for studerende Disciple og Realdisciple i Skolerne saa vel som Adgangsexamen til Universitetet og almindelig Forberedelses Examen skulde afholdes i Dagene mellem d. 8. og 11. Juni, begge inkl.

— Ved kgl. Resol. 12. Septbr. 1864 bifaldtes det, at der meddeltes Rektor for Haderslev lærde Skole, Professor Thrige, Tilladelse til i Kjøbenhavn at oprette en Privatskole med studerende Klasser.

— Ved kgl. Resol. 5. Marts 1863 meddeltes der Cand. philol. L. O. Kjær og Cand. philos. H. Frisch Tilladelse til i Forening at oprette en Privatskole i Kjøbenhavn med studerende og Realklasser.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 20. Febr. 1871 udtaltes det, at der intet var til Hinder for, at Kjærs latinske Ordbog maatte bruges ved Adgangsexamen ved Universitetet.

e. Lov om Undervisningen i de lærde Skoler af 1. April 1871.

Skjønt Fremstillingen af de forud for Emanationen af Loven af 1. April 1871 førte Forhandlinger ikke vedkommer Universitetsaarsbogen, men maa søges i Lindes Meddelelser angaaende de lærde Skoler, skal dog, af Hensyn til den store Betydning, Loven har for Universitetet, dennes Text her meddeles.

Loven lyder saaledes:

Lov om Undervisningen i de lærde Skoler i Danmark.

§ 1.

I den lærde Skole skal Undervisningen, der forbereder til Universitetet, fra et vist Trin i Skolen deles i to Afdelinger, den ene overvejende sproglig-historisk, den anden overvejende matematisk-naturvidenskabelig.

§ 2.

Skolen inddeles i 6 etaarige Klasser, saa at et fuldstændigt Skolekursus er beregnet paa 6 Aar. Den nu værende 7de Klasse omdannes til 2 etaarige Klasser. Skolernes nu værende nederste Klasse inddrages ved Udgangen af Skoleaaret 1871—72, den næst nederste ved Udgangen af Skoleaaret 1872—1873.

I Skoler, hvor Elevantallet i de to øverste Klasser tilsammen ikke overstiger 20, kan Ministeren bemyndige Rektor til midlertidig at samle dem i en Klasse.

§ 3.

Undervisningen beregnes paa, at et fuldstændigt Skolekursus gennemgaas i en Alder fra det fyldte 12te Aar til det fyldte 18de Aar. Optagelsen i Skolens

nederste Klasse kan dog ske med det fyldte 11te Aar. Ingen kan optages i en højere Alder, end at det fuldstændige Skolekursus kan være tilbagelagt med det fyldte 20de Aar. Undtagelse fra disse Regler kan Skolens Rektor bevilge.

§ 4.

Undervisningsfagene ere: Modersmaalet, derunder indbefattet Oldnordisk (og Svensk), Tysk, Fransk, Engelsk, Latin, Græsk, Religion, Historie, Geografi, Arithmetik, Geometri, Regning, Naturhistorie, Naturlære, Tegning med geometrisk Tegning og Skrivning samt desuden Sang og Gymnastik

Den ugentlige Skoletid til samtlige Fag og Øvelser, Sang og Gymnastik alene undtagne, maa ikke udgjøre mere end 30 Timer.

§ 5.

I Skolens fire nederste Klasser er Undervisningen overvejende fælles for samtlige Disciple i hver Klasse. For de Elever, der bestemme sig for den matematisk-naturvidenskabelige Retning, bortfalder Græsk, og for de Elever, der bestemme sig for den sproglig-historiske Retning, bortfalde geometrisk Tegning og Naturlære. Efter Undervisningsministerens Bestemmelse kan et af de levende Sprog gjøres til et valgfrit Fag.

Den ved Udgangen af 4de Klasse afholdte Aars- eller Hovedexamen giver, naar den er bestaaet med et vist Pointsantal, som nærmere bliver at fastsætte af Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet, samme Adgang til højere Undervisningsanstalter og Fagexamina som Afgangsexamen af højere Grad for Realdisciple, og den almindelige Forberedelses Examen ved Universitetet af samme Grad.

§ 6.

I Skolens to øverste Klasser deles Undervisningen i et sproglig-historisk og et matematisk-naturvidenskabeligt Kursus, saaledes at Latin, Græsk og Naturlære blive særskilte Fag i det først nævnte, de matematiske Discipliner med geometrisk Tegning og Naturlære samt, hvor Omstændighederne tilstede det, et Afsnit af Naturhistoriens særskilte Fag i det sidst nævnte Kursus, hvorimod Undervisningen vedbliver at være fælles i Modersmaalet, derunder Oldnordisk (og Svensk), Fransk og Historie.

I de to øverste Klasser kan der frit vælges mellem Engelsk og Tysk. Undervisningen er fælles for de Disciple, der vælge samme Fag.

Afgangsexamen for begge Afdelinger af øverste Klasse afholdes ved selve Skolen. Den er dels skriftlig, dels mundtlig.

De skriftlige Opgaver ere:

for alle Examinander: to Opgaver i Dansk, og særlig: for dem, der underkaste sig sproglig-historisk Examen: en Oversættelse fra Latin til Dansk og en Oversættelse fra Dansk til Fransk, og for dem, der underkaste sig matematisk-naturvidenskabelig Examen: mindst to matematiske Opgaver.

Fordringerne ved den mundtlige Prøve bestemmes ved kongelig Anordning.

§ 7.

Enhver, der har bestaaet Afgangsexamen, har Ret til at indskrives som akademisk Borger ved Universitetet.

De, som have taget den sproglig-historiske Afgangsexamen, have, efter at have bestaaet den almindelige filosofiske Prøve ved Universitetet, Adgang til at indstille sig til de forskellige Fakultetsexamina ved samme.

De, som have bestaaet den mathematisk-naturvidenskabelige Afgangsexamen, have Adgang til umiddelbart at indtræde som Examinander ved den polytekniske Læreanstalt samt til ved Universitetet, efter at have underkastet sig den filosofiske Prøve, at indstille sig til de under det mathematisk-naturvidenskabelige samt under det filosofiske Fakultet hørende Prøver, til statsvidenskabelig Examen og lægevidenskabelig Embedsexamen. For at kunne indstille sig til den theologiske eller den fuldstændige juridiske Embedsexamen ville de have at underkaste sig en Til-lægsexamen ved Universitetet, henholdsvis i Latin og Græsk og i Latin, om hvilke Prøver de nærmere Bestemmelser ville være at give ved kongelig Anordning.

§ 8.

Ved Metropolitanskolen, Sorø lærde Skole, Odense og Aarhus Kathedralskoler bliver den fornævnte Deling af Undervisningen at iværksætte, efter at nærværende Lov er traadt i Kraft, saaledes at der ved disse Skoler snarest mulig indrettes et fuldstændigt dobbelt Skolekursus med dertil hørende Afgangsexamina. I de øvrige Skoler derimod vil Undervisningen i de to øverste Klasser indtil videre, saa længe Betingelserne med Hensyn til Discipeltal og økonomiske Forhold ikke ere tilstede for der at have et Dobbeltkursus, være at indskrænke til den ene Retning, i hvilken Henseende Kirke- og Undervisningsministeriet bemyndiges til efter Forholdene ved de enkelte Skoler at tage den nærmere Bestemmelse.

§ 9.

Bestyrerne af de private Skoler, der igjennem et tilstrækkeligt Antal Klasser gennemføre Undervisningen i samme Omfang og til samme Grænse som de offentlige lærde Skoler og i det ringeste for de tre sidste Skoleaars Vedkommende i det hele slutte sig til den for de offentlige lærde Skoler gjældende Undervisningsplan, kunne, efter samme Regler som hidtil, enten for deres hele Bestyrelsestid eller paa et vist Aaremaal af Kirke- og Undervisningsministeriet erholde Tilladelse til under den Kontrol, som af bemeldte Ministerium bestemmes, at afholde samme Afgangsexamen som de offentlige lærde Skoler, enten saa vel i den sproglig-historiske som i den mathematisk-naturvidenskabelige Retning eller, naar de ønske det, alene i den ene Retning.

§ 10.

Den ved kgl. Resol. af 6. Maj 1850, bekendtgjort under 13. s. M., anordnede Adgangsexamen ved Universitetet bortfalder samtidig med, at Afgangsexamen afholdes første Gang ved Skolerne i Overensstemmelse med nærværende Lov. De, som efter den Tid ønske at indskrives ved Universitetet, efter at være forberedte ved privat Undervisning, have at underkaste sig Afgangsexamen for studerende enten ved en offentlig lærd Skole, eller ved en Privatskole, der har Tilladelse til at afholde Afgangsexamen. Forinden maa de dog have bestaaet en Prøve i de Fag, som for den Retning, hvori de agte at tage Afgangsexamen, afsluttes i Skolen inden Oprykningen i den næst øverste Klasse. De kunne selv vælge, ved hvilken Skole de ønske at tage Examen; dog vil den enkelte Skoles Forpligtelse til at modtage Privatister være at indskrænke til et bestemt Antal. De nærmere Regler herom gives af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

3. Den filosofiske Prøve.

Konsistorium modtog i Novbr. 1864 Andragende fra Studenterne Eschricht og Madsen, hvori disse, som havde underkastet sig Adgangsexamen ved Universi-

tetet i Maj Maaned s. A., anholdt om Tilladelse til, paa Grund af deres forestaaende Indkaldelse til militær Tjeneste, at maatte indstille sig til den filosofiske Prøve i Januar Maaned 1865. Disse Andragender anbefalede det filosofiske Fakultet i en Erklæring af 10. Decbr. 1864, med hvilken der indsendtes et Votum af Konf. Sibbern saa lydende:

„I Universitets Fundatsen 7. Maj 1788 hedder det i Kap. I. § 11: „Hvis nogen Student, som opholder sig ved Kjøbenhavns Universitet, ikke kan bevise, at han ordentlig og stadig haver hørt Collegia i de Videnskaber, han efter sin Bestemmelse skal dykke, da bør han ikke stedes til nogen Examen; men derimod skal de have fuldkommen Frihed at høre Collegia, hvor de vil, enten hos en Professor ordinarius eller extraordinarius, Magister legens eller Adjunctus“. I Følge heraf mener jeg, at uden speciel Tilladelse ingen kan stedes til en Examen, som har været saa kort Tid ved Universitetet, at han ikke har kunnet høre Foredrag over de paagjældende Videnskaber. Hvad der i Modsætning hertil kan være sagt i ministerielle Skrivelser med Hensyn til den filosofiske Examen, efter de nyeste Anordninger om samme, kan sikkert ikke stilles herimod, først og fornemmelig fordi Bestemmelsen i Universitets Fundat-en er en Lov, der kun ved Lov, ej ved simpel kongelig Bekjendtgjørelse kan ophæves, dernæst ogsaa, fordi det altid bliver tvivlsomt, om en vis almindelig Grundbestemmelse kan anses ophævet ved en speciel Anordning, naar dette ej udtrykkelig er sagt. Men hvad nu den specielle Tilladelse til Dispensation fra bemeldte Grundbestemmelse angaar, saa kan den vist gives af Konsistorium uden videre, ja, jeg maa andrage paa, at det for Fremtiden overlades til os 3 Professorer, der have med den filosofiske Examen at gjøre, at give saadan speciel Tilladelse. Jeg støtter mig i denne Henseende til Analogien af Fundatsens Ord strax efter de foranførte. Det hedder her: „Skulde det Tilfælde indtræffe, at nogen formedelst yderlig Fatigdom var nødt til at forlade Universitetet, førend han der ganske havde endt sine Studeringer, da skal“, nu komme nogle særdeles Bestemmelser, hvis Analogi jeg, som sagt, vilde holde mig til. Analogien er rigtignok ikke nær liggende, men viser dog, at af ekstraordinære Grunde Undtagelse fra hin Grundbestemmelse kan finde Sted. Jeg skulde da indstille, at de 2 Ansøgninger bevilges“.

Ved med Skrivelse af 5. Jan. 1865 at forelægge Ministeriet disse Andragender tillige med et Andragende fra Studenterne Stemann, Dethlefsen og Ulrich, der i Henhold til det dem af Rektoren for Flensborg lærde Skole i Marts Maaned 1864 meddelte Modenhedsbevis havde erholdt særlig Dispensation til at immatrikuleres ved Universitetet, om Tilladelse til ligeledes i Januar Maaned 1865 at underkaste sig den filosofiske Prøve, bemærkede Konsistorium, at det ved disse Andragender var blevet foranlediget til paa ny at overveje Spørgsmaalet om, hvorvidt studerende, der vare immatrikulerede i det ene Aars Efteraars Halvaar, uden videre kunde indstille sig til den filosofiske Prøve i Januar Maaned i det paafølgende Aar. Dette Spørgsmaal havde, som bekjendt, i Aarene 1853 og 1854 været Gjenstand for udførlige Forhandlinger mellem Ministeriet og Konsistorium. Medens Konsistorium troede at burde gjøre gjældende, at den i Bekj. 26. April 1847 § 5 indeholdte Bestemmelse, at der ikke burde gives nogen Adgang til den filosofiske Prøve førend et Aar efter, at han var blevet immatrikuleret ved Universitetet, ikke var ophævet ved Bekj. 7. Septbr. 1850, fastholdt Ministeriet, at den foran nævnte Bestemmelse, ved ikke at optages i Bekj. 7. Septbr. 1850 var faldet bort,

og fandt ikke nogen Grund til at bringe den til Live igjen. I Overensstemmelse hermed havde Ministeriet ogsaa ved flere Lejligheder udtalt, at den Student, som kun 1/2 Aar havde været ved Universitetet, ligesom kunde indstille sig til den filosofiske Prøve.

Konsistorium fandt ikke nogen Opfordring til paa ny at fremdrage Spørgsmaalet, om Bekj. 26. April 1847 § 5 endnu stod ved Magt eller ikke; men selv om dette Spørgsmaal besvaredes benægtende, kunde der dog vistnok rejses grundet Tvivl, om det Resultat, hvortil Ministeriet var kommet i denne Sag, havde tilstrækkelig Hjemmel i Universitets Lovgivningen. Bestemmelsen i Univ. Fund. Kap. I § 11 om, at hvis nogen Student, som opholdt sig ved Universitetet, ikke kunde bevise, at han ordentlig og flittig havde hørt Kollegier i de Videnskaber, han efter sin Bestemmelse skulde dyrke, da burde han ikke stedes til nogen Examen, maatte Konsistorium anse anvendelig ogsaa paa den filosofiske Prøve. Det var nemlig indlysende, at ligesom hin almindelige Paragraf i Universitets Fundatsen for den filosofiske Prøves Vedkommende maatte staa ved Magt ved Siden af den særlige Bestemmelse i Bekj. 26. April 1847 § 5, saaledes kunde den heller ikke anses for ophævet ved Bekj. 7. Septbr. 1850. Men maatte dette anses for rigtigt, fulgte heraf fremdeles, at det burde overlades de 3 Professorer, som afholdt den filosofiske Prøve, at afgjøre, om vedkommende havde opfyldt den oven nævnte Bestemmelse i Universitets Fundatsen, og om der var Anledning til i det enkelte Tilfælde at dispensere for samme, jfr. sidste Stykke i den citerede §. Dette vilde jo heller ikke være andet, end hvad der gjaldt for de øvrige Universitets Examinas Vedkommende, og Konsistorium var forvisset om, at de filosofiske Professorer ved den nærmere Anvendelse af hin Bestemmelse i Universitets Fundatsen vilde udvise den samme Liberalitet som den, der vistes med Hensyn til Universitetets øvrige Examina. I Ministeriets Skrivelse af 23. Decbr. 1853 forekom der en Ytring, der formentlig ganske stemmede med den Opfattelse, Konsistorium i det foregaaende havde gjort gjældende. Den nævnte Skrivelse var, som bekjendt, foranlediget ved et i Efteraars Halvaaret 1853 indkommet Andragende fra en studerende, hvori han anholdt om Tilladelse til at benytte de filosofiske Forelæsninger i dette Halvaar, uagtet han, hindret ved Sygdom, ikke havde kunnet fuldende den Afgangsexamen i det v. Westenske Institut, hvortil han havde indstillet sig om Sommeren, og først til Nytaar kunde blive stedet til en ny Prøve. Det bed nu i Slutningen af den anførte Skrivelse fra Ministeriet, efter at det var gjort gjældende, at Bestemmelsen i Bekj. 26. April 1847 § 5 var ophævet ved Bekj. 7. Septbr. 1850, „at heraf ligefrem vilde følge, at saafremt der i nærværende Tilfælde meddeltes Ansøgeren Tilladelse til at besøge Forelæsningerne, vilde det ikke kunne formenes ham at underkaste sig den filosofiske Prøve, der afholdtes i næst kommende Juni Maaned, endskjønt der, naar han underkastede sig Adgangsexamen i forestaaende Januar Maaned, da kun vilde være forløbet et Semester fra hans Immatrikulation ved Universitetet“.

Idet Konsistorium sluttelig indstillede Sagens Afgjørelse i Almindelighed til Ministeriet, androg det paa, at Ministeriet, bortset fra den Afgjørelse, som det almindelige Spørgsmaal mulig vilde erholde ved Ministeriets Resolution, vilde tillade disse 5 Studenter at indstille sig til den nævnte Prøve.

Ministeriet tilskrev inidertid under 9. Januar Konsistorium, at det ikke fandt sig foranlediget til at meddele den attraaede Tilladelse til nu at indstille

sig til den filosofiske Prøve. Afgjørelsen af Sagen i sin Almindelighed fandt Sted i Forbindelse med de Forhandlinger, der kort Tid efter indlededes om Forandring i den filosofiske Prøve. Om disse Forhandlinger, der afsluttedes med Bekj. 8. Septbr. 1871, maa henvises til Aarb. for 1871—73 S. 24—40.

— Da Konsistorium ad tilfældig Vej var kommet til Kundskab om, at Ministeriet havde tilladt en studerende ved den filosofiske Prøve, der skulde afholdes i Sommeren 1864, at underkaste sig Examination i alle 3 Fag hos Prof. R. Nielsen, gjorde det ved Skrivelse af 29. Maj s. A. Ministeriet Forestilling herom. Det følte sig, ytrede Konsistorium, i de Interessers Navn, som det var sat til at varetage, forpligtet til at udtale sin Beklagelse over, at en saadan Fritagelse var blevet meddelt, uden at der, saaledes som ellers plejede at ske, i Forvejen var blevet givet enten Komiteen for den almindelige filosofiske Prøve, det filosofiske Fakultet eller Konsistorium selv Lejlighed til at ytre sig over Spørgsmaalet, og det knyttede heril den indstændige Anmodning til Ministeriet, at saadanne Fritagelser ikke for Fremtiden maatte blive givne, uden at de akademiske Avtoriteter først derom vare hørte. Konsistorium følte sig overbevist om, at det, hvis det hertil havde faaet Lejlighed, vilde have været i Stand til at anfore saa vægtige Grunde mod en saadan Begunstigelse af en enkelt, at Ministeriet næppe vilde have tilstaaet den. Ligesom det, saa vidt vidstes, ingen Sinde hidtil var sket, at Ministeriet umiddelbart havde indblandet sig i den fastsatte Ordning af Universitetets Examina ved at bestemme, af hvilke Universitetslærere en enkelt Student skulde prøves, saaledes maatte det vistnok ogsaa erkjendes at være i højeste Grad uheldigt, om noget saadant for Fremtiden kom i Brug. Ikke blot vilde det i saa Fald blive aldeles umuligt for Universitetet over for mangfoldige utilbørlige Indflydelser at hævde en fast Orden i disse Ting, noget, hvis ubetingede Nødvendighed enhver, der kjendte Examensvæsenet, maatte indrømme; men der vilde i de studerendes Øjne let blive kastet en Skygge paa Universitetet, idet det ikke kunde undgaas, at enhver saadan Afbigelse fra den bestaaende og for andre gjældende Ordning vilde gjøre et daarligt Indtryk paa de studerende og af dem blive betragtet som Partiskhed til Fordel for den enkelte. Konsistorium følte sig overbevist om, at ingen Examen i Publikums Øjne vilde kunne bevare en fast og ordnet Karakter og hævde sig Anerkjendelse som en upartisk og for alle lige Prøve, med mindre det fastholdtes som Princip, at Fritagelser af den Natur som den her foreliggende ikke kunde erholdes. Dette gjaldt ogsaa om den almindelige filosofiske Prøve, med Hensyn til hvilken man netop for ganske kort Tid siden efter moden og flersidig Overvejelse havde indført den Regel, at begge de filosofiske Docenter efter en vis forud fastsat Orden skulde deltage i Forelæsningerne og Examinationen*). I Følge det nu stedfundne vilde det ikke være til at undre sig over, hvis Begjæringer om at maatte blive examineret i alle tre Fag af den ene Docent jævnlig fremkom uden nogen anden Grund, end at dette bedst konvenerede vedkommende Manuduktor, som fandt for godt ikke at gjøre sig bekjendt med mere end den ene Docents System, eller i Følge lignende, aldeles utilbørlige Grunde. Konsistorium troede derfor, at det var i højeste Grad magtpaaliggende, at der blev stillet en alvorlig Modstand mod Forsøg af denne Natur, og det

*) Vil blive omhandlet neden for under B (Tilstand og Virksomhed) II.

haabede, at Ministeriet vilde dele denne Anskuelse og derfor ikke undlade i slige Tilfælde at indhente Erklæring fra de akademiske Avtoriteter, som unægtelig stode disse Forhold meget nærmere end Ministeriet, og paa hvilke Følgerne af, at Universitets Examina tabte Anseelse for Upartiskhed og Alvor, nærmest faldt tilbage.

— Ved under 8. Decbr. 1863 at tilstille Konsistorium et Andragende fra en i Sommeren s. A. ved Universitetet immatrikuleret Student om Tilladelse til ved Udgangen af Efteraars Halvaaret 1863 at indstille sig til filosofisk Prøve, anmodede det i Henhold til, hvad der var udtalt i Ministeriets Skrivelser til Konsistorium af 23. Decbr. 1853 og 12. Juli 1854 *), dette om at lade Ansøgeren vide, at der intet var til Hinder for, at han til den nævnte Tid underkastede sig den ommeldte Prøve. Herom meddelte Konsistorium under 9. Jan. 1864 Fakultetet Underretning.

Paa samme Maade afgjorde Ministeriet ved Skrivelse til Konsistorium af 1. Juni 1867 et Andragende fra en Student, der havde taget extraordinær Adgangsexamen i Januar Maaned s. A., om Tilladelse til at indstille sig til den forestaaende filosofiske Prøve.

— Efter det filosofiske Fakultets Anbefaling og Konsistoriums Indstilling bifaldt Ministeriet under 8. Maj 1869, at den filosofiske Prøve maatte tage sin Begyndelse d. 7. Juni i Stedet for d. 10. Juni, af Hensyn til det forestaaende nordiske Studentermøde i Christiania.

4. Forelæsninger og Examina under det theologiske Fakultet.

Med Hensyn til de med det theologiske Fakultet i Aarene 1863—64 førte Forhandlinger om Fastsættelse af toaarige eller treaarige Forelæsningsplaner maa henvises til Fremstillingen foran S. 231 ff.

— Det havde i mange Tider været Skik, at lade de theologiske Kandidater efter Examen aflægge Ed, en Skik, der ikke kunde føres tilbage til nogen Lovbestemmelse. Eds Aflæggelsen foregik da ved Examens Slutning, efter at en Tiltale til Kandidaterne var holdt. Efterhaanden udebleve flere og flere fra Løftets Aflæggelse, og ved Examen i Januar 1870, da Kirkekommissionens Afstemning om Edens Afskaffelse var kommet til de studerendes Kundskab, mødte kun en eneste og aflagde Løftet. Da det saaledes maatte synes nødvendigt, at der skete en Ændring ved denne Sag, henvendte Fakultetet sig til det rets- og statsvidenskabelige og det lægevidenskabelige Fakultet for at erfare, om og i hvilken Form noget Løfte ved samme Lejlighed blev aflagt af de juridiske og lægevidenskabelige Kandidater, hvorhos det af disse Fakulteter begjærede Oplysning om, hvorvidt de maatte være sindede at vedblive med at kræve Løftet i den nu værende Form.

Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet svarede under 3. Jan. 1870, at medens der ikke blev affordret de statsvidenskabelige Kandidater noget Løfte, blev derimod et saadant krævet af de juridiske Kandidater, lige saa vel som af Examinati juris. Løftet gik i Henhold til Frd. 10. Febr. 1736 I. § 8 ud paa, at den examinerede efter Examen skulde „med Haandkrækning og stipulata manu forpligte sig for Examinatores, at han aldrig vil videndes vige fra Ret og Ret-

*) Lindes Medd. 1849—56 S. 101 og 103.

færdighed, mindre raade nogen til at føre ufordedne Processer eller i andre Maader consulendo concurrere til nogen uretvis Sag eller Intention“. Dette Løfte affordredes den paagjældende paa selve Examensdagen umiddelbart efter den bestaaede mundtlige Prøve. Fakultetet tilføjede, at det ikke var til Sinds at søge nogen Ændring i de om Løftet gjældende Bestemmelser.

Det lægevidenskabelige Fakultet oplyste under 16. Febr. 1870 følgende. Saa snart Kandidaterne have fuldendt deres Examen, oplæses for dem — umiddelbart efter Censuren over det sidste Fag — følgende Løfte:

„Efter at have, ved den i kgl. Pl. 30. Jan. 1838 allernaadigst befalede forenede Læge - Embeds Examen, aflagt offentlig Prøve paa mine i de medicinsk-kirurgiske Fag erhvervede Kundskaber, aflægger jeg herved det Løfte, til hvis Opfyldelse jeg end ydermere ved Haandkrænkning har forpligtet mig, at jeg ved mine Forretninger som praktiserende Læge stedse skal lade det være mig magtpaaliggende, efter bedste Skjønnende, at anvende mine Kundskaber med Flid og Omhu til Samfundets og mine Medmenneskes Gavn; at jeg vil bære lige samvittighedsfuld Omsorg for den fattige som for den rige, uden Persons Anseelse; at jeg vil søge mine Kundskaber fremdeles udvidede, og i øvrigt gjøre mig bekendt med og nøje efterleve de mig og mit Fag vedkommende Anordninger og Bestemmelser“.

hvorpaa Kandidaten giver vedkommende Docent, som op læser Løftet, Haanden, og dernæst underskriver samme i en Protokol, som er fort siden Foraaret 1838 Fakultetet tilføjede, at det ikke havde tænkt paa nogen Forandring i denne Fremgangsmaade.

Det theologiske Fakultet gjorde herefter under 2. Maj Indstilling til Ministeriet om Bemyndigelse til at lade den hidtil brugelige Eds Aflæggelse bortfalde, og derefter til at ordne denne Sag paa den Maade, som efter Forholdene —, hvorved mere end et Hensyn maatte tages i Betragtning —, befandtes mest hensigtssvarende.

Ved kgl. Resol. 27. Avg. 1870 (Pekj. 2. Septbr. s. A.) bestemtes det, at den hidtil brugelige Kandidated for de theologiske Kandidater bortfalder.

— Ved Skrivelse af 21. Decbr. 1866 har Fakultetet tilladt en Kandidat, der var fraværende fra Byen, at aflægge Kandidateden skriftlig efter en ham af Fakultetet tilsendt Formular.

— Cand. theol. N. N. androg om Tilladelse til at aflægge den homiletiske og den kateketiske Prøve, naagtet der endnu ikke var forløbet $1\frac{1}{2}$ Aar, siden han i Juli Maaned underkastede sig den theologiske Embedsexamen. Efter Ministeriets Paalæg udtalte Fakultet sig om dette Andrøgende i Skrivelse af 21. Septbr. 1868. Fakultetet holdt sig overbevist om, at naar kgl. Resol. 8. Novbr. 1817, nærmere bestemt ved Kanc. Cirk. 14 Septbr. 1830, havde fastsat, at ingen theologisk Kandidat, som var i det Tilfælde, at han kunde fritages for at besøge Pastorseminariet, maatte tilstedes Adgang til at holde Dimisprædiken eller underkaste sig kateketisk Prøve, førend i det mindste efter et halvt Aars Forløb fra den Tid, han havde taget theologisk Embedsexamen, saa var dette Mellemrum af et halvt Aar, som var bestemt til Forberedelse, allerede i og for sig saa kort, at det ikke godt taalte nogen yderligere Indskrænkning, naar den tilsigtede Forberedelse skulde kunne have nogen egentlig Betydning, især naar man saa hen til, at der efter vore Forhold ikke tilbødes de studerende, før de

unde-kastede sig den theologiske Examen, nogen Undervisning i Homiletik og Kateketik. Men uagtet Fakultetet derfor ikke i Almindelighed turde anbefale Anseguingen om at aflægge de nævnte Prover inden den fastsatte Tids Udløb, kunde det dog ikke nægte, at der jo under særegne Forhold kunde være Hensyn, som maatte tale for en Undtagelse fra den almindelige Regel. Saadanne personlige Forhold vare rimeligvis tilstede i nærværende Tilfælde, men da de dog ikke vare Fakultetet til fulde bekendt, turde dette ikke udtale sig bestemt, men henstillede til Ministeriet, hvilken Vægt, der vilde kunne tillægges saadanne Synspunkter.

Efter at Ministeriet derefter havde brevvet med Biskoppen over Sjællands Stift, bevilgede det under 28 Septbr. 1868 Andragendet.

— Stud. theol. N. N. androg om Tilladelse til at aflægge Prøve i Hebraisk ved Aalborg Kathedralskole, og om dette Andragende begjærede Ministeriet en Erklæring fra det theologiske Fakultet. Dette tilbagesendte imidlertid Andragendet uden Erklæring, idet det henlede Ministeriets Opmærksomhed paa, at Prøvens Aflæggelse horte under det filosofiske Fakultet. I denne Anledning tilskrev Ministeriet under 12 Apr. 1870 det theologiske Fakultet, at det, efter de Forhandlinger, der i sin Tid bleve førte om den hebraiske Undervisnings Stilling i de lærde Skoler, om hvilket Punkt bemeldte Fakultet under 29. Febr. 1856 afgav sin Betænkning og den endelige Bestemmelse blev givet ved kgl. Resol. 6. Novbr. 1858 (Bekj. 8. s. M.*), fandt Betænkelighed ved at udvirke en Dispensation for Ansøgeren fra den ved bemeldte Resolution givne ubetingede almindelige Forskrift om, at enhver studerende, der ikke havde bestaaet Prøven i Hebraisk ved Skolernes Afgangsexamen, skulde underkaste sig en ekstraordinær Prøve i Sproget ved Universitetet. Ministeriet ønskede derfor at erfare, hvorvidt det theologiske Fakultet ogsaa for sit Vedkommende delte den Betænkelighed, og af Hensyn til den Garanti for den ekstraordinære Prøves Afholdelse, som laa deri, at den toges ved Universitetet, ansaa det for rettest at fastholde Regelen, at de studerende, som ikke havde ladet sig examinere i Faget ved Skolernes Afgangsexamen uden Undtagelse, skulde underkaste sig den ekstraordinære Prøve ved Universitetet.

Det theologiske Fakultet mindede i sin Erklæring af 12. Maj om, at Bekj. 8. Novbr. 1858 i Overensstemmelse med Fakultetets Betænkning af 29. Febr. 1856 fastsatte, at der ved Afgangsexamen fra Skolerne kunde aflægges Prøve i Hebraisk, dog saaledes, at der kun fordredes læst 40 Kapitler af Genesis, og at Prøvens Udfald ikke maatte gaa under Karakteren Temmelig godt; dernæst, at de, som ikke havde bestaaet denne Prøve, maatte, forinden de stedtes til theologisk Embedsexamen, underkaste sig en særskilt Prøve ved Universitetet, hvortil der, foruden det nævnte Pensum, forlangtes 15 profetiske Kapitler, efter Aftale med Professoren i de semitiske Sprog. Fakultetet havde ved sit Forslag villet forebygge, at de theologiske studerende ved deres Ankomst til Universitetet ikke formedelst Mangel paa hebraisk Sprogkundskab skulde være forhindrede i at høre de Forelæsninger, med hvilke de skulde begynde Studiet; men for ikke at stille Fordringer, der maatte ligge ud over Skoleundervisningen, mente Fakultetet, at Prøven ved Afgangsexamen kunde indskrænkes til de nævnte 40 Kapitler af

*) Lindes Medd. ang. de lærde Skoler 1849—56, S. 55 ff.

Genesis, saa meget mere, som der ved Universitetet i de exegetiske Forelæsninger over det gamle Testamente umiddelbart blev bygget videre paa dette Grundlag. Derimod med Hensyn til dem, der ikke havde bestaaet denne Prøve, og 'som i Almindelighed først indstillede sig til særskilt Prøve ved Universitetet, efter at de i længere Tid havde dyrket det theologiske Studium, antog Fakultetet, at Prøven, ligesom det tidligere havde været bestemt, maatte udstrækkes ogsaa til 15 profetiske Kapitler, for at der kunde have Vished om, at det nødvendige filologiske Kjendskab til det hebraiske Sprog var tilstede, inden Kandidaten underkastede sig Embedsexamen.

Naar nu Andrageren attraaede Tilladelse til at underkaste sig særskilt Prøve i Hebraisk, maatte Fakultetet dele Ministeriets Betænkelighed ved at indrømme denne Tilladelse. Hvis han nemlig ikke skulde stilles gunstigere end de, som vare under samme Vilkaar, maatte Prøven omfatte, foruden de 40 Kapitler af Genesis, de nævnte 15 profetiske Kapitler, og Udfaldet betegnes ved „admissus“, eller naar det var udmærket godt, ved „admissus cum laude“, i Analogi med Prøven ved Universitetet; men da de profetiske Stykker af det gamle Testamente vare temmelig vanskelige, maatte der i alt Fald vides noget nærmere, end den af Rektor givne Paategning meddelte, om den Garanti, Skolen havde at byde i den Examinators Personlighed, hvem Prøvelsen vilde tilfalde. Men, — hvad der vel var Hovedpunktet i Sagen, — der syntes ikke at være nogen særlig Grund til at opfylde Ansøgerens Ønske; thi skulde han endog af økonomiske Hensyn være henvist til at dyrke det theologiske Studium i Hjemmet, maatte han dog tage til Universitetet $\frac{1}{2}$ Aar før den theologiske Examen for at bestaa Prøven i patristisk Latin, ved hvilken Lejlighed han da tillige vilde kunne underkaste sig Prøven i Hebraisk. Og naar Ansøgeren endelig anførte, at Hensigten med den ansøgte Tilladelse gik ud paa „at faa denne Prøve fra Haanden, at den ikke senere skulde træde hindrende i Vejen“ for hans Studium, saa røbede dette en fuldstændig Miskjendelse af den hebraiske Sprogkundskaabs Betydning for det theologiske Studium, saa at Fakultetet ogsaa af den Grund ikke kunde anbefale Ansøgningen.

Under 21. Maj tilskrev Ministeriet derefter Rektor for Aalborg Cathedral-skole til Bekjendtgørelse for Andrageren, at det ansøgte ikke kunde bevilges.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 3. Febr. 1864 bifaldtes det efter Fakultetets Indstilling, at der uden for den foreskrevne Examenstid afholdtes theologisk Embedsexamen for de theologiske studerende, som havde forberedt sig til saadan Examen i Juni Maaned s. A., men forinden vare indkaldte til militær Tjeneste.

— Efter Fakultetets Indstilling bifaldt Ministeriet under 12. Apr. 1864, at Cand. theol. N. N., som i Januar Maaned s. A. til theologisk Embedsexamen erholdt Karakteren haud ill. 1^{mi} gr., maatte, da han i Sommerens Løb kunde vente at blive indkaldt til militær Tjeneste, uanset Bestemmelsen i Bekj. 18. Maj. 1847, indstille sig til theologisk Embedsexamen i Juni Maaned s. A., dog kun for saa vidt der til den Tid havde Vished om en nær forestaaende Indkaldelse for ham til militær Tjeneste.

— Ved Ministeriets Skrivelser af 14. Juli og 24. Septbr. 1864 tillodes det Cand. theol. N. N. at underkaste sig den befalede Prøve i Prædiken, uagtet han ej havde deltaget i Pastorseminariets Øvelser.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 15. Maj 1865 tillodes det, efter Fakultetets Anbefaling, en studerende at underkaste sig baade Prøve i patristisk Latin og Embedsexamen i Sommeren 1865, dog saaledes, at han først underkastede sig Prøven i patristisk Latin.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 20. Marts 1867 bevilgedes, efter Fakultetets Anbefaling, at stud. theol. N. N., uanset Bestemmelsen i Bekj. 18. Maj 1847, i Sommeren s. A. maatte stedes til theologisk Embedsexamen, uagtet han havde indstillet sig til den i Decbr. 1866 og Jan. 1867 afholdte Examen, men formedelst et ham paakommet Ildebefindende kun underkastet sig den skriftlige Del.

— Efter Fakultetets Indstilling har Ministeriet under 27. Decbr. 1867 bevilget, at stud. theol. N. N. maatte indstille sig til theologisk Embedsexamen, uanset at han ikke havde kunnet fremlægge Attest for at have hørt Forelæsninger over Studiets Hovedfag ved Universitetet.

Lignende Tilladelse meddelt ved Ministeriets Skrivelse af 9. Juni 1868.

— Fakultetet har flere Gange meddelt Kandidater, som lede af en eller anden Svaghed, der hindrede dem i vedholdende Arbejde, Tilladelse til at underkaste sig den skriftlige Del af Embedsexamen i 6 Dage i Stedet for i 3.

— Fakultetet tillod i Septbr. 1870 en studerende at indstille sig til en særlig Prøve i patristisk Latin i samme Efteraar, førend han indgav Petikum om at indstille sig til Embedsexamen.

— Foranlediget ved Begjæring af Kultusministeriet i Skrivelse af 29. Septbr. 1865, valgte det theologiske Fakultet Prof. Hermansen til i Forbindelse med Biskoppen over Sjællands Stift at føre Overtilsynet med en foreløbig Revision af det gamle Testamente.

— I Anledning af et Andragende fra Forstanderen for Ranum Seminarium om Tilladelse til ved Undervisningen i Religion paa Seminariet at maatte benytte „Kristelig Katekismus til Brug for Seminarister m. m. ved A. F. L. Rindom“, begjærede Kultusministeriet en Udtalelse af det theologiske Fakultet. Fakultetet anbefalede under 21. Novbr. 1865, at Tilladelsen gaves.

5. Forelæsninger og Examina under det rets- og statsvidenskabelige Fakultet.

Fremstillingen af, hvad der vedrører Anordningen af 30. Juni 1871 angaaende nogle Forandringer i Forordningerne af 26. Jan. 1821 og 30. Decbr 1839 om det juridiske Studium, derunder ogsaa den i Aaret 1864 af Ministeriet paa-tænkte Foranstaltning, at lade de toaarige Forelæsningskursus afløse af treaarige, vil findes foran S. 237—61.

— Fremstillingen af de i sin Tid med det rets- og statsvidenskabelige Fakultet førte Forhandlinger om Indretning af et statsvidenskabeligt Kursus ved den projekterede Højskole i Sorø, maa henvises til Lindes Medd. angaaende Sorø Akademi.

— Efter Krigen i 1864 bleve, som bekjendt, ikke faa i Slesvig ansatte Embedsmænd fjærnede fra deres Poster. Da der blandt disse var adskillige, som kun havde absolveret den slesvigske juridiske Embedsexamen uden tillige at være examinerede i Kjøbenhavn, men som nu vilde søge at erhverve sig de fornødne Kvalifikationer for at kunne ansættes i juridiske Embeder i Kongeriget, ansaa det

slesvigske Ministerium det for at være naturligt, at man saa meget som muligt lattede dem disse Bestræbelser, og det henlede derfor i Skrivelse af 29. Septbr. 1864 Undervisningsministeriets Opmærksomhed derpaa. Vel var en Lettelse i denne Henseende, udtalte det, allerede tilstede i Følge Bestemmelserne i Bekj. 7. Juni 1856; men naar man erindrede, at flere af de paagjældende allerede vare ikke ganske unge Mænd, der til Dels i længere Tid havde beklædt betydeligere og vanskeligere Stillinger, vilde man uden Tvivl erkjende, at der turde være Grund til at tage under Overvejelse, om den fornødne Garanti for, at de besad de ommeldte Kvalifikationer, ikke kunde tilvejebringes under en mindre besværlig og med deres Forhold mere stemmende Form end en egentlig Examen i dennes almindelige Skikkelse. En saadan Fremgangsmaade havde under lignende Forhold heller ikke tidligere været ukjendt, og navnlig havde i Aarene 1850 og 1851 enkelte juridiske Embedsmænd fra Kongeriget ved at underkaste sig et saakaldet Kollokvium med det juridiske Examinationskollegium for Hertugdømmet Slesvig erhvervet fyldestgørende Kvalifikation til Ansættelse i dette Hertugdømme. En Foranstaltning af denne Art vilde under de oven for fremhævede Forhold efter Ministeriets Skjønnende være fuldkommen begrundet, og det anmodede derfor Undervisningsministeriet om at foretage de fornødne Skridt i saa Henseende. I denne Anledning begjærede sidst nævnte Ministerium en Erklæring fra det rets- og statsvidenskabelige Fakultet og i Forbindelse dermed et nærmere Forslag om, hvorledes et saadant Kollokvium i Enkelthederne maatte bestemmes, ligesom det i en senere Skrivelse anmodede Fakultetet om tillige at udtale sig om det, strængt taget Universitetet ikke vedkommende Spørgsmaal, hvorledes Embedsancienniteten vilde være at beregne for dem, som underkastede sig den her ommeldte Prøve.

Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet ytrede i sin Erklæring af 9. Febr. 1865, at det fuldt vel indsaa, at forskellige Hensyn maatte gjøre det ønskeligt for Regeringen ved en saadan Lempelse at forskaffe de paagjældende Embedsmænd Adgang til at indtræde i juridiske Embedsstillinger i Kongeriget, og det erklærede sig for sit Vedkommende beredvilligt til at afholde en saadan Prøve. Fakultetet havde tænkt sig, at den maatte bestaa i en mundtlig Prøve af mere almindelig Natur i den danske Civilret, Kriminalret og Proces i Forbindelse med en skriftlig praktisk Prøve, nemlig Udarbejdelsen af en fuldstændig Retsakt (paa samme Maade som ved den fuldstændige juridiske Examen praktiske Prøve den første Dag, jfr. Frd. 30. Decbr. 1839 § 12). Efter Prøvens hele Karakter vilde der ikke kunne være Spørgsmaal om at betegne dens Udfald med særlige Karakterer, men efter en Bedømmelse af den mundtlige og den skriftlige praktiske Prøve i Forening kunde det afgjøres, om vedkommende havde bestaaet Prøven eller ikke; i første Fald udfærdigede Fakultetet paa vedkommendes Begjæring et Vidnesbyrd herom.

Det vilde imidlertid være indlysende, at en Prøve af den her nævnte Art indeholdt en ulige mindre Garanti for vedkommendes Kjendskab til dansk Lov og Ret end den fuldstændige juridiske Embedsexamen eller den ved Bekj. 7. Juni 1856 anordnede særlige juridiske Embedsexamen. Men Fakultetet antog ogsaa, at Sikkerheden for, at forhen værende slesvigske juridiske Embedsmænd efter Afleggelsen af hin Prøve paa en tilfredsstillende Maade vilde kunne beklæde et juridisk Embed i Kongeriget, overvejende maatte søges i, at de ved deres tidligere Ansættelse i et juridisk Embed havde opnaaet en Routine i Embedsforhold og en Sikkerhed i Opfattelsen af mødende Retsforhold, som særlig vilde lette dem

Anvendelsen af den kongerigske Ret. Det fulgte heraf, hvad ogsaa syntes forudsat i Ministeriets Skrivelse, at Adgangen til gennem en lempet Prøve i dansk Ret at erholde Ansættelse i Kongeriget ikke burde staa aaben for enhver, som havde underkastet sig den juridiske Embedsexamen for Slesvig, men kun for saadanne, som efter bestaaet Embedsexamen i slesvigsk Ret med kongelig Udnævnelse havde beklædt et egentlig juridisk Embed vedkommende Hertugdømmet Slesvig. Det var utvivlsomt ogsaa nærmest over for saadanne Personer, at de Hensyn vilde gjøre sig gjældende, som for Regeringen kunde indeholde en Opfordring til at træffe en Foranstaltning af den her nævnte Art. Ved Anvendelsen af en Regel af det angivne Indhold vilde der imidlertid oftere kunne opstaa Tvivl om, hvad der skulde anses for et egentlig juridisk Embed. Fakultetet kunde selvfølgelig ikke paatage sig at afgjøre saadanne Spørgsmaal, men dette maatte overlades andre vedkommende, som vare tilstrækkelig bekendte med de herhen hørende Forhold, og det ansaa det derfor for rigtigst, at det udtrykkelig bestemtes, at enhver, som vilde indstille sig til den her omtalte Prøve, for Fakultetet skulde godtgjøre, at hans Berettigelse hertil efter derom indgivet Begjæring var anerkjendt af den Autoritet, hvilken det overlodes at afgjøre dette Punkt. Muligvis vilde der ogsaa kunne møde Tilfælde, hvor det maatte billiges, at Tilladelsen til at underkaste sig den lempede Prøve blev givet til Personer, som i Slesvig havde beklædt en offentlig juridisk Stilling, men uden at have kongelig Udnævnelse. Afgjørelsen af saadanne mulige Undtagelses Tilfælde burde naturligvis ligeledes være overladt til en anden Autoritet end Fakultetet.

Den Omstændighed, at der ved den her omhandlede særlige Prøve vilde blive fordret et langt ringere Maal af Kundskab i dansk Lov og Ret end ved de egentlige juridiske Embedsexamina, medførte vistnok med Nødvendighed, at Afleggelsen af denne Prøve ikke kunde give vedkommende Adgang til alle juridiske Embedsstillinger i Kongeriget. Det syntes saaledes ubestrideligt, at navnlig de i Frd. 26. Jan. 1821 § 16 omtalte Embeder krævede en saa omfattende videnskabelig Indsigt i dansk Lov og Ret i dens forskellige Forgreninger, at det vilde være lidet naturligt at lade en saadan Prøve give Adgang til disse Embeder. I øvrigt betvivlede Fakultetet ikke, at Justitsministeriet, for saa vidt det overhovedet maatte blive anset for ønskeligt om dette Punkt at give bestemte Regler, vilde drage Omsorg for, at de fornødne Begrænsninger i saa Henseende bleve opstillede.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Ancienniteten bemærkede Fakultetet, at da Kandidat-Anciennitetens Betydning ved Embedsbesættelser hos os, som bekendt, ikke hvilede paa almindelige Retsnormer, men kun paa administrativ Skik og Brug, hvis nærmere Beskaffenhed det næppe var muligt nøjere at bestemme, vilde det anse det for lidet naturligt, om man for den her omhandlede Prøve vilde give nærmere Bestemmelser i denne Retning. For øvrigt maatte Fakultetet efter den Opfattelse, som i det foregaaende var gjort gjældende med Hensyn til denne Prøves Karakter, nemlig som en Kvalifikation, der ikke i og for sig (saaledes som de egentlige Embedsexamina), men kun i Forbindelse med vedkommendes tidligere Embedsstilling skulde give ham Adgang til juridiske Embeder i Kongeriget, anse det for en Selvfølge, at der ved Spørgsmaalet om saadan Embedsbesættelse ikke saa meget toges Hensyn til det Tidspunkt, da vedkommende havde underkastet sig denne Prøve, saa lidt som til, naar han aflagde Embedsprøve i slesvigsk Ret, men at derimod Hensynet til Beskaffenheden af det Embede, han havde beklædt i

Slesvig, og det Tidsrum, han havde fungeret i samme, maatte blive af overvejende Betydning.

Endnu bemærkede Fakultetet, at medens det ellers bestandig havde fastholdt og endnu fremdeles fastholdt Nødvendigheden af Embedsexaminas Offentlighed, vilde det dog, af Hensyn til de særegne Forhold, hvorunder denne Examen skulde afholdes, ikke med Bestemthed insistere paa Vedtagelsen af denne Regel i nærværende Tilfælde, men henstillede til nærmere Afgjørelse, om man af Hensyn til disse Forhold maatte finde overvejende Grunde for at udelukke Offentligheden. Med Hensyn til Tiden for Prøvens Afholdelse vilde Fakultetet vel ikke fastholde, at den afholdtes til visse bestemte Tider, men ansaa det i øvrigt for en Selvfølge, at Fastsættelsen af Tiden i det enkelte Tilfælde overlodes til dets nærmere Bestemmelse. Det maatte derfor paalægges den, der ønskede at stedes til Prøven, betimelig at henvende sig til Fakultetet med en Begjæring herom, ledsaget af det i det foregaaende nævnte Bevis for, at han af rette vedkommende var anset for berettiget til at underkaste sig Prøven. Gebyret foreslog Fakultetet ansat til 6 Rd., hvoraf 2 Rd. til Notarius ved Fakultetet, 2 Rd. til Pedellerne til lige Deling og 2 Rd. til den akademiske Fond som Vederlag for Udgifter ved Prøvens Afholdelse.

Justitsministeriet sluttede sig i Skrivelse af 16. Febr. 1865 ganske til Fakultetets Forslag og udtalte kun, at Tilladelsen til at underkaste sig Prøven formentlig burde meddeles gennem Justitsministeriet. Undervisningsministeriet nedlagde derefter Forestilling for Kongen. Det bemærkede heri, at det fandt det af Fakultetet fremsatte Forslag i det hele anbefaleligt. Kun for saa vidt dette havde indskrænket Adgangen til at indstille sig til Prøven til de Embedsmænd, som med kgl. Udnævnelse havde beklædt et egentlig juridisk Embede vedkommende Slesvig, troede Ministeriet, at der for enkelte, som havde beklædt juridiske Embeder uden at have været kongelig ansatte, kunde være saa særlige Forhold tilstede, at der kunde være Feje til at undtage dem fra Opfyldelsen af denne Betingelse for at stedes til Prøven, og som Følge heraf at tage et Forbehold om, at der ved kgl. Resolution kunde bevilges dem Dispensation herfra. Med denne Modifikation indstillede Ministeriet Forslaget til at blive taget til Følge for Indretningen af den paatænkte Prøve, der burde være anvendelig ikke blot paa dem, der havde underkastet sig den anordnede juridiske Examen i Flensborg, men billigvis ogsaa paa dem, der vare examinerede i Kiel, siden der fra 1849 til 1856 uden Hensyn til disse sidstes indtil da bestaaende særegne Ret forundtes juridiske Kandidater fra Kjøbenhavns Universitet Ansættelse i Slesvig.

Det blev derefter ved kgl. Resol. af 1. Marts 1865 (Bekj. 7. s. M.) bifaldet, at der ved det rets- og statsvidenskabelige Fakultet ved Kjøbenhavns Universitet maa afholdes en Prøve i dansk Ret for saadanne forhen værende slesvigske Embedsmænd, som, efter at have bestaaet enten den for Hertugdømmet Slesvig anordnede retsvidenskabelige Examen eller den juridiske Embedsexamen ved det juridiske Examinationskollegium i Kiel, med kongelig Udnævnelse have beklædt egentlige juridiske Embeder vedkommende Hertugdømmet Slesvig, og at følgende nærmere Bestemmelser skulle gjælde ved denne Prøve:

- 1) Prøven skal bestaa i en mundtlig Examination af mere almindelig Natur i den danske Civilret, Kriminalret og Proces, i Forbindelse med en skriftlig praktisk Prøve, nemlig Udarbejdelsen af en fuldstændig Retsakt, paa samme

Maade som ved den fuldstændige juridiske Examens praktiske Prøve den første Dag i Henhold til Frd. 30. Decbr. 1839 § 12.

- 2) Det afgjøres efter en Bedømmelse af den mundtlige Prøve og den skriftlige praktiske Prøve i Forening, om den vedkommende har bestaaet Prøven eller ikke; i første Fald udfærdiges der paa den vedkommendes Begjæring herom et Vidnesbyrd af det rets- og statsvidenskabelige Fakultet.
- 3) Prøven afholdes for lukte Døre og til den Tid, som i ethvert enkelt Tilfælde nærmere bestemmes af det rets- og statsvidenskabelige Fakultet.
- 4) Tilladelse til at indstille sig til Prøven, naar de oven nævnte Betingelser for Adgangen til samme ere tilstede, bliver i ethvert enkelt Tilfælde at meddele af Justitsministeriet. Desuden skal det, hvor særdeles Forhold maatte afgive Grund til undtagelsesvis at dispensere nogen, der har beklædt en juridisk Stilling i Slesvig uden at have været kongelig ansat, fra denne Betingelse, være samme Ministerium forbeholdt allerunderdanigst at forelægge slige Tilfælde til speciel allerhøjeste Afgjærelse.

Enhver, hvem Tilladelse til at stedes til Prøven er meddelt, har, forinden han indstiller sig til denne, betimelig derom at henvende sig til det rets- og statsvidenskabelige Fakultet med en Begjæring, som bliver at ledsage med Bevislighed for, at Adgang er ham ti'staaet.

- 5) For Prøven erlægges et Gebyr af 6 Rd., hvoraf 2 Rd. tilfalder Notarius ved Fakultetet, 2 Rd. Pedelleene til lige Deling og 2 Rd. den akademiske Fond.
- 6) Fra de Embeder, hvortil denne Prøve giver Adgang, udelukkes de i Frd. 26. Jan. 1821 § 16 omtalte Embeder, hvortil der udkræves bedste Karakter til den fuldstændige juridiske Embedsexamens saa vel theoretiske som praktiske Prøve.

— Attesten om den efter Bekj. 1865 absolverede Prøve udfærdigedes af Fakultet paa følgende Maade:

„Det bevidnes herved, at N. N. efter dertil erhvervet Tilladelse fra Justitsministeriet d. . . . har underkastet sig den ved Bekj. 7. Marts 1865 for forhen værende slesvigske Embedsmænd anordnede særlige Prøve i dansk Ret ved det rets- og statsvidenskabelige Fakultet og bestaaet samme“.

Attesten stempledtes til 48 Sk.

— Med Hensyn til det Spørgsmaal, om en Kandidat til denne Prøve skulde antages at være bestaaet eller ikke, har Fakultetet antaget, at naar en Karakterberegning, foretaget efter Analogien af de for Karakterberegningen ved den Prøve, som var indrettet ved Bekj. 7. Juni 1856, gjældende Regler, i Forbindelse med, som Korrektiv, et almindeligt Indtryk af Prøven i det hele, førte til det Resultat, at der maatte tildeles Kandidaten Non, skulde denne anses for ikke at have bestaaet Prøven.

— Avditer Hornbostel ansøgte, med Hensyn til det af ham i Henhold til kgl. Resol. 2. Juni 1826 aflagte Tentamen i dansk Ret Justitsministeriet om, at der maatte blive tilstaaet ham samme Adgang til civile juridiske Embeder i Kongeriget som de forhen værende slesvigske, juridiske Embedsmænd, der havde underkastet sig den nu ved Bekj. 7. Marts 1865 anordnede særskilte Prøve. Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet udtalte i denne Anledning i en under 8. Maj s. A. afgivet Erklæring, at den Prøve i dansk Ret, som Ansøgeren i Henhold til Resol. 1826 havde underkastet sig, vel i det hele svarede til den ved Bekj. 7.

Marts 1865 anordnede. Ikke desto mindre antog Fakultetet ikke, at der, i det mindste for Tiden, var tilstrækkelig Grund til at indrømme ham samme Adgang til juridiske Embeder i Kongeriget som den, der ved den nævnte Bekjendtgjørelse var aabnet for de Mænd, der i Henhold til samme underkastede sig Prøve i dansk Ret. Den sidst nævnte, i sig selv ganske vist ekstraordinære Foranstaltning, var fremkaldt ved, at der af mange Grunde maatte være Opfordring for Staten til at hjælpe de Mænd, som uden nogen Skyld ved de politiske Forhold havde mistet deres Embeder, til atter at komme i Statens Tjeneste. Avditor Hornbostel var derimod ikke i dette Tilfælde; han havde ikke mistet sit Embede, men kun en Udsigt til muligt Avancement i Hertugdømmerne Holsten og Lauenburg. At bevilge hans Ansøgning vilde derfor være en ganske særlig personlig Begunstigelse, hvortil der, i det mindste for Tiden, ikke syntes at være tilstrækkelig Anledning, idet han, som forholdsvis meget hurtig efter aflagt Embedsprøve kom ind i sin nu værende Stilling, kun i kort Tid havde fungeret i denne. Fakultetet fraraadede derfor, at hans Ansøgning blev bevilget.

Undervisningsministeriet tilstillede Justitsministeriet Fakultetets Betænkning uden i øvrigt at udtale sig om den.

— Da der paa en af det rets- og statsvidenskabelige Fakultet til Ministeriet indsendt Plan til Forelæsnningernes Afholdelse i Bienniet 1864—66 var ansat dansk Civilret i alle 4 Semestre, begjærede Ministeriet, der nærede Tvivl om, hvorvidt dette var foreneligt med den ved Frd. 30. Decbr. 1839 § 4 givne Bestemmelse om Tiden for Forelæsnningernes Tilendebringelse, en nærmere Erklæring fra Fakultetet. Dette ytrede derefter under 21. Septbr. 1864, at det, efter den Betydning, som denne Videnskab havde for Retsstudiet, og som ogsaa var anerkjendt i den i Henhold til Frd. 30. Decbr. 1839 § 9 approberede Plan for Karakterbestemmelsen ved den fuldstændige juridiske Examen, i hvilken Plan Civilretten var delt i 2 Hovedafdelinger, der hver for sig i Betydning var sat ved Siden af de øvrige Hovedfag, for hvis Vedkommende den Regel gjaldt, at der til Foredraget over samme kunde benyttes 2 Semestre, ansaa det for aldeles nødvendigt, at der havdes Frihed til at fordele de til Civilretten hørende Discipliner over det hele Biennium. Fakultetet gjorde derhos opmærksom paa, at Ministeriet selv gjentagende havde erkjendt Berettigelsen af en saadan Fordelingsmaade, idet den var bragt til Anvendelse i samtlige de af Ministeriet for det sidste Decennium approberede Forelæsningsplaner. Ministeriet approberede derefter under 12. Oktbr. Forelæsningsplanen, „dog med Hensyn til den af Fakultetet selv indrømmede Afgang fra Bestemmelsen i Frd. 30. Decbr. 1839 § 4 under Reservation for Fremtiden“.

Denne Passus foranledigede Fakultetet til en ny Henvendelse til Ministeriet i Skrivelse af 8. Novbr. For saa vidt Ministeriet ved dette Forbehold forudsatte, at Fakultetet havde indrømmet, at den foreliggende Plan indeholdt en Afgang fra den i Frd. 30. Decbr. 1839 § 4 fastsatte Regel, at en fuldstændig Forelæsningscyklus skulde være tilendebragt i et Tidsrum af 2 Aar, hvilken Regel i øvrigt ikke først var givet ved Frd. 30. Decbr. 1839 § 4, men allerede fandtes i Frd. 26. Jan. 1821 § 6, maatte dette uden Tvivl bero paa en Misforstaaelse, idet Planen ikke indeholdt nogen Afgang fra hin Regel, ligesom Ministeriet heller ikke havde ført nogen Anke i denne Retning. Ministeriet sigtede derfor uden Tvivl til den i Frd. 30. Decbr. 1839 § 4 udtalte Regel, at Forelæsningerne over

forskjellige Discipliner, hvoriblandt den danske Civilret, hver især skulde fuldendes i et eller i det højeste i to paa hinanden følgende Semestre. Fakultetet kunde imidlertid ikke indrømme, at det havde gjort sig skyldigt i en Afvigelse fra de i denne Retning nu gjældende Regler, og havde heller ikke i sin Skrivelse af 21. Septbr. gjort nogen saadan Indrømmelse. Den her omtalte Bestemmelse i Frd. 30. Decbr. 1839 § 4 var nemlig ikke nogen Lov, men en administrativ Bestemmelse, der maatte kunne forandres af Administrationen. Idet Ministeriet nu, i Henhold til kgl. Resol. 2. Novbr. 1849, fem Gange i Træk uden Bemærkning havde approberet Biennialplaner, hvori Forelæsningerne over den danske Civilret vare fortsatte ud over 2 Semestre, havde det herved anerkjendt Lovligheden af denne Fordeling og derigjennem ophævet den i saa Henseende tidligere gjældende Indskrænkning, der ogsaa, efter hvad Fakultetet i sin Skrivelse af 21. Septbr. havde paavist, stod i Strid med den overvejende Betydning, som Civilretten havde ved den fuldstændige juridiske Examen i Forhold til de andre Hoveddiscipliner. At Ministeriet ikke var sindet at gjenindføre den saaledes ophævede Indskrænkning ved en ny Regel, som ikke vilde kunne overholdes uden at nødvendiggjøre en for de forskjellige Lærefags Taalv højst u hensigtsmæssig Omordning af den nu bestaaende Fordeling af Fagene mellem Fakultetets Medlemmer, og derhos vilde blive i højeste Maade byrdefuld for de studerende, forudsatte Fakultetet som givet.

Hertil bemærkede Ministeriet i Skrivelse af 5. Decbr., at det tagne Forbehold ganske vist sigtede til den af Fakultetet udhævede Afvigelse fra den ved Frd. 30. Decbr. 1839 § 4 givne Regel, at Forelæsningerne over de forskjellige Discipliner, hver især, skulde fuldendes i et eller i det højeste i to paa hinanden følgende Semestre, men paa den anden Side af Ministeriet var anset for nødvendigt, fordi Ministeriet, med Hensyn til sin Beføjelse til at forandre Regelen, opfattede Betydningen af denne som given ved den nævnte Forordning, paa en anden Maade end Fakultetet. I øvrigt henviste Ministeriet med Hensyn til den Forandring i Tidsbestemmelsen for Fakultetets Forelæsningsplan, som det ansaa for hensigtsmæssig og tilraadelig, til sin Skrivelse af 21. Novbr. til Konsistorium (foran S. 237).

— Fakultetet modtog i Novbr. 1868 et Andragende fra Student N. N. om Tilladelse til at indstille sig til den forestaaende statsvidenskabelige Examen, uagtet han, paa Grund af jævnlige Ophold uden for Kjøbenhavn, ikke havde kunnet følge Forelæsningerne ved Universitetet, saa at hans Forberedelse alene var grundet paa Selvstudium. Da imidlertid Adgangen til at underkaste sig den statsvidenskabelige Examen ved Universitetet i Følge Pl. 10. Avg. 1848 § 3 er afhængig af den almindelige, ved alle Universitetets videnskabelige Prøver i Følge Univ. Fund. 7. Maj 1788 Kap. I § 11 og Kap. IV § 3 gjældende Betingelse, at den paa-gjældende har studeret den Videnskab, i hvilken han vil underkaste sig Prøve, ved Universitetet, ansaa Fakultetet sig ikke berettiget til at tage denne Begjæring til Følge, men gjorde under 21. Novbr. 1868 Indstilling herom til Ministeriet. Skjønt Andrageren ikke til fulde havde oplyst, hvorfor han ikke havde studeret ved Universitetet, men kun med Hensyn til Vinteren 1866—67 havde meddelt, at Forhindringen laa i en langvarig Sygdom, og der saaledes vistnok kunde være Tvivl, om hans Fraværelse fra Universitetet i sin Helhed havde nogen grundet Undskyldning, udtalte Fakultetet dog, at det for sit Vedkommende ikke havde noget imod, at Ansøgningen blev bevilget. Det fremgik nemlig af denne, at Ansøgeren ved sit Selvstudium havde benyttet skrevne Kollegier efter de ved Univer-

sitetet holdte Forelæsninger, og at det saaledes dog i Virkeligheden var den ved Universitetet meddelte Undervisning, hvorpaa hans Studium var grundet. Vistnok vilde det være betænkeligt alene af denne Grund at indrømme en Undtagelse fra Lovens Regel, hvis lignende Tilfælde kunde ventes jævnlig at forekomme; men da der var Grund til at antage, at et saadant Tilfælde vilde være temmelig ene staaende, mente Fakultetet, at hin Omstændighed vel kunde tale for at bevilge Andragendet.

Ministeriet meddelte den ansøgte Tilladelse ved Skrivelse til Fakultetet af 27. Novbr. 1868.

— Da det nogle Gange var hændt, at en Kandidat, uden at have meldt sig ved Indtegningen til den praktiske Prøve og uden at have begjæret Dekani Tilladelse, var mødt samme Morgen, som Examen tog sin Begyndelse, og havde begjæret Tilladelse til at deltage i denne, blev det i et Fakultetsmøde d. 28. Novbr. 1866 vedtaget skriftlig at instruere Notarius derhen, „at det paalægges ham ved Begyndelsen af de to juridiske Examinas skriftlige theoretiske Prøver at henlede Kandidaternes Opmærksomhed paa, at de, som ønske at indstille sig til disse Examinas praktiske Prøver, der ordentligvis afholdes umiddelbart efter Tilendbringelsen af de theoretiske Examina, maa lade sig indtegne til samme efter den derom i Universitetets Forsal opslaaede Bekjendtgjørelse“, og mundtlig at underrette ham om, at de, der mødte, uden at være indtegnede eller have Dekani Samtykke, kun kunde deltage i Prøven med Forbehold af, at saadant Samtykke indhentes, og at der ikke kunde tilstedes de saaledes mødende Adgang til Examen, uden for saa vidt der efter det hele Examinensarrangement fandtes fornøden Plads til dem.

— Efter Fakultetets Indstilling bifaldt Ministeriet under 3. Novbr. 1866, at det, uanset Bestemmelsen i Bekj. 18. Maj 1847, maatte tillades stud. jur. N. N., der i Foraaret 1866 paa Grund af Sygdom havde forladt bemeldte Examinens skriftlige Prøve, at indstille sig til den forestaaende fuld-tændige juridiske Embedsexamen i Vinteren 1866—67.

Efter Fakultetets anbefaling bifaldt Ministeriet under 18. Novbr. 1865, at en Kandidat, der paa Grund af Sygdomsforfald maatte forlade den fuldstændige juridiske Embedsexaminens skriftlige Del i Foraaret s. A., maatte indstille sig til samme Examen i Vinteren 1865—66, uanset Bestemmelsen i Bekj. 18. Maj 1847.

Lignende Tilladelse givet ved Ministeriets Skrivelser af 28. Decbr. 1865, 30. Oktbr. 1867 og 27. Marts 1869.

N. N., der i Januar 1870 underkastede sig den fuldstændige juridiske Embedsexamen, anholdt om Tilladelse til, uanset Bestemmelsen i Bekj. 18. Maj 1847, at maatte indstille sig paa ny til bemeldte Examen efter $\frac{1}{2}$ Aars Forløb. I Anledning heraf udtalte Fakultetet under 19. Marts 1870, at det maatte anses af særdeles Vigtighed, at Budet i Bekj. 1847 i det hele strængt overholdtes, saa at der ikke paa Grund af paaskndt Examinensuheld, ugunstige økonomiske Forhold eller desl. blev dispenseret fra samme. Dette havde ogsaa stedse hidtil været fulgt som Regel, saa at der kun da var givet Dispensation fra Forskriften, naar en Kandidat ved behørig godtgjort Sygdom havde set sig nødsaget til at forlade Examinens skriftlige eller mundtlige Prøve. Da der ikke i nærværende Tilfælde forelaa saadanne særlige Omstændigheder, kunde Fakultetet ikke anbefale Ansøgningen.

Sagen kom ikke til Afgjørelse, da Andrageren forinden tog sin Ansøgning tilbage.

— Fakultetet har ved Sommerexamen 1870 tilladt en statsvidenskabelig studerende, der skulde møde til Lejrsmalingen d. 14. Juni, at han maatte stedes til en mundtlig Prøve (sammen med en anden statsvidenskabelig studerende) paa en tidligere Dag, end han ellers skulde være underkastet Prøve. Ved Cirkulationen i Fakultetet var der i øvrigt Stemning for, at man som almindelig Regel skulde afslaa slige Andragender.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 16. Maj 1866 tillodes det Fakultetet, af Hensyn til det usædvanlig store Antal, der havde meldt sig til den forestaaende juridiske Embedsexamen og juridiske Examen for ustuderede, at begynde den mundtlige Examination d. 28. Maj i Stedet for d. 1. Juni. Lignende Tilladelse givet ved Ministeriets Skrivelser af 2. Maj 1867 (20. Maj), 5. Maj 1868 (11. Maj), 24. Maj 1869 (27. Maj).

I øvrigt har Fakultetet indberettet, naar Overskridelser med Hensyn til Tilendebringelsen af Examen har fundet Sted. Saaledes 1. Febr. 1867 (nogle Dage ind i Febr.), 31. Jan. 1868 (Examen endte 15. Febr.), 30. Jan. 1869 (11. Febr.).

— Fakultetet vedtog i Marts 1869 at anskaffe en Protokol, hvori alle til det indkommende Sager skulde indføres.

— En Kandidat, der ved den skriftlige juridiske Examen i Statsret var fundet i Besiddelse af statsretlige Notitser, blev i Følge Fakultetets Beslutning i Henhold til de Notarius meddelte Regler af 20. Marts 1844 afvist fra Examen.

Disse Regler, der ere fælles for den fuldstændige juridiske Examen, den statsvidenskabelige Examen og juridisk Examen for ustuderede, meddeles her med de Tilføjelser, de efterhaanden have modtaget af Fakultetet. Det i Parenthes satte gjælder ikke de tvende sidst nævnte Examina.

1. Ved de skriftlige Udarbejdelser er det tilladt at benytte Lovbøgerne, Forordningssamlingen eller Udtog af samme, Reskriptsamlingen, Registre eller blotte Repertorier over Lovgivningen, de ældre Love, (Corpus juris Justinianei og Corpus juris Antejustianei) eller enkelte Dele af disse Samlinger.
2. I Lovbøgerne og Lovsamlingerne kunne vel Parallelsteder være tilskrevne, men i øvrigt ingen Anmærkninger, hvorhos det er en Selvfølge, at dersom noget Exemplar af Lovbøgerne eller Lovsamlingerne indeholder i en eller flere Materier en saadan Sammenstilling af Citater, der kunde træde i Stedet for en Anmærkning, kan Brugen af dette Exemplar ikke tilstedes. Ligeledes ere alle andre skrevne Hjælpemidler forbudne, om de endog blot indeholde Angivelser af parallelle Lovsteder, følgelig ogsaa Lovbøger, gennemtrukne med Blade, paa hvilke deslige Antegnelser findes. Brug af juridiske Bøger, som indeholde Systemer, Afhandlinger, Kommentarer eller overhovedet andet end Lovsamlinger eller blotte Repertorier over Love, er ikke tilladt, og derfor tør Kollegialtidenden, Stændertidenden, Rigsdagstidenden og Departementstidenden ikke afbenyttes.
- (3. Latinsk Lexikon tør ikke benyttes).
4. At modtage Hjælp af nogen anden eller give Hjælp til andre, og ligesaa enhver Samtale eller anden Kommunikation mellem Kandidaterne (Examinanderne) er forbudt. Heller ikke er det tilladt at laane hverandres Lovbog. Ønsker nogen ellers af andre at laane Bøger eller andet, har han at henvende sig til Inspektør, som kan tillade, at Laanet finder Sted, under saadanne Forsigtighedsregler, som udelukke Misbrug.

5. Forefindes hos nogen utilladte Hjælpemidler, eller findes nogen at give Hjælp til andre, at benytte sig af en andens Hjælp eller søge at forskaffe sig ulovlig Hjælp, kan han vente at blive afvist fra Examen. Inspektør har at indberette til det juridiske Fakultet, hvad i saa Henseende forefalder, og til samme at indsende de Hjælpemidler, som han hos nogen antræffer og anser for utilladelige, hvorefter Fakultetet tager Bestemmelse i Sagen.
6. Afhandlingerne betegnes med vedkommendes Nummer, ikke Navn. Opgaven skrives oven over Afhandlingen som Titel. Der maa paa hvert Stykke Papir angives saa vel Nummeret, som hvor mange Stykker der i det hele er. I Fald nogen opgiver at besvare Afhandlingen, bør han dog aflevere et Stykke Papir, betegnet paa den anførte Maade.
7. Saa snart Opgavens Oplæsning er begyndt, tilstedes der ingen Adgang til Lokalet. Det maa derfor indskærpes Kandidaterne (Examinanderne) at være tilstede, inden Universitetsretten slaar helt Slag.
8. Senere medbragte Bøger maa forevises.
9. Ved den mundtlige Prøve er det ikke tilladt at læse op af eller at se i Lovbogen, Straffeloven eller Grundloven, før den examinerende Professor tillader det.
10. Det er ikke tilladt at ryge Tobak under Udarbejdelsen af de skriftlige Prøver.
11. Det er vedtaget af Fakultetet i Forbindelse med de beskikkede Censorer, at der ikke vil blive meddelt Kandidaterne (Examinanderne) nogen Oplysning om deres Afhandlingers Beskaffenhed, før den fælles Censur er afholdt.

6. Forelæsninger og Examina under det lægevidenskabelige Fakultet.

a. Om en Omordning af det lægevidenskabelige Studium og Examensvæsen.

Den bestaaende Ordning af det lægevidenskabelige Studium og de dertil hørende Examina havde i flere Retninger vist sig mindre heldig. Fakultetet henledede i Skrivelse af 29. Novbr. 1866 Ministeriets Opmærksomhed herpaa og fremsatte, for i det mindste at fjerne nogle af de paagjældende Ulemper, et Forslag om Forandring af Maximum af det Tidsrum, der kunde hengaa mellem den lægevidenskabelige Embedsexamens første og anden Del. Ulemperne bestode dels deri, at de studerende lagde for liden Vægt paa de naturvidenskabelige forberedende Fag, som hørte til Forberedelses Examen for lægevidenskabelige studerende, dels at de for hurtigt underkastede sig Embedsexamens første Del, saa at der blev et for langt Mellemrum mellem første og anden Del. De studerende kom nemlig herved til at afslutte deres Studier i de vigtige, til første Del hørende Fag paa et Tidspunkt, hvor de ikke endnu havde naaet et tilstrækkeligt Overblik over de til anden Del hørende Fag, et Forhold, som var til stor Skade baade for de enkelte Fag og for det almindelige Overblik.

Aarsagerne til disse Ulemper laa klart for Dagen. De maatte nemlig dels søges i Forberedelses Examens Stilling som en forberedende Examen, der ingen Indflydelse havde paa Embedsexamens endelige Udfald, dels maatte de udledes af en Misforstaaelse af Hensigten med Embedsexamens Deling, dels endelig af en

Række mere tilfældige Forhold. Blandt de sidst nævnte kunde anføres Hensynet til Adgangen til Stipendier, som unægtelig maatte lede Studenterne til hurtigst muligt at underkaste sig første Del af Examen for derved at komme i Besiddelse af en god Kvalifikation. Fremdeles kunde her anføres Anciennitetshensynet lige over for Hospitalernes Kandidatposter, som ledede de studerende til at lade sig indtegne som Volonterer paa Hospitalerne, længe førend de vare i Besiddelse af de nødvendige Forkundskaber, og drev dem til at ile med Examens første Del for at opnaa Valg som „fast“ Volontør, — en Stilling, som betingede den senere Oprykning til Kandidatposten. Men disse og lignende mindre Ulemper troede Fakultetet at kunne modarbejde paa flere Maader, saasom ved Udgivelsen af en Studieplan til Vejledning for de studerende, ved Forhandling med Hospitalsoverlægerne o. s. fr. Anderledes forholdt det sig med Forberedelses Examens Stilling og Delingen af Embedsexamen, hvor der aabenbart maatte foretages videre gaaende Skridt, hvis en Forandring ellers ansaas nødvendig. Som Middel til at bekæmpe det oven anførte Faktum, at Studenterne i det hele lagde for liden Vægt paa de forberedende Fag, havde der fremstillet sig forskellige Udveje under den derom i Fakultetet førte Diskussion. Saaledes var det blevet foreslaaet at medoptage alle eller dog nogle af disse Fag under den første Del af Embedsexamen, eller at indføre en Hovedkarakter for Forberedelses Examen, som dernæst kunde tælles med ved Beregningen af Hovedkarakteren for Embedsexamen; men da Fakultetet endnu ikke var kommet til en bestemt Anskuelse i dette Punkt, og da det i det hele vilde være muligt dels gennem Udgivelsen af en motiveret Studieplan, dels gennem en skærpet Examination i Fagene, dels paa forskellige andre Maader at vække Iver og Interesse for Studiet af disse Fag, havde Fakultetet heller ikke for Forberedelses Examens Vedkommende troet allerede nu at burde fremkomme med noget Forslag til Forandring af samme.

Saaledes stod der kun tilbage at omtale de oven for paapegede Ulemper, som den egentlige Embedsexamens nu værende Deling medførte. Ogsaa her kunde der blive Spørgsmaal, om man ikke sikrest raadede Bod paa disse ved at ophæve Delingen, saaledes at Embedsexamen, ligesom tidligere, afholdtes under et. Imidlertid gjorde de samme Grunde, som overhovedet havde ledet til en Deling af Examen, sig endnu gjældende, idet den maatte anses for hensigtsmæssig baade til Lettelse for de studerende ved Examenslæsningen og til Anvisning af en forstandig Plan for Studiet i det hele, forudsat, at Delingen blev benyttet paa rette Maade. Derfor troede Fakultetet ingenlunde at burde foreslaa Examensdelingen afskaffet, men det antog, at de oven nævnte Ulemper vilde hæves, naar Maximum af det Tidsrum, som kunde hengaa mellem første og anden Del af Examen, blev forkortet og fastsat til 1 Aar. Det vilde nemlig ved denne Forholdsregel blive umuligt at henlægge Studiet af de patologisk-therapeutiske og praktiske Discipliner, som hørte under anden Del af Examen, til det korte Tidsrum mellem første og anden Del, og de studerende vilde nødvendig vejledes til ikke at underkaste sig Examen i de til første Del hørende Fag, førend de allerede havde forskaffet sig et Overblik over de til anden Del hørende Fag, ligesom paa den anden Side deres Kundskaber i Fagene fra første Del endnu vilde være friske og fyldige, naar de underkastede sig anden Del. En meget følelig Ulempe for et enkelt Fags Vedkommende vilde ogsaa hæves ved den omhandlede Bestemmelse. Saaledes som Examensdelingen nu benyttedes, underkastede Studenterne sig Examen

i Farmakologi eller Læren om Lægemidlerne og deres Anvendelse mod Sygdomme, der hørte til første Del, paa et Tidspunkt, hvor de i Almindelighed endnu ganske manglede Indsigt i selve Sygdomslæren. Under slige Forhold maatte de studerendes Kundskaber i Farmakologien naturligvis blive mangelfulde, og det havde længe staaet klart for Fakultetet, at der i denne Henseende maatte gennemføres en Reform.

Den foreslaaede Forkortelse af Maximum for Tidsrummet mellem Examens første og anden Del til 1 Aar maatte ogsaa anses for at være i fuldkommen Overensstemmelse med den Forudsætning, fra hvilken man gik ud ved Examens Deling i 1851*). Det blev den Gang, saaledes som det fremgik af de førte Forhandlinger, antaget, at de studerende i Regelen vilde tage Examens anden Del 1 Aar efter den første, og denne Forudsætning kom paa ny under Omtale ved de Forhandlinger, som, efter Fakultets Indstilling, ledede til, at det ved Bekj. 21. Jan. 1861**) blev bestemt, at første Del af Examen først kunde tages om efter 1 Aars Forløb, i Stedet for efter den tidligere Bestemmelse allerede efter $\frac{1}{2}$ Aars Forløb, idet denne Forandring netop tilsigtede at modarbejde en Tendens hos de studerende til at tage Examens første Del altfor tidlig og uden tilstrækkelig Forberedelse.

Fakultets Betænkning var underskrevet af Proff. Bang, Stein, Panum, With, Schmidt, Warneke og Reisz, ikke derimod af Proff. Buntzen og Saxtorph. Efter Konsistoriums Opfordring motiverede disse derefter, hvorfor de ikke havde underskrevet Fakultets Betænkningen.

Prof. Buntzen udtalte i sin Erklæring af 15. Jan. 1867 følgende:

1. Med Hensyn til Sagen i sin Almindelighed mente han, at Forandringer i Examina burde foretages sjælden, med lange Mellemrum, for at en moden Erfaring desangaaende kunde have.

2. Hvad angik Motiverne, kunde han ikke anerkjende, at der viste sig nogen Nødvendighed for Omordningen. Den Frihed i Studiet, som hidtil havde fundet Sted, kun indskrænket ved Examens hensigtsmæssige Deling, var i Almindelighed godt benyttet af de studerende, og en yderligere Tvang med Hensyn til Studiernes Tidsfølge var derfor ikke berettiget, medens der snarere burde indrømmes meget til den individuelle Lyst til, til en vis Tid at beskæftige sig fortrinsvis med dette eller hint Studium. Forholdet vilde i øvrigt tilstrækkelig være korrigeret ved en vejledende, almindelig Studieplan.

3. At enkelte Discipliner kunde drage Nytte af andre, som for Examinationens Vedkommende fulgte bag efter, kunde ikke nægtes, saaledes Fysiologien af Pathologien, Farmakologien af Therapien. Men dette Misforhold fandtes i alt videnskabeligt Studium, lige fra Skolen til Embedsexamen; thi det var en Selvfølge, at man ikke kunde lære alt paa engang. Dette Hensyn maatte underordnes andre, som i den tidligere Organisation havde bestemt Hovedtrækkene i Inddelingen.

4. Det Forslag, at raade Bod paa antagne Mangler ved at forkorte Mellemrummet mellem Examina fra 3 til 1 Aar, vilde rimeligvis forfejle sin Virkning.

*) Lindes Medd. 1849—56 S. 142—47.

**) Lindes Medd. 1857—63 S. 90—91.

Det vilde give Anledning til, at Hovedvægten lagdes paa de forberedende fundamentale Discipliner, den anatomisk-fysiologiske Uddannelse. Derved vilde vindes et Standpunkt, hvorfra man kunde ræsonnere over Lægevidenskab i Almindelighed; men den patologiske og praktiske Uddannelse vilde lide derved, da den af Mængden af de studerende vilde blive gennemløbet i den kortest mulige Tid.

5. Det nye Forslag vilde drage de studerende bort fra Hospitalerne, hvor den væsentligste Lægeskole fandtes, og derved opgav man saa at sige det store Gode, som en Hovedstad frembød for medicinske Dannelses Anstalter. Det var en fejlagtig Antagelse, at de studerende gennem nogle kliniske Kursus mod Enden af deres Studietid kunde uddrage Nytten af disse Anstalter. Der blev tvært imod i Hospitalerne gennemgaaet en Erfaringsskole, som allerede før Embedsexamen bragte Eleven til en vis Modenhed. At de studerende bortødslede Tid i Hospitalerne, var ingenlunde Tilfældet, da deres Tjeneste alt i mange Aar var indskrænket til et Minimum, saa at de næppe mødte daglig paa Afdelingerne i mere end $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ af deres Studietid, om de end lode sig indtegne der for Anciennitetens Skyld, hvad man forgjæves vilde søge at forhindre, navnlig af den Grund, at Kommune Hospitalet laa uden for Universitetslærernes Indflydelse, og dette optog de fleste Volontører.

6. Naar Mellemrummet mellem de to Examina bestemtes til 1 Aar, vilde dette medføre store praktiske Ulemper, idet selv de flittigste studerende let kunde blive forhindrede i at indstille sig til anden Del ved mange Slags Tilfældigheder, og saa meget mere de mindre ivrige og mindre begavede. Der vilde da ske en af tre Ting: enten nødtes de til at tage den første Del om igjen, hvilket var bekosteligt og tidsspildende, eller til at blive studiosi perpetui, hvilket var Synd for dem, eller Fakultetet fik Undtagelses Ansøgninger i Mængde, hvilket vilde bevise Foranstaltningens Urigtighed.

7. Den meget store Majoritet af de studerende indstillede sig til Slutnings-examen $1\frac{1}{2}$ — 2 Aar, efter at de havde absolveret den første Del. Deraf kunde man lade sig lede til at nedsætte det lovlige Mellemrum til 2 Aar. At gaa under dette, ansaa han af forskellige Grunde ikke at være tilraadeligt, og de Grunde derfor, som af Flertallet vare anførte, ansaa han hverken for overbevisende eller for vel begrundede i Studiets Interesse.

Prof. Saxtorph udtalte (22. Jan. 1867), at han lige fra Begyndelsen af den lægevidenskabelige Examens Deling havde været en Modstander heraf, og de 12 Aar, i hvilke han som Examinator eller Censor havde kunnet bedømme dens Virkninger, havde yderligere bestyrket ham i hans Mening. Det forekom ham utvivlsomt, at Kandidaterne vare i det hele mindre vel forberedte nu, end de vare i den samlede Examens Tid, og det mest iøjnefaldende var deres Svaghed i Anatomien, en Disciplin, som den praktiske Læge allermindst turde lægge paa Hylden. Da han nu var overbevist om, at Kandidaterne ikke vilde fortsætte Studiet af de forskellige Discipliner, undtagen naar de paa en Gang examineredes i dem alle, kunde han heller ikke gaa ind paa det nærværende Forsøg med en lidt forandret Ordning af den delte Examen. Han betragtede det som „at sætte en Klud af nyt Klæde paa et gammelt Klædebon“, og naar Fejlen laa i Examens Deling, kunde den ikke hæves ved smaa Forandringer som de foreslaaede, der vare aldeles intetsigende i sig selv, men dog virkede skadelig derved, at de forhaalede første og anden Dels Sammensmeltning. Idet han nemlig forudsatte som sikkert, at

man maatte komme tilbage til den udelte medicinske Examen, saa vilde denne nu skydes længere ud i Fremtiden, idet der sandsynligvis vilde hengaa flere Aar, før end man vilde erkjende, at de foreslaaede smaa Modifikationers Nytte havde været illusorisk. Det eneste Resultat, de vilde have, var vel det, at de studerende, som naturligvis underkastede sig Examens første Del lige saa tidlig som forhen, nu maatte indstille sig til Examens anden Del allerede det følgende Aar og derfor blive utilstrækkelig forberedte i de egentlig praktiske Fag.

Efter Konsistoriums Opfordring udtalte Fakultetet sig om disse to Separatvota i Skrivelse af 25. Febr. Prof. Buntzens Bemærkning under Nr. 1 var fuldkommen rigtig; men de 16 Aar, som vare forløbne siden den nu værende Examensindretning blev indført, udgjorde formentlig et tilstrækkelig langt Tidsrum hertil. Med Hensyn til Nr. 2 bemærkede Fakultetet, at der i dets Forslag slet ikke var Tale om Studietvang. Det havde netop været tilsigtet at forege den sande Frihed i Studiet ved at fjerne den af ydre og væsentlig uvedkommende Hensyn betingede uheldige Indflydelse, som Examens Deling efter Flertallets Mening havde haft paa hele Studiet. Mange af de studerende havde indrettet deres Studieplan efter Examen og ikke efter Studiets Tarv, hvad der havde ledet til, at de vare gaaede op til første Del af Examen saa tidlig, at de havde manglet Overblik over hele Videnskaben, og derefter vare de fundamentale Videnskaber knn altfor ofte blevne lagte paa Hylden, før end den studerende havde tilegnet sig dem saaledes, at de kunde yde den sande og fulde Nytte for de praktiske Fag. Prof. Buntzens Nr. 3 trængte næppe til Belysning, saa meget mindre som Flertallet ikke havde benyttet det paagjældende Ræsonnement i sin Motivering af Forslaget.

I principiel Modsætning til Prof. Buntzen, der dog (Nr. 7) kom Flertallet noget i Møde ved at indrømme en Nedsættelse af det omhandlede Maximum fra 3 til 2 Aar, stod Prof. Saxtorph, som ikke kunde støtte Flertallets Forslag, fordi det ikke var radikalt nok. Flertallets Forslag gik imidlertid aabenbart i den Retning, som af Prof. Saxtorph ansaas for den rette, idet den stræbte hen til at samle Examens to Dele inden for et begrænset Tidsrum af højst 1 Aar, saa at Kandidaten, naar han underkastede sig første Del, absolut maatte betragte den anden Del som nær forestaaende og have tilendebragt hele Hovedstudiet, hvorved netop de af Prof. Saxtorph udhævede Ulemper ved den nærværende Deling vilde blive indskrænkede. Men Flertallet havde ikke kunnet anse det for rigtigt at gaa saa vidt, som Prof. Saxtorph ønskede, fordi det i Overensstemmelse med de forud for Examens Deling i 1851 og senere førte Forhandlinger maatte anse det for en rimelig Lettelse for Kandidaterne og en gavnlig Deling af den egentlige Examenslæsning, naar et Mellemrum af 1 Aar som Maximum —, som Minimum altsaa $1\frac{1}{2}$ Aar —, lagdes mellem de to Dele af Examen. Flertallet vilde i og for sig kunne indvende mindre mod, at den Bestemmelse blev truffet, at Kandidaterne efter eget Valg enten kunde gaa op til den samlede Examen paa en Gang, eller underkaste sig denne i to Dele med 1 Aars Mellemrum som Maximum; men da det i Delingen, saaledes som den efter dets Forslag vilde stille sig, saa et utvivlsomt Gode, vilde det dog fastholde denne.

Medens Proff. Buntzen og Saxtorph af diametralt modsatte, principielle Grunde erklærede sig mod Flertallets Forslag, vare de dog enige i de Formodninger, som de udtalte om den skadelige Indflydelse, som Antagelsen af Forslaget efter deres Mening vilde medføre. Prof. Buntzen mente nemlig (Nr. 4 og 5), at

det vilde give Anledning til, at de studerende lagde Hovedvægten paa den anatomisk-fysiologiske Uddannelse, at den patologiske og praktiske Uddannelse derimod blev gennemløbet i den kortest mulige Tid, og at den studerende mindre end hidtil vilde besøge og benytte Hospitalerne. Prof. Saxtorph paastod i god Overensstemmelse hermed, at første Del vilde blive taget lige saa tidlig som før og anden Del Aaret efter, uden tilstrækkelig Forberedelse. Disse Formodninger vare imidlertid uholdbare. Det var for det første vanskeligt at forstaa, hvorfor den foreslaaede Forandring skulde bringe de studerende til at lægge sig efter Anatomi og Fysiologi paa de praktiske Discipliners og paa Hospitalsbesøgets Bekostning. Flertallet var saa langt fra at ønske dette, at det ansaa det for højest ønskeligt, at de studerende —, men rigtignok først fra den Tid, de med Nytte kunde gjøre det —, stadig og daglig mødte paa Hospitalerne, uden at der, som nu, blev tilstaaet dem en meget lang Permission for at læse til første Del af Examen, og saaledes, at deres Hospitalsbesøg, som efter Prof. Buntzens Opgivelse nu kun strakte sig over $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ af Studietiden, forlængedes til at omfatte $\frac{2}{3}$ af Studieaarene. Flertallet mente ikke, at de studerende hidtil havde anvendt for kort Tid paa Studiet af Anatomi og Fysiologi, men at de havde anvendt den paa en urigtig Maade, til Skade ikke blot for selve disse Fag, men ogsaa for de patologiske og praktiske Discipliner. Naar man tog Hensyn til, at de studerende, efter den nu værende Ordning, først toge fat paa de sidst nævnte Fag efter første Del, syntes der at være langt mere Grund til at formode, at der nu forholdsvis anvendtes mere Tid paa Anatomi og Fysiologi lige over for de praktiske Fag, end Tilfældet vilde blive ved en saadan Tilnærmelse til en samlet Examen som den, Flertallet havde foreslaaet. Det var ikke mindre vanskeligt at forstaa, hvorfor de studerende skulde foranlediges til at afkorte deres Studietid paa den af Prof. Buntzen og endnu nærmere af Prof. Saxtorph antydede Maade. Man var ganske vist uberettiget til at tilskrive de studerende en saa ringe Dømmekraft, som herved maatte forudsættes; thi ved at indstille sig umodne til anden Del vilde de komme galt afsted og blive stillede langt værre end nu, idet det i Regelen vilde blive nødvendigt at tage begge Dele af Examen om paa ny. Der var vistnok ingen Grund til at antage, at hele Studietiden vilde blive afkortet, fordi Mellemrummet mellem første og anden Del afkortedes i den Grad, at det vilde være en Tilnærmelse til en udeelt Examen, hvad Flertallets Forslag jo gik ud paa. Denne Slutning maatte man i det mindste komme til ved at tage Hensyn til Forholdet, saaledes som det var, før Examensdelingen blev indført, da Studietiden snarere var længere end nu. Hvorfor den af Flertallet foreslaaede Ordning skulde fremkalde mange studiosi perpetui, hvad Prof. Buntzen (Nr. 6) befrygtede, indsaa Flertallet ikke, ligesom hans Spaadom om mange Undtagelses Ansøgninger ikke syntes tilstrækkelig motiveret, medens det i ethvert Tilfælde vilde være let at modvirke en saadan Tendens fra Begyndelsen af ved Konsekvens og Strængheid i Svarene herpaa. Den Indvending endelig, at mange vilde blive nødsagede til at tage første Del om, var heller ikke begrundet; thi der var vistnok ingen Tvivl om, at første Del saa vel som anden Del langt oftere vare blevne tagne om end den hele udelte Examen tidligere. Flertallet ventede netop af det forkortede Maximum mellem Examens to Dele, at derved vilde modarbejdes Tilbøjeligheden hos de studerende til at prøve Examenslykken til første Del, hvilket det nu værende lange Mellemrum mellem Delene paa en Maade indbød til.

En saadan Deling af Examen som den, der nu bestod hos os, fandtes, saa vidt Flertallet vidste, ikke ved noget andet Universitet. I Sverige og Finland fandtes rigtignok en Deling af Examen, men den var aldeles uoverensstemmende med vor Deling, idet den første Del der omfattede hele Medicinen som Examen theoreticum, medens den sidste —, Licentiatexamen, Examen practicum, — forudsatte mindst 21 Maaneders Hospitalstjeneste.

Efter hele den foregaaende Fremstilling kunde Flertallet altsaa ikke dele Prof. Buntzens Mening om, at man burde indskrænke sig til at forkorte det bestemte Maximum mellem Examens to Dele til 2 Aar; thi herved vilde der næppe opnaas noget. Principielt kunde Flertallet, som oven for bemærket, lettere slutte sig til Prof. Saxtorphs Ønske om en samlet Examen, hvis det ikke i Delingen — efter Flertallets Forslag — virkelig saa en gavnlig Foranstaltning, baade til Lettelse for de studerende og til Fremme for Studiet.

I Skrivelse af 22. Marts, hvormed Konsistorium indsendte disse Erklæringer, udtalte det, at det over for de forskellige Udtalelser af særlig Sagkyndige havde været forbundet med betydelig Vanskelighed for Konsistorium at danne sig en bestemt Mening om Hensigtsmæssigheden af den foreslaaede Foranstaltning. Et Mindretal i Konsistorium (4) havde endog ment, at man burde indskrænke sig til at indsende til Ministeriet de forskellige fremkomne Udtalelser uden at afgive nogen bestemt Erklæring over Spørgsmaalet, idet man ganske henstillede til Ministeriet at træffe Afgjørelse i Sagen. Flertallet i Konsistorium (6) havde derimod i Henhold til de stedfundne Forhandlinger og Overvejelser troet at maatte udtale, at man, naar der ikke tilsigtedes en Tilbagevenden til den udelte Examen, noget, hvorom der dog for Øjeblikket ikke syntes at kunne være Tale, da kun en enkelt Stemme havde hævet sig derfor, ikke skjønnede, at der var tilstrækkelig Grund til at foretage nogen Forandring i den stedfindende Ordning. Det forekom nemlig dette Flertal, at den Nytte, som de studerende kunde høste af Examensdelingen, og hvorpaa der efter Fakultets Flertallets Mening burde sættes megen Pris, i en betydelig Grad vilde svækkes og formindskes, naar det Tidsrum, som maatte ligge mellem første og anden Del af Examen, blev indskrænket til 1 Aar. Thi foruden at dette overhovedet i Forhold til Studiets Udstrækning syntes at være en temmelig kort Tid til, at noget betydeligt i samme kunde udrettes, vilde den foreslaaede Ordning medføre den Ulempe, at Examens anden Del ikke kunde tages særskilt om. Ethvert uforskyldt eller dog ofte undskyldeligt Uheld, der ved Examens anden Del maatte ramme en Kandidat, som paa en maaske endog meget tilfredsstillende Maade havde absolveret Examens første Del, vilde faa den betydelige Virkning, at han, dersom han vilde raade Bod derpaa ved at tage Examen om, paa ny maatte underkaste sig ikke blot anden, men tillige første Del. Efter den foreslaaede Ordning vilde nemlig første Del tabe sin Virkning, naar den var adskilt fra anden Del ved et længere Tidsrum end 1 Aar. Vel kunde man tænke sig denne Ulempe undgaaet derved, at det blev bestemt, at det maatte være tilladt for den, som i rette Tid havde absolveret anden Del, at tage denne om Aaret efter, uden at første Del derfor tabte sin Kraft. Men herved vilde fremkomme den Synderlighed, at man, ved et uheldigt Forsøg paa at underkaste sig Examens anden Del, havde det i sin Magt at bane sig Vej til at kunne lægge 2 Aar imellem de tvende Dele af Examen, og Følgen kunde saaledes let blive, at dette blev et Privilegium for de mindre ærekyære studerende, som ikke vilde undse sig

ved at indstille sig i umoden Tilstand til Examens anden Del, medens de studerende, som ikke vilde bekvemme sig hertil, vare udelukkede fra denne Lettelse. Den her omhandlede Ulempe vilde derfor næppe kunne afhjælpes paa en heldig Maade uden derved, at den Tid, som lovlig kunde lægges mellem første og anden Del af Examen, som almindelig Regel sættes til 2 Aar, saaledes som i Slutningen af Prof. Buntzens Separaterklæring var ytret. Men Flertallet i Konsistorium fandt, at naar man ikke vilde gaa videre end til at indskrænke det nu tilladte Mellemrum af 3 Aar til 2 Aar, saa var dette en altfor ubetydelig Gjenstand til at motivere en ny Foranstaltning, og det vilde derfor formentlig, som oven for bemærket, være rettest for Øjeblikket at blive staaende ved den nærværende Ordning.

Konsistoriums Medlemmer vare i øvrigt alle enige om, at der, dersom Ministeriet skulde finde sig foranlediget til at følge Fakultets Flertallets Indstilling, kunde være Grund til at gjenoptage den oprindelige Bestemmelse i Bekj. 26. Avg. 1851 Post 4, 2det Stykke, hvorefter det var tilladt paa ny at underkaste sig Examens første Del efter $1\frac{1}{2}$ Aars Forløb. Denne Bestemmelse var oprindelig motiveret ved den Forudsætning, at de studerende i Regelen vilde underkaste sig anden Del 1 Aar efter første Del. Men da Erfaringen modbeviste dette, blev det i øvrigt af flere andre Grunde ved Bekj. 21. Jan. 1861 bestemt, at den almindelige for alle Embedsexamina gjældende Regel, hvorefter man ikke paa ny kunde indstille sig til Prøven før efter et helt Aars Forløb, ogsaa skulde finde Anvendelse paa den lægevidenskabelige Examens første Del. Naar nu Mellemrummet mellem de tvende Dele af Examen ved Lovforskrift skulde indskrænkes til 1 Aar syntes de oprindelige Grunde til Bestemmelsen i Bekj. 26. Avg. 1851 Post 4, 2det Stykke at indtræde endog med forøget Kraft.

Endelig tilføjede Konsistorium, foranlediget ved en Ytring i det lægevidenskabelige Fakultets seneste Erklæring af 25. Febr. 1867, at det beroede paa en Vildfarelse, naar Fakultets Flertallet, som det syntes, forudsatte, at det ikke efter den bestaaende Examensordning var tilladt at underkaste sig begge Examens tvende Dele samtidig. Var saadant ikke overladt til Examinandernes Valg, maatte Konsistorium utvivlsom foreslaa en Bestemmelse i denne Retning; men det var overflødigt, da Bekj. 26. Avg. 1851 Post 3 udtrykkelig udtalte, at det var tilladt at underkaste sig begge Dele af Examen paa en Gang, og denne Regel var ikke, fra nogen Side foreslaaet ophævet.

I Skrivelse af 11. Apr. til Konsistorium og Fakultetet meddelte Ministeriet, at det var enigt med Flertallet i Konsistorium i, at der for Tiden ikke var tilstrækkelig Grund til at udvirke nogen Forandring i Bekj. 26. Avg. 1851. I Skrивelsen til Fakultetet gjorde Ministeriet derhos opmærksom paa den af Konsistorium fremhævede Vildfarelse.

Den af Fakultetet i dets Erklæring af 29. Novbr. 1866 omtalte Studieplan, som vedtoges af dette under 1. Juni s. A., blev udgivet i Januar 1867. Den lyder saaledes:

Studieplan.

Det medicinske Studium omfatter forskellige Discipliner, der staa i et saadant bestemt gjensidigt Forhold, at den ene ikke kan forstaas uden ved Hjælp af Forudsætninger, der ere hentede fra en eller flere af de andre. En vel overvejet Studieplan, der tager tilbørligt Hensyn til denne Disciplinernes indbyrdes Afhæn-

gighed af hverandre, vil derfor baade i høj Grad kunne lette Arbejdet for de studerende og gjøre dette langt mere frugtbringende, hvorimod et planløst Studium baade kræver længere Tid, mere Arbejde og tilmed let vil føre til en Opsamling af kun løst forbundne Kundskaber.

Det medicinske Studiums enkelte Videnskabsfag kunne henføres til 3 Hovedgrupper:

De forberedende Videnskaber skulle ikke blot lede Lægevidenskabens Dyrkere ind paa den naturvidenskabelige Vej, som senere skal lette deres Fremskridt baade i Theori og Praxis; men de skulle tillige yde dem en Sum af Kundskaber, uden hvilke andre vigtige Videnskabsfag hverken kunne forstaas eller fuldstændig tilegnes. Blandt disse forberedende Videnskaber indtage unægtelig Kemi og Fysik den første Plads paa Grund af deres stedse voxende Indflydelse baade paa den theoretiske og den praktiske Medicin. Al den Tid og Flid, som den studerende kan ofre Studiet af disse Videnskaber, kommer ham senere i høj Grad til gode saa vel ved Fysiologiens som ved Pathologiens Studium. Zoologien har ved sit komparativ-anatomiske Grundlag ligeledes en stor Betydning baade for Fysiologien og for den almindelige Opfattelse af de anatomiske Forhold. Botaniken endelig er ikke blot nødvendig for Studiet af Farmakologien med Hensyn til de officinelle Planter, men den er ogsaa af Værd for Fysiologiens Studium, for saa vidt som den omfatter Plantefysiologien. Disse forberedende Videnskaber maa derfor nødvendigvis være Gjenstand for den vordende Læges første Studier. Af Hensyn til det medicinske Studiums store Omfang ville de fleste vel være nødsagede til efter Forløbet af et eller halvandet Aar foreløbig at afslutte deres Kursus i disse Fag med den foreskrevne Forberedelses Examen. Naar nogle studerende hidtil have fundet, at deres Tid i Løbet af dette første Studieaar ikke har været udfyldt fuldstændig, kan dette kun bero derpaa, at der ikke er blevet lagt tilstrækkelig Vægt paa disse vigtige Fag. Men dette er en stor Fejl; thi baade under hele det følgende Studium og i Løbet af det senere praktiske Liv komme disse Discipliner til mangfoldig Anvendelse. De bør derfor heller ikke lægges til Side efter endt Forberedelses Examen; tvært imod vil den dygtige studerende idelig føle Trang til baade at opfriske sine Kundskaber i samme, navnlig i Kemi og Fysik, og til at udvide dem ved videre gaaende Studier.

De fundamentale Videnskaber, som danne det væsentlige Grundlag for Medicinens Theori, ere Anatomi og Fysiologi. Anatomien forudsætter ingen andre Forkundskaber end dem, den studerende medbringer, naar han har fuldendt sit foreløbige Kursus i de forberedende Videnskaber. Et orienterende Overblik over Menneskets Anatomi danner den naturlige og uundværlige Indledning til det egentlige medicinske Studium, hvorfor den unge Mediciners første Bestræbelse bør være rettet paa at erhverve sig dette. Selvfølgelig kan dette første og foreløbige Bekjendskab med Anatomien ikke udelukkende være bundet til de anatomiske Forelæsninger, hvis Rækkefølge ikke for ethvert Hold af studerende kan svare til den, hvori Studiet af Fagets enkelte Afsnit bør foregaa, ligesom en fuldstændig Forelæsningscyklus først kan afsluttes i Løbet af omtrent to Aar. Vigtigheden af, at den studerende med Iver arbejder paa at skaffe sig det her omtalte første anatomiske Overblik, fremlyser deraf, at han først efter at have erhvervet sig et saadant med Nytte kan begynde paa Studiet af Fysiologien; thi dette forudsætter nødvendigvis ikke blot Kundskaber i Kemi, Fysik og Zoologi, men fremfor alt

ogsaa i Anatomi. Derfor maa ogsaa Fysiologiens Studium begyndes i det mindste et halvt Aar senere end Anatomiens. Fysiologien, hvis Formaal er Kundskab om Livsytringerne, om deres Aarsager og om deres indbyrdes Sammenhæng, danner det egentlige videnskabelige Grundlag for Pathologien og for den rationelle Therapi. Saa vel paa Grund heraf som paa Grund af det store Omfang, den selv og dens Hjælpevidenskaber have, bliver det i Regelen kun mulig for den studerende at gennemgaa et foreløbigt Kursus i Fysiologien, forinden han begynder sine Studier af de pathologisk-therapeutiske Discipliner. En saadan foreløbig Forelæsningscyklus vil den studerende kunne gennemgaa samtidig med, at den første toaarige Forelæsningscyklus over Anatomien tilendebringes. Herefter — altsaa omtrent to Aar efter endt Forberedelses Examen — vil Studenten være fremskredet saa vidt, at han med Nytte kan begynde sine Studier af Pathologien og den praktiske Medicins Discipliner; men han er derfor endnu paa ingen Maade færdig med Anatomien og Fysiologien. Han bør under hele Studiet stadig stræbe at vedligeholde de ved det foreløbige Kursus indsamlede anatomiske og fysiologiske Kundskaber samt benytte enhver Lejlighed til at udvide dem. Thi først ved Forbindelsen med de pathologiske og praktiske Studier faa Anatomien og Fysiologien deres sande Betydning som Medicinens fundamentale Videnskaber. Saa vel Forelæsningerne over Anatomien som Forelæsningerne og Examinatorierne over Fysiologien ere derfor beregnede paa ogsaa at give de ældre studerende, som allerede besøge Hospitalerne, og hvis Tid for største Delen er optaget af de pathologiske og praktiske Studier, Lejlighed til at vedligeholde og udvide deres anatomiske og fysiologiske Kundskaber med et forholdsvis ringe Offer af Tid og Anstrængelse.

Studiet af den tredje Hovedgruppe af Discipliner, de pathologisk-therapeutiske og praktiske, kan den studerende i Følge det foregaaende ikke begynde med Nytte, inden han har erhvervet sig det fornødne Grundlag i Anatomi og Fysiologi, og vel forberedt i disse vil han ogsaa langt lettere og hurtigere kunne tilegne sig hine. De til denne Gruppe hørende Fag og Discipliner kunne i det hele ret vel følges ad, og det maa anses som mindre væsentligt, i hvilken Rækkefølge den studerende gennemgaar dem under Benyttelse af Forelæsninger, Hospitaler og praktiske Øvelser. Det maa imidlertid dog fremhæves, at Farmakodynamiken, der udgjør et Hovedafsnit af Farmakologien, forudsætter et Overblik ikke blot over den almindelige, men ogsaa over den specielle Pathologi; thi man maa naturligvis først have et Begreb om de Sygdomme, imod hvilke Farmakodynamiken lærer os Midlerne, inden man skrider til Studiet af dette Fag. End videre maa det udhæves, at lige saa unyttigt og skadeligt et for tidligt, stadigt Besøg af Hospitalerne er, medens den studerende endnu savner de fornødne theoretiske Kundskaber og Forudsætninger, lige saa vigtigt og nødvendigt er det at benytte den paa Hospitalerne givne Lejlighed til praktisk Uddannelse uafbrudt, naar først den nævnte Betingelse er naaet.

De tre her betegnede store Grupper, til hvilke man saaledes kan henføre de medicinske Discipliner, komme omtrent til at svare til den Deling af den medicinske Examen, som for Tiden er indført ved vort Universitet.

Hensigten med den bestaaende Examensdeling var til Dels den, at man ønskede at lette de studerende Arbejdet derved, at de i den sidste Tid af deres Studium, da den praktiske Uddannelse især lægger Beslag paa deres Tid, skulde være fritagne for Beskæftigelse med de fundamentale Videnskabers Detailler. Men

til Dels var Hensigten med Examensdelingen ogsaa den, at lede de studerende til — efter Erhvervelsen af de fornødne Kundskaber i de forberedende Fag — først at indvinde et fast anatomisk og fysiologisk Grundlag, inden de paabegyndte Studiet af Pathologien og den praktiske Medicin. Det er indlysende, at denne Hensigt forfejles, og at Studiet bliver planløst og dermed baade mindre frugtbringende og vanskeligere, naar den studerende strax efter at have absolvert den naturvidenskabelige Forberedelses Examen begynder at høre Forelæsninger over alle de Videnskabsfag, som henhøre under Embedsexamens første Del, eller naar han endog begynder regelmæssig at besøge Hospitalerne og lader sig indtegne som Volontør umiddelbart efter den nævnte Examen, forinden han har erhvervet sig nogen Indsigt i Anatomi og Fysiologi.

Derimod har Delingen af den lægevidenskabelige Examen ikke haft til Hensigt at lede de studerende til at underkaste sig Examens første Del, saa snart de have gennemgaaet det første Kursus i de paagjældende Fag, og førend de have indvundet Kundskab i de til anden Del henhørende. Naar en saadan Opfattelse maaske har gjort sig gjældende, da er den urigtig, og den er ikke overensstemmende med den Tanke, som førte til Examens Deling. Dette ses allerede deraf, at Farmakologien er optaget i Examens første Del. Heri ligger nemlig en tydelig Tilkjendegivelse af, at de studerende ikke bør underkaste sig denne strax efter at have gennemgaaet deres første Kursus i Anatomi og Fysiologi, men først efter at de ere komne saa vidt, at de have tilegnet sig en Oversigt ikke blot over den almindelige, men ogsaa over den specielle Pathologi, da det jo, som oven for vist, er en Selvfølge, at Læren om Lægemidlernes Anvendelse forudsætter nærmere Kjendskab til Sygdommene. Hensigten med Examens Deling har saaledes ingenlunde været den at bevæge de studerende til hurtigst muligt at absolvere Examens første Del, for dernæst under Studiet af de pathologisk-therapeutiske og praktiske Fag at lægge Anatomien og Fysiologien til Side.

Enkelte af Fakultetets Medlemmer have ved forskellige Lejligheder ved Ord og Skrift advaret imod de omtalte Misforstaaelser og Misgreb. Den nyere Bestemmelse, i Følge hvilken første Del af Examen ikke tør tages om efter et kortere Tidsrum end et Aar, har ligeledes haft til Hensigt at modvirke de studerendes voxende Tilbøjelighed til at absolvere Examens første Del altfor tidlig, inden de have gjort sig nærmere bekendt med alle Medicinens Hovedfag. Naar vi fremdeles finde os foranledigede til at arbejde hen til Reformer i Studiets og Examens Forhold, saa kunne de studerende være overbeviste om, at dette altid sker i deres egen vel forstaaede Interesse, og at vi derved især ville søge at raade Bod paa de Ulemper, en forfejlet Studieplan maa medføre. For at forebygge enhver Misforstaaelse af denne vor Hensigt have vi hermed villet give de studerende en Vejledning til Ordningen af deres Studieplan, som naturligvis maa indrettes efter Studiets Tarv, og hvis Enkeltheder ikke kunne og ikke skulle betegnes ved den Maade, paa hvilken Examen er ordnet.

Kjøbenhavn, d. 1. Juni 1866.

O. L. Bang. S. A. W. Stein. A. Buntzen. P. L. Panum.

C. E. With. F. Th. Schmidt. T. S. Warnecke. C. Reisz.

Under 17. Juli 1867 indgav Prof. Panum til Ministeriet en Forestilling om en Omordning af det lægevidenskabelige Studium og Examensvæsen. Han oplyste, at Antallet af de studerende, som i Løbet af de sidste 12 Aar havde

absolveret den ved Bekj. 4. Novbr. 1843 for de lægevidenskabelige studerende foreskrevne Forberedelses Examen i Naturvidenskaberne, stillede sig saaledes:

I Bienniet 1856 og 1857 bestode 28 studerende denne Examen.

--	--	1858 og 1859	--	47	--	--	--
-	--	1860 og 1861	--	57	--	--	--
-	--	1862 og 1863	--	67	--	--	--
-	--	1864 og 1865	--	78	--	--	--
-	--	1866 og 1867	--	141	--	--	--

Den Tid, der hengik mellem Forberedelses Examen og Embedsexamen, var for de fleste (efter en Beregning for Aarene 1857-63) 4—5 Aar. Blandt 111 Kandidater absolveredes Embedsexamen af 3 i tredje, af 43 i fjerde, af 48 i femte, af 11 i sjette, af 5 i syvende og af 1 i ellefte Aar, eller i Gjennemsnit for hele Antallet 4,82 Aar, efter endt Forberedelses Examen. Man vilde herefter omtrentlig kunne antage, at de lægevidenskabelige studerendes Antal repræsenteredes af Summen af de studerende, som i Løbet af 4 Aar havde bestaaet hin Forberedelses Examen. Herefter vil da Antallet omtrent blive:

Ved Slutningen af 1859 omtrent 75 lægevidenskabelige studerende.

--	--	1861	--	94	--	--
--	--	1863	--	124	--	--
--	--	1865	--	145	--	--
--	--	1867	--	219	--	--

Antallet af de Kandidater, som absolverede Embedsexamen, var:

fra 1857—1863 for hvert Biennium	gjennemsnitlig	32, eller om Halvaaret	8
for 1864 og 1865	--	--	43, — 10,75
— 1866 og 1867	--	--	55, — 13,75
og det vilde blive			
for 1868 og 1869	--	--	62, — 15,5
— 1870 og 1871	--	--	112, — 28

En saa overordentlig Tilvæxt af de lægevidenskabelige studerendes og Kandidaters Antal vilde med bydende Nødvendighed betinge meget betydelige Forandringer i de nu værende Institutioner og Examensforhold i mange forskellige Retninger. I saa Henseende gjorde han foreløbig opmærksom paa et enkelt, specielt Forhold. Antallet af de Kandidater, som nu fik Lejlighed til at opnaa den ved vore nærværende Indretninger for enhver Læge aldeles nødvendige supplementære praktiske Uddannelse som Hospitalskandidater var nu, efter at Kandidatpladsernes Antal paa Kommune Hospitalet var blevet 16, i alt paa begge Hospitaler 24. Medens altsaa indtil 1863 inkl. dog 24 af 32 Kandidater kunde opnaa denne fornødne praktiske Uddannelse, vilde i 1870 og 1871 kun 24 af 112 Kandidater kunne opnaa den, hvis Forholdene forbleve som de nu vare.

Det vilde imidlertid være nødvendigt at paaskynde og gennemføre en grundig og afgørende Behandling af alle de Spørgsmaal, som vedkom hele det medicinske Studium og Examensvæsen. Hertil vilde det formentlig være tjenligt, at en enkelt Mand, som maatte have Adgang til Fakultetets Akter, af Ministeriet fik det Hverv at udarbejde et Udkast, der saa fuldstændig som muligt maatte omfatte hele Ordningen af det lægevidenskabelige Studium og Examensvæsen ved Universitetet med en omfattende Revision og Kritik over de nu bestaaende Forhold og med Forslag til en gennemgribende Reform. For saa vidt ingen anden af Fakultetets

Medlemmer maatte findes mere egnet til at overtage dette Hverv, erklærede han sig villig hertil. Dernæst vilde det blive nødvendigt, at et saaledes udarbejdet Forslag blev trykt, for at det kunde blive tilgængeligt for den medicinske Presse, da der gjennem denne ganske vist vilde danne sig en Opinion blandt de Sagkyndige med Hensyn til den Vej, som burde følges i Hovedspørgsmaalene. Endelig maatte der ved Ministeriets Foranstaltning nedsættes en kombineret Kommission, i hvilken de forskjellige Autoriteter, som vilde staa i Forhold til de paagjældende Spørgsmaal, maatte være repræsenterede.

Ministeriet begjærede med Hensyn til dette Forslag gjennem Konsistorium en Erklæring fra det lægevidenskabelige Fakultet. Alle Fakultetets Medlemmer, med Undtagelse af Prof. Saxtorph, udtalte under 3. Oktbr., at en sammentrængt, sagkyndig Fremstilling af det lægevidenskabelige Studiums nu værende Ordning ved Universitetet, med Betegnelse af de med denne Ordning formentlig forbundne Ulemper og Forslag til at afhjælpe dem, kun kunde være ønskelig og Fakultetet velkommen. Jo mere de enkelte Fakultets Medlemmers Meninger vare delte, saa vel med Hensyn til Spørgsmaalet, om Forandringer af den nærværende Ordning vare ønskelige og paatrængende eller ikke, som ogsaa med Hensyn til Spørgsmaalet om den heldigste Maade, hvorpaa de formentlige Ulemper kunde hæves, desto mere maatte hele Fakultetet ønske ved en saadan Fremstilling at faa fremkaldt den Diskussion, som vilde være nødvendig for Gjennemførelsen af eventuelle hensigtsmæssige Forandringer af de paagjældende Forhold. Fakultetet kunde derfor kun anbefale Prof. Panums Forslag og med Tak modtage hans Tilbud om at ville paatage sig Besværet med Udarbejdelsen af en saadan Fremstilling og de dermed forbundne foreløbige Reformforslag.

Prof. Saxtorph fandt ikke i de af Prof. Panum opgivne Talstørrelser nogen Nødvendighed for Reformer. Selv om disse Talstørrelser og Beregninger vare rigtige, saa var dog den nu værende Undervisnings Indretning og Undervisningens Lokaler tilfredsstillende for en forøget Mængde af Studenter, og der var ingen Tvivl om, at de senere Aars Tilgang kun var temporær, saa at Antallet snart atter vilde synke og nærme sig det tidligere Standpunkt. Den eneste Følge af det nu værende store Antal vilde være for Fakultetets Vedkommende, at Examinationerne vilde kræve mere Arbejde og Tid og for de studerendes Vedkommende, at der om nogle Aar vilde være flere, som ikke kunde vente at faa Ansættelse ved Hospitaler eller i andre Embeder eller Stillinger her i Landet. Men heri burde Universitetslærerne ikke blande sig. Med Hensyn til det andet Punkt ansaa han det for uforsvarligt at modtage Prof. Panums Tilbud. Der var Fare for, at dennes Forslag vilde lede Lægekunsten hos os ind paa den Afvej, hvorpaa den befandt sig i Tyskland. Medens den danske Lægestand hidtil — vistnok med Grund — havde kunnet rose sig af at være særlig uddannet i praktisk Retning, vilde man udsætte sig for, at den næste Generation i Stedet for Læger kun traf Personer, der gav sig af med Fysiologi, Kemi, Fysik, Mikroskopi og andre Biting, men vare aldeles uduelige til det ene vigtige, at lindre og helbrede syge. Indlod man sig paa Prof. Panums Forslag, vilde man virke til den danske Lægestands Ødelæggelse, og heri vilde han ikke være medskyldig.

Prof. Panum imødegik i en Udtalelse af 3. Oktbr. Prof. Saxtorphs Separatvotum. Den Vildfarelse, at Medicinens Fundamentalvidenskab, Fysiologien og dens Hjælpevidenskaber Kemi, Fysik, Mikroskopi o. s. v. skulde være Biting, og den

anden Vildfarelse, at Bestræbelser for at hævde dens Betydning for den praktiske Medicin skulde være en tysk Afvej, behøvede saa meget mindre at imødegaaes, som det fremgik af hele hans (Panums) Fremstilling, at det jo netop var Hensynet til den praktiske Undervisning og Uddannelse paa Hospitalerne, som paa Grund af den stærke Tilvæxt af de studerendes Antal efter hans Mening gjorde en Revision og Reform af de bestaaende Forhold saa paa-trængende nødvendig. Ved den bestaaende Indretning var nemlig den Uddannelse, som Medicinerne til Dels efter Examen fik paa Hospitalerne som Hospitalskandidater, et ganske nødvendigt Led i vore Lægers praktiske Udvikling, og med de Læger, som hos os ikke havde gennemgaaet denne praktiske Skole, kunde man efter hans Mening ikke være tjent, hverken her til Lands eller andetsteds. De samme Grunde, som talte for, at Tjenesten paa Fødselsstiftelsen skulde være obligat, talte ogsaa for Nødvendigheden af en obligat Hospitalstjeneste i de andre praktiske Brancher. Den Opfattelse, Prof. Saxtorph gjorde gjældende, at disse Stillinger skulde være Universitetslærerne uvedkommende Embeder, kunde han ikke dele. Det blev, efter hans Mening, netop en meget vigtig Opgave for Universitetslærerne med Hensyn til disse Stillinger og med Hensyn til denne Side af Uddannelsen at udfinde den Maade, paa hvilken det bedst kunde gøres muligt, at alle Læger, som udgik fra Universitetet, ved Benyttelsen af det for Haanden værende Apparat og uden Hensyn til, om de studerendes Antal var større eller mindre, kunde faa ikke blot den theoretiske, men fremfor alt ogsaa den praktiske Uddannelse, som var fornøden for dem og for deres Patienter. Sluttelig bemærkede han, at her ikke blot var Tale om saadanne Reforme, der betingedes af den stærke Tilvæxt i de studerendes Antal. Dette gjaldt nærmest kun Spørgsmaalet om en anden Ordning af de studerendes og de unge Kandidaters praktiske Uddannelse paa Hospitalerne. Spørgsmaalet om en forandret Ordning af den praktiske Undervisning i Akkouchement og Børnesygdomme var kun til Dels foranlediget ved de studerendes forøgede Antal. Forandringen af den for de lægevidenskabelige studerende foreskrevne Forberedelses Examen havde intet Hensyn til de studerendes forøgede Antal, lige saa lidt som Fakultetets Majoritets Bestræbelser for at modvirke den uheldige Maade, paa hvilken de studerende for en stor Del indrettede deres Studieplan, ikke efter Studiets Tarv og logiske Orden, men dels efter den Maade, paa hvilken Examen var delt, dels af Hensyn til Ancienniteten ved Hospitalerne og den derved betingede Adkomst til Kandidatpladserne paa Hospitalerne, dels ogsaa af Hensyn til Stipendierne. Endelig syntes Nævningeinstitutionen at gjøre det nødvendigt at optage Spørgsmaalet om en Fysikatsexamen. Alle disse Forhold trængte formentlig til en Revision og Reform.

Ved under 22. Oktbr. at indsende disse Erklæringer til Ministeriet erklærede Konsistorium sig enigt med Fakultetets Majoritet i, at en sagkyndig Fremstilling af det lægevidenskabelige Studiums og Examensvæsens nu værende Ordning ved Universitetet, med Betegnelse af de med denne Ordning forbundne Ulemper og Forslag til at afhjælpe disse, maatte anses for et hensigtsmæssigt Udgangspunkt for de yderligere Forhandlinger angaaende denne Gjenstand, og indstillede derfor, at det i Overensstemmelse med Prof. Panums Tilbud overdroges denne at udarbejde en saadan Fremstilling. Denne Indstilling bifaldt Ministeriet ved Skrivelse til Konsistorium af 6. Novbr. Det ommeldte Hverv overdroges Prof. Panum, der med Ministeriets Billigelse erholdt Adgang til Benyttelsen af alle hos det læge-

videnskabelige Fakultet beroende Akter, som maatte være af Betydning ved Behandlingen af de omspurgte Forhold. Ministeriet tilføjede sluttelig, at der fra dets Side intet havdes imod, at den nævnte Fremstilling, naar den var udarbejdet, offentliggjordes ved Trykning.

I Maj 1868 havde Prof. Panum fuldendt sin Fremstilling, som blev udgivet i Trykken under Titelen: „Det medicinske Studiums og Examensvæsens Reform ved Københavns Universitet“. (Gyldendalske Boghandel*). Til denne Fremstilling maa her i det hele henvises. Ministeriet begjærede Erklæringer over de deri af Prof. Panum opstillede Forslag af Konsistorium og det lægevidenskabelige Fakultet.

Samtidig hermed (27. Maj 1868) indgave 105 medicinske studerende gennem det lægevidenskabelige Fakultet og med dettes anbefaling til Ministeriet en Adresse, hvori de betonedes Nødvendigheden af at træffe hensigtssvarende Foranstaltninger til at sikre de lægevidenskabelige studerende en fyldestgørende praktisk Uddannelse.

Adressen lød saaledes:

„I den Overbevisning, at det høje Ministerium for Kirke- og Undervisningsvæsenet med Varme og Interesse omfatter alt, hvad der vedrører Undervisningen, og af al Magt vil arbejde paa at afhjælpe enhver Mangel ved denne, der maatte komme til Ministeriets Kundskab, henvende undertegnede medicinske studerende sig til Ministeriet i en Sag, vi ikke tage i Betænkning at betegne som en Samvittighedssag for den studerende, en Velfærdssag for Landets Befolkning.

Vi sigte hermed til vor praktiske Uddannelse i Lægekunsten, uden hvilken vi ikke kunne erhverve den Øvelse, Erfaring og Selvtillid, der er aldeles nødvendig for en samvittighedsfuld Udevelse af vort Kald.

Medens Universitetet ser sig i Stand til at yde den medicinske studerende et efter Tidens Krav afpasset theoretisk Grundlag, saa er dette for Tiden langt fra Tilfældet med den praktiske Uddannelse; thi Hospitalstjenesten, naar undtages Kandidaternes, er efter dens nu værende Ordning aldeles utilstrækkelig til at yde nogen omfattende praktisk Uddannelse, og Kandidatposternes Antal i Forhold til det stadig voxende Antal af de studerende saa ringe, at efter nøjagtige Beregninger kun en Femtedel af de nu værende medicinske studerende vil kunne opnaa Ansættelse som Hospitalskandidater.

Saa vist som denne Mangel ved den medicinske Undervisning nødvendigvis i en ikke fjærr Fremtid vil vise sin skadelige Indflydelse, og saa vist som Udviklingen af en dygtig, alsidig uddannet Lægestand er en Sag, der i højeste Grad maa være Staten magtpaaliggende, saa vist nære vi den Overbevisning, at vi ikke forgæves ville bede det høje Ministerium snarest muligt at træffe de Foranstaltninger, der maatte findes mest hensigtssvarende til at sikre den medicinske studerende en fyldestgørende praktisk Uddannelse, for at han med frelst Samvittighed kan skride til Udevelsen af sit ansvarsfulde Kald.“

*) I Forbindelse med denne kan mærkes: Orienterende Bidrag til Diskussionen om det medicinske Studiums og Examensvæsens Reform ved Københavns Universitet af Prof. Panum (Særskilt Aftryk af „Ugeskrift for Læger“, 3. Række, 6. Bind Nr. 1 og 2), samt „Prof. Panums Forslag til Reform af det medicinske Studium“, belyst af Overlæge Engelsted.

I den Skrivelse, hvormed Adressen tilstilledes Fakultetet, udtaltes det, at de studerende i en Sag som den i Adressen omhandlede betragtede Fakultetet som deres naturlige Værneting, og at de derfor haabede, at dette af yderste Evne vilde støtte deres Sag og staa paa deres Ret til en omfattende praktisk Uddannelse, en Ret, der ikke burde være et Privilegium for det forholdsviis ringe Antal, som vilde kunne opnaa Ansættelse som Hospitalskandidater.

Ministeriet begjærede Konsistoriums Erklæring med Hensyn til denne Adresse, og Konsistorium paalagde Fakultetet at udtale sig herom. Denne Udtalelse fremkom imidlertid først i Forbindelse med Fakultetets Udtalelse om Prof. Panums Reformforslag.

Det lægevidenskabelige Fakultet delte sig ved Overvejelsen af alle disse Spørgsmaal i 3 Grupper: et Mindretal paa 1 Medlem (Saxtorph), et Mindretal ligeledes paa 1 Medlem (Buntzen), og et Flertal paa 8 Medlemmer (Bang, Panum, With, Schmidt, Reisz, Stadfeldt, Warncke og Gædeken). Flertallet udtalte sig udførlig i en Erklæring af 20. Marts 1869. Det bemærkedes først, at Spørgsmaalet om den lægevidenskabelige Embedsexamens Deling allerede tidligere havde været Gjenstand for en Indstilling fra Fakultetet, medens Spørgsmaalet om Forberedelses Examens Stilling i forrige Aar havde været under Overvejelse i Fakultetet. Med Hensyn til det tredje af Prof. Panum fremdragne Spørgsmaal, det lægevidenskabelige Studiums Tilknytning til Hospitalerne, var der under 27. Maj 1868 til Ministeriet blevet indgivet en Adresse fra et meget stort Antal lægevidenskabelige studerende, som gik ud paa, at der snarest muligt maatte træffes Foranstaltninger til at sikre dem en fyldestgjørende praktisk Uddannelse. Flertallet knyttede sine Bemærkninger om denne til Betænkningen over det sidste Afsnit af Prof. Panums Afhandling. Efter at have bemærket, at Forfatterens almindelige Indledning til Afhandlingen ej gav Flertallet Anledning til at fremsætte nogen Bemærkning, gik det over til at behandle det første Afsnit af denne.

I. Om Medicinernes almindelige og specielle Fordannelse og om den for dem foreskrevne Forberedelses Examen i Naturvidenskaberne. (Forf. S. 10—29).

I Indledningen til dette Afsnit udtalte Forfatteren, nærmest i forbigaaende, som sin Formening, at Anvendelsen af det første Studieaar til et filosofisk Kursus næppe gav Medicinerne et til den paa samme anvendte Tid svarende Udbytte. Da han imidlertid ikke fremsatte noget bestemt Forslag i denne Retning, om han end viste sig tilbøjelig til at søge dette Kursus ophævet for Medicinernes Vedkommende, ansaa Flertallet det for unødvendigt at gaa nærmere ind paa Behandlingen af denne Tanke, hvis Gjennemførelse vilde stille de lægevidenskabelige studerende i et med Hensyn til den almindelige humanistiske Fordannelse afvigende og vistnok betænkeligt Forhold lige over for de øvrige studerende, og som Flertallet ikke vilde kunne billige. Endnu mindre Anledning fandt det til at gaa ind paa nogle Bemærkninger, i hvilke Forfatteren antydede en mulig Omordning af Skoleundervisningen. Men af særdeles indgribende Betydning vare derimod Forfatterens Betragtninger over den naturvidenskabelige Forberedelses Examen og de dertil knyttede Forslag til Forandringer i denne Examens Stilling, der opførtes samlede af Forfatteren S. 28—29. Den Fremstilling, som Forfatteren gav paa en statistisk Basis af Udfaldet af denne Examen, viste tydelig, hvad Fakultetet allerede længe havde været enig om, at Studiet af de her hen hørende Fag for-

sømtes af en Del af de studerende, hvorom de vedkommende Docenter vistnok vilde være fuldkommen enige med Flertallet. At Aarsagen til dette uheldige Forhold laa hos de studerende, i en fejlagtig Opfattelse af Studiets Betydning for den vordende Læge, var afgjort, at end videre denne fejlagtige Opfattelse blev understøttet ved den Stilling, som Examen nu en Gang var kommet til at indtage, derom kunde der næppe være nogen Tvivl, og Flertallet var med Forfatteren fuldkommen enigt om, at det var paatrængende nødvendigt at raade Bod paa de heraf flydende Ulemper, som havde medført, at Rejektionernes Antal var steget i en overordentlig Grad (se Forfatterens Tabel S. 15). Det vilde lige over for disse Kjendsgjerninger ikke være nødvendigt at følge Forfatteren gennem hele hans Motivering, men Flertallet vendte sig til de opstillede Forslag, der sigtede til at hæve Forberedelses Examens og derved tillige hele Studiets Betydning i de studerendes Øjne samt gjøre dette saa frugtbringende som muligt. Disse Forslag faldt i to Grupper, af hvilke den første angik Forberedelses Examens Indretning, den anden det lægevidenskabelige Fakultets Forhold til denne Examen. Under den første Gruppe foreslog Forfatteren (S. 28),

„at der indrømmes de Fag, hvori der examineres ved denne for Medicin-
„nerne foreskrevne Examen, en til deres Betydning for Medicinen og til det Ar-
„bejde, der for samme udkræves af de studerende, svarende Indflydelse paa
„Hovedkarakteren ved den medicinske Embedsexamen“.

Flertallet sluttede sig ganske til dette Forslag, som syntes vel skikket til at lede de unge medicinske studerende til at indse Betydningen af de paagjældende Fag. Der blev kun Spørgsmaal om, hvilken og hvor stor en Indflydelse paa Embedsexamens Udfald der burde tillægges Karaktererne ved Forberedelses Examen. Herom fremsatte Forfatteren intet bestemt Forslag, men i Motiveringen afhandlede der forskellige Muligheder (S. 21—22). Ingen af disse forekom Flertallet fuldkommen hensigtssvarende, og det vilde derfor fremsætte den Løsning, som efter dets Mening maatte foretrækkes. Men for at stille dette Forslag (Flertallets) i det rette Lys, var det nødvendigt først i Korthed at angive den Betydning, som det forberedende Studium af Naturvidenskaberne egentlig havde for det medicinske Studium.

Studiet for den naturvidenskabelige Forberedelses Examen havde sin væsentlige Betydning netop som forberedende, som et propædevtisk Kursus i Naturvidenskaberne, der skulde gjøre det muligt for de studerende at tage fat paa det egentlige medicinske Studium med en naturvidenskabelig Fordannelse som Basis og oplære dem til at iagttage og slutte paa en naturvidenskabelig Maade. Selvfølgelig skulde der fra dette Studium medbringes et vist Kvantum af positive Detailkundskaber til Brug under det senere Studium; men den egentlige propædevtiske Betydning var og blev dog Hovedsagen. Var denne Betragtningssmaade rigtig, vilde der næppe være tilstrækkelig Anledning til, saaledes som Forfatteren antydede paa flere Maader (S. 22), at indrømme visse af de naturvidenskabelige Fag en fortrinligere Betydning end andre med Hensyn til Karakteren, eller endog til at stryge et af de nu værende Examensfag. Alle Fagene burde formentlig have en lige stor Indflydelse, netop paa Grund af deres propædevtiske Betydning, selv om Forfatteren havde Ret i —, hvad han havde —, at de positive Kundskaber i nogle af Fagene havde en større Vigtighed for det senere lægevidenskabelige

Studium end andre. Den Indflydelse, som Forberedelses Examen burde have paa den endelige Karakter for Embedsexamen, kunde vistnok tilvejebringes paa flere forskellige Maader, der nærmere omhandlede af Forfatteren (S. 21 og 22); men Flertallet kunde, som anført, ikke slutte sig til nogen af disse paa Grund af dets oven anførte Betragtningssmaade af det forberedende naturvidenskabelige Studium. Den simpleste Løsning kunde synes at være den, hvorefter Specialkaraktererne til Forberedelses Examen ligefrem droges med ind i Beregningen af Embedsexamens Hovedkarakter og saaledes fik samme Betydning som dennes nu værende Specialkarakter; men en saadan Bestemmelse forekom Flertallet betænkelig, fordi der derved vilde gives de rent theoretiske og tilmed ikke egentlig medicinske Fag, som endog paatænktes foregedes med et nyt, en forholdsvis Overvægt over de praktiske medicinske, et Forhold, som efter Embedsexamens og dermed Hovedkarakterens hele Betydning bestemt maatte fraraades. En anden Løsning vilde være den, hvorefter en Hovedkarakter for Forberedelses Examen droges ind i Beregningen af Hovedkarakteren for Embedsexamen som sideordnet dennes nu værende 14 Specialkarakterer. Men den Betydning, som den forberedende Examen saaledes vilde faa, vilde være meget ringe og næppe i Stand til at hæve Studiets Betydning i de studerendes Øjne. Som en passende Mellemvej mellem disse to Forholdsregler foreslog Flertallet, at der beregnedes en Hovedkarakter for Forberedelses Examen, og at den droges med ind i Beregningen af Hovedkarakteren for Embedsexamen, idet den regnedes dobbelt. Paa den Maade vilde der, foruden de nu værende 14 Specialkarakterer ved Embedsexamen, komme 2 til, i alt 16, hvoraf den endelige Hovedkarakter blev at udtrække. Mod denne Ordning lod der sig vistnok fremføre baade reelle Grunde, som neden for ere omhandlede, og formelle, idet den nu værende Karakterberegning ved Tilføjelsen af to nye Specialkarakterer ofte vilde komme ud med ganske uforholdsmæssige Brøker; men denne formelle Vanskelighed lod sig overvinde ved at udelukke alle Brøker af Karaktererne ved Forberedelses Examen, hvad Flertallet nærmere oplyste i Slutningen af dette Afsnit. Vandt den af Flertallet foreslaaede Løsning Bifald, vilde der tillægges de forberedende Fag en ikke ganske ringe Indflydelse paa Hovedkarakteren for Embedsexamen, en Indflydelse, som i øvrigt ogsaa nærmede sig til en af de af Forfatteren foreslaaede Løsninger. Omfanget af denne Indflydelse vilde imidlertid først blive fuldkommen tydelig, naar Flertallet havde afhandlet Forfatterens næste Forslag.

Dette var fremsat som Nr. 2 (S. 28):

„Der gives Prøven i Kemi ved denne Examen en foreget praktisk Betydning derved, at der med samme forbindes en praktisk Prøve i den kvalitative uorganiske Analyse“.

Med dette Forslag kunde Flertallet ganske samstemme. Et rent theoretisk Studium af Kemien uden Laboratorieøvelser maatte vistnok anses for mindre heldigt, og det var ogsaa ved Forberedelses Examens nu værende Ordning en Forudsætning, at de studerende benyttede den dem tilbudne Lejlighed til kvalitativ uorganisk Analyse i Universitetets kemiske Laboratorium. Men da det var en Kjendsgjerning, at kun en Del af de studerende hidtil havde benyttet den givne Lejlighed og tilmed oftest i en for ringe Udstrækning, vilde det være hensigtsmæssigt, at kvalitativ uorganisk Analyse optoges som Examensfag, for at raade Bod paa denne

Mangel. Indførelsen af en saadan Prøve vilde uden Tvivl fremhjælpe Studiet af Kemien blandt de medicinske studerende og gjøre det mere frugtbringende, saa vel for den naturvidenskabelige Fordannelse i det hele som for det senere egentlige Fagstudium af Fysiologien, Pathologien og Kliniken. Optoges saaledes en Prøve i uorganisk Analyse blandt Forberedelses Examens Fag, vilde disse forøges fra 4 til 5, og naar der da, som før omtalt, beregnedes en Hovedkarakter, som regnedes dobbelt sammen med de nu værende 14 Specialkarakterer ved Bestemmelsen af Hovedkarakteren for Embedsexamen, fik Specialkaraktererne for hvert af de forberedende naturvidenskabelige Fag en Værdi af $\frac{2}{5}$: 1 lige over for hvert af de enkelte egentlig medicinske Examensfag, et Forhold, hvorved disses Betydning ikke væsentlig vilde svækkes, medens Forberedelses Examen sikkerlig vilde hæves meget i de studerendes Øjne.

De oven for berørte reelle Indvendinger, som kunde gjøres mod den foreslaaede Ordning, maatte Flertallet imidlertid tillægge en ikke ringe Vægt, saa meget mere som de allerede vare fremkomne i Fakultetets tidligere Forhandlinger. Først kunde der rejses den Indvending, at de vigtige praktiske medicinske Fag dog ved den eventuelle nye Ordning vilde faa en relativt formindsket Betydning ved Beregningen af Hovedkarakteren, og at de studerendes Opmærksomhed i det hele vilde ledes bort fra de praktiske Fag og henimod de theoretiske. Imidlertid antog Flertallet ganske sikkert, at Forholdet i denne Henseende under en Ordning som den foreslaaede vilde blive det, at det livligere og fyldigere Studium af de forberedende Fag kom til at gjøre Studiet af de mere theoretiske, egentlig medicinske Fag (hvis Begrænsning fra de saa kaldte praktiske jo i øvrigt var ganske ubestemmelig) hurtigere og mere frugtbringende, og at de studerende vilde anvende den samme Tid og Flid som nu paa deres praktiske Studier, mod hvilke de altid vilde drages af mange forskellige Kræfter. Men det fulgte af sig selv, at de praktiske Fag med Hensyn til Beregningen af Hovedkarakteren ved Embedsexamen vilde tabe lidt i Betydning ligesom alle de andre Specialfag, og Flertallet mente derfor, at der burde opstilles en Modvægt for at opveje dette Tab og for at forhindre en mulig, om end ikke sandsynlig Formindskelse af de studerendes Interesse for de praktiske Fag. Blandt de forskellige Veje, der her kunde følges, f. Ex. ved ligeledes at beregne Specialkaraktererne i alle eller nogle af de praktiske Fag, navnlig i Kliniken, dobbelt ved Bestemmelsen af Hovedkarakteren, mente Flertallet, at den Vej vilde være baade den mest hensigtsmæssige og den letteste, at der indførtes en Bestemmelse om, at ingen kunde erholde Laudabilis i Hovedkarakter til Embedsexamen med under Haud ill. 2^{di} gr., og ingen Haud ill. 1^{mi} gr. med Non cont. i Klinikerne. En saadan Bestemmelse vilde uden Tvivl hæve disse Fag og dermed i det hele de praktiske Fag den dem tilkommende fortrinlige Indflydelse, og denne Bestemmelse forekom Flertallet ogsaa, bortset fra den her omhandlede Ordning, i og for sig at fortjene at optages. En anden Indvending mod den paa pegede Ordning af Forberedelses Examen kunde hentes fra Forslaget om Optagelsen af et nyt Examensfag, den analytiske Prøve, hvorved Studiet kunde antages at blive forøget i Omfang, Examen saaledes gjort vanskeligere og Studietiden forlænget. Dersom der ved denne Prøve virkelig lagdes en ny, tung Byrde paa de studerendes Skuldre, vilde denne Indvending have en stor Vægt, men Byrden var vistnok snarest tilsyneladende end virkelig, idet Studiet af

Kemien i og for sig lettet betydeligt ved praktiske, analytiske Øvelser, og den var i ethvert Tilfælde ikke større, end at den med Lethed kunde bæres af de studerende uden Forlængelse af Studietiden. Det maatte nemlig antages for fuldkommen sikkert, at de studerende hidtil under gennemsnitlig $1\frac{1}{2}$ Aars Studium af de naturvidenskabelige Fag havde meget god Tid, og at de unge Mennesker, der vare i Besiddelse af en jævn, god Begavelse og udviste en jævn Flid, med Lethed toge den nævnte Examen med gode Karakterer. Naar nu den paatænkte Prøve i kvalitativ uorganisk Analyse blev afpasset efter Examens hele Formaal og svarende til de øvrige Fordringer, altsaa i det hele af en mere elementær Karakter, ansaa Fakultetet det for afgjort, at de studerende, under de anførte Forudsætninger med Hensyn til Begavelse og Flid, kunde opnaa den fornødne Færdighed ved at arbejde paa Laboratoriet i et Semester 4 Dage ugentlig eller færre Dage i to Semestre. Men en saadan Forøgelse af Arbejdet vilde ingenlunde kunne fremkalde nogen Overlæsselse. Flertallet kunde saaledes ikke tillægge de her omhandlede Indvendinger mod den foreslaaede Ordning nogen saa væsentlig Betydning, at de skulde bringe det fra paa det varmeste at anbefale begge de afhandlede Forslag:

- 1) at der til den forberedende Examen i Naturvidenskaberne for lægevidenskabelige studerende føjes en Prøve i kvalitativ uorganisk Analyse, og
- 2) at der af de 5 Specialkarakterer ved denne Examen beregnes en Hovedkarakter, som fordoblet drages med ind i Beregningen af Hovedkarakteren til den lægevidenskabelige Embedsexamen, saa at Antallet af dennes Specialkarakterer bliver 16 i Stedet for, som hidtil*), 14, — alt efter følgende nærmere Regler: Specialkaraktererne ved Forberedelses Examen gives efter de samme Regler som hidtil, altsaa kun som fulde Karakterer Laud. p. c., Laud., Haud ill. 1^{mi} gr., Haud ill. 2^{di} gr. o. s. v. Ved Uddragningen af Hovedkarakteren, der kun udtrykkes i Points, nemlig som Gjennemsnitsværdien af de 5 Specialkarakterer, gjælder hver af disse det samme Antal Points som de tilsvarende fulde Karakterer ved Hovedexamen, altsaa Laud. p. c. = 16, Laud. = 13, Haud 1^{mi} = 8, Haud 2^{di} = 5 o. s. v. Efter Fordoblingen af denne Hovedkarakter bortkastes den mulig udkommende Brøk, naar den er under $\frac{1}{2}$, medens den i modsat Fald hæves til 1. Den herved udkommende Værdi lægges til Summen af Specialkaraktererne ved Hovedexamen, hvorefter den saaledes endelig udkommende Sum deles med 16 for at finde den Gjennemsnitsværdi, der, efter de hidtil gjældende Regler, bestemmer den endelige Hovedkarakter.

Hvis dette Forslag om Karakterernes Værdi blev gennemført, kunde det vistnok omtvistes, om det vilde blive nødvendigt, som Forfatteren foreslog (Nr. 3 S. 28) at bibeholde den hidtil gjældende Bestemmelse om, at Karakteren Non cont. bevirker Rejektion**); men da denne Bestemmelse nu en Gang havdes og dens Afskaffelse derfor mulig kunde mistydes, da den fremdeles vilde danne en Modvægt mod det Forhold, at de enkelte Forberedelsesfag dog ikke fik fuld Betydning lige over for Fagene ved Hovedexamen, og da den endelig paa et saa tidligt Trin af Studiet i ethvert Tilfælde næppe vilde kunne faa andet end gavnlig Virkning,

*) Universitets Direktionens Skrivelse 13. April 1844 (Selters Aarb. 1844 S. 37—38).

**) Universitets Direktionens Skrivelse 13. April 1844 (Selters Aarb. 1844 S. 37—38).

mente Flertallet at burde tiltræde ogsaa dette Forslag om at opretholde den hidtil gjældende Bestemmelse, altsaa:

- 3) at Karakteren Non cont. i et hvilket som helst Fag ved Forberedelses Examen medfører Rejektion.

Ved disse Bestemmelser vilde Forberedelses Examens Betydning formentlig være hævdet saa tilstrækkelig, at der ikke vilde behøves nogen saadan særlig Bestemmelse for denne Examen, som Forfatteren under Nr. 4 (S. 28) havde foreslaaet. Men under Forudsætning af, at Forslaget om Karakterernes Værdi kom til at træde i Kraft, maatte Flertallet derimod, som allerede oven for udviklet, til de tre nys anbefalede Forslag endnu knytte dette:

- 4) at det blev fastsat, at ingen Kandidat, selv med overskydende Antal af Points, kunde erholde Laudabilis i Hovedkarakter til den lægevidenskabelige Embedsexamen, naar han i nogen af de to kliniske Prøver havde en ringere Karakter end et fuldt Haud ill. 2^{di} gr. (5) og ingen Haud ill. 1^{mi} gr. med et fuldt Non cont. ($\div$ 11) eller derunder i en af de to nævnte Prøver, men at i givet Tilfælde Hovedkarakteren blev at nedsætte henholdsvis til Haud ill. 1^{mi} gr. og Haud ill. 2^{di} gr.

Forfatteren føjede til de her afhandlede Punkter, som angik Ordningen af Forberedelses Examen, endnu to Forslag, der vedrørte det lægevidenskabelige Fakultets Forhold til denne Examen (S. 28 og 29). Det første gik ud paa en bestemt Fordeling af Censuren mellem Fakultetets Medlemmer, og i det andet opstilledes den Fordring, at et dertil passende Medlem af Fakultetet, i Regelen Professoren i Fysiologi, skulde være permanent Formand i Examenskommissionen. Disse Forslag, som motiveredes S. 24—28, sigtede til at give det lægevidenskabelige Fakultet et vist Tilsyn med Examen. Et saadant Tilsyn vilde dog næppe være nødvendigt eller hensigtsmæssigt; thi bortset fra de Kollisioner, som heraf vilde kunne opstaa, kunde det rette Forhold i Stoffets Omfang og Beskaffenhed, især netop naar Hovedvægten lagdes paa Fagenes propædevtiske Betydning, kun træffes af Fagmændene, men næppe af en uden for staaende Docent og allermindst af denne mod Fagmandens Ønske og Villie. Et saadant Tilsyn vilde endelig let faa Udseende af et Indgreb i Lærefriheden. Skulde en Kontrol nogen Sinde vise sig nødvendig eller ønskelig, hvad Flertallet under de nu værende Forhold ikke ansaa den for at være, vilde den formentlig kun kunne iværksættes derved, at Fordringerne til Examen rettedes efter avtoriserede Lærebøger. At der, saaledes som Forfatteren oplyste (S. 27), havde fundet Kollisioner Sted mellem selve Forelæsningerne til denne Examen, og at en af Docenterne ikke havde kunnet faa dette Misforhold rettet, var naturligvis højst beklageligt, men kunde næppe tjene som Motiv til Oprettelsen af en saadan permanent Formandspost, som Forfatteren havde foreslaaet; thi den paatænkte Formand vilde ikke kunne anvende noget Middel, som Examenskommissionens nu værende Formand ikke lige saa godt kunde anvende for at faa en beklagelig Kollision hævet, hvortil i øvrigt allerede en simpel Paapegelse af dens Tilstedeværelse syntes at maatte være tilstrækkelig.

II. Om den medisinske Examens nærværende Deling og de med samme forbundne Ulemper (Forf. S. 30—62).

Lige over for dette Afsnit af Forfatterens Afhandling kunde Flertallet fatte sig kortere, idet den her omhandlede Sag havde været Gjenstand for en tidligere

Indstilling til Ministeriet af 29. Novbr. 1866*), som havde været forelagt Konsistorium til Betænkning. Som det i denne Indstilling blev udviklet, havde den i 1851 foretagne Deling af den lægevidenskabelige Examen medført adskillige Ulemper, som gjentagne Gange havde været under Forhandling i Fakultetet, og som havde ledet det til at søge udvirket Forandringer i de den Gang truffne Bestemmelser. Disse Ulemper, der udførlig refereredes af Forfatteren (S. 48 ff), kunde kortelig betegnes saaledes, at de studerende efterhaanden havde benyttet Delingen af Examen paa en fejlagtig Maade, som man ikke havde tænkt sig ved dens Indførelse, idet der havde vist sig en stigende Tilbøjelighed til at tage første Del saa hurtig som muligt, samt til dernæst at henlægge Studiet af de til samme hørende Fag, — de fundamentale Fag, navnlig Fysiologi og Anatomi, — for udelukkende at vende sig til Studiet af de til anden Del hørende Fag, de egentlig patologiske og praktiske. Men paa Grund af den inderlige Forbindelse mellem alle til Embedsexamens to Dele hørende Fag var Følgen blevet den, at de studerende dels ikke vare modne og manglede den tilstrækkelige Oversigt, naar de gik op til første Del, dels savnede de fundamentale Kundskaber i en betænkkelig Grad, naar de underkastede sig anden Del. Dette var Hovedindvendingen mod Delingen; den var videre udført saa vel i Forfatterens Afhandling som i Fakultetets oven anførte Indstilling. Det var den, som allerede i 1859 bevægede Fakultetet til at udvirke en Bestemmelse om, at første Del ikke kunde tages om før efter et helt Aars Forløb, fordi det nemlig havde vist sig, at første Del efterhaanden var kommet til at dele Skjæbne med Forberedelses Examen, idet nogle studerende forsøgte at slippe igjennem Examen det ene Halvaar efter det andet og fordi Mellemrummet mellem de to Dele af Examen efterhaanden var blevet langt større end det Aar, man ved Delingens Indførelse havde tænkt sig burde hengaa mellem dem (Forf. S. 50). Paa Grundlag af Fremstillingen af disse Ulemper ønskede Forfatteren nu først og fremmest den nærværende Deling afskaffet. Han syntes nærmest at foretrække, at man vendte tilbage til den udelte Examen, maaske med visse Kvteler; men da han ikke ventede, at Fakultetet vilde kunne bevæges til ganske at bryde med sine tidligere Indstillinger, var han dog mere tilbøjelig til at fastholde den af Fakultetets Fleital under 29. Novbr. 1866 foreslaaede Indskrænkning af Tiden, der kunde hengaa mellem Examens to Dele, til et Maximum af 1 Aar, hvorved man tilsigtede at lægge en yderligere Hindring i Vejen for de studerendes vedblivende Tilbøjelighed til at gaa for tidlig op til første Del. Da Ministeriet i Anledning af denne Indstilling imidlertid skjønnede (11. April 1867), at der ikke for Tiden var tilstrækkelig Grund til at udvirke den foreslaaede Forandring**), og da den senere paafulgte Udgivelse af en Studieplan til Vejledning for de studerende***) heller ikke havde formaaet at afhjælpe de paaagede Ulemper, opstillede Forfatteren to Udveje til at komme bort fra disse, nemlig enten ved at indføre en Ordning i Analogi med de franske Forhold, eller ved at følge det Forbillede, som Examensordningen i Sverige og Finland frembøde (S. 59). I første

*) Se foran S. 328.

**) Se foran S. 335.

***) Se foran S. 335—38.

Tilfælde vilde det være nødvendigt at gjentage Examen i de fundamentale Fag ved anden Del af Examen, hvorhos forskellige Forandringer i Fordelingen af Fagene til de to Dele af Examen maatte indføres. I sidste Tilfælde maatte første Del af Examen indbefatte hele den theoretiske Del af Videnskaben, medens kun de praktiske Prøver i Klinik og kirurgiske Operationer bleve forbeholdte den anden Del (S. 59 og 60).

Lige over for disse forskellige Forslag, som fjærnede sig mer eller mindre stærkt fra det bestaaende, og hvis Hensigtsmæssighed det i ethvert Tilfælde ikke var let at overse, angav Flertallet sin Mening om dette Spørgsmaal. At der nemlig i dette Punkt ogsaa burde tilstræbes en Reform, derom var Flertallet enigt med Forfatteren, og derom havde Fakultetets Flertal allerede udtalt sig paa det bestemteste i sin oven nævnte Skrivelse af 29. Novbr. 1866, hvorhos de to ved denne Lejlighed dissenterende Medlemmer af Fakultetet ikke vare principielle Modstandere af en Forandring, idet den ene ikke vilde prægravere den efter hans Mening ønskelige Tilbagevenden til den udelte Examen, medens den anden mente, at der endnu ikke forelaa en tilstrækkelig Erfaring om den bestaaende Indretnings U hensigtsmæssighed. Som Grund til at ønske en Forandring fremhævede Flertallet endnu særlig den uheldige Stilling, som Farmakologien var kommet til at indtage ved den Maade, hvorpaa de studerende, som paa vist, benyttede den nu værende Examens Deling, idet dette Fag, som var henlagt til Examens første Del, ikke taalte at udrives af [den Forbindelse med de øvrige praktiske Fag, hvorpaa det efter sine Forudsætninger og sit nu værende Standpunkt nødvendig maatte gjøre Krav. Medens en simpel Tilbagevenden til en udelte Embedsexamen maaske kunde synes at være den bedste Vej at følge for at hæve de paa pegede Ulemper, fremhævede Flertallet dog, at den indførte Deling langt fra kom saa umotiveret, som Forfatteren, efter hans Fremstilling at dømme, syntes at antage. En væsentlig Grund til Delingen var nemlig den Erfaring, at paa den ene Side selv forøvrigt dygtige Kandidater under den tidligere bestaaende udelte Examen ofte gik op til denne med meget mangelfulde Kundskaber i Anatomi og Fysiologi, idet den nødvendige samlende og afsluttende Gjennemgaaen af disse vigtige Fag blev opsat for længe, tabtes af Syne og tilsidesattes under de netop henimod hele Studiets Slutning stedse mere trængende Krav fra de praktiske Fags Side, medens paa den anden Side Examensfagernes store Omfang medførte det Forhold, at de studerende ofte saa sig nødte til ganske at ofre den sidste Del af Studietiden til Examenslæsning, saa at de praktiske Øvelser, som netop paa den Tid, da Studenten var i Besiddelse af de fornødne theoretiske Kundskaber, burde optage den væsentligste Del af hans Arbejde, skjødes til Side, begge Dele til stort Tab for den sande videnskabelige Retning af Studiet i det hele. Delingen af Examen havde fra første Færd netop til Hensigt at regulere Studiet og lede dette ind paa en naturligare Vej ved at bevæge de studerende til først at sætte sig ind i de fundamentale Fag. At denne Hensigt til en vis Grad var naaet, kunde næppe benægtes, og hvis de studerende benyttede Examensdelingen saaledes, som man havde ventet, hvis første Del først blev taget, naar det hele Studium i det væsentlige var gennemført, saaledes at Kandidaten havde et Overblik over alle Fag, inden første Del absolveredes, da vilde Delingen have udrettet, hvad dens Bestemmelse var, nemlig:

- 1) at lede de studerende til ikke at indstille sig til Examen i de pathologiske Discipliner, førend de tilstrækkelige Kundskaber i Anatomi og Fysiologi vare erhvervede, og
- 2) at overlade Studiet af de vigtige praktiske Fag den udelukkende Benyttelse af hele den sidste Del af Studietiden, som i den udelte Examens Tid blev opslugt af Examenslæsning, især af de hidtil ofte forsømte Fag Anatomi og Fysiologi.

Saaledes maatte Delingen efter Flertallets Mening rigtig opfattes. Naar Tiden mellem de to Dele af Examen fastsattes til et Maximum af et Aar, vilde de stedfindende Ulemper være hævede og Examensdelingen vilde vise sig som en god Institution, der vilde opfylde den Hensigt, som laa til Grund for dens Indførelse. Dette Forslag fremstillede Flertallet derfor til Konsistoriums fornyede Prøvelse.

Flertallet tilsigtede saaledes ingenlunde en Kuldkastelse af det bestaaende, men en Forbedring deraf, en ved fortsat Erfaring nødvendig bleven Ændring i Delingen, for at den kunde blive det, den var anlagt til at være, en Regulator af det lægevidenskabelige Studium. En helt ny Omordning af Examen efter udenlandsk Mønster vilde derimod let kunne føre os ud i nye Besværligheder, saa meget mere som de bestaaende Forhold i de af Forfatteren til Undersøgelse fremdragne Lande vare højst forskellige fra vore. Saafremt den her omhandlede Bestemmelse om et Aar som Maximum mellem første og anden Del af Embedsexamen blev indført, var det selvfølgelig, at anden Del af Examen ikke vilde kunne tages om alene, med mindre Kandidaten enten havde underkastet sig begge Dele af Examen paa en Gang —, hvad der naturligvis som hidtil var tilladt —, og efter sammes Udfald kunde ønske at tage anden Del om, i hvilket Tilfælde han jo altsaa havde det indrømmede Maximum af et Aar for sig, eller, hvis han havde underkastet sig anden Del af Examen allerede $\frac{1}{2}$ Aar efter første Del, i hvilket Fald han vilde kunne tage anden Del om efter Udløbet af det næste Halvaar, uden at overskride det givne Maximum. Men hvis han først havde underkastet sig anden Del ved Udløbet af det fastsatte Maximum af et Aar, vilde han selvfølgelig ikke kunne tage anden Del om, uden tillige at tage første Del om. Disse Bestemmelser, som vare afvigende fra de hidtil gjældende, vilde det være nødvendigt at træffe samtidig med Fastsættelsen af et Aar som Maximum af den Tid, der kunde hengaa mellem Examens to Dele, og de vilde formentlig bidrage til at knytte Examens to Dele nøjere sammen, end det hidtil havde været Tilfældet.

Flertallet foreslog da:

at Maximum af den Tid, som kan hengaa mellem Embedsexamens første og anden Del, indskrænkes til et Aar, og
at de som Følge heraf nødvendige, oven for anførte Bestemmelser med Hensyn til at tage anden Del af Examen om, samtidig træde i Kraft.

III. Om den Maade, hvorpaa det medicinske Studium er knyttet til Hospitalerne.
(Forf. S. 62—120).

En Hovedsag ved enhver Ordning af det medicinske Studium maatte altid blive den, at den ledede til Udviklingen af en praktisk dygtig Lægestand, og en Betingelse herfor var fremfor alt Studiets Tilknytning til de store Hospitaler. Betragtningen af de her hen hørende Forhold hos os, de derved stedfindende Mangler og en Overvejelse af Midlerne til at hæve disse, til Dels ledsaget af be-

stemte Forslag, var Indholdet af dette tredje og største Afsnit af Forfatterens Afhandling. Forfatteren havde her samlet et meget betydeligt Stof og kom —, efter den lagte Plan for Bearbejdelsen —, under en historisk Fremstilling af, hvorledes de nærværende Forhold havde udviklet sig, ind paa Spørgsmaalet om en Forandring i den nu bestaaende Fordeling under Ministerierne af de den lægevidenskabelige Undervisning og Hospitalsbestyrelsen vedkommende Sager. Flertallet mente i sin Betænkning at burde indskrænke sig til at betragte det foreliggende Spørgsmaal om Studiets Tilknytning til Hospitalerne fra Fakultetets Standpunkt og væsentlig lade de berørte, mere omfattende Spørgsmaal, paa hvilke Fakultetet som saadant næppe vilde kunne indlade sig med noget Udbytte, og som Forfatteren vistnok ogsaa nærmest havde beregnet for andre Læsere; henstaa til nærmere Overvejelse for rette vedkommende. Flertallet ansaa det derfor for unødvendigt at følge Forfatterens Fremstilling Punkt for Punkt, men vilde dog i det følgende komme til at behandle alle Hovedsiderne af hans Fremstilling.

Det lægevidenskabelige Studium faldt naturlig i to store Led, nemlig det egentlige Universitetsstudium, der ledes af Fakultetet, Fakultets Undervisningen, og det Studium, som foregik paa Hospitalerne uden Fakultetets Medvirkning, Hospitalstjenesten.

Overalt, hvor Lægevidenskaben blomstrede, vilde disse to, hinanden udfyldende Led af Studiet forefindes, og det enten saaledes, at begge Led grebe ind i hinanden og fulgtes ad, eller hvor Forholdene — smaa Universitetssteder med smaa Hospitaler — forbød dette, saaledes at det egentlige Fakultetsstudium efterfulgtes af et Kursus i Hospitalstjeneste. Den først nævnte Ordning bød utvivlsomt de største Fordele baade i Henseende til Tid og Udbytte, og hos os havde vi netop meget gunstige Forhold i denne Henseende paa Grund af de her værende store Hospitaler; vi maatte for saa vidt ogsaa ved en hensigtsmæssig Ordning kunne byde vore studerende en gunstig Kombination af Fakultets Undervisning og Hospitalstjeneste. Medens Betingelserne for et frugtbart Studium saaledes vare tilstede, søgte Forfatteren at paavise, at disse Betingelser ikke bleve benyttede paa rette Maade.

Først fremhævede han visse Forhold ved Hospitalstjenesten, som virkede forstyrrende ind paa hele Gangen af Undervisningen. Af forskellige Grunde (S. 63 o. fl.) var det, i fuldkommen Modstrid med tidligere Tiders Vedtægt, blevet Skik, at de studerende saa tidlig som muligt lode sig optage paa Hospitalerne som tjenstgjørende, saakaldte Volonterer. Men det var klart, at den studerende, for med Udbytte at kunne deltage i Hospitalstjenesten, maatte være i Besiddelse af visse theoretiske Forudsætninger, maatte kjende noget til Legemets Bygning og Funktioner. Rigtig nok udhævedes fra flere Sider Vigtigheden af, at den vorde Læge tidlig bragtes i Berøring med syge, idet der ved Hospitalstjenesten umærkelig indsamledes Erfaringer, som maatte anslaaes højt. Men selvfølgelig havde denne almindelige Sætning, hvis Sandhed ikke kunde bestrides, sin Begrænsning, og et Hospitalsstudium, som begyndte uden nogen som helst theoretisk Forkundskab, var sikkert nok tidsspildende og lidet frugtbart. Fakultetet havde ogsaa ofte og paa flere Maader søgt at raade Bod paa den oven berørte Uskik; men Forsøgene vare mislykkede, fordi Fakultetet ikke havde kunnet gjøre sin Mening gjældende paa Hospitalerne og blandt de studerende. I dette Punkt kunde Flertallet ganske slutte sig til Forfatteren, ligesom i det næste, han omtalte

(S. 67), der angik de Afbrydelser i Hospitalsbesøget, som det var blevet Skik og Brug, at Hospitalsafdelingerne tilstode de studerende til Examenslæsning til første Del af Examen, altsaa paa et mere fremrykket Trin af Studiet, hvor de studerende vare blevne mere modne til at høste Udbytte af Hospitalstjenesten, og hvor den ikke burde opgives. Det vilde være særdeles let at rette de her paapegede Ulemper, hvis Hospitalerne —, i Lighed med, hvad der tidligere havde været Tilfældet —, vilde række Haand dertil, hvilket saa meget mere kunde ventes, som Hospitalerne næppe havde nogen som helst Interesse af at optage aldeles ukyndige Volontører, end sige af at meddele den omtalte Permission. Men det var netop et Bevis paa den herskende Adsplittelse mellem Fakultets Undervisningen og Hospitalstjenesten, at de simple Bestemmelser, der udkrævedes til Fjærnelsen af disse Ulemper, ikke havde været til at opnaa. Og dette var da et Punkt, hvor man savnede en Avtoritet, som kunde sætte disse og lignende Bestemmelser igjennem og forhindre, at de to Led af Studiet grebe forstyrrende ind i hinanden. Men andre og langt mere forstyrrende Kollisioner vilde træde frem, naar man dernæst nærmere betragtede Fakultets Undervisningen i dens Forhold til Hospitalerne.

Fakultets Undervisningen havde en mere theoretisk Del, som her ikke blev at omtale, og en praktisk, som navnlig var knyttet til Hospitalerne, og som for Tiden hos os utvivlsomt frembød store og uafviselige Mangler. Flertallet udhævede først den højst usikre Stilling, som Universitets Klinikerne indtog, og som Forfatteren havde en stor Fortjeneste af at have belyst klart og tydelig gennem en historisk Udvikling (S. 77—78). Som det af denne Fremstilling fremgik, manglede vort Universitet —, og det stod i denne Henseende vistnok ganske ene —, aldeles et Hospital, hvor Tjenesten, foruden efter de syges, ogsaa kunde ordnes efter Undervisningens Tarv efter Kultusministeriets og Universitetets nærmere Bestemmelse. Denne Mangel var efterhaanden søgt dækket paa forskellig Maade. Heldigst havde Universitetet været med den obstetriciske Klinik, idet Docenten i Fødselsvidenskab en ipso var Overakkouchør paa Fødselsstiftelsen, som for Undervisningens og Examens Vedkommende stod under det lægevidenskabelige Fakultet, og hvor derfor de i Tidernes Løb fornødne Omændringer i Studieplanen nogenlunde havde kunnet gennemføres, om end ikke fuldstændig, paa Grund af de Vanskeligheder, som de to Avtoriteteters — Direktionens og Fakultets — forskellige Standpunkt og ufuldstændige Samarbejden medførte. Flertallet følte ogsaa her endnu haardt Savnet af en Klinik for studerende, idet Adgangen hidtil først var tilstedet examinerede Kandidater. Da imidlertid en af Hovedbetingelserne for Oprettelsen af en saadan obstetricisk Klinik for studerende sandsynligvis snart vilde være tilstede, vilde der forhaabentlig med Udsigt til Held kunne arbejdes hen til Afhjælpingen af denne Mangel. Men lod Fakultets og Undervisningens Forhold til den kgl. Fødselsstiftelse en Del tilbage at ønske, saa var Forholdet ganske og aldeles uheldigt lige over for det kgl. Frederiks Hospital, hvor den medicinske og kirurgiske Klinik afholdtes. Hospitalsdirektionen var for den medicinske Afdelings Vedkommende vel bundet til „ordentligvis at vælge Overlægen blandt det lægevidenskabelige Fakultets Medlemmer“; men for den kirurgiske Afdelings Vedkommende havde den ikke en Gang denne Forpligtelse, og i ethvert Tilfælde kunde Hospitalsdirektionen skifte Overlæge hvert 6te Aar paa begge Afdelinger. At Hospitalsdirektionen ikke tog i Betænkning at bruge denne sin

Myndighed, viste bl. a. det sidste Overlægeskifte, om hvilket Fakultetet, Universitetet, ja selv Kultusministeriet end ikke modtog en Meddelelse fra Hospitalsdirektionen. Efter den bestaaende Ordning var det en Mulighed, at Fakultetet til en given Tid ikke vilde have en eneste Hospitalsafdeling til Benyttelse for den saa vigtige kliniske Undervisning. Hertil kom, at Hospitalsdirektionen bestemte Ordningen af Forretningerne for Reservelæger, Kandidater o. s. v., at Universitetet saaledes ikke formaaede at gennemføre en eneste Bestemmelse i Henseende til Undervisningen —, Grunde nok, til at den nu værende Ordning var ganske uholdbar. Men en anden Mangel var endnu i denne Henseende aldeles haandgribelig, den nemlig, at Fakultetet i bedste Fald kun havde en klinisk Afdeling for Medicin og en for Kirurgi, endskjønt det havde 2 Docenter i hvert af disse Fag (den tredje kirurgiske Docentpost var for Tiden vakant og dens fremtidige Opretholdelse under Diskussion). Lige over for det stadig voxende Antal af studerende fulgte heraf selvfølgelig, at der ved de kliniske Forelæsninger kunde være en formelig Trængsel, og at Omfanget af de praktiske Øvelser (examinatorisk Klinik og Praktikantklinik) var blevet absolut indskrænket for den enkelte studerende. Hvis Fakultetet havde to kliniske Hospitalsafdelinger saa vel for Medicin som for Kirurgi, vilde en hel Række af de Mangler, som Forfatteren udhævede, kunne afhjælpes, ligesom ogsaa de studerendes Klage over manglende praktisk Uddannelse, som var fremkommet i den tidligere nævnte Adresse. Et videre meget uheldigt Forhold, der ligeledes udsprang fra Universitetets skjæve Stilling til det kgl. Frederiks Hospital, var den vistnok ganske ene staaende Mangel ved vort Universitet, at Fakultetet vel havde en Docent i pathologisk Anatomi, men intet Sektionsmateriale. Den partielle Tilladelse, som vedkommende Docent havde forskaffet sig til at benytte nogle af de paa Hospitalerne forefaldende Sektioner, var ganske utilstrækkelig til at gennemføre en ordnet Undervisning, medens Lokalets indskrænkede Omfang og ganske forældede Udstyrelse bevirkede, at kun de færreste af de studerende fik noget at se, naar de strømmede til i et større Antal. Men nogen Forandring i disse Forhold kunde ikke gennemføres, uden at Universitetet havde Indflydelse paa dette Omraade.

De her paapegede Ulemper vilde kun kunne fjæernes, enten ved Oprettelsen af et eget Universitets Hospital, hvilket Fakultetet allerede havde foreslaaet under 8. Febr. 1848 *), eller, hvad der syntes at være lettere at opnaa, ved en Omordning af Universitetets Forhold til det kgl. Frederiks Hospital, i det mindste i Lighed med dets Forhold til den kgl. Fødselsstiftelse, skjønt ogsaa dette, som sagt, lod meget tilbage at ønske. Ved en Omordning som den her omtalte vilde fremdeles et andet vigtigt Spørgsmaal blive at tage i Betænkning, nemlig om en udvidet Adgang til Frederiks Hospital for visse kroniske og andre Sygdomme, som nu til Skade for den kliniske Undervisning enten slet ikke eller kun i sparsomt Antal maatte optages der. Her var altsaa al mulig Grund til med Forfatteren at trænge paa en Reform, der, som den historiske Oversigt viste (S. 77 ff.) flere Gange havde været paa Vej til at gennemføres.

Hvis det skulde lykkes at bringe en Ordning som den antydede til Veje, hvorved det kgl. Frederiks Hospital altsaa kom til at staa i et lignende Forhold

*) Lindes Medd. 1849—56 S. 231.

til Universitetet som den kgl. Fødselsstiftelse, eller rettere i et endnu snævrere Forhold, vilde der paa det foregæede Antal af Hospitalsafdelinger, som kom til at staa til Fakultetets Raadighed, kunne gives de studerende den yderligere Adgang til Deltagelse i praktiske Øvelser, som den oven omtalte Adresse gik ud paa at kræve, gennem et foreget Antal af examinerende Kliniker og Praktikantklinikker. Foruden de nærværende kliniske Hovedafdelinger vilde det nemlig blive muligt at oprette mindre Servicer, maaske til Dels for specielle Sygdomme, til hvilke man kunde finde Overlæger, enten blandt Fakultetets Medlemmer, navnlig i dets kirurgiske og medicinske Docenter, som nu ikke havde Service, eller blandt Specialister uden for samme, der kunde træde i et fjærnere eller nærmere Forhold til Fakultetet. Denne Ordning syntes baade lettere realisabel og i det hele mere praktisk end den af Forfatteren diskuterende Ordning, som afhandlede S. 99 ff., og som gik ud paa at drage andre Hospitals Servicer paa forskellig Maade ind under Fakultets Undervisningen.

Hvad Hospitalstjenesten angik, laa denne i det hele, som bekjendt, ganske uden for Fakultetets Omraade og var fordelt paa flere eller rettere alle Hovedstadens Hospitaler. Det maatte, som oven for berørt, betragtes som en overordentlig stor Fordel for det lægevidenskabelige Studium hos os, at der paa vore Hospitaler gaves de studerende en saa stor Adgang til praktisk Hospitalstjeneste, som Tilfældet var, og navnlig kunde det store Kommune Hospitals Betydning i denne Henseende ikke anslaaes for højt. Den ved kgl. Resol. 3. Apr. 1840*) trufne Bestemmelse, hvorefter der paalægges Overlægerne ved de civile Hospitaler at holde Kliniker for de studerende, maatte derfor anerkjendes som særdeles heldig, idet der derved var sikret et værdifuldt Supplement til Fakultets Klinikerne, hvorledes end disse bleve ordnede. Men det kunde naturligvis ikke nægtes, og herom bar ogsaa de studerendes Adresse Vidnesbyrd, at der under den stedfindende betydelige Tilvæxt af de studerendes Antal, som Forfatteren godtgjorde med Tal (S. 70 ff.) langt fra vilde kunne gives en forholdsvis lige saa rundelig Adgang som tidligere til fyldig praktisk Uddannelse gennem Hospitalstjenesten, navnlig som Kandidater. Det var denne Betragtning, som havde ledet Forfatteren til at overveje Midlerne til en Udvidelse af den praktiske Hospitalstjeneste gennem et System af Praktikantklinikker paa de forskellige Hospitaler. Forfatteren gik herved ud fra et Princip, som man ganske kunde billige, det nemlig, at den studerende kunde fordrø det som en Ret, at der gaves ham Lejlighed til praktisk Uddannelse, inden han gik ud i det praktiske Liv, og at paa den anden Side Samfundet maatte ønske det opstillet som en Pligt, at den vordende Læge godtgjorde, at han havde erhvervet sig en saadan Uddannelse, i Lighed med, hvad der allerede nu fordrødes for et enkelt af de praktiske Fag, nemlig Fødselsvidenskaben. Men naar Forfatteren dernæst fremsatte et meget detailleret Forslag om Indretningen af obligatoriske Praktikantklinikker paa Hospitalerne, gennem hvilke han vilde skaffe Principet Fyldestgørelse, kunde Flertallet dels ikke billige dette Forslags Enkeltheder, dels anslaa Flertallet det for ganske unødvendigt for Fakultetet at udtale sig nærmere om en saadan Ordning som den foreslaaede, allerede af den Grund, at den nødvendige Basis for den —, en af Universitetet paa Hospitalerne udøvet Indflydelse —, ganske manglede. Derfor udhævede Flertallet kun, at de studerendes

*) Selmers Aarb. f. 1840 S. 16.

voxende Antal ogsaa efter dets Mening utvivlsomt syntes at fordrø en Udvidelse af Adgangen til den til Hospitalstjenesten knyttede Lejlighed til praktisk Uddannelse. Men en saadan Udvidelse, hvorved det af de studerende i Adressen til Ministeriet fremsatte Andragende kunde ske Fyldest, vilde ikke kunne føres igjennem uden en Samvirken fra meget forskellige Sider, og dette gjaldt, som overhovedet om alt, hvad der faldt ind under det tredje Afsnit af Forfatterens Afhandling, ligeledes om de øvrige her hen hørende Forandringer i den bestaaende Ordning, som det ogsaa efter Flertallets Mening var nødvendigt at søge gennemført, navnlig i Henseende til Forholdet mellem Fakultetet og det kgl. Frederiks Hospital, idet jo nemlig Universitetet og Hospitalerne, saa vel som de sidst nævnte indbyrdes, hørte under ganske forskellige Auctoriteter, ligesom det paa den anden Side maatte erkjendes, at Sagen i sig selv krævede Overvejelse fra forskellige Sider og med forskellige Interesser for Øje. Flertallet sluttede sig derfor til det af Forfatteren (S. 99—100) fremsatte Forslag om Nedsættelsen af en af Ministeriet udnævnt Kommission med den Opgave at underkaste samtlige, her omhandlede Forhold en nærmere Prøvelse og tilvejebringe en fra alle Sider overvejet Plan til Afhjælpning af de stedfindende Mangler.

Et af Flertallets Medlemmer, Konf. Bang, bemærkede dog for sit Vedkommende i Anledning af det oven for udviklede, at han med Hensyn til alt, hvad der vedkom Omordningen af Frederiks Hospital, forbeholdt sig sin Mening som Medlem af dette Hospitals Direktion.

Prof. Panum, der paa Grund af sin særlige Stilling til Sagen af formelle Grunde ikke vilde underskrive Flertallets Betænkning, afgav under 26. Febr. 1869 en særlig Erklæring, i hvilken han ytrede, at han vel ikke overalt var blevet overbevist ved de mod nogle af hans Tanker og Forslag rejste Indvendinger og Betæneligheder, som til Dels turde bero paa Misforstaaelser, men at han dog var ganske enig med alle de af Fakultetet eller af sammes Flertal fremsatte positive Forslag, selv for saa vidt de ikke allerede ligefrem faldt sammen med hans egne. Navnlig sluttede han sig gjerne til de fra hans afvigende positive Forslag, Flertallet havde gjort med Hensyn til den Maade, hvorpaa Forberedelses Examen skulde kontribuere til Hovedkarakteren, og til den for dette Formaal foreslaaede Pointsberegning, saa vel som ogsaa til det nye ledsagende Forslag, at ingen Kandidat, som havde faaet mindre end Haud ill. 2^{di} gr. (5) til nogen af Klinikerne, skulde kunne faa Laud., og at ingen, som i noget af disse Fag havde faaet Non cont. ($\div$ 11) skulde kunne faa Haud ill. 1^{mi} gr. til Hovedkarakter. Ligeledes tiltraadte han gjerne Flertallets Forslag til at afhjælpe de med Examens Deling forbundne Ulemper og de dermed forbundne Forslag til Bestemmelserne for at tage anden Del af Examen eller hele Examen om.

Prof. Buntzen afgav under 21. Febr. et Separatvotum, i hvilket han erklærede sig uenig med Flertallets Betænkningen i en Ting. Udvalget havde nemlig anset sig foranlediget til at lade hele den ene Side af Sagen ligge, nemlig hvad der angik de studerendes, gennem en Petition senere udtalte Trang til og Krav paa fyldestgørende praktisk Uddannelse. Ved at henvise denne Del af Sagen, som var den i høj Grad vigtigste, til en senere af Ministeriet nedsat Kommission, der skulde tage alle her hen hørende Forhold ved Hospitalerne og deres Bestyrelser under Overvejelse, havde man udskudt Hovedsagen i det uendelige, da Erfaring havde vist, at det ikke vilde lykkes os at omdanne statutmæssige Bestyrelser og

skifte mellem de forskellige Ministerier o. s. v. Den Anvisning paa en fjærn Fremtid, som Flertals Betænkningen gav med Hensyn til Hovedsagen, ansaa han heller ikke for nødvendig, ligesom den ogsaa var begrundet i en skjæv og ensidig Betragtning af de studerendes Adresse. Det, som de studerende fortrinsvis trængte til, var en udvidet praktisk Undervisning, og de Retninger af denne, der manglede, var især Vejledning i Øjensygdomme samt Syfilis og Hudsygdomme. Dette kunde være opnaaet under de for Haanden værende Forhold ved at vinde to ekstraordinære Docenter, en i Øjensygdomme, der var et stort og vigtigt Omraade, og en i Syfilis og Hudsygdomme. Et Materiale for en ofthalmologisk Docent kunde man for længe siden have haft, da Frederiks Hospitals Direktion allerede i 1853 tilbød at indrette og virkelig indrettede en Service for en saadan paa c. 20 Senge. Med Hensyn til Materiale for en Docent i Syfilis etc., da maatte dette søges navnlig paa Alm. Hospital, da Kommune-Hospitalet laa for fjærnt til at spille nogen stadig Rolle i den kliniske Undervisning. Alt dette var overset af Flertals Betænkningen, der lagde hele Vægten paa Kandidattjenestens Ordning, som vistnok ogsaa henhørte under den praktiske Uddannelse. Han troede nu ogsaa, at hvad der kunde gøres i denne Retning for at udvide Adgangen til praktisk Øvelse, vilde lige saa vel kunne opnaas ved at henvende sig til Hospitalernes nu værende Bestyrelser uden at nedsætte en Kommission, der skulde føre Krig med disse om selve deres Adkomst til Bestyrelsen.

Ogsaa med Hensyn til Optagelsen af den praktiske Kemi som pligtmæssig Lære- og Examensgjenstand dissenterede han. Han advarede meget imod den Tendens, som fandtes hos en Del af Fakultetet til at udvide den elementære Undervisning paa Hovedfagernes Bekostning. Det var at føre Undervisningen ind paa unødvendige Afveje, der medtog uforholdsmæssig Tid for de studerende uden noget tilsvarende Udbytte.

Prof. Saxtorph udtalte i en Erklæring af 23 Febr., at han, der gik ud fra den Anskuelse, at de medicinske studerende skulde undervises saaledes, at de bleve praktiske Læger, ikke kunde underskrive Flertallets Forslag, idet han, ligesom Prof. Buntzen, ansaa det for en stor Fejl at lægge Vægt paa en særlig kemisk Uddannelse, som rigtignok for Tiden var en Modesag, men forhaabentlig snart vilde synke tilbage til den underordnede Plads, der tilkom den i Lægevidenskaben, og vistnok allerede nu blev drevet ved vort Universitet i langt større Udstrækning, end det behøvedes for en praktiserende Læge. Med Hensyn til den sidste af Prof. Buntzens Oppositioner var han altsaa fuldkommen enig med ham. Naar han alligevel ikke havde underskrevet hans Votum, var det, fordi de Betragtninger, som han stillede i Spidsen, næppe vare aldeles rigtige, og fordi Ofthalmologi samt Syfilis og Hudsygdomme ikke kunde anses for Dele af Videnskaben, der fordrede særegne Docenter i Fakultetet; disse Sygdomme kunde de studerende lære tilstrækkelig at kjende ved den nu værende Undervisning. En Indvending, som Prof. Buntzen derimod ikke berørte, og som dog formentlig var den vigtigste, var rettet mod Examens Deling. Grunden til, at der skulde foretages Reformer, var jo den, at den nu værende Ordning syntes utilfredsstillende; men da det væsentlige ved den var, at man havde delt Examen, som forhen afholdtes samlet, var det formentlig mere rationelt at opgive denne Deling end at lappe paa den eller »at sætte en Klud af nyt Klæde paa et gammelt Klædebon«. Thi havde Examens Deling i to Dele vist sig at være en uheldig Ide, maatte

man hellere benytte denne Lejlighed til at afskaffe den og vende tilbage til det tidligere Forhold, hvilket i øvrigt af Flertallet var opstillet som det andet Alternativ. Ligesom han i et tidligere indsendt Votum om den samme Gjenstand havde udviklet denne Opfattelse*), saaledes maatte han derfor ogsaa nu holde paa den Ordning af Examen, at der paa en Gang blev examineret i de 14 Fag, som nu vare henlagte til to forskellige Tidspunkter.

Til disse tvende Separatvota bemærkede Flertallet følgende (20 Marts): Med Hensyn til det Punkt, hvorom begge vare enige, nemlig Modstanden mod den af Flertallet foreslaaede praktiske Prøve i Kemi ved Forberedelses Examen, havde Flertallet allerede tilstrækkelig gjort Rede for sine Grunde til at anbefale en saadan, ligesom det ogsaa ved tidligere Lejligheder havde udviklet sin Anskuelse om Kemiens store Betydning for Studiet af Lægevidenskaben. Over for den udtalte Advarsel mod den formentlige Tendens til at lede Undervisningen ind paa de Spor, hvorved dens Hovedgjenstand vilde lide, fandt Flertallet imidlertid Anledning til atter med Bestemthed at udhæve, hvad der for øvrigt allerede i dets Betænkning var sagt, at ogsaa Flertallet selvfølgelig ansaa Uddannelsen af en praktisk dygtig Lægestand som Hovedformaal for Undervisningen og netop havde dette for Øje, naar det tilstræbte en fyldigere Udvikling af de for et grundigt Studium af de praktiske Fag nødvendige Forudsætninger. Naar de Krav, som Flertallet søgte at gjøre gjældende, i den nyere Tid mere og mere trængte sejrende igjennem ved Universiteterne, saa det heri ingen »Modesag«, men en ligefrem Følge af Lægevidenskabens netop i denne Retning gaaende Udvikling. Flertallet bemærkede i øvrigt, at naar de to kirurgiske Docenter i dette Punkt vare enige, saa fandt dette sin naturlige Forklaring deri, at det af dem repræsenterede Fag, hvis store Betydning Flertallet til fulde anerkjendte, unægtelig i mindre Grad gjorde Fordring paa kemiske Kundskaber end andre Fag, hvis Vigtighed ikke maatte underkjendes.

Hvad angik Prof. Saxtorphs atter ved denne Lejlighed fremførte Forslag om at vende tilbage til den udelte Hovedexamen, havde Flertallet i Betænkningen saa udførlig udviklet sine Grunde til at anbefale en anden Foranstaltning, at det ikke fandt det fornødent atter at udtale sig nærmere om dette hans Forslag, som Flertallet jo for øvrigt ogsaa subsidiært vilde foretrække for Fastholdelsen af den nu bestaaende Ordning.

Med Hensyn til den Side af Prof. Buntzens Opposition, hvori Prof. Saxtorph ikke havde kunnet følge ham, udtalte Flertallet, at naar den første her bebrejdede Flertallet en »skjæv og ensidig Betragtning« af de studerendes Adresse, saa havde denne Ytring i hans Votum været det uventet, eftersom der under den i Fakultetet hidtil stedfundne Diskussion intet var fremkommet, som havde ladet det formode, at hans Opfattelse af Adressens egentlige Mening —, altsaa af det Maal, som selve dens Underskrivere havde haft for Øje —, var en anden end Flertallets. Med Hensyn til de positive Forslag, som han fremførte til Afhjælpning af de stedfindende Mangler, saaledes som disse efter hans Mening væsentlig stillede sig, miskjendte Flertallet selvfølgelig ikke, at de gik i den samme Retning, som han allerede havde forfægtet i sit i Anledning af den nu værende Vakance i Fakultetet indgivne Votum, endskjønt det dog vilde ses, at de ingenlunde ganske faldt sam-

*) Se foran S. 340.

men med hans da værende Indstilling, som i første Linie stillede »Konkurrence til et Lektorat i kirurgisk Pathologi, hvortil særlig fordres Prøver i Ofthalmologien«.

Efter at have modtaget Prof. Buntzens Separatvotum havde Flertallet imidlertid underkastet hele denne Side af Sagen en fornyet Overvejelse og bemærkede derefter følgende: Den Skrivelse til Fakultetet, hvormed de 105 studerende stillede dette deres Adresse til Ministeriet, lød i det væsentlige saaledes: »— — — haabe vi, at det høje Fakultet af yderste Evne vil støtte vor Sag og staa paa vor Ret til en omfattende praktisk Uddannelse i Lægekunsten, en Ret, der ikke bør være et Privilegium for det forholdsvis ringe Antal, som kan opnaa Ansættelse som Hospitalskandidater«. Disse Ord i Forening med det dertil fuldkommen svarende Indhold af selve Adressen, som Flertallet ligeledes paa ny havde gennemgaaet, gjorde Indsendernes sande Mening aldeles utvivlsom: her tilsigtedes ikke et i denne eller hin specielle Retning udvidet Omraade for Doceringen, men en udvidet Adgang til praktisk Øvelse gennem Hospitalstjenesten i det hele. At Kravet om Øvelsens Alsidighed ikke var overset i Betænkningen, vilde formentlig fremgaa tilstrækkelig tydelig af dens Ytringer om den mulige Omordning af Forholdet til Frederiks Hospital og i saa Fald tillige af Bestemmelsen om Optagelsen af visse, nu derfra udelukkede Sygdomme. Det vilde af de samme Ytringer tillige være klart, at Flertallet i Principet ikke ubetinget var imod den af Prof. Buntzen tilstræbte Udsondring af enkelte specielle Grene af Videnskaben som særegne Undervisningsfag. At en saadan Udsondring ikke i sig selv var nødvendig, derom var Flertallet enigt med Prof. Saxtorph —, og dette syntes ogsaa Prof. Buntzen at erkjende, efter hans oven for anførte Indstilling i Vakancesagen at dømme —, og foran den maatte Flertallet derfor ubetinget sætte Kravet om en sikret og tilstrækkelig Repræsentation af de, samtlige Bigrene omfattende Hovedfag, som dannede den nødvendige Kjerne for den almindelige lægevidenskabelige Dannelse; men Flertallet indrømmede, at Udsondringen —, dog kun foretaget med Varsomhed og omhyggelig Begrænsning, da den ellers vilde kunne føre uberegnelig vidt og efter dets Mening endogsaa medføre skadelige Følger for Studiet i sin Helhed —, kunde blive til en vis Grad ønskelig, midlertidig eller blivende, eftersom paa den ene Side et hurtig indtraadt Vendepunkt i en enkelt Retning af Videnskaben havde bragt en helt ny og frugtbar Udvikling frem (som for Tiden unægtelig i Ofthalmologien), eller eftersom paa den anden Side de givne Hospitalsforhold maatte betinge det. Men i ethvert Tilfælde maatte ogsaa Hospitalsforholdene og Undervisningens hele Stilling til disse nødvendigvis være givne og bragte fuldstændig paa det rene, inden man fuldt kunde bedømme en saadan Foranstaltningens Betimelighed og rigtige Udstrækning, og endnu mere inden man kunde træffe nærmere Bestemmelse om, hvorledes den da i Enkelthederne maatte gennemføres. Prof. Buntzen havde jo ogsaa selv i sin tidligere Indstilling udtalt, at »et klinisk Materiale var paa-trængende nødvendigt« netop for disse specielle Fag, baade dem, som han nu stillede i Forgrunden, og de andre, hvis Udsondring han ved hin Lejlighed fremdes stillede i Udsigt; men den Anvisning, han nu gav paa et Materiale, som man dels kunde have haft, dels mulig kunde faa, var dog vel for usikker til derpaa at bygge en fast Foranstaltning. Hvad man end forresten vilde dømme om hans Forslag til Ansættelsen af de to ekstraordinære Docenter, saa manglede det dog altsaa under alle Omstændigheder endnu den for Gjennemførelsen aldeles

nødvendige Forudsætning, ligesom det paa den anden Side, selv om denne var tilstede, dog ikke vilde formaa at tilfredsstille de studerendes berettigede Krav, netop i Henseende til praktisk Uddannelse i selve Hovedfagene. Men Prof. Buntzen erkjendte jo ogsaa, at »Kandidattjenestens (— det burde have heddet i større Almindelighed »Hospitalstjenestens« —) Ordning henhørte under den praktiske Uddannelse«. Naar han imidlertid mente, at det i saa Henseende vilde være tilstrækkeligt »at henvende sig til Hospitalernes nu værende Bestyrelser«, saa var hans nærmere Plan og Tanke ikke Flertallet klar, og det saa ikke, hvorledes den herved antydede Fremgangsmaade skulde give større Udsigt til at komme sikkert og hurtigt til Maalet end Flertallets Forslag om Nedsættelse af en Kommission, hvis Opgave ikke skulde være at »føre Krig« mod nogen, men derimod at tilvejebringe en Overenskomst, som kunde tilfredsstille de forskjelligartede Krav og alsidig omfatte den vigtige Sag, som her paa ny var sat i Bevægelse. Flertallet kunde saaledes ved Prof. Buntzens Separatvotum ikke finde sig foranlediget til i noget Punkt at fravige, hvad der i Betænkningen var udtalt og foreslaaet.

Med Hensyn til, hvad der under Sagens Behandling var ytret om den forberedende Examen i Zoologi, Botanik, Kemi og Fysik, fandt Konsistorium sig foranlediget til at indhente Betænkning fra Examenskommissionen for den medicinske Forberedelses Examen. Denne afgaves under 10 Apr. 1870. Komiteen sluttede sig ganske til de af Fakultetet med Hensyn til Forberedelses Examen gjorte Forslag, saa meget mere som de paa det nærmeste stemte med den Erklæring, Prof. Thomsen i sin Tid afgav til det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, se neden for. Komiteen tilraadede altsaa:

- 1) at der til Forberedelses Examen for de medicinske studerende blev føjet en Prøve i kvalitativ uorganisk Analyse,
- 2) at Hovedkarakteren, udregnet af de ved Forberedelses Examen faldne Karakterer, fik den foreslaaede Indflydelse paa Udfaldet af Hovedexamen, og
- 3) at Karakteren Non cont. i et hvilket som helst Fag ved Forberedelses Examen medførte Rejektion.

I øvrigt bemærkede Komiteen med Hensyn til Prof. Panums Skrift, at naar Forfatteren stadig talte, som om de studerende anvendte et Aar til den filosofiske Prøve, saa var dette ikke ganske rigtigt. De begyndte strax, naar de vare komne til Universitetet, at høre Forelæsningerne over Zoologi, Botanik og Fysik, men vare forhindrede fra at høre de kemiske Forelæsninger ved en Kollision med Tiden for de filosofiske. Denne Kollision var meget beklagelig, da den netop rammede det naturvidenskabelige Fag, der var de studerende mest fremmed; men det stod ikke i Komiteens Magt at hæve den*). Den havde i øvrigt heller ingen anden Følge, end at Forberedelses Examen i Regelen maatte udsættes til 1½ Aar efter Studenterexamen. De, der indstillede sig tidligere, havde i Regelen benyttet Manuduktion til deres Studium af Kemien, og det var let at forstaa, at denne Undervisnings Methode gav et tarveligt Udbytte, hvor den studerende næsten manglede alle Forkundskaber, og Manuduktøren naturligvis ej kunde være indrettet paa at vise de mange Forsøg, der vare nødvendige i denne Videnskab fremfor i enhver anden.

*) Se nu Aarb. f. 1871—73, S. 40—42.

Prof. Panum henlede Opmærksomheden paa det forholdsvis store Antal, som ved denne i det hele lette Examen blev rejiceret, og at Procentantallet af de rejcerede var i stadig Tilvæxt. Aarsagen til dette Forhold laa imidlertid ingenlunde udelukkende i Letsindighed eller i den Ringeagt, de studerende havde kastet paa denne Examen, og der viste sig en stadig Fremgang i de studerendes Flid og Stadighed ved Forelæsningerne. For saa vidt det var Letsindigheden, der var de mange Rejektioners Grund, vilde Ulempen sikkert hæves, naar Karaktererne ved Forberedelses Examen fik Indflydelse paa Hovedexamens Udfald. Men der havde stadig til denne Examen indstillet sig et stort Antal maadelig begavede Kandidater, førte ind paa det medicinske Studium ved Familietraditioner eller revne med derhen af Omgivelser og Bekjendte, uden at de selv havde haft Kald til dette eller vel overhovedet til noget andet Studium, og det var let at forstaa, at Procentantallet af de rejcerede maatte voxe, naar de øvrige Fakulteters Overfyldning med embedssøgende Kandidater drev alle de invita Minerva studerende til det medicinske Studium. Formindskelsen af de rejceredes Antal strax efter Fysikens Indførelse som Examensfag skyldtes væsentlig den Omstændighed, at de svagere, saa snart den paatænkte Forandring rygtedes som forestaaende, gjorde Kraftanstrængelse for at faa Examen, førend den blev vanskeligere, og de tilbage blevne vare altsaa af en bedre Art.

Med Hensyn til Prof. Panums Anskuelser om det lægevidenskabelige Fakultets Stilling til denne Examen samt, hvorledes denne Stilling kunde forbedres, fastholdt Komiteen med Fakultetets Flertal den Anskuelse, at Forelæsningerne for de lægevidenskabelige studerende maatte behandle Videnskaben propædævtisk og ikke som en Indledning eller Forberedelse til Fysiologiens Studium. Naturvidenskaberne havde for den lægevidenskabelige studerende en Betydning, der var langt mere omfattende end den Anvendelse, de direkte kunde finde ved det fortsatte Studium; de aabnede Øjet og klarede Tanken netop for saadanne Forhold, som Lægen stadig stod lige over for, og naar dette var opnaaet, blev det virkelig ganske ligegyldigt, om et enkelt Punkt i en af Grundvidenskaberne, som kom til Anvendelse i Fysiologien, ikke skulde være berørt i det forberedende Kursus, da nogle faa Ord af Læreren vilde kunne give tilstrækkelig Oplysning for den studerende. Komiteen kunde naturligvis ikke have Indflydelse paa, hvorledes det lægevidenskabelige Fakultet valgte Censorer til Forberedelses Examen; men ønskeligt var det jo altid, for Examinatorerne som for Kandidaterne, at Censorerne vare saa vel bevandrede som muligt i det Fag, hvori de censurerede. Selv om Fakultetet imidlertid valgte Censorerne af sin Midte udelukkende med Hensyn til Faget, vilde den anden Censor ingenlunde være overflødig, da en decideret Uoverensstemmelse i Bedømmelsen af en Besvarelse ikke godt kunde ventes hævet ved en Diskussion mellem to, af hvilke den ene (Examinator) havde haft sin Opmærksomhed og undertiden betydelig Anstrængelse henvendt paa at lede Examinationen, saa at han mangan en Gang ved Bedømmelsen kunde trænge til at vejledes af Censorerne, men ikke let vilde mindes alle Enkeltheder ved Besvarelsen.

Prof. Panums Forslag, at Professoren i Fysiologi skulde være stadig Formand i Examenskomiteen, maatte ogsaa Komiteen fraraade. Fik han som saadan ingen anden Forretning end den, den nu værende Komiteformand havde, at ordne Examinationstiderne, gjøre de fornødne Indberetninger og paategne Examensbeviser, vilde der intet opnaas derved. Skulde han derimod, som der udtaltes

(Forf. S. 27) have et vist Tilsyn med de for denne Examen nærmest bestemte Forelæsninger og Øvelser, vilde der meget let opstaa et uhyggeligt Forhold mellem Formanden og Faglærerne, der igjen vilde være henviste til at søge Tilsyn med Undervisningen og Examinationen i Fysiologi for at paase, at Grundvidenskaberne der kom til deres Ret. Med Hensyn til den Kollision, Prof. Panum omtalte mellem Tiden for Forelæsningerne i Botanik og de kemiske Øvelser, oplyste Komiteen, at Forelæsningstimerne for længst vare bestemte i Følge fælles Aftale, saa at den enkelte Docent ikke kunde antages at have Ret til at forandre dem for sit Vedkommende.

Den Ordning ved Valget af Censorerne af det lægevidenskabelige Fakultet, som Prof. Panum misbilligede (S. 25), var truffet i Følge dette Fakultets eget Forslag. De dermed forbundne Ulemper tillige med en stor Ulempe ved Ordningen af denne Examen vilde imidlertid hæves, naar den med kgl. Approbation fastsatte Bestemmelse, at Ministeriet skulde give sit Samtykke til Valget af Censorerne ved denne Examen*), blev hævet; thi i Examenstiden var der saa mange Kræfter sat i Bevægelse ved de forskjellige Examina, at det var meget vanskeligt at skaffe de fornødne Censorer til Veje. Ofte kunde det først ske i sidste Øjeblik, saa at Ministeriets Samtykke maatte indhentes i stor Hast; og i det Tilfælde, at en pludselig Forhindring indtraf, hvad der vel navnlig kunde hænde Censorerne af det lægevidenskabelige Fakultet, saa var i Grunden Examen ulovlig, indtil Ministeriet havde samtykket i Valget af en ny Censor. Til saa store Omstændigheder syntes denne Examen dog ikke at have Vægt nok, og Komiteen anbefalede meget, at denne Bestemmelse blev hævet samtidig med de paatænkte Forandringer. Den foreslog derfor,

- 4) at det overlodes paa den ene Side det lægevidenskabelige Fakultet, paa den anden Side Examinatorerne at vælge de ved denne Examen nødvendige Censorer, uden at Ministeriets Samtykke dertil udfordredes.

Konsistorium indsendte samtlige Betænkninger til Ministeriet med Skrivelse af 10 Maj 1870. Det henholdt sig til de af Flertallet i det lægevidenskabelige Fakultet og af Kommissionen for Forberedelses Examen afgivne Erklæringer, idet det bemærkede, at der, bortset fra de tvende Separatvota fra Proff. Buntzen og Saxtorph, til hvilke Konsistorium ikke kunde slutte sig, i øvrigt var Enighed mellem Fakultetets Flertal og Kommissionen, ligesom ogsaa Prof. Panum havde erklæret sig enig i de af Fakultetets Flertal fremsatte positive Forslag, selv hvor disse ikke faldt sammen med de af ham selv opstillede.

Konsistorium indstillede saaledes til Ministeriets Billigelse de i Fakultets Betænkningen resumerede Forslag angaaende Indretningen af den lægevidenskabelige Forberedelses Examen og angaaende Virkningen af Karaktererne ved samme, saa vel som ogsaa Forslaget om en særegen Betydning for Karakteren i de to kliniske Prøver ved den lægevidenskabelige Examen. I øvrigt erklærede Konsistorium sig med Hensyn til denne Del af Sagen enigt med Fakultetets Flertal og Kommissionen deri, at der næppe var Grund til at træffe den af Prof. Panum foreslaaede Foranstaltning, at en af de medicinske Professorer, i Regelen den fysiologiske Professor, skulde være fast Formand for Kommissionen for den lægevidenskabelige Forberedelses Examen, ligesom det

*) Bekj. 4 Novbr. 1843 § 3.

ogsaa holdt for, at Valget af Censorerne ved denne Examen burde foregaa paa samme Maade som hidtil, dog med den af Kommissionen foreslaaede Forandring, at det ikke for Fremtiden skulde være fornødent, at der paa Valget af Censorerne erhvervedes Ministeriets Approbation, jfr. Bekj. 4 Novbr. 1843 § 3.

Med Hensyn til det andet Punkt, som omhandlede i Fakultetets Betænkning, nemlig den medicinske Embedsexamens Deling og de dermed forbundne Ulemper, hævede der sig i Konsistorium vel nogle Stemmer, som overhovedet udtalte sig imod enhver Deling af Examen, naar det erkjendtes, at en Deling af selve Studiet ikke var mulig eller tilraadelig; men Flertallet af Konsistoriums Medlemmer sluttede sig til Fakultetsflertallet ogsaa i dette Punkt, idet man mente, at en Deling som den foreslaaede, der kun efterlod et forholdsvis kort Mellemrum mellem Examens tvende Afdelinger, netop paa Grund heraf, saa vel som efter den særegne Maade, hvorpaa Examenstiden var og maatte være ordnet og fordelt til forskellige Tider ved den lægevidenskabelige Examens Prover, ikke kunde siges at medføre en skadelig Splittelse af selve Studiet, hvørimod det paa den anden Side maatte erkjendes, at den Omstændighed, at Examensprøverne adskiltes ved et saadant kortere Mellemrum som det foreslaaede, kunde være til ikke uvæsentlig Lettelse for de studerende, ligesom det ogsaa var betænkeligt aldeles at ophæve enhver Deling af Examen, da de studerende nu en Gang vare vante til denne Ordning og satte Pris paa den. Konsistoriums Flertal tiltraadte derfor de i Fakultetets Betænkning opstillede Forslag til forandrede Regler angaaende den lægevidenskabelige Examens Deling i tvende Afdelinger, ligesom det for dette Tilfælde tilraadete den af Fakultetets Ytringer flydende Indskrænkning i den almindelige ved Bekj. 18 Maj 1847 givne Regel.

Hvad endelig angik Spørgsmaalet om den hensigtsmæssige Ordning af den praktiske Undervisning og Hospitalstjenesten, tilraadete Konsistorium det af Fakultetets Flertal og Prof. Panum gjorde Forslag, nemlig at Ministeriet, efter Forhandling med samtlige vedkommende Avtoriteter, vilde søge nedsat en kombineret Kommission, hvori alle i Betragtning kommende Interesser vare repræsenterede, for at Forslag til det omhandlede Anliggendes bedre Ordning kunde blive fremsatte og drøftede i den. Konsistorium tilføjede, uden at det i mindste Maade vilde foregribe de yderligere Forhandlinger om denne Sag, at Ulemperne og Vanskelighederne ved at skaffe de unge Medicinere Lejlighed til praktisk Uddannelse ved Hospitalerne, paa Grund af det stigende Antal medicinske studerende, nu vare saa store, at Universitetet i denne Sag, som var af stor Vigtighed for hele Landet, end ikke burde sky pekuniære Ofre for at opnaa en hensigtsmæssig og betryggende Ordning.

Sagen maatte nu, for saa vidt angik Examensvæsenets Ordning, anses for at være uddebatteret. Ministeriet nedlagde derfor allerunderdanigst Forestilling for Kongen, hvorefter der ved kgl. Resol. 8 Juli 1870 (Bekj. 12 s. M.) bifaldtes følgende Forandringer og nærmere Bestemmelser dels ved den i Følge kgl. Resol. 27 Oktb. 1843 (bekjendtgjort under 4 Novbr. næst efter) anordnede Forberedelses Examen for Lægestuderende, dels ved den lægevidenskabelige Embedsexamen ved Københavns Universitet, nemlig:

A) ved Forberedelses Examen for Lægestuderende:

1. Til Kemi føjes som Examensfag en praktisk Prøve i kvalitativ uorganisk Analyse, første Gang ved den Examen, som afholdes i Januar 1872.

For denne Prøve gives en særlig Karakter, saaledes at Specialkarakterernes Antal fra denne Tid af vil blive 5 i Stedet for 4.

2. Specialkaraktererne blive at tage med i Beregningen af Hovedkarakteren til den lægevidenskabelige Embedsexamen efter de nærmere Forskrifter, som herfor ville være at give af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet. Denne Bestemmelse kommer første Gang til Anvendelse paa de studerende, der i Januar 1871 underkaste sig Forberedelses Examen.
 3. Det overlades for Fremtiden Examinatorerne ved Examen i Forening at udnævne den ene, og det lægevidenskabelige Fakultet blandt sine egne Medlemmer at udvælge den anden af de for hvert Examensfag fungerende Censorer, uden at Valget af disse, som tilforn, behøver Kirke- og Undervisningsministeriets Billigelse.
- B) ved lægevidenskabelig Embedsexamen:

1. Ingen Kandidat kan, selv med et overskydende Antal Points, erholde Laudabilis til Hovedkarakter til den lægevidenskabelige Embedsexamen, naar han i nogen af de to kliniske Prøver ved Examen har faaet en ringere Karakter end et fuldt Haud illaudabilis II^{di} gradus, og ingen kan opnaa Haud illaudabilis I^{mi} gradus, som har faaet et fuldt Non contemendus eller derunder i en af de nævnte Prøver, hvorimod Hovedkarakteren i det nævnte Tilfælde bliver at nedsætte til Haud illaudabilis I^{mi} gradus i Stedet for Laudabilis, og til Haud illaudabilis II^{di} gradus i Stedet for Haud illaudabilis I^{mi} gradus.
2. Det tillades fremdeles i Medfør af kgl. Resol. 22 Avg. 1851 (bekjendtgjort under 26 s. M.) at underkaste sig første og anden Del af Examen paa en Gang. Derimod skal anden Del af Examen, for at der kan tildeles Examinanden Hovedkarakter, være taget i det seneste et Aar efter, at første Del er fuldendt, dog saaledes, at det for de studerende, der allerede nu have underkastet sig første Del af Examen, har sit Forblivende ved de hidtil gjældende Bestemmelser om Tiden, inden hvilken 2den Del af Examen kan tages.
3. Af den under 2 givne almindelige Bestemmelse følger, at den Kandidat, der først efter et Aars Mellemrum har underkastet sig den anden Del af Examen, ikke kan tage denne Del om uden tillige paa ny at underkaste sig den første Del af Examen, hvorimod det staar den Kandidat, som har taget begge Dele af Examen paa en Gang, frit for igjen at underkaste sig alene anden Del af Examen efter et Aars Forløb. Ligeledes skal det, uanset Bestemmelserne i kgl. Resol. 14 Maj 1847 (bekjendtgjort 18 næst efter), være den Kandidat, som har taget anden Del af Examen et halvt Aar efter den første Del, tilladt paa ny at underkaste sig den anden Del efter et halvt Aars Forløb uden tillige at tage første Del om.

Da der ved Bekjendtgjørelsens A Nr. 2 var forbeholdt Ministeriet nærmere Afgjørelse af de Regler, der vilde være at følge med Hensyn til Beregningen af Hovedkarakteren, tilskrev det under 15 Juli det lægevidenskabelige Fakultet herom. Ministeriet mindede om, at Fakultetet havde foreslaaet, at der af Specialkaraktererne for de forskellige Fag ved Forberedelses Examen —, hvilke Karakterer efter den tilkomne praktiske Prøve i Kemi bleve 5, og som i øvrigt efter Fakultetets Forslag skulde gives efter samme Regler som hidtil —, skulde

uddrages en Hovedkarakter, som fordoblet toges med i Beregningen af Hovedkarakteren til den lægevidenskabelige Embedsexamen paa den Maade, som nærmere var forklaret i Fakultetets Betænkning. I Forbindelse hermed havde Fakultetet andraget paa, at den tidligere Bestemmelse om, at Karakteren Non cont. eller Nul i ethvert som helst Fag ved Forberedelses Examen bevirkede Afvisning fra Examen, udtrykkelig maatte gjenoptages blandt de eventuelle Bestemmelser om Examen. Det første Forslag kunde Ministeriet ikke fuldstændig tiltræde i den Form, hvori det saaledes forelaa. I Stedet for at udregne en Hovedkarakter af samtlige 5 Specialkarakterer ved Forberedelses Examen og tælle denne fordoblet med blandt Specialkaraktererne ved Embedsexamen, forekom det Ministeriet naturligere og i Forhold til den Betydning, som burde tillægges de enkelte Fag ved denne Examen, rigtigere at sammenlægge Specialkaraktererne for Zoologi, Botanik og Fysik til en Karakter og Specialkaraktererne for den mundtlige og praktiske Prøve i Kemi ligeledes til en Karakter, saaledes at begge disse Karakterer medregnedes til Hovedkarakteren ved Embedsexamen, enhver med samme Værdi, som Specialkaraktererne havde ved denne. Hvad det andet Forslag angik, havde Ministeriet ikke kunnet overbevise sig om, at dette vilde være rigtigt eller navnlig foreneligt med den nye Ordning, hvorved Karaktererne ved Forberedelses Examen kom til at tælle med ved Udregningen af Hovedkarakteren for Embedsexamen. Thi at navnlig Non cont. for et enkelt Fag skulde bevirke Rejektion ved denne Examen, vilde staa i en skærende Modstrid med, hvad der fulgtes som Regel ikke blot ved selve den lægevidenskabelige Embedsexamen, men ved de andre Universitets- og Skoleexamina overhovedet. Ministeriet ophævede derfor den i sin Tid desangaaende af den da værende kgl. Direktion for Universitetet og de lærde Skoler i Skrivelse af 13 Apr. 1844 givne Bestemmelse fra den Tid, da de i Bekjendtgjørelsen indeholdte Forandringer ved Examen traadte i Kraft.

Ministeriet begjærede sluttelig et af Fakultetet i Overensstemmelse med foran staaende udarbejdet Forslag til de Regler, som maatte foreskrives for den fremtidige Karaktergivning ved Forberedelses Examen for Lægestuderende og den deraf følgende Forandring i Udregningen af Hovedkarakteren ved Embedsexamen. Ministeriet tilføjede, at da de nye Karakterbestemmelser først kunde træde fuldstændig i Kraft, naar der første Gang i Januar 1872 aflagdes Prøve i praktisk Kemi, maatte det ommeldte Forslag tillige indeholde en Overgangsbestemmelse for Karakterberegningen ved de Examina, der afholdtes i Mellemtiden fra 1 Jan. 1871.

Fakultetet indgav sit Forslag under 14 Oktbr. 1870. Det bemærkede med Hensyn til det første Spørgsmaal, at naar man gik ud fra, at Specialkaraktererne ved Forberedelses Examen, ligesom hidtil, kun bleve givne som hele Karakterer (Laud p. c., Laud, Haud ill. 1^{mi} gr., Haud ill. 2^{di} gr. og Non cont.) og der tillagdes disse de samme Værdier i Points som ved Embedsexamen, saa vilde Beregningen ikke frembyde nogen Vanskelighed, naar man fulgte de sædvanlige Regler (addere de forskellige Specialkarakterers Points til en Sum, der divideres med Karakterernes Antal). Fælleskarakteren for Botanik, Fysik og Zoologi vilde da ganske komme til at svare til de sædvanlige Karakterer ved Embedsexamen, der ligeledes udregnedes af 3 Specialkarakterer (Examinators og de 2 Censurers). Noget anderledes forholdt det sig med den anden Fælleskarakter (udregnet af de to kemiske Fag); her vilde foruden hele Tal kunne forekomme Tal med Brøken $\frac{1}{2}$, som ellers i Regelen ikke forekom ved den nu værende Be-

regning, og som vilde kunne bidrage til at gjøre Hovedkarakterbrøken en Del større og besværligere. Dette kunde imidlertid ikke undgaas uden ved at forandre hele Karakterberegningen efter et nyt System, hvilket dog syntes unødvendigt, især da det allerede nu af og til havde været Tilfældet, at Brøken $\frac{1}{2}$ var indgaaet i Karakterberegningen (naar nemlig den ene Censor var udeblevet), uden at dette havde foraarsaget nogen Ulempe. Som Overgangsbestemmelse foreslog Fakultetet, at der af de 4 Fag ved Forberedelses Examen paa sædvanlig Maade blev uddraget en enkelt Fælleskarakter, hvis dobbelte Sum overførtes i Beregningen af Hovedkarakteren til Embedsexamen. Herved vilde man opnaa, at Karakterernes Antal ved Embedsexamen vilde blive 16 for de studerende, der i Løbet af 1871 underkastede sig Forberedelses Examen, ligesom det senere vilde blive Tilfældet. Man vilde tillige ved denne Ordning undgaa, at noget enkelt af de 4 Fag i denne Overgangstid fik en uforholdsmæssig Betydning, hvilket ellers let kunde ske ved andre mulige Beregningsmaader. Den Ulempe, at denne Fælleskarakter (ved at udregnes af 4 Fag) vilde kunne give nye Brøker $\frac{1}{4}$ og $\frac{3}{4}$, vilde hæves ved, at dens dobbelte Sum overførtes i Beregningen, hvorved der atter kun vilde kunne opstaa Brøken $\frac{1}{2}$.

Efter Fakultetets Indstilling, der af Konsistorium anbefaledes i Skrivelse af 5 Novbr., bifaldt Ministeriet herefter under 11 Novbr. 1870:

I. at Beregningen af de i Henhold til Bekj. 12. Juli d. A. indførte to nye Fælleskarakterer ved Forberedelses Examen for de lægevidenskabelige studerende, den ene for Botanik, Fysik og Zoologi, den anden for den theoretiske og praktiske Prøve i Kemi, sker paa samme Maade, som Beregningen af Specialkaraktererne ved den lægevidenskabelige Embedsexamen, saaledes at der, ligesom hidtil, kun gives hele Karakterer ved den nævnte Forberedelses Examen (Laudabilis præ ceteris, Laudabilis, Haud illaudabilis 1mi gradus, Haud illaudabilis 2di gradus og Non contemnendus);

II. at Beregningen af Hovedkarakteren ved den lægevidenskabelige Embedsexamen sker derved, at de forskellige Karakterers Minimumssummer forhøjes efter Forholdet 14 : 16, eftersom deres Sum ved Optagelsen af to nye Karakterer i Beregningen er blevet forhøjet i samme Forhold, saaledes at altsaa Minimumssummerne efter den nye Beregning ville blive:*)

for Laudabilis præ ceteris..... $16 \times 14\frac{1}{2} = 232$

— Laudabilis..... $16 \times 10\frac{1}{2} = 168$

— Haud illaudabilis 1mi gradus ... $16 \times 6\frac{1}{2} = 104$

— Haud illaudabilis 2di gradus ... $16 \times 2\frac{1}{2} = 40$

— Non contemnendus..... $\frac{16}{6} = 1$

alt dog med de i Bekj. 12. Juli 1870 B. I. bestemte Undtagelser;

III. at der, indtil bemeldte Forberedelses Examen første Gang i Januar 1872 afholdes i Overensstemmelse med nys nævnte Bekjendtgjørelse, af de fire Fag

*) Efter den ældre Beregning med 14 Karakterer var Minimumssummerne:

for Laudabilis p. c..... $= 14 \times 14\frac{1}{2} = 203$

— Laud..... $= 14 \times 10\frac{1}{2} = 147$

— Haud. ill. 1mi gr..... $= 14 \times 6\frac{1}{2} = 91$

— Haud. ill. 2di gr..... $= 14 \times 2\frac{1}{2} = 35$

— Non. cont..... $= \frac{14}{4} = 1$

ved Forberedelses Examen for de lægevidenskabelige studerende paa sædvanlig Maade uddrages en enkelt Fælleskarakter, hvis dobbelte Sum overføres i Beregningen af Hovedkarakteren til den lægevidenskabelige Embedsexamen.

Om en senere af Ministeriet bifaldet Ændring med Hensyn til et enkelt Punkt i disse Regler maa henvises til Aarb. f. 1871—73 S. 64—66.

Med Hensyn til det tredje Hovedpunkt i Prof. Panums Forslag tilskrev Kultusministeriet under 15 Juli 1870 Justitsministeriet. Det udtalte, at det ganske sluttede sig til de Udtalelser, der vare fremkomne fra Universitetets Side om Nødvendigheden af en mere hensigtssvarende og betryggende Ordning af det omhandlede Forhold og ligeledes ansaa det for ønskeligt, at denne Sag først blev overgivet til Behandling af en dertil nedsat Kommission. Da imidlertid Hospitalernes Interesser krævede den stærkeste Repræsentation i Kommissionen, syntes det nærmest at maatte tilkomme Justitsministeriet at nedsætte en saadan Kommission, og Kultusministeriet anmodede det derfor om at tage Sagen i sin Haand, idet det dog med Hensyn til Kommissionens Sammensætning bemærkede, at det formentlig var nødvendigt at tilforordne den to Medlemmer af det lægevidenskabelige Fakultet.

Med Hensyn til Kommissionens Sammensætning, dens Arbejder og Resultatet af dens Virksomhed er det fornødne bemærket i Aarb. f. 1873—75 S. 33—70.

b. Klinisk Uddannelse i Fødselsvidenskaben.

Den tidligere Ordning af den kliniske Uddannelse i Fødselsvidenskaben for Landets Læger, der var fastsat ved kgl. Resol. 18 Oktbr. 1849, havde i Tidens Løb vist sig mangelfuld, baade i sin Almindelighed og i Særdeleshed under de senere i flere Henseender forandrede Forhold. I Følelsen heraf indgave i Novbr 1865 et Antal af 45 medicinske Kandidater og studerende følgende Adresse til det lægevidenskabelige Fakultet om at virke til en bedre klinisk Uddannelse.

»Undertegnede medicinske Kandidater og ældre studerende tillade sig herved at andrage hos det høje Fakultet om en Forandring med Hensyn til Adgangen til praktisk Uddannelse i Akkouchement for de medicinske Kandidater, hvorved de Vanskeligheder kunne fjærnes, der for Tiden ere forbundne dermed. Det er nemlig Vedtægt paa Fødselsstiftelsen, at højst 16 Kandidater aarlig kunne faa deres praktiske Uddannelse. Dette Antal maa for Tiden anses for aldeles utilstrækkeligt. I Øjeblikket er der saaledes over 20 Kandidater, der vente paa deres Uddannelse, og dette Antal vil endnu betydelig forøges ved den Examen, der skal afholdes i Januar Maaned 1866, hvorved der, efter hvad vi have bragt i Erfaring, ved Begyndelsen af det nye Kursus i Marts 1866 vil blive mindst et Antal af 35 Kandidater, som først da skulle til at frekventere Fødselsstiftelsen. De medicinske studerendes Antal er desuden, hvad der sikkert er det høje Fakultet bekjendt, tiltaget meget betydelig i de senere Aar, og det tør saaledes antages, at Misforholdet mellem de examinerede Kandidater og dem, der kunne nyde Undervisning paa Fødselsstiftelsen, bestandig vil blive større. For den største Del af de yngre medicinske Kandidater vil det ogsaa for Fremtiden være meget vanskeligt at vente i flere Aar, før end de kunne komme ind paa Fødselsstiftelsen, saa meget mere som de langt fra alle kunne vente i Mellemtiden at blive ansatte ved Hospitalerne her i Byen. Vi tillade os derfor at henvende os til det høje Fa-

kultet, idet vi haabe, at dette vil kunne iværksætte en Ordning, hvorved disse uheldige Forhold gjøres mindre trykkende«.

Sagen førtes dog den Gang ikke videre. Da imidlertid Lektor Stadfeldt under 5 Jan. 1867 var blevet ansat som Docent i Akkouchement, fandt han sig foranlediget til i Skrivelse af 27 Marts s. A. at henlede det lægevidenskabelige Fakultets Opmærksomhed herpaa, idet han tillige udtalte sig om, paa hvilken Maade en Forandring ved den kliniske Undervisning i Fødselsstiftelsen burde iværksættes.

Resol. 1849 § 2 gav den naturligvis rigtige Bestemmelse, at ingen Lægekandidat maatte praktisere som Fødselshjælper, før end han havde gennemgaaet det befalede kliniske Kursus i Fødselsstiftelsen; men § 1 litr. c. bestemte tillige, at Adgangen til dette Kursus kun tilstedtes Kandidaterne i det første eller senest i det andet Semester efter Examen. Denne sidste Bestemmelse fremgik af det Ønske, at den praktiske Uddannelse ikke maatte ligge for langt fjærnet i Tid fra den theoretiske Prøve ved Examen, og vel ogsaa fra den Betragtning, at man ikke godt kunde hindre Kandidaterne i længere Tid fra at gaa over i det praktiske Liv. Under den stadige Forøgelse af de examinerede Lægers Antal havde det imidlertid vist sig umuligt at overholde Bestemmelsen om, at det kliniske Kursus skulde gennemgaaes senest i det andet Semester efter Examen, og selv den Forøgelse af Klinikisternes Antal (fra 8 til 12 i hvert Semester), som havde fundet Sted siden 1 Febr. 1866, havde ikke været i Stand til at udjævne det tidligere ugunstige Forhold i den Henseende. Af de i Januar 1866 examinerede Læger var der saaledes endnu 4, som først vilde kunne deltage i det kliniske Kursus fra 1 Sept. 1867 til 31 Januar 1868, altsaa i det fjerde Semester efter Examen; og Forholdet vilde blive endnu ugunstigere i de kommende Aar, da der jo var Udsigt til en meget betydelig Tilvæxt i Lægekandidaternes Antal. En Forandring i de bestaaende Forhold ved den kliniske Undervisning i Fødselsstiftelsen blev derfor nødvendig, og det i den nærmeste Fremtid.

Efter den bestaaende Ordning havde 3 Kandidater »Vagt« i Stiftelsen hver fjerde Dag i Løbet af 5 Maaneder, altsaa omtrent 37 Vagtdage; de deltog paa disse Vagtdage i Undersøgelser af de fødende Barselkvinder, lejlighedsvis i de nødvendige operative Indgreb og havde endelig Anledning til Explorationer paa de svangre, som Onsdag og Lørdag skulde melde sig til Indlæggelse paa Fødselsstiftelsen. Paa denne Maade gennemgik 24 Kandidater aarlig det kliniske Kursus, og det var hans Overbevisning, at den paapasselige Kandidat paa denne Maade kunde faa den tilstrækkelige kliniske Undervisning, ikke til at blive fuldendt Fødselshjælper, men tilstrækkeligt til det praktiske Behov og til selvstændig Uddannelse i det praktiske Liv.

Denne Ordning havde imidlertid i Tidens Løb vist sig uhensigtsmæssig, for saa vidt Kandidaterne ved de over et langt Tidsrum spredte Vagtdage i Stiftelsen havde tabt Interessen for Formaalet, og i de fire Aar, i hvilke han havde været ansat i Stiftelsens Tjeneste, var det sikkert den mindste Del af Kandidaterne, som havde haft den Nytte af deres kliniske Kursus, som de burde og kunde under en anden Ordning. Aarsagen til, at Kandidaterne ikke havde kunnet vedligeholde Interessen under de nu værende Forhold, maatte søges i forskellige Omstændigheder. Det maatte saaledes paa en vis Maade kunne blive til Fordel for Klinikisternes Uddannelse, at de havde Vagttjeneste hver fjerde Dag gennem et læn-

gere Tidsrum, idet de paa denne Maade bleve bekendte med flere Patienter, og om de end ikke selv overværede Fødslerne, var man dog i Stand til ved at meddele Fødsels- og Sygehistorier at give dem et Slags Overblik over Hændelserne i Stiftelsen over hele Semestret; men paa den anden Side laa der den Fare i de over et længere Tidsrum spredte Vagtdage, at Interessen spredtes, og det næsten altid til stor Skade for Tjenesten i Fødselsstiftelsen. Kandidaterne vilde nemlig ikke ofre hele det halve Aar til Tjenesten i Fødselsstiftelsen, men fungerede næsten altid samtidig som Kandidater paa Stadens Hospitaler; der havde de deres Hjem, der søgte de deres Omgang, og der havde de deres eneste Beskæftigelse, saa at de betragtede Stiftelsen som et Sted, hvor de ikke havde hjemme. Da den kliniske Uddannelse i Fødselsvidenskaben nødvendigvis medførte mange ubeskæftigede Timer, fordi Læreobjektet kom saa ubestemt til Veje, tabte Lysten sig ofte snart, de opholdt sig saa lidt som muligt paa det fremmede Sted, hvor de ikke følte sig hjemme, og det endte ofte i Slutningen af Kursus med, at de hovedsagelig kun vare tilstede i nogle Nattimer. Ogsaa afdøde Prof. Levy havde ofte udtalt, at den nu værende Ordning medførte denne Ulempe og ingen Sinde i højere Grad end efter den Tid, da Stadens Hospital flyttede uden for Voldene; thi fra den Tid af blev Tjenesten i Fødselsstiftelsen endnu mere besværlig for de i Kommune-Hospitalet ansatte Kandidater; de vare ofte borte fra Stiftelsen paa deres Vagtdage, og man var nu ikke i Stand til at bringe dem tilstede i paakommende Tilfælde, saaledes som det var Tilfældet, da Alm. Hospital benyttedes som Kommunens Hovedhospital.

Denne Mangel paa Interesse for Stiftelsens Forhold gjorde netop den foran fremhævede Fordel ved Vagt hver fjerde Dag meget illusorisk; thi naar Kandidaterne tabte Interessen for Begivenhederne i Stiftelsen paa deres Vagtdage, maatte dette gjælde i endnu højere Grad for de mellem liggende Dages Vedkommende, og det fordi Referatet om et Fødselsforløb maatte have mindre Interesse end den direkte Observation. Derved medførte denne Ordning desuden en endnu større Fare, nemlig, at Kandidaterne kun fik et ufuldstændigt Kjendskab til, hvad Naturkræfterne kunde præstere ved besværlige og langvarige Fødsler, og naar Kunsten maatte skride ind; thi de vilde kun sjælden kunne komme til at observere en saadan Fødsel fra Begyndelsen til Enden i Løbet af deres »Vagt«. De hørte maaske næste Gang, naar de kom paa Stiftelsen, at dette Tilfælde endte saaledes eller saaledes; men selv dette kunde ikke erstatte den direkte Iagttagelse af Fødselsobjektet.

Endelig bemærkede han, at den kliniske Undervisning blev sløvende i Længden paa Grund af den stadig nødvendige Gjentakelse. Man maatte ved alle pathologiske Tilfælde gjentage de samme kliniske Bemærkninger i fire paa hinanden følgende Dage, da der hver Dag var nye vagthavende Kandidater, og det Haab at kunne samle alle Klinikisterne til en ugentlig klinisk Forelæsning havde været et pium desiderium for Prof. Levy, og vilde blive det for enhver, da de examinerede Kandidater ikke gave Møde paa disse Timer, netop fordi de havde saa mange andre Interesser.

Disse her fremstillede Ulemper ved den nu værende Ordning af den kliniske Undervisning havde ogsaa i Tidens Løb indvirket paa Opinionen blandt de yngre Læger, og det var sikkert en almindelig Mening, at en kortere, men uafbrudt Tjeneste som klinisk Kandidat paa Fødselsstiftelsen var langt at foretrække for de

spredte Vagtdage over en længere Tid. Dette var ogsaa hans Anskuelse, og han troede, at Lægerne vilde have mere Nytte af en paa denne Maade ordnet klinisk Undervisning, fordi den vilde bringe Kandidaterne til i den Tid at koncentrere deres Opmærksomhed herpaa, og desuden vilde den lette Uddannelsen i denne Retning paa Grund af den uafbrudte Øvelse. Samtidig med den Forandring, som blev nødvendig paa Grund af det voxende Antal Læger, maatte man derfor ogsaa søge gennemført en Forandring i den angivne Retning med Hensyn til Ordningen af de enkelte Kursus, og han henvendte sig i denne Henseende til Fakultetet, fordi Fødselsstiftelsen efter dens Fundats, kgl. Reskr. 23 Marts 1787, henhørte til det medicinske Fakultet, for saa vidt Undervisningen og Examen angik.

Prof. Stadfeldt gav derefter en Fremstilling af en saadan forandret Plan for den kliniske Undervisning i Fødselsstiftelsen, idet han tilføjede, at efter hans Mening vilde Forslagets Realisation ikke møde Vanskeligheder paa Grund af de lokale Forhold, og at det ikke vilde stride mod de Fordringer, som stilledes fra Sundhedens eller Humanitetens Side, ligesom han heller ikke kunde antage, at det vilde møde nogen betydeligere Modstand fra Administrationens Side.

Bestemte man Antallet af de kliniske Kandidater til 6 ad Gangen, og lod man Kursus vare i 2 Maaneder, vilde man under Stiftelsens aarlige, fulde Virksomhed i 10 Maaneder faa uddannet 30 Kandidater aarlig. Bestemte man derimod Varigheden af hvert Kursus til 6 Uger, vilde det aarlige Antal blive 42 Kandidater. Det var hans Overbevisning, at man vilde kunne give et saa stort Antal Lægekandidater en ret god klinisk Uddannelse om Aaret, men dog kun under den Forudsætning, at man blev i Stand til at benytte de til Stiftelsens Filialer i Staden henflyttede Patienter i langt højere Grad end tidligere; thi i selve Stiftelsen vilde man af humane og sanitære Hensyn ikke kunne benytte det for Haanden værende Materiale til klinisk Uddannelse for et saa stort aarligt Antal Lægekandidater, og i Betragtning af, at de fødendes Antal i selve Stiftelsen kun var omtrent 500 om Aaret, og at disse tillige benyttedes til Uddannelse for Landets Jordemødre, vilde det nu værende Antal af Klinikister være at anse for Maximum, saa længe Stiftelsens egentlige fødende afgave det væsentlige Læreobjekt. For at Materialet i Filialerne imidlertid skulde kunne benyttes efter en større Maalestok, maatte en af Stiftelsens tre faste Læger nødvendigvis vejlede Klinikisterne; thi fra de unge Jordemødre, som assisterede ved Fødslerne i Filialerne, kunde og burde der ikke ventes nogen Anvisning, og uden Anvisning gik Uddannelsen saa langsomt, at de 2 Maaneder eller 6 Uger ej vilde slaa til. Med Stiftelsens nu værende, faste Lægepersonale, hvis Tid allerede var stærkt optaget af Forretninger, vilde saadanne ofte gjentagne Besøg med Klinikisterne omkring i Filialerne kun sjælden finde Sted, og han havde derfor henvendt sig til Direktionen for Fødselsstiftelsen med et Andragende om Ansættelsen af en 2den fast Lægekandidat, idet han gik ud fra, at en saadan Forøgelse af Personalet ogsaa vilde være ønskelig fra Administrationens Side, fordi Lægetilsynet med Stiftelsens Bypatienter hidtil havde været meget mangelfuldt paa Grund af utilstrækkelige Lægekræfter. Da han imidlertid havde god Grund til at tro, at der fra en økonomisk Side vilde blive rejst Modstand mod Oprettelsen af en saadan Post, henstillede han til Fakultetets Overvejelse, om det ikke, — hvis Planen for øvrigt vandt Bifald —, var muligt at faa Hjælp fra Universitetet til Lønningen af en saadan klinisk Assistent; thi uden en saadan Assistance ansaa han det for fuld-

stændig umuligt at benytte Bypatienterne i den Grad til klinisk Undervisning, som en saa betydelig Forøgelse af Klinikisternes Antal vilde gjøre nødvendig.

Skulde det i Tidens Løb virkelig vise sig, at dette aarlige Antal Klinikistpladser (42) ikke tilfredsstillede Behovet, ansaa han det for meget tvivlsomt, om det vilde blive muligt at give et endnu større Antal Klinikister en blot nogenlunde tilfredsstillende Uddannelse under den her foreslaaede Ordning; thi at bringe Tiden for et Kursus ned til 4 Uger, vilde han anse for meget utilraadeligt, saa længe Kandidaterne kom til Fødselsstiftelsen uden nogen som helst praktisk Kjendskab til Explorationsteknik og det normale Fødselsforløb; for at erhverve dette Kjendskab vilde der medgaa en Uges Tid. Han troede derfor, at et 4 Ugers Kursus i alt Fald kun da vilde give noget Udbytte i Forhold til Øjemedet, naar det lykkedes at faa oprettet en obstetricisk Klinik for studerende, saa at disse fik Lejlighed til allerede før Examen at øve sig i Explorationstekniken og til at observere enkelte naturlige Fødselsforløb. Det var for Oprettelsen af en saadan klinisk Afdeling, at afdøde Prof. Levy i lang Tid, men forgjæves, kjæmpede med Administrationen. Den var i og for sig ønskelig, og maaske vilde det lykkes Fakultetets Bestræbelser at faa den i Gang, naar Omstændighederne i den nærmeste Fremtid skulde blive saa tvingende, som den stadige Tilgang af Lægekandidater lod befrygte.

Prof. Stadfeldt henledede sluttelig Fakultetets Opmærksomhed paa en anden Side af hans Lærervirksomhed, hvori en Forandring vilde være ønskelig. Ved hans Ansættelse som Lektor var det overdraget ham at læse over Børne- og Fruentimmersygdomme. Da det laa i Sagens Natur, at den kliniske Undervisning maatte være Hovedopgaven ved den Side af hans Docentvirksomhed, havde han begyndt at holde Kliniker over Pattebørnenes Sygdomme og haabede at have Materiale nok til at gennemføre denne Plan. Han manglede derimod ethvert Materiale til klinisk Undervisning i Fruentimmersygdomme, idet han, paa Grund af den nødvendige Bortflyttelse af syge Barselkvinder fra Stiftelsen, ikke en Gang havde tilstrækkeligt Materiale til at læse over Barselsengens Sygdomme, og selv dette for Haanden værende Materiale kunde han paa Grund af Hemmelighedssystemet i Stiftelsen ikke benytte efter en større Udstrækning. Det var derfor ønskeligt og naturligt, at han, ligesom alle andre Docenter i Fruentimmersygdomme, fik et Par mindre Værelser paa et Hospital til Disposition, hvor saadanne Patienter kunde optages for at benyttes til den kliniske Undervisning for studerende i dette Fag, og det laa da nær at henvende Blikket til det nær liggende Frederiks Hospital. Han antog heller ikke, at dette Hospitals Direktion vilde gjøre Modstand mod et saadant Arrangement, naar Fakultetet androg derpaa, idet han naturligvis for sit Vedkommende ikke gjorde Krav paa noget Vederlag for Tilsynet med de paa denne Maade anbragte Patienter.

Under 31 Maj indsendte Fakultetet denne Indstilling, som det i det hele tiltraadte, til Ministeriet, idet det bemærkede følgende: Paa Grund af det ringe Antal Kandidater, der aarlig kunde uddannes paa Fødselsstiftelsen, var den theoretiske Undervisning før og den praktiske efter Examen rykkede altfor langt fra hinanden, og herved bleve de unge Læger paa en ubillig Maade hindrede fra at indtræde i den praktiske Lægevirksomhed, i det de i Regelen nødtes til at afvente deres Kursus paa Fødselsstiftelsen, før end de kunde begynde at praktisere. Det syntes derfor at være en bydende Nødvendighed, at der blev truffet Foranstalt-

ninger til, at der hvert Aar kunde uddannes et større Antal Lægekandidater paa Stiftelsen end tidligere, saa meget mere som det tiltagende Antal af Lægekandidater gjorde, at det paa pegede Misforhold ligeledes var i Stigning. Hvad selve Undervisningen angik, delte Fakultetet ganske den almindelige Mening, at den burde forandres derhen, at Kandidaterne i hele Læretiden opholdt sig paa selve Stiftelsen, saaledes at de kunde beskæftige sig udelukkende med selve Fødselsvidenskaben. Men naar en saadan Ordning blev truffet, vilde et Kursus —, saa vel efter Lektor Stadfeldts som Fakultets Mening —, kunne indskrænkes til 2 Maaneder eller endog, naar visse Foranstaltninger bleve truffet, til 6 Uger, i hvilket Tidsrum Kandidaterne, saafremt de boede paa Stiftelsen, utvivlsomt vilde faa en langt bedre Lejlighed til Øvelse, end naar de, som nu, gjorde Vagt hver fjerde Dag; thi ved den sidst nævnte Fordeling af Undervisningen forstyrredes Observationen af de langvarige Fødsler. Ogsaa Lektor Stadfeldts Anskuelse om Benyttelsen af det paa Filialerne værende Materiale tiltraadte Fakultetet, og det erkjendte Nødvendigheden af, at der blev ansat en klinisk Assistent, for at det stærkt forøgede Arbejde kunde blive overkommeligt.

Fakultetet indstillede sluttelig,

at den stedfindende Ordning af Undervisningen i praktisk Fødselsvidenskab forandrede saaledes, at Kandidaterne kom til at gennemgaa et Kursus, boende paa selve Stiftelsen, og at Minimum af Varigheden af et saadant Kursus ansattes til 6 Uger, og at Ministeriet til Iværksættelsen af denne Ordning vilde søge udvirket Ansættelsen af en klinisk Assistent paa Fødselsstiftelsen.

Hvad angik Lektor Stadfeldts Udtalelser om Oprettelse af en Klinik i Fødselsvidenskaben for studerende og om Materiale paa Frederiks Hospital til Klinik i Fruentimmersygdomme, ansaa Fakultetet det for rettest at udskyde Overvejelsen heraf, indtil Fakultetet var i Stand til at fremkomme med Forslag med Hensyn til Ordningen af den lægevidenskabelige Undervisnings praktiske Side, hvorom det allerede forhandlede.

Kultusministeriet tilstillede Justitsministeriet Lektor Stadfeldts Skrivelse og Fakultets Erklæring, idet det begjærede sidst nævnte Ministeriums Ytringer saa vel om det fremsatte Forslag i det hele som navnlig om, hvorvidt det troede sig i Stand til at gaa ind paa den omtalte Assistents Ansættelse.

Efter at Justitsministeriet i denne Anledning havde indhentet Erklæring fra Direktionen for den kgl. Fødsels- og Plejestiftelse, tilskrev det Kultusministeriet under 19 Marts 1868. For saa vidt Fakultetet for Nødvendigheden af en Forandring i den bestaaende Ordning af den praktiske Undervisning i Fødselsvidenskaben, hvorefter der hvert Halvaar antoges til Undervisning 12 Kandidater, af hvilke 3 samtidig havde Vagt paa Stiftelsen hver fjerde Dag, havde anført, at Kandidaterne i de mellem Vagterne liggende 3 Dage slet ikke kom paa Stiftelsen, saa at deres Besøg der og Studiet af den praktiske Fødselsvidenskab ingenlunde var en Hovedsag for Kandidaterne i det nævnte Tidsrum, men efterhaanden snarere var blevet en Bisag, henlede Justitsministeriet Opmærksomheden paa, at i Følge den Detailplan for Indretningen af den kliniske Undervisning, der laa til Grund for den kgl. Resol. 18 Oktbr. 1849, var det betragtet som en Selvfølge, at enhver Klinikist under Kontrol daglig vedblev at se til sin Patient under hele Barselsengen og nøjagtig at føre Journal over hendes og Barnets Befindende

(Dept. Tid. f. 1849 S. 900) og at altsaa den saaledes fremhævede Anke over den bestaaende Ordning var hentet fra en stedfindende Tilsidesættelse af dennes Bestemmelser. Da der imidlertid efter Ministeriets Formening maatte tillægges den anden for den foreslaaede Omordning anførte Grund, at det stadig tiltagende Antal af lægevidenskabelige Kandidater nødvendiggjorde, at der skaffedes et større Antal Kandidater Adgang til samtidig at deltage i Kliniken, en afgjørende Vægt, og da Direktionen for Fødselsstiftelsen havde troet at burde anbefale de af det lægevidenskabelige Fakultet fremsatte Forslag, vilde Justitsministeriet ikke modsætte sig disse. Efter hvad Stiftelsens Direktion i denne Henseende havde oplyst, vilde Iværksættelsen af disse Forslag nødvendiggjøre, at der paa Stiftelsen blev indrettet mindst 4 nye Kandidatværelser, og da denne Foranstaltning efter de lokale Forhold vilde medføre andre Bygningsforandringer, vilde den dertil medgaaede Udgift i Følge et af en Arkitekt udarbejdet Overslag andrage c. 1180 Rd. Med Hensyn hertil havde Direktionen ytret, at skjønt den, som bemærket, anbefalede det fremsatte Forslag om en Udvidelse og Omordning af den ved Stiftelsen stedfindende praktiske Undervisning i Fødselsvidenskaben, skete dette dog alene under den Forudsætning, at saa vel den nævnte Udgift som den kliniske Assistents Gage blev Stiftelsen uvedkommende, saa at denne alene kom til at afholde de med flere Kandidaters Ophold paa selve Stiftelsen forbundne aarlige Udgifter til Lys, Brændsel, Inventariesagers Anskaffelse og disses samt Værelsernes Vedligeholdelse. Da den hele Forandring udelukkende foretoges i Undervisningens Interesse og laa uden for Stiftelsens oprindelige og egentlige Formaal, havde Direktionen ment, at de først nævnte Udgifter burde afholdes af Universitetets Udgifter, saa meget mere som Fødselsstiftelsens økonomiske Forfatning var af den Beskaffenhed, at Stiftelsen ikke taalte at bebyrdes med de nævnte, ikke ubetydelige Udgifter.

Skjønt den af Direktionen i saa Henseende fremhævede Grund kunde tale for, at samtlige de ved de omhandlede Forslags Iværksættelse foranledigede Udgifter, altsaa ogsaa Udgifterne til Indretningen af nye Kandidatværelser, afholdtes af Universitetet, maatte Ministeriet dog erkjende, at der kunde anføres en Del imod, at Universitetet udredede Udgifterne ved et til Fremme af dets Formaal nødvendigt Byggearbejde ved en den i øvrigt ikke vedkommende Stiftelse. Da der imidlertid efter Fødselsstiftelsens økonomiske Forhold ikke kunde være Spørgsmaal om at paabyrde denne den omhandlede Udgift, havde Justitsministeriet indledet Brevvexling med Finansministeriet, om ikke denne Udgift maatte kunne afholdes af Statskassen og et dertil sigtende Forslag optages enten paa Forslaget til Til-lægsbevilling for Finansaaret 1868—69 eller paa Forslaget til Finansloven for Finansaaret 1869—70. Hvad derimod angik Udgiften til den kliniske Assistents Lønning, mente Justitsministeriet med Stiftelsens Direktion, at denne burde være Stiftelsen uvedkommende og overtages af Universitetet. Justitsministeriet fremhævede i saa Henseende, at den nævnte Assistents Ansættelse alene var begrundet ved den af det omhandlede Forslags Gjennemførelse følgende betydelige Forøgelse af den kliniske Virksomhed fra Stiftelsens Lægepersonales Side, altsaa ved Hensynet til Undervisningen, i hvilken Henseende Stiftelsen i Følge dens Fundats henhørte til det lægevidenskabelige Fakultet, jfr. Reskr. 23 Marts 1787 Post IV. Den kliniske Assistent vilde saaledes komme til at henhøre til Universitetets Lærerpersonele paa samme Maade som Stiftelsens Overakkoucher i den omhandlede Henseende henhørte til samme, og der var formentlig saa meget mere Grund til,

at Universitetet overtog den nævnte Udgift, som Fødselsstiftelsen allerede bidrog til Lønningen af Professor artis obstetriciæ i det lægevidenskabelige Fakultet derved, at en Stiftelsen ved Dronning Juliane Maries Gavebrev skjænket Kapital af 10000 Rd. i Følge Reskr. 23 Marts 1787 Post IV var indbetalt i Universitetskvæsturen, for at Renterne af samme kunde anvendes til bemeldte Professors Lønning.

Over Lektor Stadfeldts og Fakultetets Forslag begjærede Kultusministeriet en Erklæring fra Konsistorium, hvem det tillige tilstillede Justitsministeriets Skrivelse. Særlig begjærede det en nærmere Udtalelse fra Fakultetet om Størrelsen af den eventuelle Assistents Lønning.

Med Skrivelse af 27 Maj indsendte Konsistorium en Erklæring fra det lægevidenskabelige Fakultet, i hvilken dette androg paa, at Lønnen blev bestemt til 200 Rd. aarlig, foruden de Emolumenter (Værelse, Brændsel og Belysning), som tildeltes Hospitalernes subalterne Læger. Denne Indstilling tiltraadte Konsistorium, der i det hele sluttede sig til Fakultetets tidligere Udtalelse og Lektor Stadfeldts Forslag. Konsistorium kunde vel ikke erkjende, at de studerendes Undervisning i Følge Fødselsstiftelsens Fundats kunde betragtes som et Stiftelsen fremmed og uvedkommende Formaal; men i Betragtning af Stiftelsens uheldige økonomiske Stilling vilde Konsistorium ikke modsætte sig, at Lønnen til den kliniske Assistent blev udredet af Universitetet, idet det dog herved forudsatte, at der, i Overensstemmelse med, hvad der i Justitsministeriets Skrivelse af 19 Marts var udtalt, ikke vilde blive Tale om at stille Fordringer til Universitetet i Anledning af de Byggearbejder paa Fødselsstiftelsen, som den tilsigtede Foranstaltning maatte medføre.

Under 9 Juni tilskrev Kultusministeriet Konsistorium, at det var villigt til at søge Lønnen til den kliniske Assistent bevilget af Universitetets Midler ved at optage et dertil sigtende Forslag paa Finanslovsforslaget for Finansaaret 1869—70, ligesom Justitsministeriet erklærede sig beredt til paa samme Finanslovsforslag at optage Forslag om, at der af Statskassen skulde udredes 1180 Rd. til Bygningsforandringer ved Fødselsstiftelsen. Ved Finansloven for 1869—70 blev det sidst nævnte Beløb bevilget, hvorimod der ikke var optaget noget Beløb til Assistentens Lønning.

Konsistorium gik imidlertid ud fra, da Midlerne til Bygningsforandringerne vare bevilgede, at Posten skulde oprettes strax, og androg under 4 Maj 1869 indtrængende om, at dette maatte ske, da Trangen til en saadan Funktionær var meget stor. Assistenten vilde vel kunne undværes til 1 Juli; men fra dette Tidspunkt vilde han, paa Grund af Fødselsstiftelsens Lukning og Patienternes Anbringelse rundt om i Byen paa mange forskellige Steder, være uundværlig. Efter at have indhentet en Erklæring om Lønningsforholdene fra Universitetets Kvæstor, indstillede Konsistorium, at Assistenten ansattes fra 1 Juli s. A. at regne med en aarlig Lønning af 200 Rd., at afholde af Universitetets Udgiftpost 1 c. med dertil hørende Sædomskrivningstillæg, der dog for de 3 sidste Fjerdingaar af Finansaaret 1869—70 kun fastsattes til 26 Rd. 88 Sk. (Resten af det paa Kontoen disponible Beløb) og at der paa Forslaget til Finansloven for Aaret 1870—71 til denne Kontos Foregelse optoges 22 Tdr. Sæd ($11\frac{1}{20}$ af Lønnen) à 5 Rd. = 110 Rd. + Penge 90 Rd., altsaa i alt 200 Rd.

Ministeriet bifaldt denne Indstilling under 13 Maj 1869, hvorefter der ved

Finansloven for 1870—71 bevilgedes 200 Rd. til den nævnte Assistents Løn. Under 31 Maj meddelte Fakultetet Direktionen for Fødselsstiftelsen Ministeriets Skrivelse og udtalte sig om de nærmere Bestemmelser med Hensyn til Besættelsesmaaden af denne Post samt Assistentens Forpligtelser og Rettigheder. Da Posten efter dens Formaal, Lønningsmaade m. m. var knyttet umiddelbart til Universitetet, syntes det med Hensyn til Besættelsesmaaden ligefrem at ligge i Forholdene, at Fakultetet selv burde udnævne den af de eventuelle Ansøgere, som det ansaa for mest skikket til Posten, dog saaledes, at der strax gjordes Indberetning til Direktionen, hvem det maatte være forbeholdt at gjøre sin Indsigelse gjældende, hvis den valgtes Personlighed dertil maatte give Anledning. Det fulgte i øvrigt af sig selv, at der vilde blive fordret, at den paagjældende havde gennemgaaet det kliniske Kursus i Fødselsstiftelsen. Hvad angik Varigheden af Ansættelsen, burde den formentlig bestemmes til 1 Aar, dog saaledes, at Gjenvalg kunde finde Sted. Opsigelsen, der maatte sættes til 2 Maaneder, burde, ligesom Udnævnelsen, ske gennem Fakultetet; men Direktionen maatte selvfølgelig være berettiget til at fordre den, hvis den paagjældendes Forhold skulde give Anledning dertil. Direktionen maatte formentlig, efter Indstilling fra Overakkouchøren, træffe de fornødne Bestemmelser angaaende Assistentens Tjenesteplichter m. m., uden nogen særlig Medvirkning fra Fakultetet, med mindre denne udtrykkelig skulde blive ønsket.

I Skrivelse af 14 Juni bifaldt Direktionen de foreslaaede Bestemmelser, men forbeholdt sig, før end Udnævnelsen fandt Sted, at ytre sig om den blandt Ansøgerne, som Fakultetet agtede at ansætte. Med Hensyn til det Spørgsmaal, om det ved kortvarige Konstitutioner i Posten var nødvendigt at indhente Direktionens Billigelse, har Direktionen i Skrivelse til Fakultetet af 16 Novbr. udtalt, at det ikke fandt det rigtigt at tage nogen almindelig Bestemmelse, da det antog, at Fakultetet vilde drage Omsorg for, at saadanne i Regelen ikke let vilde indtræffe.

c. Undervisning i anvendt Kemi for lægevidenskabelige studerende.

I Skrivelse til Ministeriet af 31 Decbr. 1867 androg Prof. Panum om, at der i det nys opførte fysiologiske Laboratorium maatte blive indrettet praktiske kemiske Øvelser for de lægevidenskabelige studerende, da Kemien nu havde vundet en saa stor Betydning for Medicinerne, at praktiske Øvelser i den for medicinske Formaal anvendte Kemi maatte anses som et nødvendigt Led i deres theoretiske Uddannelse. Den første nødvendige Betingelse herfor var vel opnaaet ved Indretningen af det dertil fornødne Lokale og Apparat i det fysiologiske Laboratorium; men der var dog endnu adskillige Vanskeligheder at overvinde. De studerendes store Antal vilde nemlig først og fremmest gjøre det aldeles nødvendigt, at Øvelserne gjentoges i hvert Halvaar, saaledes at de holdtes i Gang hele Aaret rundt, og at de principielt indskrænkedes til den for medicinske Formaal anvendte Kemi, hvorimod de praktiske Øvelser i den almindelige, kvalitative, uorganiske Analyse maatte forudsættes fuldstændig at være gennemgaaede i Universitetets kemiske Laboratorium, før end de studerende kunde komme til at deltage i disse Øvelser. Under disse Forudsætninger, men ogsaa kun under disse, vilde de medicinske studerende, ved i Løbet af et Halvaar i 2 Ugedage at anvende 3 Timer daglig til de praktiske Øvelser i den anvendte medicinske Kemi, nogenledes kunne erhverve sig den for de almindelige Formaal nødvendige Ud-

dannelse. Desuden maatte der naturligvis gives de videre komne Lejlighed til at udføre Arbejder, saa vel for en videre gaaende Uddannelse som for videnskabelige Formaal.

Hvis nu denne Plan vandt Bifald, vilde der dog endnu for dens Gjennemførelse savnes en væsentlig Del af de fornødne Lærerkrafter. Han for sit Vedkommende vilde gjerne og uden noget særligt Vederlag efter Evne arbejde paa dens Gjennemførelse; men han turde dog ikke paatage sig mere, end han vilde kunne overkomme. Det vilde i ethvert Tilfælde blive uundgaelig nødvendigt, at han til Iværksættelsen af disse Øvelser maatte have Assistance af en yngre Kemiker, helst naturligvis en medicinsk Kandidat, som foreløbig under hans Vejledning kunde hjælpe til at lede Øvelserne, og som, hvis han dernæst viste sig skikket dertil, senere hen maatte have Udsigt til selvstændig at overtage Ledelsen af disse Øvelser og til ved indtrædende Vakance i Fakultetet at indtage en lignende Docentpost for medicinsk Kemi, som havdes ved de svenske Universiteter, og som man ved Prof. Scharlings Ansættelse allerede tidligere syntes at have paatænkt oprettet ved vort Universitet. Indtil Øvelserne vilde være bragte i den normale Gang, vilde Arbejdet ved samme endnu betydelig forøges derved, at det vilde blive nødvendigt at bøde paa den mangelfulde Fordannelse, hvormed de studerende vilde møde til disse Øvelser. Vel havde nemlig en Del af de studerende i de senere Aar, før end de toge den foreskrevne Forberedelses Examen i Naturvidenskaberne, deltaget i de praktiske Øvelser i Universitetets eller Landbohøjskolens kemiske Laboratorium; men de fleste af disse havde kun arbejdet der 1 eller 2 Dage om Ugen, og kun ganske enkelte havde ved stadig i Løbet af et Halvaar at benytte et af disse Laboratorier i alle de dem tilstedede 4 Dage om Ugen været i Stand til at gennemgaa et saa fuldstændigt Kursus i den kvalitative uorganiske Analyse, som nødvendigvis maatte forudsættes for dem, der med Nytte skulde deltage i Øvelser i den anvendte medicinske Kemi. Indtil det nu kunde lykkes at vænne de medicinske studerende til at møde med den fornødne praktiske Fordannelse i den kvalitative uorganiske Analyse, vilde det formentlig være meget hensigtsmæssigt, om de kunde faa denne suppleret ved den Vejledning, som maatte tilbydes dem i det fysiologiske Laboratoriums kemiske Arbejdslokale, idet Fordringen foreløbig indskrænkedes til, at de skulde have arbejdet i et af de andre kemiske Laboratorier, uden at man strax fra Begyndelsen af fastholdt den Fordring, at de skulde have tilendebragt det fuldstændige Kursus, som kun kunde naas ved Benyttelsen af alle de 4 dem tilstaaede Dage i Løbet af et Halvaar. For dem, som da foreløbig maatte trænge til en saadan supplementær Vejledning, maatte Arbejdstiden ansættes til 5 Ugedage med 3 Timer daglig, for at de i et Halvaar kunde absolvere et fuldstændigt Kursus. Det var da indlysende, at Arbejdet ved en saadan Vejledning, især i Begyndelsen, indtil alt vilde være kommet i den tilsigtede Orden, vilde blive særdeles betydeligt og aldeles uoverkommeligt for ham alene.

Prof. Panum foreslog dernæst, at den Assistent, som han maatte ønske ansat, lønnedes paa den Maade, at der, foruden en Bolig paa 2 smaa Værelser i det nye fysiologiske Laboratorium, tillagdes ham den største Del af det Honorar, de studerende selvfølgelig maatte erlægge for disse Øvelser paa samme Maade og efter samme Skala som i Universitetets (og Landbohøjskolens) kemiske Laboratorium; navnlig maatte Honoraret for den supplementære Vejledning, som foreløbig

vilde være nødvendig for de fleste i den kvalitative uorganiske Analyse, tilfaldt Assistenten som Indtægt. Assistenten kunde derhos mulig faa en Portion af det Smithske Stipendium og avancere først til en lignende Gage som den, der var tilstaaet Assisterterne ved Universitetets kemiske Laboratorium, og senere eventuelt til en Docentpost i medicinsk Kemi. Heldigst vilde det ganske vist være, om man strax kunde tilstaa Assistenten en, om end i Begyndelsen nok saa lille fast Gage, som da senere kunde forhojes paa den antydede Maade.

Ministeriet begjærede i Anledning af dette Andragende en Erklæring af Konsistorium, der atter opfordrede det lægevidenskabelige og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet til at ytre sig om det. I Skrivelse af 14 Marts 1868 udtalte det lægevidenskabelige Fakultets Flertal (alle Docenter undtagen Prof. Saxtorph), at det i det hele ansaa saadanne kemiske Øvelser for at kunne være særdeles ønskelige og nyttige for den lægevidenskabelige Uddannelse og Praxis, ligesom de ogsaa, specielt indrettede efter de medicinske studerendes Tarv, fandt Sted ved mange medicinske Læreanstalter. Man var derfor ogsaa ved Indretningen af det nu fuldførte fysiologiske Institut med tilhørende Laboratorium gaaet ud fra den Forudsætning, at saadanne Øvelser maatte sættes i Gang paa den ene eller anden Maade. Da Prof. Panum nu tilbød sin Tid og sit Arbejde til Ledelsen af Øvelserne, maatte man med Tak modtage Tilbudet; thi et Savn ved vort lægevidenskabelige Undervisningsvæsen vilde derved blive afhjulpet. Uden Hjælp kunde disse Øvelser imidlertid ikke bringes i Gang, og Fakultetet androg derfor paa, at der maatte blive ansat en Assistent ved det fysiologisk-kemiske Laboratorium, saa længe Prof. Panum ledede disse Øvelser. Naar denne imidlertid udtalte sig om den Eventualitet, at den medicinske Kemi skulde blive et Fag for en særegen Docent, kunde Fakultetet ikke slutte sig til en Udtalelse, som allerede nu bestemte den medicinske Kemis Stilling blandt Lærefagene. Fakultetet kunde saa meget mindre gjøre dette, som det allerede tidligere havde været under Overvejelse, om man ikke med Tiden ved en forandret Ordning af Lærefagene kunde skaffe den medicinske Kemi sin berettigede Stilling uden en Forøgelse i Docenternes Antal. I den Henseende vilde flere Alternativer være mulige, og Fakultetet kunde derfor ikke nu binde sig ved en Udtalelse, som maaske hindrede en Kombination, der senere vilde vise sig hensigtsmæssig. Med Hensyn til Lønningsmaaden af den foreslaaede Assistent mente Fakultetet, at han kunde benytte de to Assistentværelser, som vare tilstede i Lokalet, ligesom der formentlig heller ikke vilde kunne være noget til Hinder for, at han modtog en Godtgjørelse af de medicinske studerende, som deltog i Øvelserne; thi disse vilde naturligvis blive ganske frivillige. Vederlaget for Assistentens Arbejde vilde imidlertid paa denne Maade blive saa utilstrækkeligt, at denne Lønningsmaade kun maatte anses for interimistisk, og Fakultetet androg derfor paa, at der saa snart som muligt gjordes Skridt til, at han i Henseende til Stilling og Lønning blev stillet paa lige Fod med de andre kemiske Assisterter ved Universitetet.

Prof. Saxtorph afgav under 26 Febr. et afvigende Votum. Da det var nødvendigt, for at Lægestanden kunde beholde en agtværdig Stilling her i Landet, at den saa meget som muligt bevaredes fri for den Germanisme, som i de senere Aar søgte at indsnige sig hos os, maatte han udtale sig mod Forslaget, som netop vilde føre os nærmere ind paa den uheldige tyske medicinske Retning. Kemien indtog her allerede nu en i Forhold til de egentlige medicinsk-kirurgiske

Fag overordentlig stor Plads ved Undervisningen. Ved den medicinske Forberedelses Examen forlangtes en meget stor Fond af kemiske Kundskaber; dernæst havde Prof. Warnecke som Docent i Farmakologi en betydelig Del Kemi i sit Fag, Lektor Reisz som Docent i almindelig Pathologi beskæftigede sig i høj Grad med Kemi, Prof. With som klinisk Docent øvede de studerende i de almindelige kemiske Undersøgelser, som kunde bruges i visse Sygdoms Tilfælde, og endelig var Dr. Gædeken blevet ansat som Docent i legal Medicin efter en for nylig afholdt Konkurrence, ved hvilken det havde været sagt, at man væsentlig søgte at vinde en Kemiker. Det var altsaa indlysende, at Kemien allerede nu blev dyrket i et saa stort Omfang, at man vistnok burde vogte sig for at indrette nye kemiske Kursus, da man ved denne ensidige Retning drog de studerende for meget bort fra de vigtigere Fag og ledede dem ind i den Vildfarelse, at Kemien skulde spille den største Rolle for en Læge, medens det var bekjendt, at den i de fleste Sygdomme ingen Anvendelse havde, at den kun i yderlig faa kunde være nødvendig og at den praktiserende Læge i sit hele Liv maaske ikke traf et Tilfælde, hvor der fordredes nogen akkurat kvantitativ Analyse eller nogen finere kemisk Undersøgelse af Stoffer. Hvis en enkelt medicinsk Student i Stedet for at søge sit Erhverv som Læge vilde beskæftige sig med videnskabelige Sysler og f. Ex. specielt med Kemi, da maatte han søge sin Uddannelse uden for de for alle medicinske Studenter ved Fakultetet indrettede Øvelser og Forelæsninger. Rigtignok sagdes der i Indstillingen, at det nye kemiske Kursus skulde være frivilligt; men var det først autoriseret af Ministeriet, vilde det næste Skridt være at forlange, at alle studerende skulde deltage deri og til sidst, at det gjordes til en speciel Examinationsgjenstand, hvorved de studerende vilde komme til at spille en meget stor Del af deres Tid paa dette underordnede Hjælpefag. Naar nu Prof. Panum tillige søgte om denne Docentpost for sin egen Person, maatte dette nærmest betragtes som et Overgreb af den fysiologiske Professor, da det maatte være de oven nævnte Docenters Hverv at lede den kemiske Undervisning for Medicinerne i den Udstrækning, hvori de efter virkelig Overbevisning mente, at den kunde være forenelig med de studerendes Uddannelse til Læger.

Det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet indsendte en udførlig Udtalelse fra Prof. chemiæ Jul. Thomsen af 25 Maj. Denne oplyste, at den kemiske Undervisning for de medicinske studerende bestod i et gennem 2 Halvaar gaaende Foredrag over uorganisk og organisk Kemi, hvortil der, saa vidt muligt, knyttedes et Foredrag over analytisk Kemi og andre Dele af Kemien, som kunde have Betydning for den praktiske Undervisning i Laboratoriet. Uagtet der ved Examen ikke forlangtes Kjendskab uden for de tvende først nævnte Hovedgrene af Kemien, vare Forelæsningerne over de sidst nævnte Afsnit dog saa stærkt benyttede, at man deraf maatte slutte, at de studerende indsaa disses Betydning for Erhvervelsen af et fyldigere Begreb om Kemiens Væsen. Universitetets kemiske Laboratorium besøgte for Tiden af 60 medicinske studerende foruden 27 Farmaceuter, 9 Polyteknikere, 1 stud. mag. og 2 videre gaaende, i alt 99 studerende. Af de 60 medicinske studerende arbejdede 3 hver 4 Dage, 33 hver 2 Dage og 24 hver 1 Dag, altsaa $\frac{3}{5}$ af det hele Antal arbejdede mindst 2 Dage om Ugen, hvilket maatte betragtes som et godt Tegn paa Interesse for det kemiske Studium, da Benyttelsen af Laboratoriet var aldeles frivillig. En særegen Hindring ved en mere udstrakt Benyttelse af Laboratoriets Undervisning fremtraadte derved, at de

botaniske Forelæsninger for Medicinerne fandt Sted paa tvende Laboratedage fra Kl. 1—2 og derfor forhindrede de studerende, der vilde høre disse Forelæsninger, fra at benytte Laboratoriet paa de tvende Dage. Saafremt Laboratorietiden ikke kunde holdes fri for Forelæsninger, vilde en Forlæggelse af Tiden for de botaniske Forelæsninger til Kl. 2—3 være en stor Fordel for de studerende. Interessen for det kemiske Studium hos de medicinske studerende var vistnok tilstrækkelig stærk til, at man uden Modstand fra deres Side vilde kunne udvide Undervisningens Omfang, ja endog forøge Fordringerne ved Forberedelses Examen, især naar denne Examens Udfald kunde erholde nogen Indflydelse paa Hoved-examenskarakteren.

Prof. Panums Forslag gik ud paa en Udvidelse af den praktisk-kemiske Undervisning ved at indrette Øvelser for de medicinske studerende i det fysiologiske Laboratorium. Mod et saadant Forslag i Almindelighed kunde der intet indvendes, hverken fra hans eller de studerendes Side. Dernæst foreslog Prof. Panum Ansættelsen af en Assistent til at lede de eventuelle Øvelser. Ogsaa dette Forslag kunde han tiltræde i Almindelighed; thi det maatte vistnok betragtes som umuligt for Prof. Panum uden Assistent fyldestgjørende at lede en praktisk-kemisk Undervisning og holde det dertil bestemte Laboratorium i arbejdsdygtig Tilstand.

Derimod var han med Hensyn til Enkelthederne i Forslaget ikke overalt enig med Prof. Panum. Denne foreslog Assistenten lønnet med den Indtægt, der kunde opnaas ved Betalingen for Benyttelsen af Laboratoriet. Dette var en aldeles urigtig Fremgangsmaade. Betalingen for Benyttelsen var et Vederlag for, hvad der benyttedes og forbrugtes af Laboratoriets Inventarium og Materiale; Indtægten kunde derfor anvendes til dettes Vedligeholdelse og Forøgelse, men Overskudet maatte tilfalde Staten, ikke Lærerpersonalet. Skulde der ansættes en Assistent, maatte han have en fast Løn, og da der til Assistenten var indrettet en Bolig i Laboratoriet, vilde han anse 200 Rd. aarlig for en passende Løn, saa længe Undervisningen indskrænkede sig til 6 Timer ugentlig.

Prof. Panum antog med Rette, at der kun kunde drages Nytte af de fysiologisk-kemiske Øvelser, naar de studerende vare fortrolige med den almindelige kemiske Analyse. En saadan Færdighed vilde næppe kunne opnaas i kortere Tid end et Halvaar med 4 Dages Undervisning, daglig 3 Timer. Vilde man stille denne Fordring, der fra de studerendes Side næppe vilde møde nogen Vanskelighed, burde Undervisningen i analytisk Kemi tillige afsluttes med en Prøve, hvis Udfald maatte have Indflydelse paa Karakteren ved den lægevidenskabelige Forberedelses Examen, eller med andre Ord, der burde til Forberedelses Examen fordres Kjendskab til den almindelige kemiske Analyse og Færdighed i at anstille en simpel kemisk Undersøgelse. Prof. Panums Forslag gik derfor ud paa, »indtil det lykkedes at vænne de medicinske studerende til at møde med den fornødne praktiske Fordannelse i den kvalitative uorganiske Analyse«, at indrette et Kursus i analytisk Kemi i det fysiologiske Laboratorium. Et saadant Forslag var ham i høj Grad paafaldende. For det første var det principielt urigtigt at benytte det fysiologiske Laboratorium til den elementære Undervisning i analytisk Kemi; thi for denne Art Undervisning havde Universitetet med stor Bekostning bygget sit store kemiske Laboratorium. Dernæst vilde det være en aldeles overflødig Foranstaltning, da det kemiske Laboratorium til fulde vilde kunne bestride denne

Gren af Undervisningen. Selv som interimistisk Foranstaltning for at »vænne« de studerende til at besøge kemiske Laboratorier, vilde den være aldeles overflødig; thi de 60 medicinske studerendes Deltagelse i det kemiske Laboratoriums Øvelser viste tilstrækkelig, at »Vanen« var tilstede. At de studerende ikke for Tiden forlode Laboratoriet med en større Fond af analytiske Kundskaber, var en simpel Følge af, at det ingenlunde var forlangt af dem; thi Besøget i Laboratoriet var en fuldstændig frivillig Sag og betragtedes af de studerende som et Middel til at opnaa et fyldigere Begreb om de kemiske Prøver. Prof. Thomsen udtalte sig derfor aldeles bestemt mod, at der i det fysiologiske Laboratorium blev indrettet Kursus for elementær analytisk Kemi. Vilde man forlange Kjendskab til denne Gren af den kemiske Videnskab, som Betingelse for Benyttelsen af det fysiologiske Laboratoriums Undervisning, maatte den erhverves uden for dette, og vilde man forlange denne Kjendskab hos alle medicinske studerende, maatte Faget optages til Forberedelses Examen og Prøven i samme tillige være praktisk. Naar Prof. Panum antog, at han, ved at give en Undervisning i analytisk Kemi i sit Laboratorium, tidligere vilde kunne begynde paa de egentlige fysiologisk-kemiske Øvelser, da var dette en Illusion; thi disse Øvelser maatte dog udsættes, indtil de eventuelle Elever havde gennemgaaet den kemiske Analyse, hvad enten dette nu skete paa det ene eller paa det andet Sted.

Det syntes ikke klart, hvilken Betydning man vilde tillægge Undervisningen i det fysiologiske Laboratorium som Led i de medicinske studerendes Udvikling. Enten skulde Kjendskab til og Færdighed i at anstille fysiologisk-kemiske Undersøgelser være en nødvendig Betingelse for at kunne underkaste sig Hovedexamen, og da maatte alle studerende besøge Laboratoriet; men dette havde kun 12 Arbejdspladser og vilde altsaa, selv naar det holdt 3 sideordnede Rækker af Øvelser hvert Halvaar, dog næppe kunne rumme Halvdelen af de medicinske studerende. Det fysiologiske Laboratorium vilde i saa Tilfælde altsaa være for lille. Eller Færdighed i at anstille fysiologisk-kemiske Undersøgelser betragtedes kun som noget ønskeligt, men forlangtes ikke af de studerende; i dette Tilfælde vilde Laboratoriebesøget være frivilligt og Laboratoriet muligvis kunne rumme de studerende, som ønskede at gennemgaa de fysiologisk-kemiske Øvelser. Men da var det paa den anden Side overflødigt til Forberedelses Examen at forlange af samtlige studerende Kjendskab til og Færdighed i at anstille almindelige kemiske Analyser. Eller endelig betragtedes det hele kun som et Forsøg, paa hvis Udfald en ny Ordning vilde kunne begrundes. Prof. Panums Skrivelse i Forbindelse med hans nylig udkomne Skrift »Det medicinske Studiums og Examensvæsens Reform« talte paa en vis Maade for den sidst nævnte Anskuelse. Der stillede nemlig i Udsigt Oprettelsen af en Docentpost i medicinsk Kemi og Henlæggelsen af det fysiologiske Laboratorium under denne eventuelle Docent. Samtidig tillagdes der Kemien en meget stor, Fysiken en mindre, Zoologi og Botanik en endnu mindre Betydning for det medicinske Studium. Det skulde derfor ikke undre ham, om følgende Tankegang efterhaanden kunde udvikle sig. Kjendskab til Botaniken var af meget underordnet Betydning for de medicinske studerende, og Botanik kunde derfor uden Skade falde bort som Examensfag. Kjendskab til Zoologien var vel af større Betydning; men da denne Videnskab i rigeligt Maal var Gjenstand for Undervisning i de lærde Skoler, vilde et kort supplerende Foredrag være tilstrækkeligt og muligvis kunne indflettes i andre af de for de medicinske studerende bestemte

Foredrag. Fysik var Gjenstand for Examinationen ved Adgangsexamen til Universitetet, og de medicinske studerende vilde derfor kun behøve en yderligere gaaende Undervisning i dette Fag i ganske specielle Retninger. Kemien var derimod ikke Skolefag, men det var dog den vigtigste af Grundvidenskaberne. At lade de studerende først høre Foredrag over almindelig og analytisk Kemi og deltage i almindelige analytiske Øvelser og senere høre Foredrag over medicinsk Kemi samt deltage i fysiologisk-kemiske Øvelser, vilde være tidsspildende for dem, idet Stoffets beslægtede Natur ofte vilde bevirke Gjentagelse i større eller mindre Udstrækning. Det vilde derfor være rigtigere at henlægge den hele kemiske Undervisning til en Lærer, der var nøje bekendt med den Betydning, som de specielle Afsnit af Kemien kunde have for Medicinen, og at lade ham foredrage den hele Videnskab med ganske specielt Hensyn til det medicinske Studium. En saadan Docent vilde da uden Vanskelighed kunne meddele de studerende det ringe Tillæg af fysiske og zoologiske Kundskaber, som maatte anses fornødent for det medicinske Studium, og man vilde da faa en særlig medicinsk Docent i Grundvidenskaberne, der kun havde det specielle medicinske Studium for Øje og var uafhængig af det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet.

At en saadan Tanke, om end ikke fuldt udviklet, havde foresvævet Prof. Panum, syntes at fremgaa dels af hans Forslag om, at Professoren i Fysiologi som permanent Formand for Examenskommissionen skulde føre et Tilsyn med Foredragene og Øvelserne i Grundvidenskaberne og bestemme de Afsnit, som særlig skulde behandles, dels af hans Ønske om, at den eventuelle Docent efterhaanden maatte avancere op til Docent i medicinsk Kemi og Bestyrer af det fysiologisk-kemiske Laboratorium. Det først nævnte Forslag undrede ham i høj Grad. Hvad vilde vel Professoren i Fysiologi sige, naar Docenterne i Grundvidenskaberne forlangte et Slags Tilsyn med den fysiologiske Undervisning for at sikre de studerende mod en mulig urigtig Opfattelse eller Anvendelse af Grundvidenskabernes Resultater, hvorved Tilliden til disse vilde kunne rokkes og forkastelige theoretiske Anskuelser gjøre sig gjældende, eller naar de nævnte Docenter vilde kontrollere de fysiologiske Foredrag og forlange bortskaaet af disse, hvad der efter deres Opfattelse maaske rettere burde henføres til Grundvidenskaberne. Det eneste Baand, man vilde kunne paalægge Docenterne i Grundvidenskaberne, var efter hans Mening det, at de ikke udstrakte det ugentlige Antal Forelæsnings timer over et vist Maximum, og at de afsluttede deres Forelæsninger i rette Tid.

Endelig kunde han ikke dele Prof. Panums Anskuelse om det ønskelige i Ansættelsen af en Docent i medicinsk Kemi; thi Kemien var allerede i rigeligt Maal repræsenteret i det lægevidenskabelige Fakultet, hvor foruden Professoren i Fysiologi og den nylig ansatte Docent i legal Medicin og Hygiejne, endnu fandtes et Par Docenter, hvis Foredrag og Øvelser til Dels stode paa Kemiens Grund.

Det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet tiltraadte i Skrivelse af 11 Juni i alt væsentligt Prof. Thomsens Erklæring; dog præciserede det Konklusionen af dennes Betragtninger endnu bestemtere derhen, at der i det fysiologiske Laboratorium overhovedet ikke officielt burde meddeles elementær Vejledning hverken i præparativ eller almindelig analytisk Kemi. De nødvendige Forudsætninger for tilstrækkelige Kundskaber i Kemien og dens Manipulationer, for med Nytte at kunne deltage i fysiologisk-kemiske Øvelser i det fysiologiske

Museum, kunde formentlig godtgjøres ved Vidnesbyrd fra Bestyreren af Universitetets kemiske Laboratorium. Som Følge heraf kunde Fakultetet ikke indrømme Nødvendigheden af nogen Assistents Ansættelse ved den kemiske Undervisning ved det fysiologiske Laboratorium, paa Grund af Undervisningens ringe Omfang. Da Behandlingen af Spørgsmaalet i det hele om en Omændring af de medicinske Forberedelsesfags Omfang, indbyrdes Stilling og Forhold til de egentlige, lægevidenskabelige Fag endnu ikke var tilstrækkelig forberedt, maatte Fakultetet forbeholde sig til en senere Tid at fremsætte de Indvendinger og Modbemærkninger, som Prof. Panums derom i Trykken udgivne Skrift gav Anledning til.

Efter Konsistoriums Opfordring udtalte det lægevidenskabelige Fakultet sig under 2 Novbr. om det matematisk-naturvidenskabelige Fakultets og Prof. Thomsens Erklæringer. Fakultetet gjentog, at kemiske Øvelser til medicinske Formaal vilde være af væsentlig Nytte for de studerendes praktiske og videnskabelige Uddannelse. Det fremhævede atter, at Deltagelsen i disse Øvelser skulde blive aldeles frivillig fra de studerendes Side, og erklærede lige over for Prof. Thomsens Modbemærkninger, at der ikke i Planen for Øvelserne tænktes optaget elementære kemiske Undersøgelser, men at Fakultetet dog stod i den Formening, at der maatte indrømmes Læreren i medicinsk Kemi, ligesom enhver Lærer, en vis Frihed i det enkelte Tilfælde med Hensyn til Omfanget af Øvelserne.

Fakultetet fastholdt fremdeles sit Andragende om Ansættelsen af en Assistent ved det fysiologisk-kemiske Laboratorium lige over for det matematisk-naturvidenskabelige Fakultets Erklæring om, at Ansættelsen af en saadan Assistent maatte anses for overflødig; thi denne Udtalelse beroede formentlig paa Ubekjendtskab med Forholdene. De nævnte kemiske Øvelser skulde nemlig ledes af Læreren i Fysiologi ved Siden af hans mange andre Forretninger som Lærer, og den Tilgang af Deltagere, som Øvelserne allerede i det forløbne Halvaar, under Medvirkning af en frivillig Assistent, havde haft, talte mod det matematisk-naturvidenskabelige Fakultets Ytringer om Undervisningens ringe Omfang. Erklæringen fra den mere sagkyndige Avtoritet, Prof. Thomsen, indrømmede jo ogsaa Uundværligheden af en saadan Assistance ved Øvelserne, og Fakultetet tilføjede end videre, at Nødvendigheden af en saadan Assistents Ansættelse blev saa meget mere paatrængende, som han ikke alene skulde være kemisk, men ogsaa fysiologisk Assistent. Hvad Lønningen angik, fremhævede Fakultetet, at Tjenesten vilde lægge Beslag paa en stor Del af hans Tid om Formiddagen, og at Stillingen kun vilde give ringe, eller maaske ingen Anledning til øjeblikkelig eller fremtidig Praxis. Fakultetet mente derfor, at hans Lønning ikke maatte sættes altfor lavt, men udtalte for øvrigt med Hensyn til dens Størrelse kun, at 300—350 Rd. om Aaret maatte anses for en nogenlunde passende Gage i en saadan Stilling.

Fakultetet ansaa det ikke for nødvendigt eller hensigtsmæssigt at gaa nærmere ind paa en Diskussion om de af Prof. Thomsen og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet fremdragne, Sagen om en Assistents Ansættelse uvedkommende Punkter fra Prof. Panums i Trykken udgivne Afhandling om det medicinske Studiums Reform, idet Spørgsmaalet om Ansættelsen af en Assistent ved det fysiologiske Laboratorium derved ikke kom til at staa saa klart og simpelt, som det efter Fakultetets Opfattelse stod. Angaaende disse Punkter fremsendte Fakultetet en særlig Udtalelse fra Prof. Panum af 18 Septbr.

I denne Udtalelse henviste Prof. Panum til en af ham udarbejdet Af-

handling »Om de fysiologiske Laboratoriers Oprindelse, Formaal, Fornødenheder, Kaar og Indretning«, der findes trykt i Ugeskr. f. Læger, 2 Række, 39 B. Nr. 17—18, i hvilken han særlig havde udtalt sig om Nødvendigheden af at ansætte en Assistent ved det fysiologiske Laboratorium, Forholdene i denne Henseende i andre Universitetsbyer, Karakteren af Assistentens Arbejder osv. Hans Forslag af 31 Decbr. 1867, som blev indgivet strax efter, at det fysiologiske Laboratorium var taget i Brug for de fysiologiske Forelæsninger, var en ganske simpel og nødvendig Konsekvens heraf. Sagen stillede sig nu saaledes: Af særlig Interesse for de medicinske studerendes kemiske Uddannelse havde han tilbudt at paatage sig en Undervisning, som i og for sig aldeles ikke paahvilede en Professor i Fysiologi og en Forstander for det fysiologiske Laboratorium. Blev hans Tilbud nu ikke modtaget, og vilde man, at han, ligesom næsten alle Professorer i Fysiologi ved andre Universiteter, aldeles skulde være fritaget for den eventuelt paatænkte praktiske Undervisning i Kemi for de medicinske studerende, kunde han for sit Vedkommende intet have derimod. Men han vilde alligevel være nødsaget til at andrage om Ansættelsen af en Assistent med Hensyn til det fysiologiske Laboratoriums egentlige og sædvanlige Formaal. Assistentens Løn vilde i saa Tilfælde imidlertid naturligvis kunne blive betydelig ringere, end hvis han tillige skulde anvende en stor Del af sin Tid paa de studerendes Vejledning, i hvilken Henseende han bemærkede, at ingen af de Assisterter ved udenlandske fysiologiske Laboratorier, hvis Lønningsforhold han i den oven nævnte Afhandling havde omtalt, havde noget at gøre med en saadan Vejledning i praktisk Kemi for de studerende, som han havde paatænkt. Han vilde foreslaa, at der tildeltes en Assistent, der skulde være fritaget for Deltagelse i Ledelsen af de studerendes Øvelser i Kemi, en Løn af 200 Rd. foruden fri Bolig. Blev derimod hans Tilbud modtaget om at indrette de omtalte kemiske Øvelser for de medicinske studerende, som havde Lyst eller følte Trang dertil, og som i Forvejen havde gennemgaaet et Kursus i den elementære Analyse i Universitetets kemiske Laboratorium, maatte der ansættes en højere lønnet Assistent med Hensyn til det betydelig større Arbejde, som da vilde komme til at paahvile ham ved hans Deltagelse i Ledelsen af de praktiske Øvelser for de studerende. Efter at have angivet, hvad der maatte kræves af ham og hvilke Kvalifikationer han maatte være i Besiddelse af, udtalte han, at hvis Lønnen strax skulde bestemmes i rede Penge til en saadan Højde, som kunde anses at staa i et nogenlunde passende Forhold til Arbejdets Størrelse, maatte den ikke sættes lavere end 500 Rd. aarlig foruden den frie Bolig i Laboratoriet, som han maatte være forpligtet til at bebo.

Det vilde af det oven staaende fremgaa, at de Forudsætninger, fra hvilke Prof. Thomsen var gaaet ud, vare urigtige, og at den af ham foreslaaede Løn kun kunde anses som passende for en Assistent, der var aldeles fritaget for al Deltagelse i de studerendes eventuelt paatænkte kemiske Øvelser i Laboratoriet, men ikke for en Assistent, som skulde have den Forpligtelse at deltage i sammes Ledelse. Naar i øvrigt det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet havde ment, at han (Panum) uden Assistance skulde kunne paatage sig det med disse Øvelser forbundne Arbejde, naar Vejledning i den elementære Analyse, saaledes som Fakultetet tilraadede, aldeles blev udelukket fra samme, bemærkede han, at han ikke vilde anse det for rigtigt og forsvarligt at paatage sig at give de studerende nogen praktisk Vejledning i medicinsk Kemi, naar det skulde være ham forment

i ethvert enkelt Tilfælde at tage det Hensyn til den elementære Fordannelse i den almindelige kvalitative Analyse, som han selv maatte anse som nødvendigt at tage for en grundig Undervisning, at han med Hensyn til de Fordringer, der maatte stilles til Assistentens Tid og hele Forhold var gaaet ud fra den Forudsætning, at Vejledningen i den elementære Analyse i det fysiologiske Laboratorium skulde være indskrænket, saa vidt det efter hans Overbevisning kunde være foreneligt med en grundig praktisk Undervisning i medicinsk Kemi, samt at hans Tid allerede i Forvejen, med de Pligter, der i øvrigt paahvilede ham i Følge hans Stilling som Professor i Fysiologi og Forstander for det fysiologiske Laboratorium, var saa optaget, at han uden Hjælp af en Assistent aldeles ikke vilde være i Stand til at paatage sig den paatænkte Undervisning.

Prof. Thomsens Betænkning gik imidlertid ogsaa ind paa andre Spørgsmaal, som vel vare berørte i hans (Panums) Forslag, men som dog nærmest henhørte til de Forslag, han senere havde udviklet i sit trykte Skrift med Hensyn til en Reform af den for de medicinske studerende foreskrevne Forberedelses Examen i Naturvidenskaberne i Almindelighed og til en Forandring af Medicinernes propædevtiske Uddannelse i Kemi i Særdeleshed. Her havde adskillige Misforstaaelser haft en væsentlig Indflydelse paa Prof. Thomsens og, som det syntes, tillige paa det matematisk-naturvidenskabelige Fakultets hele Opfattelse ogsaa af de herhen hørende Spørgsmaal. Det var saaledes en Misforstaaelse, at han skulde nære det Ønske og den Plan at faa det matematisk-naturvidenskabelige Fakultets Forbindelse med de medicinske studerendes naturvidenskabelige Forberedelse i Almindelighed saa vel som den Forbindelse, i hvilken Professoren i Kemi og Universitetets kemiske Laboratorium stod med Medicinernes propædevtiske kemiske Uddannelse i Særdeleshed, løsnet eller om mulig vel endog ophævet. Han ansaa det netop for særdeles heldigt, at de medicinske studerendes hele propædevtiske Uddannelse i Kemi, Fysik og Naturhistorie var henlagt til Fagmænd, som stode uden for det medicinske Fakultet, og vilde altid paa det bestemteste modarbejde enhver eventuel Bestræbelse for at forandre dette Forhold.

Denne Misforstaaelse grundede sig paa tre Punkter. For det første paa den Hensigt, han havde udtalt, saa vidt fornødent i Forbindelse med de eventuelt paatænkte praktiske Øvelser i den anvendte medicinske Kemi, at give de studerende, som maatte trænge dertil, en Haandsrækning i den almindelige, kvalitative, uorganiske Analyse, som Supplement til det Kursus, de ordentligvis skulde have gennemgaaet i Universitetets kemiske Laboratorium. Den Opposition, som saa vel fra Prof. Thomsens som fra det matematisk-naturvidenskabelige Fakultets Side var rejst herimod, var uberettiget og kunde kun antages at være opstaaet ved Misforstaaelser og urigtige Forudsætninger. Han var enig med Prof. Thomsen i, at de studerende ikke med Nytte kunde deltage i praktiske Øvelser i anvendt medicinsk Kemi, naar de ikke i Forvejen vare tilborlig forberedte dertil ved de Kursus i den almindelige kvalitative uorganiske Analyse, ligesom der ogsaa herskede Enighed mellem dem med Hensyn til Omfanget af den Forberedelse, som dertil maatte fordres, idet de begge vare af den Anskuelse, at et foregaaende Kursus i den uorganiske kvalitative Analyse almindeligvis for dette Formaal ikke kunde indskrænkes til mindre end 4 Arbejdsdage med 3 Timer daglig i et Halvaar. Hertil vilde vel ogsaa det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet slutte sig. Mindre væsentligt var det formentligt, hvor og af hvem (paa Universitetets

kemiske Laboratorium under Prof. Thomsen eller paa Landbohøjskolens Laboratorium under Prof. Barfoed) de studerende havde modtaget den fornødne Fordannelse og Forberedelse. Det eneste, hvorpaa det kom an, var, at Forberedelsen var forsvarelig, grundig og tilstrækkelig. Ogsaa heri vilde vel Prof. Thomsen og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet erklære sig enige. Spørgsmaalet blev da, hvorledes den fornødne Garanti for, at vedkommende var tilstrækkelig forberedt for de paatænkte Øvelser, bedst og sikrest kunde opnaas. Det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet havde ment, at det var tilstrækkeligt, at vedkommende medbragte en Attest fra Prof. Thomsen; men denne udtalte, at en saadan Attest kun vilde kunne udstedes efter en foregaaende Examen. Heri var han enig med Prof. Thomsen; men han var ikke enig med ham i, at den fornødne Garanti kunde og burde søges i den Prøve i analytisk Kemi til Forberedelses Examen, som han havde foreslaaet og ansaa for særdeles ønskelig, men rigtignok af ganske andre Grunde end for at opnaa den her omhandlede Garanti for en grundig og forsvarelig praktisk Vejledning i medicinsk Kemi. Denne Garanti kunde formentlig kun opnaas derved, at den Lærer, som vilde paatage sig Ledelsen af praktiske Øvelser i medicinsk Kemi for studerende, før han begyndte paa dem, først selv forvissede sig om vedkommendes Standpunkt, og at han, hvis det da var fornødent, erklærede, at vedkommende maatte gennemgaa et supplementært Kursus i den kvalitative Analyse af saa stor Udstrækning, som Læreren selv i hvert enkelt Tilfælde ansaa fornødent, førend han kunde tilstede ham at deltage i de af den studerende ønskede Øvelser i medicinsk Kemi. Denne Ret og denne Forpligtelse maatte han reservere sig, selv om enhver studerende, som vilde deltage i de paatænkte Øvelser, havde arbejdet 4 Dage om Ugen 3 Timer daglig i et Halvaar i et kemisk Laboratorium, ja selv naar en praktisk Prøve i Analysen blev optaget i den for Medicinerne foreskrevne Forberedelses Examen; thi selv da kunde det jo forekomme, at en studerende, der havde bestaaet denne Examen, desuagtet kunde være utilstrækkelig forberedt for de omtalte Øvelser. Skulde nu disse utilstrækkelig forberedte studerende bortvises og henvises til at indhente det forsømte i Universitetets kemiske Laboratorium under Prof. Thomsen, saa at de først i et følgende Halvaar kunde antages til Øvelserne i medicinsk Kemi, vilde dette have samme Virkning som et Forbud mod deres Deltagelse i Øvelserne i medicinsk Kemi. Hvis det derimod kunde tillades dem at benytte det fysiologiske Laboratorium i et saa stort Totalantal af Timer, som for hver især maatte behøves, for at de, førend de stededes til Øvelserne i medicinsk Kemi, i samme Halvaars Begyndelse kunde gennemgaa det fornødne supplementære Kursus i den almindelige Analyse og dernæst sammesteds og i uafbrudt Rækkefølge i Halvaarets sidste Del gennemgaa det paatænkte Kursus i medicinsk Kemi med det for disse beregnede Totalantal af Timer, saa vilde de gjerne gaa ind paa en saadan Betingelse. Naar Prof. Thomsen og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet ikke vilde erkjende dette og derfor vare imod hans Tilbud, maatte det formentlig være, fordi de frygtede for, at der derved vilde gives den fra Øvelserne i Kemi uadskillelige og for den fornødne supplementære Vejledning i den almindelige uorganiske Analyse en utilbørlig Udstrækning i det fysiologiske Laboratorium. At dette imidlertid vilde være ugrundet, fremgik allerede af oven staaende, ligesom det ogsaa laa i hele Forholdets Natur og var endelig klart efter hans (Panums) ved forskellige Lejligheder gjentagne udtrykkelige Erklæring, at man

maatte arbejde hen til, saa vidt muligt, at foranledige de studerende til at erhverve sig den fornødne Forberedelse i Universitetets kemiske Laboratorium før det egentlige medicinske Studiums Begyndelse.

For det andet var Misforstaaelsen grundet paa hans Ytring om den eventuelle Oprettelse af en Docentpost i medicinsk Kemi. Hertil bemærkede han blot, at han med Prof. Thomsen var fuldkommen enig i, at det vilde være en fuldstændig Abnormitet, hvis nogen ved vort eller ved noget som helst andet Universitet skulde tænke paa at lade en Docent i medicinsk Kemi eller hvilken som helst anden Docent inden for det medicinske Fakultet overtage hele den for Medicinerne fornødne propædevtiske Undervisning og Examination i Kemi, Fysik og Naturhistorie.

Endelig grundede Misforstaaelsen sig paa de i hans trykte Skrift fremsatte Forslag til en Reform af den for de medicinske studerendes naturvidenskabelige Fordannelse nedsatte Examenskommissions Ordning og Forbindelse med det medicinske Fakultet, som om derved var tilsigtet nogen stødende og uberettiget Kontrol med eller Underordning af de vedkommende til det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet henhørende Professorer under det medicinske Fakultet eller endog under Docenten i Fysiologi. Denne Misforstaaelse vilde dog nu forhaabentlig være berigtiget ved hans senere Udtalelser om dette Punkt i »Orienterende Bidrag til Diskussionen om det medicinske Studiums og Examensvæsens Reform ved Københavns Universitet« i Ugeskr. f. Læger 3 Række 6 Bind Nr. 1 og 2, navnlig Side 17—18. At den nu værende Ordning af disse Forhold ikke i enhver Henseende var tilfredsstillende, syntes dog ogsaa Prof. Thomsen selv at indrømme, idet han særlig havde fremhævet den forstyrrende og skadelige Kollision mellem Arbejderne i Laboratoriet og Forelæsningerne over Botanik.

Naar Prof. Thomsen fremdeles indlød sig paa en Diskussion om Hensigtsmæssigheden eller Uhensigtsmæssigheden af den ved hans (Panums) forskjellige Forslag tilsigtede Udvidelse af Medicinerne kemiske Uddannelse, og drøftede forskjellige, af ham selv fremstillede Suppositioner om Meningen hermed, maatte han henvise til sit oven for nævnte Skrift »Orienterende Bidrag«. Det maatte vel ogsaa nærmest være det medicinske Fakultets Votum, som maatte komme i Betragtning med Hensyn til Spørgsmaalet om Ønskeligheden og Nødvendigheden af en Udvidelse af Fordringerne til de medicinske studerendes propædevtiske Uddannelse i Kemi, saa vel som ogsaa med Hensyn til Omfanget af de speciellere Studier og Øvelser for Kemiens Anvendelse inden for de enkelte medicinske Discipliners Omraade.

Sluttelig udtalte han sin Tilfredshed med de af Prof. Thomsen givne Oplysninger og afgivne Erklæringer med Hensyn til Udforligheden af en Reform af den kemiske Del af Forberedelses Examen i den af ham (Panum) i hans trykte Skrift betegnede Retning. Størst Betydning lagde han imidlertid paa dennes Erklæring, at Universitetets kemiske Laboratorium til fulde vilde kunne bestride denne Gren af Undervisningen, selv om den for alle medicinske studerende blev udvidet til 4 Ugedage 3 Timer daglig i hvert Halvaar, og selv om Laboratoriets Benyttelse i denne Udstrækning ved Indførelsen af en praktisk Prøve i Analysen blev gjort til en faktisk Betingelse for at bestaa Forberedelses Examen.

Efter Konsistoriums Opfordring udtalte Kvæstor sig under 23 Novbr. om den økonomiske Side af Sagen. Han ansaa med det lægevidenskabelige Fakultet

et Vederlag af 300 Rd. aarlig uden Sædomskrivningstillæg samt Fribolig for passende for den eventuelle Assistent efter Beskaffenheden af Arbejdet og det Omfang af Forretninger, som paatænkte overdraget ham. Af Boligen maatte han svare Skatter og vedligeholde den overensstemmende med de ved Ministeriets Skrivelse af 17 Oktbr. 1859*) foreskrevne Regler. Dersom de paatænkte Øvelser i det fysiologiske Laboratorium for de medicinske studerende indførtes, var der formentlig Grund til af Deltagerne at forlange samme Betaling for Adgang og for Afbenyttelsen af Anstaltens Apparater, Brændsel m. v., som betaltes for Adgangskort til Universitetets og den polytekniske Lærestalts kemiske Laboratorier, nemlig for 1 Dag ugentlig i $\frac{1}{2}$ Aar 4 Rd. og for 4 Dage ugentlig i samme Tidsrum 12 Rd. foruden Erstatning for ituslagne Sager. Disse Beløb burde da indbetales til Universitetskvæsturen og tages til Indtægt paa Laboratoriets Konto, for senere efter Bestyrerens Anvisning at udbetales til Laboratoriets Udgifter inden for Normalsummen, paa samme Maade som med Hensyn til Universitetets kemiske Laboratorium.

Med Skrivelse af 25 Novbr. indsendte Konsistorium samtlige Erklæringer til Ministeriet. Det udtalte, at uagtet det med det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet var enigt i, at den almindelige elementære Undervisning i kemiske Analyser ikke burde meddeles ved det fysiologiske Laboratorium, erkjendte det dog, at de forskellige Funktioner, der dels allerede paahvilede, dels under den tilsigtede videre Udvikling af den fysiologiske Undervisning i Overensstemmelse med Tidens Fordringer og Videnskabens nærværende Tilstand vilde komme til at paahvile Prof. Panum, vare saa omfattende, at han umulig kunde overkomme dem uden Hjælp. Det maatte derfor anses for nødvendigt, at der blev ansat en videnskabelig dannet Assistent ved bemeldte Laboratorium, for at Prof. Panum kunde anvende ham til Hjælp ved Undervisningen og Øvelserne paa den Maade, som fandtes tjenligst. For saa vidt Kvæstor i sin Erklæring ytrede, at de studerende, der benyttede det kemiske Laboratorium i den fysiologiske Anstalt, burde erlægge Betaling herfor efter de samme Regler, som fulgtes med Hensyn til Universitetets kemiske Laboratorium, kunde herimod formentlig ikke være noget at erindre, saa meget mere som Deltagelsen i bemeldte kemiske Øvelser blev en aldeles frivillig Sag. Af Prof. Panums oprindelige Forslag med Hensyn til Assistentens Lønningsmaade fremgik ogsaa, at han havde tænkt sig, at der skulde erlægges Betaling for Deltagelse i Øvelserne. Konsistorium indstillede sluttelig, at der maatte blive ansat en Assistent ved det fysiologiske Laboratorium, og at han paa den af Kvæstor foreslaaede Maade maatte blive lønnet med et aarligt Honorar af 300 Rd. samt Bolig for en Ugift i Laboratoriets Bygning.

Efter Ministeriets Forslag bevilgedes der derefter ved Finansloven for 1869—70 under Universitetets Udgiftspost 1 c et Honorar af 300 Rd. uden Sædomskrivningstillæg til Lønning af en Assistent for Professor physiologiae til Tilvejebringelsen af en regelmæssig Undervisning for de lægevidenskabelige studerende i den for medicinske Formaal anvendte Kemi. Desuden tillagdes der denne Assistent Fribolig i de tvende dertil udsete ledige Værelser i det fysiologiske Laboratoriums Bygning, mod at han udredede Skatterne af den ham overdragne

*) Lindes Medd. 1857—63 S. 168—69.

Bolig og bekostede sammes Vedligeholdelse efter de ved Ministeriets Skrivelse af 17 Oktbr. 1859 foreskrevne almindelige Regler.

Ved under 18 Marts 1869 at meddele Konsistorium Underretning herom, tilføjede Ministeriet, at der med Hensyn til Assistentens Ansættelse, som vilde kunne ske fra 1 April s. A. at regne, vilde være at forholde paa samme Maade som med Ansættelsen af Assisterne ved Universitetets kemiske Laboratorium. Hvad angik denne særlige Undervisning for de medicinske studerende var Ministeriet enigt med Konsistorium i, at den almindelige elementære Undervisning i kemisk Analyse ikke burde meddeles ved det fysiologiske Laboratorium, ligesom det blev at paaagte, at Deltagelsen i de kemiske Øvelser i det fysiologiske Laboratorium blev en aldeles frivillig Sag, saa at der som Følge heraf ved Examen ikke kunde stilles nogen Fordring til Kandidaten, som forudsatte en saadan Deltagelse. For Adgangen til disse Øvelser samt for Afbenyttelsen af Laboratoriets Apparater m. v. ansaa Ministeriet det for rigtigst, at Deltagerne, i Lighed med, hvad der gjaldt for Adgangen til Universitetets kemiske Laboratorium, erlagde en Betaling, der blev at anvende til Dækning af Laboratoriets Udgifter uden for Normalsummen; men for end der i denne Henseende blev givet endelig Bestemmelse, begjærede Ministeriet nærmere Erklæring med Hensyn til Reglerne for Betalingen m. v.

Det lægevidenskabelige Fakultet udtalte sig herom i Skrivelse til Konsistorium af 10 Apr. Saa vel med Hensyn til Betalingen for Adgangen til Øvelserne som med Hensyn til Erstatning for ituslagne Sager o. s. v. burde der formentlig forholdes i Lighed med de for Universitetets kemiske Laboratorium gjældende Regler. For Flertallet af de studerende, som efter at de havde erhvervet sig de fornødne præliminære Kundskaber og Færdigheder i den almindelige, kvalitative, uorganiske Analyse, maatte ønske speciellere at gennemgaa et Kursus i den for medicinske Formaal anvendte Kemi, vilde i Regelen udfordres en Arbejdstid, der svarede til 2 Dage ugentlig i $1\frac{1}{2}$ Aar med de for Øvelserne i Universitetets kemiske Laboratorium sædvanlige 3 Arbejdstimer for hver Arbejdsdag. I dette Tilfælde vilde da Betalingen efter de i Universitetets kemiske Laboratorium gjældende Regler blive 8 Rd. for et Kursus af det betegnede Omfang. Ogsaa for de Tilfælde, at nogen studerende maatte ønske en længere eller kortere Arbejdstid, vilde Betalingen formentlig være at beregne efter de samme Regler, som gjaldt for det kemiske Laboratorium, nemlig 4 Rd. for 1 Arbejdsdag og 12 Rd. for 3 eller 4 Arbejdsdage. Ogsaa med Hensyn til Erstatning for ituslagne Sager o. s. v. ansaa Fakultet det for rigtigst, at der dermed forholdtes efter de ved det nævnte Laboratorium gjældende Regler, saaledes altsaa, at der ved Arbejdernes Begyndelse hos Laboratoriets Bestyrer deponeres en til de udleverede, sædvanligst brugte Redskabers Værdi omtrentlig svarende lille Sum, hvoraf Beløbet for ituslagne Sager holdes tilbage og ved Halvaarets Slutning af Bestyreren indbetales til Kvæsturen for at komme til Anvendelse for Laboratoriets aarlige Konto, medens det af samme ikke opbrugte Beløb tilbagebetales til vedkommende. Hvis nogen inden Halvaarets Udløb har ituslaaet saa meget, at den deponerede Sum er utilstrækkelig, maa han forny sit Depositum, hvormed forholdes paa samme Maade.

Disse Forslag tiltraadte Konsistorium i Skrivelse af 24 Apr., hvorefter Ministeriet ved Skrivelse af 8 Maj bifaldt dem, saaledes at de samme Regler,

som gjælde ved Universitetets kemiske Laboratorium, ligeledes ville være at anvende saa vel med Hensyn til Adgangen til de kemiske Øvelser i det fysiologiske Laboratorium, som med Hensyn til Erstatning for ituslagne Sager osv.

d. Afgjørelser af enkelte Tilfælde m. m.

Stud. med. W. S. Kopp, der i flere Aar havde studeret Medicin og Kirurgi ved Universitetet i Kiel, men ved Krigens Udbrud i 1864 forlod denne By for at indtræde som Reservelæge i den danske Arme, anholdt om Tilladelse til at underkaste sig den lægevidenskabelige Embedsexamen ved Københavns Universitet, uden forinden at have absolveret de anordnede Forberedelses Examina.

Det lægevidenskabelige Fakultet anbefalede ham (17. Decbr. 1864) til at erholde Fritagelsen for at underkaste sig den for Studenter fra fremmede Universiteter ved Bekj. 20. Decbr. 1833 anordnede Præliminærexamen. Hvad derimod den lægevidenskabelige Forberedelses Examen angik, fremhævede Fakultetet, at ligesom det i den naturvidenskabelige Fordannelse saa et vigtigt Grundlag for det medicinske Studium, saaledes betragtede det den nævnte Prøve som en væsentlig Del af den hele Lægeexamen, og en Fritagelse for denne burde derfor efter Fakultetets Mening kun kunne finde Sted inden for meget snævre Grænser. Fakultetets Flertal fandt i nærværende Tilfælde ikke tilstrækkelig Anledning til at anbefale Fritagelsen.

Konsistorium tiltraadte i Skrivelse af 25. Jan. 1865 det lægevidenskabelige Fakultets Udtalelse, og efter dets Indstilling meddelte Ministeriet under 21. Febr. 1865 Ansøgeren Tilladelse til at underkaste sig den lægevidenskabelige Examen uden forinden at underkaste sig Præliminærprøven i Henhold til Bekj. 20 Decbr. 1833, medens han derimod ej blev fritaget for at underkaste sig Forberedelses Examen for Lægestuderende i Botanik, Kemi og Zoologi, hvorhos den Embedsexamen, som han maatte bestaa, ikke vilde give ham Adgang til at erhverve akademiske Grader eller opnaa Stipendier her ved Universitetet.

— I Anledning af et Andragende fra Forpagter Hanisch om Tilladelse til at behandle Patienter, der lide af Gigt, Saarskade og Bændelorm, tilskrev Justitsministeriet det kgl. Sundhedskollegium, at det var sindet at tilstaa ham Tilladelse til at godtgjøre sin Dygtighed i saa Henseende, og anmodede dette om at ytre sig over, hvorledes denne Prøve burde anstilles. Efter at have modtaget Forslag hertil fra Kollegiet, begjærede Justitsministeriet gennem Undervisningsministeriet en Erklæring fra det lægevidenskabelige Fakultet herom, idet det dog bemærkede, at det fandt de opstillede Fordringer i flere Henseender at være for vidt gaaende og derfor ønskede Fakultetets Udtalelse, om en Nedsættelse af disse Fordringer ikke maatte kunne finde Sted.

Det lægevidenskabelige Fakultet udtalte i denne Anledning under 31. Oktbr. 1866, at det ganske sluttede sig til de af Kollegiet opstillede Forslag angaaende de Fag, hvori Forpagter Hanisch skulde examineres for at opnaa den attraaede Ret til en begrænset Udøvelse af Lægepraxis. Fakultetet ansaa det nemlig for utvivlsomt, at der til Udøvelse af Lægepraxis i de omhandlede Retninger fordredes Kundskaber i alle de af Sundhedskollegiet angivne Fag. Det fulgte imidlertid af sig selv, at ligesom Kollegiets Forslag tilstrækkelig viste, at dets Tanker kun havde været at fordre en Prøvelse af den Paagjældendes Kundskaber i Farmakologi, Kirurgi, Pathologi og Therapi i Retning af de nærmere specificerede Syg-

domme, saaledes vilde Fordringerne, for saa vidt angik Anatomi og Fysiologi, heller ikke stilles til en fyldig Kundskab i disse Fags hele Udstrækning, men Examinationen heri vilde selvfølgelig kun være at udstrække saa vidt, som det var nødvendigt for at prøve, om Examinanden var i Besiddelse af de tilstrækkelige Betingelser for de fornødne Kundskaber i de øvrige Fag, og Prøven i de to nævnte Fag vilde formentlig ogsaa hensigtsmæssig kunne foretages under et af en enkelt Examinator.

Fakultetet mente ligeledes med Kollegiet, at Examinationen i Henseende til de gjældende Bestemmelser om Tentamina burde overdrages til Examinatorer, der vare valgte af Fakultetet. Derimod saa det ingen Anledning til, at der i nærværende Tilfælde, i Modsætning til den gængse Vedtægt ved Tentamina under det lægevidenskabelige Fakultet, valgtes Censorer uden for Fakultetet, saaledes som det var foreslaaet af Kollegiet, eller til, at det endelige Vidnesbyrd om Examinandens Duelighed blev udfærdiget af Sundhedskollegiet i Stedet for, som sædvanligt, af Fakultetets Examinatorer, som da indsendte det til Ministeriet. Fakultetet foreslog derfor, at denne Tentamen baade i de nævnte og alle andre Henseender blev indrettet i Overensstemmelse med, hvad der plejede at være Tilfældet med Tentamina under Fakultetet, og at saaledes bl. a. det sædvanlige Gebyr af 20 Rd. erlagdes af Examinanden.

Saa vel Undervisningsministeriet som Justitsministeriet tiltraadte Fakultetets Forslag, hvor efter sidst nævnte Ministerium under 26. Novbr. meddelte Forpagter Hanisch Tilladelse til at underkaste sig en Prøve af det foreslaaede Indhold. Det af Censorerne efter Prøven afgivne Vidnesbyrd indsendtes af Fakultetet til Ministeriet.

-- Akademiet i Chambéry i Savoyen forespurgte i Skrivelse til det lægevidenskabelige Fakultet, hvilke Betingelserne vare, for at en fransk docteur en médecine kunde nedsætte sig og praktisere i de danske Kolonier. Efter under 9. Oktbr. 1867 at have indhentet Sundhedskollegiets Erklæring herom, svarede Fakultetet i Overensstemmelse med Pl. 28. Jan. 1840, jfr. Reskr. 28. Avg. 1818 § 3, at der ikke kan meddeles fremmede Læger jus practicandi, med mindre de underkaste sig Examen ved Københavns Universitet med bedste Karakter.

— En spansk Læge fra Portorico, Dr. Pujals, der var født paa St. Thomas og som havde Diplom som Læge fra Universitetet i Barcelona, ansøgte Indenrigsministeriet om Tilladelse til at udøve Lægepraxis paa de dansk-vestindiske Øer. I denne Anledning udtalte Sundhedskollegiet, hvis Erklæring Indenrigsministeriet havde begjært, at eftersom det havde vist sig vanskeligt at faa danske Læger til at gaa til Vestindien, fandt det det betænkeligt at være for stræng mod Fremmede, som ønskede at nedsætte sig der. Det anbefalede derfor, at der gjordes nogen Indskrænkning i Betingelserne for, at Dr. Pujals kunde faa Tilladelse til Lægepraxis paa de vestindiske Øer, saaledes nemlig, at han aflagde en saadan Prøve paa sine Kundskaber i Lægevidenskaben for det lægevidenskabelige Fakultet, som af dette ansaas tilstrækkelig til at godtgjøre, at han virkelig var en videnskabelig dannet Læge, og hvis Omfang det overlodes Fakultetet selv at bestemme. Ved under 12. Novbr. 1869 at tilstille Undervisningsministeriet denne Erklæring udtalte Indenrigsministeriet, at ligesom der tidligere i enkelte Tilfælde havde været erhvervet kgl. Dispensation fra de gjældende Examensbestemmelser for fremmede Læger, som havde ønsket at nedsætte sig paa de dansk-vestindiske

Øer (Reskr. 28. Avg. 1813 § 3 og Pl. 28. Jan. 1840), endog uden at de underkastede sig nogen Examen, saaledes vilde Indenrigsministeriet ogsaa i nærværende Tilfælde være tilbøjeligt til at andrage Kongen om Tilladelse for Dr. Pujals til Lægepraxis paa bemeldte Øer, efter at han havde underkastet sig en noget modificeret Prøve, som foreslaaet af Sundhedskollegiet. Indenrigsministeriet anmodede derfor Undervisningsministeriet om at foranstalte det i saa Henseende videre fornødne, hvorefter sidst nævnte Ministerium paalagde Fakultetet at træffe Foranstaltninger til Prøvens Afholdelse. I et Møde besluttede Fakultetet at underkaste ham en Prøve, bestaaende i medicinsk og kirurgisk Klinik samt i et Kollokvium over de samme eller overhovedet de praktiske Fag i Forbindelse med almindelig Pathologi, saaledes at det overlodes den i denne Anledning nedsatte Komite nærmere at bestemme Enkelthederne efter Udfaldet af de kliniske Prøver. Efter afholdt Prøve indberettede Fakultetet under 21. Novbr., at Dr. Pujals havde vist sig at være i Besiddelse af en videnskabelig Uddannelse i en saadan Grad, at der i denne Henseende intet kunde være til Hinder for, at den ansøgte Tilladelse meddeltes ham. Herom satte Undervisningsministeriet derefter Indenrigsministeriet i Kundskab.

Fakultetet besluttede i Marts 1867, efter Forslag af da værende Lektor Reisz, at Examen i almindelig Pathologi og pathologisk Anatomi fremtidig skulde afholdes i Juni Maaned i Stedet for, som hidtil, i April.

— Efter Indstilling fra Konsistorium bevilgede Ministeriet under 5. Maj 1868, at Forelæsningerne over Zoologi for de studerende, som forberedte sig til den lægevidenskabelige Forberedelses Examen, i Anledning af den forestaaende Ombygning af en Del af Kommunitetsbygningen til zoologisk Avditorium maatte opføre med Udgangen af samme Maaned, og først igjen tage deres Begyndelse, naar det nye Avditorium var færdigt.

— Fakultetet vedtog i Foraaret 1870, at Prosektor ved den pathologisk-anatomiske Samling skulde assistere Docenten i pathologisk Anatomi og almindelig Pathologi ved de forefaldende Arbejder paa Museet og ved Forelæsninger og Øvelser, samt at Posten, der besættes for 1 Aar, ikke maatte beholdes længere end 3 Aar, for at give flere yngre Læger Lejlighed til Uddannelse.

— Kirurgisk Akademi har ved Skrivelse af 8. Oktbr. 1867 fra Kapt. From Møller modtaget som Gave et Portræt (Oliemaleri) af hans afdøde Broder Prof. Gundelach Møller.

Ved Skrivelse af 4. Maj 1870 har kirurgisk Akademi fra Kateket Stein (paa Familiens Vegne) ligeledes som Gave modtaget en Portrætmedaillon i steariniseret Gips af hans afdøde Fader, Prof. Stein.

— Ved Skrivelse af 18. Maj 1866 tillod Ministeriet, efter det lægevidenskabelige Fakultets Erklæring, at Examinationen i Fysik ved den forestaaende Forberedelses Examen for lægevidenskabelige studerende, i Anledning af Prof. Holtens paatænkte Rejse til Stockholm maatte foretages af denne uden for den almindelige Examenstermin, fra den 8.—15. Juni.

— Et Andragende fra en lægevidenskabelig studerende om, uanset Bestemelsen i Bekj. 26. Avg. 1851 § 3 in fine, at maatte indstille sig til Examen 2den Del i Sommeren 1866 uden at tage 1ste Del om, — der var forløbet $3\frac{1}{2}$ Aar, siden han havde taget 1ste Del — anbefalede Fakultetet i Skrivelse af 12. Novbr. 1865, da de af Ansøgeren anførte Omstændigheder, hans Deltagelse i Krigen 1864 og navnlig hans svære Sygdom Aaret efter, syntes tilstrækkelig vægtige til

i dette Tilfælde at afvige fra det fastsatte Maximum. Ved kgl. Resol. af 16. Decbr. s. A. meddeltes den begjærede Tilladelse.

Efter Fakultetets Anbefaling tillod Ministeriet under 26. Septbr. 1866 en lægevidenskabelig studerende, som efter at have indstillet sig til Examens 2den Del i Foraaret 1866 forlod denne paa Grund af sin lidende Sindstilstand, at indstille sig paa ny til nævnte Examen i Slutningen af Aaret, uanset Bestemmelsen i Bekj. 26. Avg. 1851 § 4 mbr. 2.

Ved Ministeriets Skrivelse af 6. Novbr. 1867 tillodes det »efter Omstændighederne«, efter Fakultetets Anbefaling, at N. N., som i Juni Maaned s. A. havde underkastet sig 1ste Del af den lægevidenskabelige Embedsexamen, paa ny maatte indstille sig til denne Prøve ved den forestaaende Examen, uanset Bestemmelsen i Bekj. 21. Jan. 1861 jfr. Bekj. 18. Maj 1847. Den bestemmende Grund var her Sygdom.

En lægevidenskabelig studerende, som var indkaldt til Søjteneste den 15. Maj 1869, anholdt om ekstraordinært at maatte indstille sig til Examens 1ste Del for Indkaldelsen. Efter Fakultetets Anbefaling bevilgede Ministeriet under 27. Marts 1869 Andragendet »for denne Gang«, men henledede Fakultetets Opmærksomhed paa, at det Forhold, der laa til Grund for Andragendet, nu efter Lovgivningen vilde kunne indtræde saa ofte, at Ministeriet maatte befrygte, at væsentlige Ulemper vilde kunne flyde af i Almindelighed at betragte dette Forhold som saa ekstraordinært, at Afholdelsen af en ekstraordinær Examen derved kunde begrundes.

Ministeriet bevilgede under 13. Juli 1868 efter Fakultetets Anbefaling, at stud. med. N. N. snarest muligt efter Sommerferien maatte blive examineret i de Fag af den lægevidenskabelige Embedsexamens 2den Del, hvori han paa Grund af Sygdom ikke havde kunnet prøves ved den nys tilendebragte Examen.

Ved Skrivelser af 29. Apr. 1869, 29. Apr. 1870 og 12. Maj 1871 har Ministeriet, paa Grund af, at saa mange vare indtegnede til lægevidenskabelig Examen, meddelt Tilladelse til, at den maatte begynde før den normerede Tid.

— Efter Fakultetets Anbefaling bevilgede Ministeriet under 14. Juli 1871, at der tilstodes N. N., som ved den nys afholdte lægevidenskabelige Embedsexamen ved Sygdom blev forhindret i at underkaste sig Prøve i medicinsk Klinik, Udsættelse med at prøves i dette Fag til den paafølgende September Maaned.

7. Magisterkonferenser.

Ved Pl. 10. Avg. 1848 angaaende Magisterkonferenser bestemmes, at den mundtlige Prøve efter Kandidatens eget Valg bestaar enten i Afholdelsen af 3 offentlige Forelæsninger over forelagte Opgaver, den ene med 8 Dages, den anden med 2 Dages, den tredje med 6 Timers Forberedelse, eller i en mundtlig offentlig Examen i alle Hoveddele af det af Kandidaten opgivne Videnskabsfag. Det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet havde i den derefter forløbne Tid søgt at samle Erfaring med Hensyn til Prøvens Hensigtsmæssighed og Paalidelighed og havde da overbevist sig om, at Udarbejdelsen af den store Afhandling var en udmærket Prøve paa Aandsmodenhed og Evne til at bearbejde og benytte den Kundskabsmængde, som er nedlagt i Skrifter, og det fandt i de mindre skriftlige Opgaver og den mundtlige Examen et tilstrækkeligt Middel til

at bedømme Kandidatens positive Kundskabsfylde. Kun med Hensyn til Prøveforelæsningsne, der i Følge Plakaten kunde træde i Stedet for den mundtlige Prøve, fandt Fakultetet sig ikke tilfredsstillet, og efter en Række Forhandlinger havde det med en Majoritet af 7 Stemmer mod 1 vedtaget en Indstilling om Forandring heri, hvorom det under 5. Juli 1864 tilskrev Konsistorium.

Fakultetet fandt den mundtlige Prøve paalideligere og fyldigere. Til Prøveforelæsningsen havde Kandidaten en Forberedelsestid til de aldeles bestemte Spørgsmaal, der opgaves til Behandling, medens han ved den mundtlige Prøve blev nødt til uden Forberedelse at orientere sig og ordne sine Svar, hvortil aabenbart hørte større Modenhed. Den Lethed dernæst, hvormed Examinatoren ved den mundtlige Prøve kunde følge Kandidatens Tankegang og undersøge, hvorvidt hans Ytringer støttede sig paa et grundigt Studium eller paa en let Læsning, den Anledning, som selv en kort Examination gav til at prøve hans Kundskaber i forskellige Retninger af samme Fag, vare afgjorte Fortrin, medens Kandidaten i Prøveforelæsninger med Lethed kunde forbigaa eller hurtig affærdige saadanne Dele af Opgaven, hvori han følte sig mindre sikker. Selv gode Forelæsninger vilde kun være en Gjentagelse af Prøven i samme Retning som den, i hvilken den store Afhandling laa, Aandsmodenhed og Evne til at benytte Skrifter men under Forhold, der vare langt ugunstigere for en retfærdig Bedømmelse.

Prøveforelæsningerne vilde enten berøve Examinatorerne Lejligheden til at prøve Kandidaten i Bifagene eller fremkalde en saadan Ændring i Prøven, at Fagenes iudbyrdes Stilling blev forrykket. Det første var en Følge af, at Prøveforelæsningerne stedse maatte have Hovedfag eller dermed nær beslægtede Fag til Gjenstand, saasom Mathematik og Astronomi, eller Fysik og Kemi, medens ellers netop Bifagene vare henviste til den mundtlige Prøve. Fakultetet anførte nogle Exemppler til Belysning heraf. En Kandidat, der havde Astronomi til Hovedfag og havde en astronomisk Opgave til Hovedafhandlingen, vilde, hvis den skriftlige Prøve forblev ganske uforandret, desuden faa 2 skriftlige astronomiske og en mathematisk Opgave. Hvis han havde valgt Prøveforelæsninger, vilde han ikke være prøvet i Fysik og i den ham unægtelig mindre vigtige, almindelige Kemi. En Kandidat, som havde fysisk Geografi til Hovedfag, og hvis udførlige Afhandling vedkom den skandinaviske Halvøs fysisk-geografiske Forhold, havde sine 3 skriftlige Opgaver i Meteorologi (Fysik), Geognosi og Astronomi. Hvis han havde valgt Prøveforelæsninger, vilde han uden Ændring af den mindre skriftlige Prøve forblevet uprøvet i den for den fysiske Geografi saa betydningsfulde Botanik eller i Zoologien. En Kandidat, hvis Hovedfag var Mineralogi og Geognosi, havde 3 skriftlige Opgaver i Mineralogi, Botanik og Zoologi. Hvis han havde valgt Prøveforelæsninger, vilde han heller ikke være prøvet i Kemi og Fysik.

Søgte man derfor ikke at bøde paa denne Mangel, vilde Følgen af dette Forhold nødvendigvis være, at Bifagene forsømtes, og det turde vel hælde, at en Kandidat valgte Prøveforelæsninger for at kunne udsætte Bifagene til en belejliger Tid, der da sædvanligvis aldrig kom. Men Fakultetet havde netop derfor stedse været nødt til at anordne Fagfordelingen mellem den skriftlige og mundtlige Prøve i alle Tilfælde, hvor Prøveforelæsninger havde været valgte. Saaledes havde man ved Magisterkonferens i Mathematik forelagt en skriftlig Prøve i Kemi, der ellers som et rent Bifag var udelukkende henlagt til den mundtlige Prøve; omvendt havde man ved Magisterkonferens i Kemi forholdt sig paa lignende

Maade med Mathematik. Men med en saadan Forandring af Prøvens Karakter maatte tillige enten Fagets Betydning ændres, hvis man vilde fastholde, at en Opgave, der virkelig kunde tjene til Prøve, burde forelægges, eller Prøven maatte tabe i Værdi, hvis man vilde fastholde Fagets underordnede Stilling og forelægge en Opgave, der var ringe baade i Omfang og i Indhold.

Den mundtlige Prøve afgav et vigtigt Middel til at undersøge, om enkelte Fejl, som vare bemærkede i den udførlige Afhandling eller de skriftlige Besvarelser, maatte tilskrives Uagtsomhed, eller hidrørte fra Mangel paa Kundskab og Indsigt.

Endelig vare Forelæsninger nærmest en Prøve paa Evner og Færdighed til at meddele Kundskaber under den Form, som var passende for Universitetet og højere Lærestalter, hvor man hos de studerende var berettiget til at forudsætte en større Modenhed end hos Disciplene i en Skole; men blandt de Kandidater, som indstillede sig til Magisterkonferensen, bestemte det overvejende Antal sig for Lærerfagene i Skolerne. Vel vilde nu en heldig aflagt Prøve i Forelæsningerne ikke betegne Kandidaten som mindre vel skikket til at give Undervisning i en anden Form; men den Omstændighed, at Loven satte Prøveforelæsninger lig med en Del af Examen, understøttede den Mening, at Evnen til at holde Forelæsninger var ønskelig for Lærerne ved Skolen, og kunde let betragtes som en Opfordring til at give Skoleundervisningen denne Form, en Udtydning, som flere af Fakultetets Medlemmer vilde anse for meget uheldig.

Fakultetet indstillede sluttelig, at Pl. 10. Avg. 1848 § 4 søgtes forandret, saa at den kom til at lyde saaledes:

»Den mundtlige Prøve skal bestaa i en mundtlig, offentlig Examen i alle væsentlige Dele af det af Kandidaten opgivne Videnskabsfag».

Konsistorium ansaa det for rigtigst, førend det indstillede Sagen til Ministeriet, at give det filosofiske Fakultet Lejlighed til at ytre sig om, hvorvidt det for sit Vedkommende maatte ønske en tilsvarende Forandring i den nævnte Bestemmelse. Under 22. Septbr. udtalte det filosofiske Fakultet sig herom. Uagtet det maaske kunde indrømmes, bemærkede det, at den mundtlige Prøve ved Examinationen bedre end Forelæsningsformen sikrede en detailleret Undersøgelse af Kandidatens Kundskaber, syntes der dog i det filosofiske Fakultets Fag, hvori Magisterkonferens forekom (Filosofi, Æsthetik, Sprogvidenskab og Historie), ikke nogen Anledning til at ønske den foreslaaede Forandring. Idet nemlig Omfanget af de enkelte Discipliner, der kunde være Gjenstand for en Magisterkonferens, var sammenknyttet ved et fastere og inderligere Baand, end dette mulig ofte var Tilfældet ved et lignende Omfang af de beskrivende og exakte Naturvidenskaber, vilde de enkelte Opgaver for Forelæsningerne uden stor Vanskelighed kunne tage tilbørligt Hensyn til de underordnede Partier og Bifag. Forskjellen mellem den store skriftlige Opgave og Forelæsningerne syntes desuden saa væsentlig, at den ene Prøve ikke ret vel kunde siges at være identisk med den anden. Ved den første vilde Kandidaten have Lejlighed til at udvikle en vis Grad af Lærdom og til at give et Bevis for, at han havde gennemarbejdet sit Stof med Eftertanke, ved de sidste kom fornemmelig i Betragtning hans Evne til at gruppere og udhæve, hvad der var væsentligt, uden at tabe sig i trættende Details. Sædvanlig foretrak kun de bedste Kandidater Forelæsningsformen, idet denne ansaas, og vistnok med Rette, for den vanskeligere (siden 1850 havde af

18 bestaaede Kandidater kun 6 valgt denne), og det syntes, som om netop de, der en Gang i Tiden haabede at opnaa en akademisk Virksomhed, valgte Forelæsningsprøven. Medens Kandidater i enkelte Fag, f. Ex. Historie og Filosofi, ved den mundtlige Examination ikke kunde vise nogen højere Fremstillingsevne, gav dog Forelæsningsprøven dem i alt Fald en Mulighed herfor. Desuden vilde den mundtlige Examination sandsynligvis være lidt anstødelig og ubehagelig for den ældre Videnskabsmand, der uden at have taget Embedsexamen, maaske ved Opnaaelsen af en akademisk Grad kunde ønske at erholde en videnskabelig Anerkjendelse af sine Studier.

Der havde i det filosofiske Fakultet ikke vist sig nogen Fare ved at admittere Kandidater, der ved Magisterkonferens valgte Forelæsningsprøven, og en saadan Fare syntes heller ikke at være at befrygte. Fakultetet fraraadede derfor enstemmig — med Undtagelse af Konf. Madvig, der heldede noget til den Mening, at Forelæsningsformen let kunde træde i Vejen for en sikrere Under søgelse, ligesom den mulig kunde give et vist Herredømme eller Mangel paa Herredømme over Fremstillingsformen og den heldige eller uheldige Beregning af et Stofs Omfang og Forhold til den Foredraget givne Tid en uberettiget Indflydelse — bestemt, at den af det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet foreslaaede Forandring af Pl. 10. Avg. 1848 § 4 udstraktes til ogsaa at gjælde for det filosofiske Fakultet.

Med Skrivelse af 8. Novbr. 1864 forelagde Konsistorium det matematisk-naturvidenskabelige Fakultets Indstilling for Ministeriet. Det anerkjendte Vægten af de Grunde, som af Fakultetet vare gjorte gjældende for dette Forslag, og kunde ikke i det filosofiske Fakultets Vægning se nogen Hindring for, at det først nævnte Fakultets Forslag toges til Følge, idet det maatte erkjendes, at de forskellige Videnskabsfags særlige Karakter kunde medføre, at det maatte anses for rigtigst at give Kandidatprøven i de forskellige Fakulteter en forskelligartet Skikkelse. Konsistorium indstillede derfor, at den ved Pl. 10. Avg. 1848 § 4 foreskrevne Regel, at Magisterkonferensens mundtlige Prøve efter Kandidatens eget Valg skulde bestaa enten i Afholdelsen af tre offentlige Forelæsninger over forelagte Opgaver, eller i en mundtlig offentlig Examen i alle Hoveddele af det af Kandidaten opgivne Videnskabsfag, maatte, for saa vidt angik de under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet hørende Magisterkonferenser forandres derhen, at den mundtlige Prøve alene skulde bestaa i en mundtlig offentlig Examen i alle væsentlige Dele af det af Kandidaten opgivne Videnskabsfag.

Efter Ministeriets derom nedlagte Forestilling bifaldtes denne Forandring ved kgl. Resol. af 19. Decbr. 1864 (Bekj. 3. Jan. 1865). I 1870 gjenoptoges Sagen for det filosofiske Fakultets Vedkommende, se neden for, men uden at føre til noget Resultat.

— Ved Skrivelse af 26. Febr. 1870 til Konsistorium gjorde Prof. Holm opmærksom paa den betydelige Ulighed med Hensyn til de Principer, der laa til Grund for Karaktergivningen ved Magisterkonferenserne, og henstillede, at der gjordes Skridt til at fjerne dem.

Da Magisterkonferensen i sin nyere Form blev oprettet ved Pl. 10. Avg. 1848, blev det alene opstillet som Formaalet med den, at den skulde give Adgang til at disputere for Magistergraden (nu altsaa den filosofiske Doktorgrad) for saadanne, der ikke havde erhvervet sig Ret dertil ved at tage en Em-

bedsexamen med bedste Karakter. Om Karaktergivningen ved Konferensen taltes der ikke i Plakaten. Det maatte imidlertid i denne Henseende synes naturligtst, at der kun blev givet en Karakter ved ensaa dan Konferensens, nemlig »admissus«, naar vedkommende havde bestaaet Prøven med et Udfald, der kunde tænkes svarende til bedste Karakter ved en Embedsexamen, medens Kandidaten maatte afvises, naar et saadant Resultat ikke blev opnaaet. I det væsentlige havde da ogsaa denne Opfattelse af Karakteren »admissus« gjort sig gjældende ved flere af de Fag, hvori der var blevet afholdt Konferenser, navnlig baade i nordisk Filologi og i Filosofi (og Æsthetik). Men desuagtet fandt der dog ved Bedømmelserne i selve disse Fag en ikke ringe Forskjel Sted. Medens man nemlig i begge Fag havde følt Trangen til en Gradation ved Karaktererne og derfor ikke havde villet blive staaende ved blot at give »admissus«, naar Prøven maatte siges at være bestaaet, havde man fjærnet sig fra hinanden ved Bestemmelsen af denne Gradation. Docenterne i nordisk Filologi havde som en højere Karakter flere Gange (i alt 4 Gange af 11) givet »admissus cum laude«, og dette »cum laude« var ved en af Censurerne udtrykkelig blevet fremhævet at maatte opfattes som »Udmærkelse«. »Admissus cum laude« svarede altsaa i nordisk Filologi til »egregie« ved en Embedsexamen, medens det simple »admissus« var = »laudabilis«. Derimod havde Censorerne i Filosofi (og Æsthetik) brugt flere Grader, idet de baade havde givet Karakteren »admissus« (1 Gang), »admissus cum laude« (6 Gange) og »admissus cum præcipua« (3 Gange). Efter hvad der mundtlig gjentagne Gange var blevet fremhævet af den ene af de filosofiske Docenter, skulde disse Karakterer opfattes saaledes, at medens »admissus« stilledes lig med et mindre laudabilis ved en Embedsexamen, maatte »admissus cum laude« opfattes lig et stort laudabilis, og »admissus cum præcipua laude« lig egregie. Der kunde neppe være Tvivl om, at allerede den Ulighed, som fandtes ved Bedømmelsen inden for de her nævnte Fag, var uheldig. Det havde ikke ringe Betydning for Kandidater, der havde bestaaet en Prøve, hvorledes Udfaldet blev opfattet af Publikum; og hvorledes kunde det da være andet, end at Maalestokken for den almindelige Opfattelse blev forrykket, naar den Karakter, der ved en Art Magisterkonferenser hed »admissus cum laude«, i Virkeligheden svarede til »admissus cum præcipua laude« ved en anden, eller naar Karakteren »admissus« ved den ene Prøve havde et større Omfang, saa at den omfattede baade »admissus« og »admissus cum laude« ved den anden?

Men Uligheden blev endnu langt større, naar man gik over til Magisterkonferenserne i andre Fag. Da nemlig Specialstudierne i vore Dage stærkt havde trængt sig frem ved Siden af Studierne til en af de anordnede Embedsexamina og ikke faa studerende ønskede ved at underkaste sig en Prøve i en enkelt Videnskabsgræn at vinde en anbefaling til en eller anden praktisk Livsstilling, f. Ex. til en Plads som Skoleembedsmand, eller ved Arkiver, Bibliotheker o. s. v., havde Magisterkonferenserne ikke sjælden faaet en anden Betydning, end den at aabne Adgang til at disputere, og der havde derfor ved Bedømmelsen af dem i flere Fag maattet anlægges en anden Maalestok end den, der ellers vilde ligge nærmest. Dette havde saaledes stadig været Tilfældet med Magisterkonferenserne i det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet, og det var inden for det filosofiske Fakultet Tilfældet med Konferenserne i Historie (vistnok ogsaa i Fransk). Man havde i disse Fag ment at burde følge samme Skala, som følges ved Embedsexamina, idet man havde været overbevist om, at lige saa ubilligt som det vilde være ved disse at rejcere enhver, der ikke kunde opnaa Karakteren laudabilis,

lige saa urimeligt vilde det være at følge et tilsvarende Strænghedssystem ved Magisterkonferenserne. Det at have bestaaet en saadan Prøve, enten i de mathematisk-naturvidenskabelige eller i de historisk-sproglige Fag med en Karakter, svarende til haud illaudabilis, indeholdt utvivlsomt en Garanti for en vis Sum Kundskaber, der ikke kunde vrages, hvor Talen var om en praktisk Livsstilling. I disse Fag svarede altsaa efter de hidtil fulgte Principer »admissus cum præcipua laude« til egregie, »admissus cum laude« til laudabilis, admissus til haud illaudabilis. Man havde i Historie trukket Konsekvensen helt ud, idet man havde givet en Kandidat »ægre admissus« som svarende til non contemnendus, og kun anvendt »non admissus«, hvor Prøvens Udfald maatte antages at staa i Niveau med, hvad man ved en Embedsexamen rejicerede.

Hvor naturligt end den her paa pegede Ulighed havde udviklet sig som en Følge af forskellige Hensyn, der havde gjort sig gjældende, vilde det formentlig være klart, at den ikke burde blive staaende. Som Forholdet nu var, fandt der en komplet Forvirring Sted med Hensyn til de forskellige Karakterers Betydning. Et »admissus« var snart et stort, snart et lille laudabilis, snart et haud illaudabilis o. s. v., og man kunde ikke undres over, at der allerede i Pressen var forekommet spydige Bemærkninger over dette Virvar. Hertil kom, hvad der særlig var en Ulempe, at da Magisterkonferensen gav Ret til at disputere, kunde man nu i de matematisk-naturvidenskabelige og historiske Fag opnaa denne Ret ved en ringere Karakter end i Filosofi og nordisk Filologi, nemlig med en Karakter, der var lig haud illaudabilis (ja endog lig non contemnendus), og dette var saa meget mere uheldigt, som man jo skulde have bestaaet en Embedsexamen med laudabilis for at vinde denne Ret.

Professor Holm henstillede sluttelig, at der gjordes Skridt til at bringe Enhed til Veje, saaledes at der fastsattes en bestemt Skala, der for Fremtiden blev at følge i alle Fag. Det vilde imidlertid formentlig være lidet heldigt, hvis man gjorde dette paa en saadan Maade, at man ensidig saa paa Magisterkonferensen som en Adgangsprøve til at vinde jus disputandi, hvis man med andre Ord stillede »admissus« lig laudabilis og krævede enhver afvist, der ikke kunde opnaa et saadant Resultat. Man burde ikke glemme den Betydning, Konferensen havde som et Slags partiel Examen med Hensyn til forskellige praktiske Livsstillinger, og han foreslog derfor som den Skala, der passende kunde opstilles, netop den, der var blevet fulgt ved de matematisk-naturvidenskabelige Fag og i Historie, men med den Tilføjelse, at ingen Karakter, der var ringere end »admissus cum laude« (lig laudabilis), gav Ret til at disputere.

Konsistorium anmodede det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet om i Forening at tage Sagen under Overvejelse, hvorefter de nævnte Fakulteter nedsatte et Udvalg, bestaaende af Proff. Brøchner, Grundtvig, Holm, Holten, Johnstrup, Steen og Ussing, der uder 5. Apr. afgav sin Erklæring. Udvalget erklærede sig i alt væsentlig enigt med Prof. Holm og foreslog derfor de tvende Fakulteter at tiltræde den, skjønt med en enkelt Ændring og Tilføjelse. Udvalget ansaa det nemlig for rigtigst ganske at forlade de Karakterbetegnelser, der hidtil havde været anvendte ved Konferenserne, da det formentlig var uhensigtsmæssigt at beholde en Betegnelse som »admissus«, naar denne, efter hvad Forslaget gik ud paa, blev at anvende for en Præstation, som ikke mentes at burde skaffe Adgang til at kunne disputere. Det foreslog derimod

at benytte de samme Betegnelser, der brugtes ved de almindelige Embedsexamina, altsaa Karaktererne *laudabilis* et quidem *egregie*, *laudabilis* og *haud illaudabilis* Kun en Karakter burde efter Udvalgets Anskuelse bortfalde, nemlig *non contemnendus*. Ved Studier af en saa speciel Natur som dem, der prøvedes ved Magisterkonferenserne, kunde man formentlig kræve, at en Kandidat i det mindste havde bragt det saa vidt, at han kunde opnaa Karakteren *haud illaudabilis*; ellers burde han rejceres. Ligesom ved de almindelige Embedsexamina vilde ogsaa her kun den, der opnaaede Karakteren *laudabilis*, erhverve sig Ret til at disputere for Doktorgraden.

Endelig havde Udvalget ment ved denne Lejlighed ogsaa at burde gjøre et Forslag over et andet Punkt ved Magisterkonferenserne. Som bekjendt, havde det hidtil staaet Kandidaterne frit for at vælge, om de ved den mundtlige Prøve vilde lade sig examinere eller holde 3 Forelæsninger. Dette havde fremkaldt den Ulempe, at Prøven undertiden var blevet mindre paalidelig. Naar nemlig Kandidater, hvis positive Kundskaber vare svage, havde valgt at holde Forelæsninger, havde det været dem muligt ved den Forberedelse, de havde til disse, at dække deres Svaghed, navnlig naar de havde haft Lethed ved at udtrykke sig mundtlig, og Censorerne havde ikke faaet Lejlighed til at forvise sig om deres virkelige Standpunkt. Udvalget troede derfor, at det vilde være rigtigst kun at indrømme frit Valg, naar den skriftlige Prøve havde været tilfredsstillende, og det foreslog derfor, at Pl. 10. Avg. 1848 § 4 affattedes saaledes:

»Den mundtlige Prøve skal bestaa i offentlig Examination i alle Hoveddele af det af Kandidaten opgivne Videnskabsfag. Dog have Censorerne Ret til, efter at den hele skriftlige Prøve er blevet afholdt, at tillade Kandidaten, saafremt han har ytret Ønske derom, i Stedet for at underkaste sig mundtlig Examination at holde 3 offentlige Forelæsninger over forelagte Opgaver, den ene med 8 Dages, den anden med 2 Dages og den tredje med 6 Timers Forberedelse«.

Det filosofiske Fakultet sluttede sig (med 8 St.) til denne Betænkning. Et Medlem gjorde opmærksom paa, at man ved at fastholde den Bestemmelse, hvorefter der skulde kræves første Karakter ved Embedsexamina og Magisterkonferenser for at give Adgang til at disputere, ikke vilde undgaa, hvad allerede flere Gange havde fundet Sted, ofte at maatte give særlige Fritagelser. Prof. Schiern var ganske enig med Udvalgsbetænkningen i, at det maatte tage sig underligt ud at se Udfaldet af en Magisterkonferens betegnet med et *non contemnendus*; men dette syntes ogsaa overhovedet at vise, at den fra de almindelige Embedsexamina hentede Skala, hvor Hovedkarakteren var en Betegnelse for et vist Antal Points eller et vist Antal af Specialkarakterer, her næppe var den heldigste. Selv om man mente, at der havde været Magisterkonferenser, der mulig ikke burde have givet Adgang til at kunne disputere, vilde dog i Fremtiden, som forhen, ogsaa modnere Mænd ad denne Vej skaffe sig Adgang til at disputere, og i saadanne Tilfælde kunde Udvalgets Betegnelse formentlig ikke vinde Fortrin. Idet han overhovedet mente, at man ikke skulde gjøre nye Forandringer i Examina eller Prøver, uden at der var en paatrængende Nødvendighed for nye Reformer, og gjerne kunde have set alt ved det gamle, af hvis Frihed han ikke havde sporet nogen væsentlig Ulempe, maatte derfor efter hans Betragtning, naar der nu dog skulde gjøres en Reform i den omhandlede Retning, den mindre og tilstrækkelige

Forandring foretrækkes, der fremsattes i det oprindelige Forslag fra Prof. Holm. Hvad angik den anden, af Udvalget ogsaa foreslaaede Ændring, hvorpaa han i øvrigt lagde mindre Vægt, mindede han om, at det deri omhandlede Hensyn allerede blev forhandlet, inden Pl. 10. Avg. 1848 udgik. Man var den Gang enig i, at det i Udvalgsforslaget fremhævede Hensyn ikke kunde være det ene gjældende ved en Konferens, og man antog, at den kortere Forberedelse, der kun skulde indrømmes til flere Forelæsninger over vilkaarlig valgte Æmner, ogsaa vilde, i Forbindelse med det foregaaende Specimen, for den kyndige Censor afgive tilstrækkeligt Indblik i vedkommendes positive Kundskabsstandpunkt. I sit eget Fag havde han heller ikke senere gjort nogen anden Erfaring eller lidt af Tvivl i den omhandlede Henseende.

Det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet tiltraadte enstemmig Udvalgsbetænkningen. Ved under 10. Maj at forelægge Ministeriet Sagen, indstillede Konsistorium, der ligeledes tiltraadte de Forslag, der af Udvalget vare opstillede.

at Udfaldet af Magisterkonferenserne for Fremtiden betegnedes ved Karaktererne *laudabilis et quidem egregie*, *laudabilis* og *haud illaudabilis*, og at den, der ikke i det mindste opnaaede den sidst nævnte Karakter, ikke ansaas for at have bestaaet Prøven;

at kun den, der havde opnaaet Karakteren *laudabilis* eller *laudabilis et quidem egregie*, erhvervede Ret til at disputere for Doktorgraden;

at der i Stedet for § 4 i Pl. 10. Avg. 1848 sattes følgende Bestemmelse: Den mundtlige Prøve skal bestaa i offentlig Examination i alle Hoveddele af det af Kandidaten opgivne Videnskabsfag. Dog have Censorerne Ret til, efter at den hele skriftlige Prøve er afholdt, at tillade Kandidaten, saafremt han har ytret Ønske derom, i Stedet for at underkaste sig mundtlig Examination at holde 3 offentlige Forelæsninger over forelagte Opgaver, den ene med 8 Dages, den anden med 2 Dages og den tredje med 6 Timers Forberedelse.

Under 16. Juni tilskrev Ministeriet Konsistorium, at da Magisterkonferensens egentlige Øjemed var at afgive en Prøve, hvis Aflæggelse kunde aabne Adgang til at disputere for en akademisk Grad, og man ved denne Prøves Ordning ved Pl. 10. Avg. 1848, i god Overensstemmelse med Prøvens Hovedhensigt, fra alle Sider var gaaet ud fra den Forudsætning, at det ved Prøven maatte godtgjøres, at Studiefaget var studeret med en saadan Grundighed og i et lignende Omfang, som der i de Fag, for hvilke en Embedsexamen er anordnet, fordrer til at bestaa i samme med bedste Karakter, fandt Ministeriet ikke tilstrækkelig Anledning til her at indføre det foreslaaede Karaktersystem, men maatte anse det for det rigtigste, baade at det strængt overholdtes, at ingen kjendtes for at have bestaaet Magisterkonferensen, med mindre han havde aflagt en i Overensstemmelse med hin Forudsætning fyldestgørende Prøve, og at Betegnelsen af Prøvens Udfald ufravigelig og ens for Konferenserne i de forskellige Fakulteter udtryktes alene med et »*admissus*» eller »*non admissus*» uden noget Tillæg for at tilkjendegive Gradforskjellen i den Grundighed og Dygtighed, hvormed Prøven var aflagt.

For saa vidt dernæst angik den foreslaaede Forandring i Pl. 10. Avg. 1848 § 4, kunde Ministeriet, naar der hensaas til, at det i Følge Plakatens § 2 ganske var overladt til Fakulteterne selv at afgjøre, hvad der i ethvert fore-

kommende Tilfælde skulde fordres ved Prøven, ikke overbevise sig om Nødvendigheden heraf, og fandt desaarsag heller ikke tilstrækkelig Føje til i dette Punkt at udvirke nogen Forandring i de gjældende Bestemmelser.

Konsistorium meddelte det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet denne Skrivelse til Iagttagelse i Fremtiden.

— Da cand. philos. Jul. Lange af det filosofiske Fakultet havde begjæret Oplysning om, hvilket Grundlag af Studier Fakultetet vilde kræve som Betingelse for Adgang til en Magisterkonferens i Kunsthistorie, nedsatte Fakultetet et Udvalg, der under 18. Marts 1865 afgav følgende Erklæring:

Forslag

til

Skema for Magisterkonferens i Kunsthistorie.

Af den studerende, som melder sig til Prøvelse af et kunsthistorisk Studium, maa der først og fremmest forlanges en almindelig Oversigt over den historiske Udvikling i de tegnende Kunsters trende Hovedfag, Arkitektur, Skulptur og Maleri. For saa vidt den kunsthistoriske Syssel er blevet staaende herved, enten fordi den slutter sig til en mere almindelig æsthetisk Betragtning eller danner et Led af et mere almindeligt historisk Studium, maa den henlægges som en Del af æsthetisk eller historisk Prøvelse. Af den studerende, der angiver et særskilt kunsthistorisk Studium, maa der selvfølgelig kræves en videre gaaende Kundskaab i et af de tre nævnte Hovedfag.

I Arkitekturen:

- a. En fuldstændigere Oversigt over Arkitekturens Historie, for saa vidt denne omfatter 1) de klassiske Folkestammer (Ægypter, Assyrier, Grækere og Romere) i Oldtiden, 2) Overgangstiden (byzantisk, romansk og mavrisk Stil), 3) Udviklingen af den gothiske Stil og 4) den saakaldte Gjenfødelse (Renaissance) saa vel hos de romanske som hos de gothisk-germanske Folkestammer. Ved denne Oversigt forudsættes tillige, at den omfatter Arkitekturen i dennes Forhold til Skulptur og Maleri.
- b. Særligt Studium af et af Hovedafsnittene i Arkitekturens Historie. Herved maa bemærkes, at der ved Opgivelsen af den græsk-romanske Stil ogsaa vil være at fordrø enten et nøjere Bekjendtskab til Ægypten og det vestlige Asiens Monumenter, eller en nærmere Kundskaab om den Del af byzantisk eller mavrisk Stil, som umiddelbart slutter sig til den antike. Til Opgivelsen af gothisk Stil maa der knyttes et nærmere Bekjendtskab med den romanske, hvorfor den er udgaaet, og med den senere mavriske Stil. Hertil kan føjes Kjendtskab til Gothikens Anvendelse i den nyeste Tid. Gjenfødselen (Renaissancen) bør ikke alene omfatte dette Stilbegreb saaledes, som det udvikler sig fra det 15de til det 17de Aarhundrede, men tillige den fortsatte Gang i Arkitekturens Historie, for saa vidt den mere eller mindre knytter sig til romanske og græske Mønstre, lige til den nyeste Tid.

I Skulpturen:

- a. En fuldstændigere Oversigt over dens Historie saa vel hos Grækere og Romere, som hos de romanske og gothisk-germanske Stammer i Middelalderen og den nyere Tid, med stadigt Hensyn til dens Forhold til Arkitektur og Maleri.
- b. Særligt Studium af et af dens Hovedafsnit, enten af Oldtidens klassiske Kunst, hvorved der kan blive Hensyn at tage til Ægypternes og Assyriernes Skulptur, eller af Middelalderens Kunst indtil dens fuldstændige Overgang i den Retning, som især fremkaldtes ved Michel Angelo Buonaroti, eller den nyere Tids Kunst efter Buonaroti indtil vore Dage. I Skulpturens Historie maa der tillige lægges Mærke til dens Anvendelse som Smykke (Pragtstykker af Bohave, Kar o. desl.) til Stempelskæring (de klassiske Mønter, den nyere Tids Medailler), til Slibning af Ædelstene (ophøjet og fordybet Arbejde), for saa vidt denne drejer sig om figurlig Fremstilling.

I Maleriet:

- a. En fuldstændigere Oversigt over Malerkunstens Historie saa vel i Oldtiden, som gennem Middelalderen og den nyere Tid. Herved maa der tillige tages Hensyn til Miniaturmaleriet i Middelalderen og til Maleri benyttet som Prydelse for Bohave og Bygninger (Vasemaleri, Mosaik, Glasmaleri). Til Malerkunsten slutter sig tillige paa det nøjeste Træsnittets, Kobberstikkets og Lithografiens Historie.
- b. Særligt Studium af et Hovedafsnit af Malerkunsten, enten Maleriet hos de klassiske Folkestammer i Oldtiden, eller et Hovedafsnit af Maleriets Historie fra det 14de Aarhundrede til den nyeste Tid. For saa vidt som man vil betegne et saadant

Afsnit med den eller de Kunstneres Navne, som især have haft Indflydelse, f. E. van Eyck, Raphael, Rubens eller Rembrandt, eller andre fremragende Kunstnernavne, da maa der ved en saadan Benævnelse ikke blot forstaaes den eller de udmærkede Kunstnere, men ogsaa det gjensidige Forhold mellem dem og deres Samtid og de af dem dannede eller paavirkede Skoler.

Der fordres endelig, at Kandidaten er i Stand til at gjøre Rede for sin Videnskabs Begreb og Formaal saaledes, at han — naturligvis fra et kunsthistorisk Standpunkt — i Hovedtræk kan angive dens Forhold til den almindelige Kulturhistorie og den almindelige Æsthetik, samt udvikle Kunstbegrebet paa Kunsthistoriens forskellige Stadier. Vi foreslaa derfor, at Bedømmelseskomiteen kommer til at bestaa af tvende Kunsthistorikere og en Filosof.

Ved Affattelsen af oven staaende Skema have vi taget Hensyn til følgende:

1. at Kunsthistorien er en i sig selvstændig Videnskab, idet den i Kunstværkernes Betragtning har sit eget afgjørende Midtpunkt;
2. at denne Videnskab ved sine Kjendsgjerningers Mangfoldighed frembyder et saa rigeligt Stof til alsidig grundig og frugtbar Forskning, at den ikke lader sig behandle som et Brudstykke af et andet Videnskabsfag;
3. at den, opfattet efter sit Begreb og Formaal, maa antages at have det videnskabelige Lys og de rationelle Betingelser i sig selv.

Den 18de Marts 1865.

N. Høyen.

R. Nielsen.

L. Ussing.

Efter at Sagen derefter havde været behandlet i et Fakultetsmøde den 18. Apr. vedtog Fakultetet, at den studerende, der havde gjort Studier i kunsthistorisk Retning, skulde, for saa vidt han ønskede, at disse maatte komme i Betragtning ved en af Universitetets Magisterkonferenser, enten knytte Opgivelsen af dem til en Opgivelse af Æsthetik eller opgive dem som Led af et mere almindeligt historisk Studium eller uden nogen Tilslutning til andre Studier ved Fakultetet lade dem falde sammen med det oven nævnte Skema.

— I Anledning af en Forespørgsel fra Universitetspedel Speer har Konsistorium under 18. Decb. 1866 udtalt, at det anordnede Gehyr ved Magisterkonferenser, ligesom ved andre Examina, skal erlægges forud, førend vedkommende bliver stedet til at begynde Examinsproverne, og førend Opgaven til den udførlige Afhandling overleveres Kandidaten.

8. Andre Examina, der ere henlagte til Universitetet.

a. Almindelig Forberedelses Examen.

α. Bekj. 15. Maj 1867.

Ved Bekj. 1. Avg. 1857 angaaende en forandret Indretning af den almindelige Forberedelses Examen § 2 blev det fastsat, at der ved Examen af den lavere Grad — for dem, der vilde indstille sig til Optagelse som Elever ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole eller tage juridisk Examen for ustuderede eller den fuldstændige Veterinærexamen eller farmaceutisk Examen — skulde gives en skriftlig Opgave i Modersmaalet, enten Dansk eller Tysk, og at der ved den mundtlige Del af Prøven skulde examineres i Tysk eller, hvis Modersmaalet var Tysk, i Dansk. Ganske paa samme Maade var det i § 3 bestemt, at ved Examen af den højere Grad — for dem, der vilde indstille sig til polyteknisk Examen eller til fuldstændig Forstexamen eller til den forenede Landmaaler- og Landinspektørexamen — skulde aflægges Prøve i Modersmaalet, enten paa Dansk eller Tysk,

og desuden i Tysk for dem, hvis Modersmaal var Dansk, eller i Dansk for dem, hvis Modersmaal var Tysk.

Fra Bestemmelsen i § 2 søgtes der Dispensation af en vordende Veterinærelev, der androg om Tilladelse til at maatte lade sig prøve i Engelsk i Stedet for i Tysk. Ved at indsende dette Andragende til Indenrigsministeriet, udtalte Direktøren for Veterinær- og Landbohøjskolen, at Højskolen fra sit Standpunkt ikke kunde have noget at erindre mod, om der med Hensyn til den almindelige Forberedelses Examen toges den Bestemmelse, at de studerende efter eget Valg kunde underkaste sig en Prøve i Tysk, Engelsk eller Fransk, i Stedet for den nu foreskrevne Prøve for Danske i Tysk og for Tyske i Dansk. Indenrigsministeriet sendte under 27. Novbr. 1866 Sagen til Undervisningsministeriets Afgjørelse, idet det udtalte, at det ikke skjønnede rettere end, at den foreslaaede Forandring turde være tidssvarende under de nu værende Forhold.

Efter Undervisningsministeriets Opfordring udtalte Kommissionen for den almindelige Forberedelses Examen sig om Forslaget i en Erklæring af 11. Decbr. Ligesom der ved Adgangsexamen til Universitetet aldrig havde været rejst nogen Vanskelighed fra Ministeriets eller Examenskommissionens Side, naar nogen havde ønsket Ombytning af et foreskrevet levende Sprog med et andet (saaledes Engelsk for Tysk, Italiensk for Tysk, Engelsk for Fransk), saaledes syntes der efter Kommissionens Mening heller ikke at være tilstrækkelig Anledning til at nægte enkelte Ansøgere en lignende Tilladelse ved den almindelige Forberedelses Examen. Det var ogsaa forhen tilladt i det mindste to vordende Elever af den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole (under 11. Maj 1858 og 26. Maj 1859*) at lade sig prøve i Engelsk i Stedet for i Tysk. Efter Kommissionens Formening kunde der dog heller ikke være noget at erindre mod, at der toges en almindelig Bestemmelse, hvorved der overlodes enhver frit Valg af det af de tre Sprog, Engelsk, Fransk eller Tysk, han maatte ville lade sig prøve i ved den almindelige Forberedelses Examen af lavere Grad. Kommissionen indstillede derhos ved samme Lejlighed, at den Bestemmelse, hvorefter Examinander, hvis Modersmaal var Tysk, kunde skrive paa Tysk i Stedet for paa Dansk samt examineres mundtlig paa Tysk og i Dansk i Stedet for paa Dansk og i Tysk (Bekj. 1. Avg. 1857 § 2 b. og § 3 b.), som nu aldeles overflødig maatte blive ophævet.

Om disse Forslag brevvoxlede Undervisningsministeriet med Konsistorium, Indenrigsministeriet for den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles, Justitsministeriet for Farmaceuternes og Finansministeriet for de Forststuderendes Vedkommende, hvilke Auctoriteter alle erklærede sig for de af Kommissionen foreslaaede Forandringer. Efter Undervisningsministeriets derom nedlagte allerunderdanigst Forestilling blev det derefter ved kgl. Resol. af 3. Maj 1867 (Bekj. 15. s. M.) bifaldet:

1) at Bestemmelserne i kgl. Resol. 17. Juli 1857 (Bekj. 1. Avg.) om den almindelige Forberedelses Examen ved Universitetet, § 2, forandres derhen, at der overlodes enhver Examinand ved Examen af den lavere Grad frit Valg, imellem hvilket af de tre Fag: Tysk, Fransk eller Engelsk, han ønsker at lade sig prøve i;

2) at Bestemmelserne sammesteds og i § 3, hvorefter Examinanderne ved

*) Lindes Medd. 1857—63 S. 120.

Examen saa vel af den højere som af den lavere Grad, hvis Modersmaal er Tysk, kunne skrive paa Tysk i Stedet for paa Dansk og prøves mundtlig paa Tysk i Dansk i Stedet for paa Dansk i Tysk ophæves.

β. Bekj. 19. Maj 1870.

Efter at den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Undervisningsraad gennem et af Dyr lægeforeningen nedsat Udvalg havde modtaget en Opfordring til at tage under Overvejelse, om den Fordommelse, der sikredes vordende Veterinærelever ved Bestemmelsen om, at de skulle underkaste sig den almindelige Forberedelses Examens lavere Grad, saaledes som den afholdes ved Universitetet, kunde anses for tilstrækkelig saa vel for deres Studium som for deres senere Livsstilling som Dyr læger, udtalte det sig i Skrivelse af 17. Decbr. 1869 udførlig herom til Indenrigsministeriet.

Højskolens Lærere havde, udtalte Raadet, om det end maatte indrømmes, at der ved den hidtil værende Ordning af Forberedelses Examen i Forbindelse med det senere Stadium ved Veterinærskolen, var dannet en i det hele dygtig Dyr lægestand, dog altfor ofte gjort den Erfaring, at Eleverne ikke besade en tilstrækkelig Fordommelse. Det af Dyr lægeforeningen nedsatte Udvalg fremhævede bl. a., »at der ved den nu værende Prøve ikke gaves Sikkerhed for, at vedkommende, som havde bestaaet, kunde skrive en nogenlunde fejlfri dansk Udarbejdelse«. Hvis denne Anke kun havde Gyldighed for ganske faa Elevers Vedkommende, vilde Raadet maaske have betænkt sig paa at fremkomme med Forslag til Forandring i den bestaaende Prøve; men det var netop paa dette Punkt, at den mangelfulde Fordommelse traadte saa synlig frem. Eleven havde ondt ved at finde de rigtige Udtryk, hans Sprog var tungt, og i Retskrivningen forekom ofte ikke faa Fejl af en saadan Art, at de, selv under den største Frihed med Hensyn til Retskrivning, maatte kaldes meget grove. Hertil kom endnu, at Skriften i mange Tilfælde var slet og næppe læselig. Da Undervisningen ved Højskolen for en stor Del gaves gennem Forelæsninger, var det aabenbart til stor Skade for Tilhøreren, naar han ikke med Lethed kunde nedskrive, hvad han fandt der burde optegnes; og da Dyr lægen i mange Forhold maatte afgive vigtige Erklæringer, var det en uafviselig Nødvendighed, at han uden Vanskelighed og med Sikkerhed kunde udtrykke sin Mening. De Karakterer, som faldt ved Forberedelses Examen, og da navnlig i Dansk, i Forbindelse med det store Antal Examinander, som aarlig blev bortvist, vare vel Vidnesbyrd om, at Prøven ikke var for lempelig; men der gaves ved denne Examen kun en skriftlig Opgave, nemlig en Udarbejdelse i Modersmaalet, hvorhos der ikke fandt nogen som helst anden Prøve Sted i Dansk.

Med en saadan enkelt Prøve i Modersmaalet vilde det formentlig næsten være umuligt at forhindre, at ikke faa slap gennem Examen med en saa lav Karakter i dette Fag, at selve Karaktererne betegnede Mangel paa Modenhed; men hertil kom, hvad der maaske turde være Hovedsagen, at jo flere skriftlige Spørgsmaal der gaves til en Examen, desto flere skriftlige Udarbejdelser vilde der blive leveret under Forberedelsen til Prøven, og jo flere Karakterer der gaves i et Fag, desto større Flid og Omhyggelighed vilde Examinanden anvende for at blive godt hjemme i Faget. Men nu gaves der, som fremhævet, i Dansk kun en Opgave og kun en Karakter; dette Fag blev derved sideordnet med Historie, Geografi og Tysk (eller et andet Sprog), og det fik endog kun den halve Vægt

mod Mathematik, hvori der gaves to Karakterer. Da det nu aabenbart for de fleste vilde være langt lettere at lære hvert enkelt af de sidst nævnte Fag end at lære at skrive en god dansk Afhandling laa det formentlig i Sagens Natur, at manges Examinand særlig rettede sine Bestræbelser paa blot at kunne faa en positiv Karakter i Dansk, haabende at kunne vinde den nødvendige Talværdi ved større Færdighed i de andre Fag.

I Følge Bestemmelserne for den omtalte Examen, saaledes som de vare fastsatte ved Resol. 7. Septbr. 1838*), skulde der gives 3 skriftlige Opgaver ved dens Afholdelse; men af disse afskaffedes de 2 i 1850**), nemlig en i Historie, og en i Mathematik. Denne Indskrænkning havde utvivlsomt haft en mindre grundig Forberedelse til Følge. Adgangen til Erhvervelse af de Kundskaber, der forredes ved denne Examen, var tilmed nu langt lettere end for 30 Aar siden, saa at det, selv om Fordringerne skærpedes en Del, næppe vilde falde unge Mennesker vanskeligere i 1869 end i 1838 at naa det foreskrevne Maal. Hvad særlig Veterinærstudiet angik, da laa det i Sagens Natur, at dette, ligesom alle Grene af den anvendte Naturvidenskab, havde faaet et stort Opsving i de forløbne 30 Aar, saa at Højskolen nu maatte stille betydelig større Fordringer til sine Elever end tidligere, og at den Elev, som ikke havde den tilstrækkelige Modenhed ved sin Ankomst til Højskolen, derfor maatte bøde ved et forholdsvis længere Ophold ved samme, hvis han skulde have et godt Udbytte af sit Studium. Raadet troede derfor, at for Veterinærelevernes Vedkommende vilde en rimelig Udvidelse af Fordringerne ved Forberedelses Examen ikke i det hele forøge Udgifterne eller forlænge Studietiden for den, der ønskede at være vel funderet ved sin Afgang fra Skolen. Den Fordring, som Raadet troede at maatte stille til sine Elevers Fordannelse, var imidlertid kun den samme, som allerede var opstillet ved Resol. 7. Septbr. 1838 for den da almindelige Forberedelses Examen; thi det var ved denne forudsat, at Eleven var et dannet Menneske. Hvad man maatte ønske og kræve, var den ved en afrundet Undervisning erhvervede aandelige Modenhed, ikke mere, men heller ikke mindre. Og naar det maatte erkjendes, at Forberedelses Examen af lavere Grad ikke opfyldte sin Bestemmelse, mente Raadet at kunne gjøre Regning paa Ministeriets kraftige Medvirkning til, at der gaves den hidtil gjældende Adgangsexamen en tidssvarende Udvidelse, hvad enten denne kom til at bestaa i en større Overensstemmelse med den Maade, hvorpaa den nævnte Examen var befalet afholdt ved Realskolerne, eller i en anden Omdannelse, som Ministeriet maatte finde hensigtsmæssig.

Denne Skrivelse, der blev tiltraadt af Højskolens Tilsynsmænd, sendtes af Indenrigsministeriet til Undervisningsministeriet til Afgjørelse. Sidst nævnte Ministerium begjærede i denne Anledning en Erklæring fra Konsistorium og Kommissionen for Afholdelsen af den almindelige Forberedelses Examen.

Examenskommissionen udtalte i sin Erklæring af 4. Maj 1870, at for saa vidt Undervisningsraadet klagede over store Mangler ved Veterinærelevernes Evne til at udtrykke sig i Modersmaalet, maatte den fuldstændig indrømme, at Præstationerne ved Forberedelses-Examen i dette Fag med faa Undtagelser vare

*) Selmers Aarb. f. 1838 S. 149.

**) Lindes Medd. 1849—56 S. 218.

lidet tilfredsstillende, og at denne Kjendsgjernings Almindelighed naturligvis let kom til at indvirke paa Bedømmelsen. Man blev uvilkaarlig tilbøjelig til en mildere Dom, hvor der intet eller lidet godt fandtes, som tillod at anlægge en højere Maalestok. Det maatte ogsaa indrømmes, at Bedømmelsen ikke sjælden vilde vinde i Sikkerhed, naar der blev skrevet tvende Stile, og der kunde være saa meget mere Grund hertil, som Bekj. 28. Maj 1859 fastsatte en saadan dobbelt Prøve for den Afgangsexamen ved Realskolerne, der stilledes lig med Forberedelses Examen af lavere Grad ved Universitetet. Men hvor tilbøjelig Kommissionen end var til at tilraade at gaa ind paa Undervisningsraadets Forslag i denne Henseende, kunde den dog ikke fordølge, at man næppe vilde naa det tilsigtede Maal ved dette Skridt alene. Erfaringen fra Forberedelses Examen af højere Grad, hvor der blev skrevet tvende Stile, talte bestemt for, at de Opgaver, hvortil Æmnet hentes fra et Examinanderne bekjendt Stof, faldt dem lettest, og man vilde altsaa, ved efter Analogien fra denne Examen og Afgangsexamen ved Realskolerne at føje en saadan Opgave til, ikke vinde at skærpe Prøven. For at opnaa dette, hvortil der ganske vist var god Grund, vilde det efter Kommissionens Mening være uundgaaelig nødvendigt at tilføje en saadan Bestemmelse om Karakterværdien ved dette Fag, hvorved det kunde faa større Vægt, og Kommissionen foreslog derfor, at det blev opstillet som en nødvendig Betingelse for, at en Examinand kunde stedes til den mundtlige Del af Prøven, at han for de tvende danske, skriftlige Udarbejdelser havde opnaaet en samlet Karakterværdi, der ikke var negativ. Denne Bestemmelse maatte da ogsaa udvides til at gjælde for Afgangsexamen ved Realskolerne. Ligeledes var det en Selvfølge, at den ikke blot maatte finde Anvendelse paa Veterinæreleverne, men paa alle dem, der underkastede sig den almindelige Forberedelses Examen af lavere Grad; Trangen dertil var ikke mindre for Farmaceuternes og de danske Juristers Vedkommende.

Derimod troede Kommissionen ikke, at det var tilraadeligt at afholde en mundtlig Prøve i Dansk ved Universitetet, saaledes som den fandt Sted ved Realskolernes Afgangsexamen, da det vilde være meget vanskeligt at præcisere Fordringerne tilstrækkelig, naar Examinanden ikke blev prøvet af sin egen Lærer. For saa vidt der ogsaa i Undervisningsraadets Ønske om en større Overensstemmelse mellem den almindelige Forberedelses Examen af lavere Grad og den nys nævnte Afgangsexamen maatte ligge Tanken om at udvide Fordringerne i Historie og optage Naturhistorie ved Prøven, som den holdes ved Universitetet, mente Kommissionen heller ikke at kunne tilraade dette. Vistnok var det mindre heldigt, at der fandt Ulighed Sted i de Fordringer, der stilledes ved to Examina, som gave samme Rettigheder; men man maatte nøje tage de vanskelige Forhold i Betragtning, hvorunder den allerstørste Del af dem, som underkastede sig Prøven ved Universitetet, navnlig de vordende Dyrlæger, af hvilke mange udgik næsten umiddelbart fra Almueskolen, maatte erhverve sig de Kundskaber, der vare nødvendige for at bestaa denne; og paa Grund af dette Hensyn kunde Kommissionen kun anse det for uheldigt, om man vilde udvide Fordringerne. Selv om Kommissionen langt fra betvivlede, at Veterinærstudiet vilde vinde, naar det kunde begyndes med større almindelige Forkundskaber, end nu sædvanlig var Tilfældet, maatte man dog lægge Mærke til, at Undervisningsraadet indrømmede, at der under Forholdene, som de for Øjeblikket vare, var dannet en i det hele dygtig Dyrlægestand, og naar dette var Tilfældet, forekom det Kommissionen, at det nylig

omtalte, praktiske Hensyn havde saa stor Vægt, at man ikke burde gjøre Adgangen til Veterinærstudiet vanskeligere, end den vilde blive det, naar Prøven i Modersmaalet blev skærpet efter det i denne Betænkning fremsatte Forslag. Deraf fulgte da ogsaa, at Kommissionen endnu mindre kunde tilraade at gaa ind paa det af Dyr lægeforeningens Udvalg fremsatte Ønske: at kræve Forberedelses Examen af højere Grad indført for Veterinærelevernes Vedkommende.

I en senere Skrivelse af 9. Marts henlede Kommissionen Opmærksomheden paa Nødvendigheden af, at den Sum, som udkrævedes for at bestaa, forhejedes lidt, dersom ikke ellers hele Examen ved Indførelsen af to Karakterer i Dansk i Stedet for en, væsentlig skulde lettes. Kommissionen foreslog derfor, at der i Stedet for Summen 20 af 6 Karakterer sattes Summen 24 af 7 Karakterer som Minimum, der udkrævedes til at bestaa.

Konsistorium tiltraadte i Skrivelse af 15. Marts Kommissionens Forslag: at indføre 2 danske Stile ligesom ved Forberedelses Examen af højere Grad, og med den udtrykkelige Betingelse, for at en Examinand kunde stedes til den mundtlige Prøve, at han for disse 2 Stile havde opnaaet en samlet Karakter, der ikke var negativ, samt at der i Stedet for Summen 20 af 6 Karakterer sattes Summen 24 af 7 Karakterer som det Minimum, der udfordredes for at bestaa.

Da Forberedelses Examen af lavere Grad er en Betingelse for at kunne indstille sig ikke blot til Veterinæreksamen, men ogsaa til farmaceutisk Examen og Examen for ustuderede Jurister, begjærede Undervisningsministeriet en Udtalelse over de opstillede Forslag fra Justitsministeriet. I Skrivelse af 7. Maj erklærede bemeldte Ministerium ikke at have noget at erindre mod, at en Forandring som den antydede ved den nævnte Examen søgtes udvirket.

Efter Undervisningsministeriets derom nedlagte allerunderdanigste Forestilling blev det ved kgl. Resol. 17. Maj 1870 (Bekj. 19. s. M.) bifaldet:

- 1) at der ved den almindelige Forberedelses Examen ved Universitetet af lavere Grad forelægges to skriftlige Prøver i Dansk, hvoraf den ene væsentlig skal gaa ud paa Gjengivelse af et bekjendt Stof, den anden maa kræve en fri Behandling af et Æmne, som ligger inden for den Forestillingskreds, som maa antages udviklet hos dem, der indstille sig til Prøven;
- 2) at ingen maa indstille sig til den mundtlige Prøve, med mindre han for de to danske, skriftlige Udarbejdelser har opnaaet en samlet Karakterværdi, som ikke er negativ;
- 3) at der for at bestaa kræves et Minimum af 24 Points;
- 4) at Bestemmelsen under Nr. 2 ogsaa skal være gjældende ved den i Bekj. 28. Maj 1859 anordnede Afgangsexamen for Realdisciple af den lavere Grad, samt
- 5) at foran staaende Regler træde i Kraft fra 1. Jan. 1871.

γ. Afgjørelser af enkelte Tilfælde.

I Anledning af en Forespørgsel fra Ministeriet, hvorvidt et »Maturitätszeugniss«, udstedt af Lærerkollegiet ved Realgymnasiet i Rendsborg, kunde bevirke Fritagelse for at underkaste sig den almindelige Forberedelses Examen af højere Grad, førend vedkommende indstillede sig til Forstexamen, svarede Kommissionen for Forberedelses Examen under 18. Marts 1864, at naar den paagjældende

Karakterseddel udviste, baade at han var prøvet i de Fag, der fordredes ved den nævnte Examen, og at han havde faaet nogenlunde gode Karakterer derfor, burde Fritagelse for at underkaste sig den omspurgte Examen ikke nægtes ham.

Seminarist N. N., der havde erholdt Fritagelse for at lade sig examinere i de øvrige Fag af Forberedelses Examen af højere Grad med Undtagelse af Tysk og Engelsk, erholdt som Karakter i disse to Fag tg. Paa Forespørgsel fra Examenskommissionen, hvorvidt han med et saadant Udfald kunde anses for at have bestaaet, svarede Ministeriet under 8. Septbr. 1865 benægtende, men tillod ham, at han endnu en Gang maatte admitteres til en særlig Prøve i Engelsk og Tysk alene.

Ved Ministeriets Skrivelse af 12. Febr. 1869 bevilgedes det N. N., at den af ham aflagte Prøve ved Forberedelses Examen af højere Grad maatte betragtes som fyldestgørende, uagtet han til den mundtlige Prøve i Tysk ikke havde opgivet det fulde, foreskrevne Sidetal.

Ministeriet bevilgede ved Skrivelse af 26. Avg. 1869, efter Indstilling fra Bestyrelsen for den polytekniske Lærestalt, at Seminarist N. N. maatte underkaste sig Adgangsexamen i Mathematik ved Lærestalten uden forinden at have bestaaet Forberedelses Examen af højere Grad, dog at han ved Universitetet underkastede sig en Prøve i Engelsk med mindst Karakteren Godt.

Ligeledes bevilgede Ministeriet ved Skrivelse af 6. Oktbr. 1870, at Seminarist N. N. maatte indstille sig til polyteknisk Adgangsexamen uden at underkaste sig Forberedelses Examen af højere Grad mod at aflægge en Prøve i Engelsk, Fransk og Tysk, dog at han ved Prøven i disse Fag opnaaede en Karakterværdi af mindst 7 Points.

Ved Ministeriets Skrivelse af 22. Apr. 1871 bevilgedes det, at Seminarist N. N. ved at lade sig prøve i Engelsk, uden i øvrigt at underkaste sig noget af de andre Fag ved Forberedelses Examen af højere Grad, maatte erhverve sig de til denne Examen knyttede Rettigheder.

Ministeriet tillod ved Skrivelse af 16. Marts 1868, at N. N., svensk af Fødsel, maatte besvare Opgaven i Dansk paa Svensk.

— N. N. der i Sommeren 1868 underkastede sig Afgangsprøve af lavere Grad ved Vordingborg Realskole og nu i Januar 1869 vilde underkaste sig den almindelige Forberedelses Examen af lavere Grad ved Universitetet for derefter at frekventere den polytekniske Lærestalt, androg om at fritages for at omexamineres i enkelte Fag. Ministeriet afslog (11. Decbr. 1868), efter Slutningsbestemmelsen i Bekj. 1. Avg. 1857 § 4 om almindelig Forberedelses Examen, Andragendet.

b. Juridisk Examen for ustuderede.

I Efteraaret 1864 androg cand. juris Kaas, med særligt Hensyn til, at det formentlig var et mellem de ustuderede Jurister længe følt Savn, at der ikke fra Universitetets Side blev ydet dem nogen Vejledning til Uddannelse, om Tilladelse til paa Universitetet at holde en Række Foredrag over dansk Ret, afpassede efter disses Tarv samt om, at disse Foredrag maatte blive anmeldte i Universitetets Lektionskatalog. Om dette Andragende udtalte det rets- og statsvidenskabelige Fakultet sig efter Ministeriets Opfordring i en Erklæring af 6. Marts 1865.

For saa vidt der i Andragendet indeholdtes en Forudsætning om, at det

skulde paahvile Universitetet og navnlig det juridiske Fakultet særlig at drage Om-sorg for deres Undervisning, som forberede sig til den juridiske Examen for ustuderede, maatte Fakultetet udtale, at denne Forudsætning var aldeles fejlagtig. Der fandtes ikke i Universitetslovgivningen noget Spor til, at en saadan Forpligtelse skulde være paalagt Fakultetet, hvorimod der kunde anføres mangfoldige Data, som utvivlsomt godtgjorde det modsatte. Fakultetet henviste i saa Hen-seende til, at medens Frd. 26. Jan. 1821 angaaende det juridiske Studium ved Københavns Universitetet i § 2 fastholdt den tidligere givne Adskillelse mellem den fuldstændige juridiske Embedsexamen og den juridiske Examen for ustuderede, anordnede § 3, der gav Hovedregelen for den akademiske Undervisning i Retsvidens-kaben, ikkun »Universitetsundervisningen for dem, der ville stille sig til den fuldstændige juridiske Embedsexamen«. Det samme gjaldt naturligvis om den nu gjældende Hovedbestemmelse for den retsvidenskabelige Forelæsningscyklus, nem-lig Frd. 30. Decbr. 1839 § 3. Herom kunde der saa meget mindre være Tvivl, som de to første Bestemmelser i Frd. 30. Decbr. 1839 om den aarlige Indteg-ning og den toaarige Studieplan, naar der i samme tales om de juridiske stu-derende, utvivlsomt alene tænkte paa de egentlige studiosi juris eller de akade-miske Borgere, der forberedte sig til den fuldstændige juridiske Embedsexamen. Det var ogsaa meget betegnende, at Ordene »de studerende, som bestemme sig for Lovkyndighedens Studium« i de citerede Paragrafer særlig vare brugte om disse studerende, med Udelukkelse af de saakaldte danske Jurister. Fuldkommen overensstemmende hermed var det, at Frd. 26. Jan. 1821 § 8, som endnu stod ved Magt, foreskrev, at den, som attraaede at stedes til den fuldstændige juri-diske Embedsexamen, skulde oplyse, at han havde hørt Forelæsninger og deltaget i Examinatorier over Retsvidenskabens Discipliner samt i de prak-tiske Øvelser, medens der ikke i Forordningens § 13 var fastsat nogen til-svarende Betingelse for dem, der vilde indstille sig til den juridiske Examen for ustuderede. Det var ligeledes en Selvfølge, at de i Univ. Fund. 7. Maj 1788 Kap. II indeholdte Bestemmelser om de studerendes Pligter m. m. kun gjaldt for de akademiske Borgere, men ikke vare anvendelige paa dem, som efter at have underkastet sig den fornødne præliminære Prøve forberedte sig til den juridiske Examen for ustuderede. Det hele ejendommelige Forhold med Hensyn til denne ved Universitetet anordnede Examen fremgik klart af dens Historie. Ved Frd. 10. Febr. 1736 Post I § 10 blev der anordnet, at Fakultetet skulde afholde en privat juridisk Examen (som i Følge Reskr. 5. Apr. 1737 under særlige Om-stændigheder endog kunde afholdes ved Fuldmægtig) for dem, »som ikke have studeret og derfor ikke kunne publice examineres«, og denne Foran-staltning motiveredes i Følge samme Forordnings Post III § 1 derved, at »det er at formode, at ej saa hastig findes saa mange bekvemme og vel studerede Jurister, som til alle Dommeres, Skrivers eller Prokuratorers Embeder ved Underretterne udfordres«, samt at der »altid vil findes vittige og i Lov og Ret vel øvede ustuderede Personer«. Den senere Universitetslovgivning, navn-lig Univ. Fund. 7. Maj 1788 Kap. IV § 19, Frd. 26. Jan. 1821, in specie §§ 2 og 13 og Frd. 30. Decbr. 1839 § 14 havde med nogle Forandringer i Form og Indhold vedligeholdt denne Examen for ustuderede, — et Udtryk som selvfølgelig var brugt i Modsætning til dem, som ved Københavns Universitet havde gjort et egentligt studium juris. Det var vel saa, at Frd. 26. Jan. 1821 §§ 13 og 4 forudsatte, at de saakaldte danske Jurister kunde deltage i de for

de studerede Jurister anordnede Forelæsninger og Øvelser. Men ligesom dette efter hvad der oven for var bemærket, var en frivillig Sag og ikke nogen Forpligtelse for dem, saaledes var en saadan Forudsætning selvfølgelig grundforskjellig fra Anordningen af en særlig akademisk Undervisning for de ustuderede Jurister. Hertil indeholdt hverken Univ. Fund. 1788 Kap. I om Universitetsundervisningen eller Frd. 26. Jan. 1821 og Frd. 30. Decbr. 1839 om det juridiske Studium ved Universitetet det mindste Spor, saa lidt som der nogen Sinde i de af Fakultetet udkastede og af Kongen eller Ministeriet approberede toaarige Studieplaner havde været optaget Forelæsninger eller Øvelser, særlig afpassede for de danske Jurister. Det var muligt, at den ved Frd. 26. Jan. 1821 for ustuderede Jurister aabnede Adgang til at benytte de for de juridiske studerende bestemte Forelæsninger i sin Tid, da Afstanden mellem de tvende Examina faktisk var mindre, havde kunnet have sin Betydning. Men Forholdet var i saa Henseende nu ganske vist et andet; thi saa langt Erindringen gik tilbage, havde de juridiske Forelæsninger og Øvelser ikke været benyttede af danske Jurister.

Ligesom det af oven staaende fremgik, at det saa vel efter Universitetets Lovgivning som Praxis for Tiden maatte erkjendes at ligge uden for Universitetets Omraade, særlig at sørge for deres Undervisning, som forberedte sig til den juridiske Examen for ustuderede, saaledes fraraadede Fakultetet indtrængende, at der heri for Fremtiden skete nogen Forandring. Universitetet havde kun at gjøre med det egentlige videnskabelige Studium og Forberedelsen til de Embedsprøver, der forudsatte et saadant Studium. Efter den nævnte Examens hele Formaal, der kun gik ud paa at forskaaffe Sikkerhed for, at Personer, som uden at have studeret Retsvidenskaben søgte Ansættelse i Stillinger, der forudsatte Kundskab i Lov og Ret, ikke vare blottede for en saadan Kundskab, kunde der ikke være Spørgsmaal om ved denne Examen at fordre Præstationer, der vidnede om et videnskabeligt Studium, men kun om en Prøve, der viste, at vedkommende havde et vist Indbegreb af positive Kundskaber i Lov og Ret. Heraf fulgte med Nødvendighed, at den akademiske Undervisning gennem Forelæsninger maatte anses for en uhenigtsmæssig Form for Forberedelsen til denne Examen. En Undervisning, tjenlig til at bibringe det Indbegreb af positive Kundskaber, hvorom der var Spørgsmaal, maatte nødvendigvis savne den videnskabelige Karakter, der betingede Forelæsningsformen og burde mere nærme sig til den egentlige Skoleundervisning. Den laa derfor utvivlsomt uden for Universitetets Formaal og Virkekreds, hvad ogsaa fremgik af den Omstændighed, at de unge Mennesker, som forberedte sig til den juridiske Examen for ustuderede, savnede den Fordannelse og Aandsmodenhed, som var en Betingelse for med Nytte at kunne deltage i en Undervisning gennem Forelæsninger. Hertil kom, at den Omstændighed, at de saakaldte danske Juristers Forberedelsestid i Almindelighed var temmelig kort, gennemsnitsvis noget over 1 Aar, vilde gjøre det meget besværligt og byrdefuldt for dem at modtage deres Undervisning gennem Forelæsninger. Hvis man, i Strid med Universitetets Opgave, vilde inddrage de nævnte Personers Undervisning under Universitetets Omraade, vilde dette nødvendigvis kræve en Forøgelse i Lærerkrafter og en tilsvarende Forøgelse i Udgifter for Universitetet.

De saaledes anførte Betragtninger forekom Fakultetet at maatte være aldeles afgjørende for at nægte den ansøgte Tilladelse. Det var nemlig indlysende, at der i Ansøgningens Bevilgelse vilde ligge en Anerkjendelse af, at det henhørte

under Universitetets Virkekreds at drage Omsorg for de ustuderede Juristers Undervisning. Men ogsaa fra en anden Side maatte Fakultetet bestemt fraraade, at den ansøgte Tilladelse blev meddelt. Kandidat Kaas's Andragende gik jo nemlig ud paa, at han uden for Lovgivningens almindelige Regler skulde erholde Berettigelse til at optræde ved Universitetet som Docent i Retsvidenskaben, om end for en begrænset Tilhørerkreds. Det var imidlertid indlysende, at en Dispensation i denne Retning, paa samme Maade som ellers Dispensationer fra de lovbestemte Betingelser for at kunne optræde som Privatdocent, maatte være betinget af ganske særlige Kvalifikationer. Men saadanne manglede Kand. Kaas ganske. Erholdt han den ansøgte Dispensation, maatte enhver, som havde opnaaet bedste Karakter til den fuldstændige juridiske Examen, med samme Berettigelse kunne gjøre Fordring paa en saadan Dispensation, og det var ingenlunde usandsynligt, at en Række af Begjæringer i saa Henseende vilde indkomme, navnlig fra andre, der ligeledes søgte Erhverv ved at vejlede ustuderede Jurister til Examen, for at ikke den ene ved det Stempel, der kunde synes at ligge i Stillingen som Privatdocent, skulde erholde et Fortrin fremfor den anden.

Konsistorium indsendte under 18. Marts denne Erklæring til Ministeriet, idet det bemærkede, at det ganske tiltraadte Fakultets Anskuelse saa vel med Hensyn til Universitetets Forhold til de ustuderede Juristers Undervisning i Almindelighed, som for saa vidt Ansøgerens Kvalifikationer i den omspurgte Henseende angik. Ministeriet tilskrev derefter under 31. s. M. Konsistorium, at det med samme var enigt i, at det ikke kunde tillades Kand. Kaas ved Universitetet at holde Forelæsninger for ustuderede Jurister.

— I Anledning af et ved den praktiske Prøve for ustuderede Jurister indtruffet Tilfælde blev det Spørgsmaal taget under Forhandling af Fakultets Medlemmer, om Rejektion ved den praktiske Prøve havde samme Betydning som Rejektion ved den theoretiske med Hensyn til Anvendelsen af Regelen i Frd. 26. Jan. 1821 § 14 in fine (»Den, der tre Gange har underkastet sig den juridiske Examen og ikke er fundet værdig til at meddeles Karakter, stedes ikke oftere til enten mundtlig eller skriftlig Prøve«). Alle Fakultets Medlemmer sluttede sig til den af Dekanus udtalte Anskuelse, at den nævnte Bestemmelse kun angik den theoretiske Del af Examen, og at den ikke analogisk kunde anvendes paa den praktiske Prøve.

— I Anledning af et Andragende om, at N. N., der efter at have bestaaet den i Decbr. 1866 afholdte skriftlige Prøve for ustuderede Jurister var blevet angrebet af en Sindssygdом, hvis Følger ikke tilstedte ham at indstille sig til den mundtlige Prøve i Januar 1867, maatte erholde Tilladelse til senere, inden for en af Fakultetet nærmere fastsat Tidsgrænse at stedes til en extraordinær mundtlig Prøve, udtalte Fakultetet, ved at indsende Andragendet til Ministeriet, sig i Skrivelse af 29. Jan. 1867 nærmere herom.

Det var hidtil af Fakultetet blevet betragtet som en ufravigelig Regel, at Sygdom, som ramte den, der havde bestaaet den skriftlige Prøve, naar Sygdommen behørig var godtgjort ved Lægeattest, vel kunde give Anledning til, at vedkommendes mundtlige Prøve blev udsat, men ikke til en Udsættelse ud over det Tidspunkt, da de forskellige Examina, som hvert Halvaar afholdtes af Fakultetet, bleve sluttede. Denne Regel var vel bekjendt blandt studerende og Examinander, og heri laa uden Tvivl Grunden til, at Fakultetet ikke i mange

Aar havde modtaget noget Andragende om, at der maatte blive afholdt Examen til extraordinære Tider. Blev der rokket ved hin Regel blot i et enkelt Tilfælde, vilde det efter Fakultetets Mening kunne have ikke lidet betænkelige Følger i Fremtiden. Da nemlig senere mødende Tilfælde maatte afgjøres efter samme Princip, vilde en Bevilgelse af Andragendet i Virkeligheden føre til, at der i Stedet for den hidtil fulgte Regel nu traadte den, at en ved Lægeattest godtgjort Sygdom, der vedvarede ud over den regelmæssige Examenstids Slutning, maatte give Adgang til at stedes til en extraordinær mundtlig Prøve. Blev en saadan Regel opstillet, turde det forudses, at der ikke ganske sjælden vilde indkomme Begjæringer om saadan Udsættelse med Examen, støttede paa Lægeattester om Sygdomsforfald. Maatte det nu end antages, at slige Attester ikke vilde blive meddelte af blot Føjelighed, men i Regelen kun efter bedste Skjønnende, vilde det ikke kunne nægtes, at det selv for den samvittighedsfulde Læge kunde være vanskeligt at bedømme, om den over for en nær forestaaende Examen saa hyppige nervøse Spænding var en almindelig Examensfrygt uden videre Betydning, der ordentligvis fortog sig, naar Examen begyndte, eller om den var et alvorligere Onde, som ikke lod sig overvinde, og som vilde kunne være til Hinder for, at den vedkommende under Examen havde fuld Raadighed over sine aandelige Kræfter. Der hørte i Virkeligheden ikke meget til, at man med nogenlunde frelst Samvittighed kunde erklære, at en Kandidats Sindstilstand var saa nervøs, at han ikke med fornøden Sindsro kunde underkaste sig Examination, og det vilde derfor næppe være forbundet med uoverstigelig Vanskelighed for den Kandidat, som ønskede Udsættelse, at forskaffe sig Lægeattest om Sygdomsforfald. Det maatte ogsaa bemærkes, at efter Forholdene her i Hovedstaden maatte der tages Hensyn til ikke blot Attester af Embedslæger, men overhovedet Attester af enhver til Lægepraxis berettiget Person, altsaa i Virkeligheden af enhver medicinsk Kandidat. Det fortjente ligeledes at fremhæves, at naar det vidstes, at der var Mulighed for at erholde Udsættelse med Examen til en senere ubestemt Tid, vilde det let kunne have til Følge, at en ængstelig Kandidat lod sin Ængstelse faa frit Løb og undlod at møde den med den Villiekraft, hvorved den uden Vanskelighed vilde kunne været overvundet. Der vilde derhos under en Regel som den oven for angivne møde den Vanskelighed, at Fakultetet vilde være ude af Stand til at kontrollere, at den senere Prøve blev afholdt strax, saa snart Sygdommen var overstaaet. Det vilde ikke være til at undgaa, at den paagjældende ved en Udsættelse paa Grund af Sygdom mod Udsættelsens Hensigt opnaaede en Frist til yderligere Læsning og Forberedelse. Men herved vilde Udsættelsen blive en Fordel, som vedkommende opnaaede fremfor sine Medkandidater, og som naturligvis vilde gjøre den saa meget mere attraaværdig. Det kunde ogsaa være et Spørgsmaal, om man til Afholdelsen af extraordinære Prøver vilde være berettiget til kun at give Udsættelse til den, som blev syg efter at have underkastet sig den skriftlige Prøve, og om ikke enhver, som ved Sygdom forhindredes fra at begynde eller fuldende denne Prøve, maatte have et lignende Krav paa Afholdelsen af en extraordinær Prøve, naar Sygdommen var overstaaet. Paa denne Maade vilde det imidlertid vistnok blive almindeligt, at der blev afholdt særlige extraordinære Examina i Mellemtiden mellem de tvende regelmæssige Examenstider. Det behøvede imidlertid ikke nærmere at paavises, at dette vilde blive til ikke lidet Afbræk for Fakultetets øvrige Virksomhed, der allerede nu led et betydeligt Skaar ved et byrde-

fuldt Examensarbejde; men der kunde heller ikke være Tvivl om, at jo de Retter, som afgave Censorer til de juridiske Examina, samt Geralavditørerne, vilde anse saadanne ekstraordinære Examina uden for den ordinære Examenstid for en ikke ubetydelig Forøgelse af det Besvær, Censuren allerede nu voldte disse Avtoriteter.

Under 8. Febr. anmodede Ministeriet Fakultetet om at tilkjendegive Andrageren, at det ansøgte ikke kunde bevilges.

— N. N., der paa Grund af sin Ansættelse som kgl. Fuldmægtig i Vestindien var nødsaget til at vende tilbage dertil i Efteraaret 1867, anholdt om Tilladelse til ekstraordinært, i Løbet af Oktober Maaned, at stedes til den for ustuderede Jurister anordnede praktiske Prøve, hvilken Prøve han ved Sommerexamen havde bestaaet med 2den Karakter. I Skrivelse af 22. Oktbr. 1867, hvori Fakultetet for Ministeriet udtalte sig om Andragendet, gjentog det, hvad det i den foran staaende Erklæring af 29. Jan. 1867 havde udtalt, at Afholdelsen af ekstraordinære juridiske Examina uden for de to sædvanlige Examenstider om Aaret, naar slige ekstraordinære Examina bleve hyppigere, vilde være til stor Ulempe ikke blot for Fakultetet, men ogsaa for de Retter, som afgave Censorer til disse Examina. Den Grund, som Ansøgeren i nærværende Tilfælde paaberaabte sig, var ikke af anden Beskaffenhed, end at Omstændigheder af lige saa stor Vægt jævnlig vilde kunne gjøres gjældende af andre, og navnlig vilde ikke blot andre Vestindianere, der her ved Universitetet underkastede sig Examina, men ogsaa Islændere og Færingere kunne befinde sig i Forhold, der vare ligeartede med de her foreliggende. Da man nu over for slige Begjæringer i Fremtiden maatte forholde sig paa samme Maade som over for dette Andragende, og da der ikke vilde være nogen tilstrækkelig Grund til at gjøre Forskjel mellem praktiske og theoretiske Prøver, vilde en Bevilgelse af nærværende Andragende let kunne have til Følge, at det ikke blev ualmindeligt, at der i Mellemtiden mellem de halvaarlige regelmæssige Examenstider blev afholdt ekstraordinære juridiske Examina, saa vel theoretiske som som praktiske. Fakultetet kunde derfor ikke anbefale Andragendet, der ogsaa af Ministeriet ved Skrivelse af 30 Oktober blev afslaaet.

— Seminarist N. N. androg om Tilladelse til at maatte indstille sig til den juridiske Examen for ustuderede uden forinden at underkaste sig den almindelige Forberedelses Examen, mod at han underkastede sig en særlig Prøve i de Fag, i hvilke han ikke var blevet prøvet ved sin Afgang fra Seminariet, navnlig i Tysk. I en Erklæring af 7. Maj 1864 yttrede Fakultetet, at ligesom det vilde finde det betænkeligt, om Afgangsexamen fra et Skolelærerseminarium med Hensyn til Adgangen til den nævnte Examen skulde sættes ved Siden af almindelig Forberedelses Examen, saaledes maatte det anse Forskjellen mellem sidst nævnte Examen og Seminarieexamen for saa væsentlig, at den ikke vilde kunne udjævnnes ved, at den, der havde absolveret Seminarieexamen, underkastede sig en særlig Prøve i Tysk. For saa vidt Ansøgeren havde paaberaabt sig Bestemmelsen i Indenrigsministeriets Bekj. 10. Maj 1862 om, at Seminarister kunne optages paa Veterinær- og Landbohøjskolen uden at underkaste sig den almindelige Forberedelses Examen, maatte man erindre, at Lov 8. Marts 1856 § 4 i det hele ikke havde opstillet de samme Betingelser for at blive Elev paa Højskolen, som dem, der vare foreskrevne for Adgangen til juridisk Examen for ustuderede. Fakultetet

fraraadede derfor at bevilge Ansøgningen, hvilket Ministeriet bifaldt ved Skrivelse af 19. Maj 1864.

I øvrigt har en Række Andragender om Tilladelse til at indstille sig til juridisk Examen for ustuderede, uden i Forvejen at underkaste sig Forberedelses Examen, fundet Afgjorelse.

Ministeriet bevilgede under 9. Juni 1865 et Andragende herom fra Politiasistent paa St. Thomas N. N. Fakultetet anbefalede Andragendet (31. Maj), da det af de fremlagte Erklæringer fra Præsidentskabet for Øerne St. Thomas og St. Jean samt fra Politimesteren paa St. Thomas fremgik, at det var i det offentlige Interesse, at han kom til at underkaste sig juridisk Examen for ustuderede, eftersom der paa de vestindiske Øer syntes at være Trang til yngre Kræfter, som havde bestaaet denne Examen, da der vanskelig vilde kunne tilstaa ham Rejsetilladelse for saa lang Tid, som vilde udkræves, naar han tillige skulde tage Forberedelses Examen, og endelig da Fakultetet betragtede det som tilstrækkelig Sikkerhed for, at han var i Besiddelse af den Dannelse og Aandsmodenhed, som Lovgivningen forudsatte, at han dels nu beklædte, dels tidligere havde fungeret i offentlige Stillinger paa de vestindiske Øer, som krævede selvstændig Optræden og sundt Omdømme, og han efter de foreliggende Vidnesbyrd havde udfyldt disse Stillinger til fuldkommen Tilfredshed for de overordnede Avtoriteter.

Ligeledes bevilgede Ministeriet den 6. Juli 1865 et Andragende fra Lieutenant N. N. Fakultetet anbefalede Andragendet (26. Juni), eftersom han havde nydt en Undervisning, der stod over den almindelige Almue- og Borgerskoleundervisning, og navnlig da han, der i ca. 1 Aar havde gjort Tjeneste som Reserveofficer, i længere Tid havde fungeret i den, især under Krigsforhold besværlige og ansvarsfulde Post som Regimentsadjutant og udfyldt denne Stilling til sine Foresattes fuldkomne Tilfredshed.

End videre har Ministeriet ved efter nævnte Skrivelser efter Fakultetets Anbefaling bevilget Andragender, der havde samme Gjenstand:

Skrivelse af 6. Juli 1865: Andrageren havde som Elev i Sorø Skoles 6te Klasse i Juli 1861 med et tilfredsstillende Udfald taget 1ste Del af Afgangsexamen.

Skrivelse af 30. Septbr. 1865: Andrageren havde i de 5 sidste Aar før Konfirmationen besøgt Slesvig Domscole og var ved sin Afgang fra Skolen moden til at rykke op i den saakaldte Secunda.

Skrivelse af 25. Marts 1868: Andragerens Fader hørte til de slesvigske Embedsmænd, der ved Begivenhederne i 1864 bleve revne ud af deres tidligere Stilling og han var ogsaa selv umiddelbart blevet berørt af disse, ligesom han havde fremlagt gode Vidnesbyrd.

Skrivelse af 13. Juni 1868: Andrageren havde tilfredsstillende gennemgaaet Borgerdydsskolen paa Christianshavn indtil næst øverste studerende Klasse, i hvilken han ved Skoleaarets Slutning tog 1ste Del af Afgangsprøven for studerende med et ret godt Udfald.

Skrivelse af 28. Maj 1870: Andrageren havde bestaaet Oprykningsexamen i Metropolitanskolen fra 6te til 7de Klasse og havde gode Vidnesbyrd fra Direktøren for Veterinær- og Landbohøjskolen.

Skrivelse af 15. Septbr. 1870: Andrageren havde gaaet i Rønne Skoles øverste Klasse i 1 Aar, hvor Undervisningen var mere omfattende end den almin-

delige ved de lærde Skoler indrettede Realundervisning; han havde desuden fremlagt fordelagtige Vidnesbyrd.

Skrivelse af 13. Jan. 1871: Andrageren havde i 7 Aar været Discipel i Aalborg Kathedralskole og havde gennemgaaet dennes 6 nederste studerende Klasser.

Derhos har Ministeriet ved efter nævnte Skrivelser efter Fakultetets Indstilling afslaaet Andragender om samme Gjenstand:

Skrivelse af 9. Marts 1866: Andrageren havde i sit Andragende undladt at omtale, at han i Januar s. A. havde indstillet sig til Forberedelses Examen, men efter Udfaldet af Prøven i de Fag, i hvilke han blev examineret, havde været udelukket fra at bestaa.

Skrivelse af 11. Juni 1867: Andrageren havde i 2 Aar opholdt sig som Elev paa Agerdykningsinstituttet Skaarupgaard og blev dimitteret derfra med Karakteren Godt. Fakultetet antog ikke, efter denne Anstalts hele Retning og Beskaffenheden af den der anstillede Afgangsexamen, at denne Examen gav tilstrækkelig Garanti for den Art og Grad af Dannelse og aandelig Modenhed, som maatte kræves.

Skrivelse af 13. Decbr. 1867: Ansøgningen gav ikke Oplysning om Ansøgers Dannelsesstrin og aandelige Modenhed.

Skrivelser af 2. Oktbr. 1868 og 12. Febr. 1869: Andragerne havde indstillet sig til Forberedelses Examen uden at bestaa.

Skrivelse af 30. Decbr. 1869: Andrageren havde kun nydt Undervisning i en almindelig Almueskole og hos sin Fader, der var Skolelærer.

Skrivelse af 15. Septbr. 1870: Andrageren havde daarlige Vidnesbyrd fra den Skole, hvis Undervisning han havde nydt.

Skrivelse af 9. Febr. 1871: Andrageren havde fra Avg. 1867 til Novbr. 1868 været Elev i 4de Klasse i Haderslev Læreres Skole og fra November 1868 besøgt Langkjers Handelsakademi hvor han i Foraaret 1870 bestod Handelsexamen med 1ste Karakters 2den Grad. Fakultetet ansaa ikke dette for tilstrækkeligt.

c. Farmaceutisk Examen.

Efter Anbefaling fra det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet og Konsistorium, har Ministeriet under 7 Febr. 1865 meddelt Assistent ved Universitetets kemiske Laboratorium, cand. pharm. Schiellerup, Tilladelse til, saa længe han var Assistent ved nævnte Laboratorium, at holde Forelæsninger over de Dele af Kemien, som have særlig Interesse for Farmacevter, samt til dertil at benytte det med Laboratoriet forbundne Avditorium, efter nærmere Aftale med Laboratoriets Bestyrer.

Ved Skrivelse af 5. Novbr. 1868 har Ministeriet, efter Anbefaling fra det lægevidenskabelige Fakultet og Konsistorium, meddelt cand. pharm. A. E. M. Schleisner Tilladelse til i Efteraars Halvaaret 1868 og Foraars Halvaaret 1869 at holde Forelæsninger over specielle farmakognostiske Æmner ved Universitetet og samtidig dertil benytte den farmakognostiske Samling, som findes i dette Avditorium.

— I Anledning af et Andragende fra Sognepræst N. N. om Tilladelse til, at hans Sen maatte indstille sig til farmaceutisk Examen, uagtet han ved

den almindelige Forberedelses Examen ikke havde opnaaet Karakteren »Bestaaet«, udtalte Kommissionen for den farmaceutiske Examen sig i en Erklæring til Justitsministeriet af 9. Oktbr. 1866 paa følgende Maade.

Forberedelses Examen maatte antages at være indrettet for at sikre sig, at de unge studerende virkelig vare i Besiddelse af en saadan Dannelse, at de med Nytte kunde deltage i den Undervisning, de forskjellige højere Læreanstalter bøde, og Fordringerne til Forberedelses Examen af lavere Grad vare saa moderate, at man snarere maatte ønske dem skærpede end nedsatte. Hvis Andrageren nu, førend Sønnen havde indstillet sig til denne Examen, havde søgt ham fritaget derfor, vilde der næppe have været noget væsentligt at indvende mod en saadan Dispensation, da en god Skoleundervisning i Almindelighed gav et langt bedre Udbytte for Dannelsen end de saa hyppig anvendte Manuduktioner; men efter at paagjældende ved Examen havde vist, at han ikke var i Besiddelse af det Lavmaal af Kundskaber, som fordredes, kunde Kommissionen ikke anbefale Ansøgningen, da den gik ud paa at erklære en ikke bestaaet Examen for lige saa god som en bestaaet, og den antog, at den allerede noksom svage Institution derved endnu yderligere vilde svækkes.

Justitsministeriet meddelte imidlertid under 23. Oktbr. den ansøgte Tilladelse.

I øvrigt har Ministeriet ved Skrivelser af 5. Febr. 1866, 20. og 22. Febr. 9. Septbr., 12. og 19. Oktbr. samt 26. Novbr. 1869, 31. Jan. 1870, 13. og 20. Apr. 1871 meddelt Tilladelser til at underkaste sig farmaceutisk Examen, uagtet de paagjældende ej havde bestaaet den almindelige Forberedelses Examen.

Ved Ministeriets Skrivelse af 2. Marts 1865 meddeltes der N. N., der i Oktbr. 1863 havde bestaaet den botaniske Del af den farmaceutiske Examen, Fritagelse for paa ny at lade sig examinere i dette Fag.

Ved Skrivelse af 31. Decbr. 1872 tillod Ministeriet N. N. i Januar 1873 at indstille sig til farmaceutisk Examen uden i Forvejen at have aflagt Prøve i Botanik, mod at han senere underkastede sig en Prøve i dette Fag.

Fritagelse for at underkaste sig den anordnede særlige Prøve i Latin er bevilget ved Justitsministeriets Skrivelse af 10. Decbr. 1869.

Ved sammes Skrivelse af 5. Jan. 1870 meddeltes der N. N. Tilladelse til at indstille sig til den farmaceutiske Examen, uagtet han ikke havde bestaaet Prøven i Latin. Paagjældende havde nemlig ved Prøven, der afholdtes af en ny Examinator, vist tilstrækkelig Færdighed i Oversættelse fra Latin til Dansk, men derimod Uduelighed i Oversættelse fra Dansk til Latin. Da imidlertid den tidligere Examinator ikke havde fordret det sidste, hvad der efter Examenskommissionens Mening maaske kunde have nogen Berettigelse i Anordningens Udtryk, anbefalede den Andragendet.

N. N. ansøgte om Tilladelse til at absolvere farmaceutisk Examen uden i Forvejen at underkaste sig Fysikatexamen. Kommissionen bevilgede det, da det ikke er foreskrevet, at den nævnte Examen, der er anordnet som Betingelse for at kunne blive Medhjælper, skal være taget før den farmaceutiske Examen.

Kommissionen bevilgede i Juni 1869, at N. N. maatte underkaste sig farmaceutisk Examen nogle Dage før den almindelige Examen, da han til den Tid skulde indkaldes til Krigstjeneste. Da Examen holdtes paa den lovmæssige

Tid efter den 9. Juni, fandtes det ikke nødvendigt at indhente Ministeriets Tilladelse.

d. Examen for Tandlæger.

I Aaret 1865 førtes der Forhandlinger om Tilvejebringelsen af bestemte Regler for Adgang til og Udøvelsen af Tandlægevirksomheden. Disse Forhandlinger, der, efter at en Kommission havde været nedsat og denne havde afgivet en udførlig Betænkning, standsede i 1866, men atter gjenoptoges i 1871 og bragtes til Afslutning ved Bekj. 1. Marts 1873, ere udførlig gjengivne i Aarb. f. 1871—73 S. 85—97. I Tidsrummet mellem Sagens Standsning og dens Gjenoptagelse forhandlede der imidlertid om nogle enkelte Punkter. Disse Forhandlinger skulle her omhandles.

Da en Fysikus havde forespurgt Sundhedskollegiet, om Tandlægerne havde Ret til at forskrive Medicin fra Apothekerne til indvortes Brug og om de vare berettigede til ved Tandudtrækning at bedøve deres Patienter, forelagde Kollegiet Sagen for Justitsministeriet. Dette Ministerium svarede under 7. Maj 1868, at det, da der ikke ved de Tilladelser til at praktisere, som hidtil vare meddelte Tandlægerne, var taget noget Forbehold i modsat Retning, antog, at de nu værende Tandlæger vare berettigede til at forskrive al Slags Medicin, som de kunde have Brug for ved Udøvelsen af deres Praxis, hvortil de vare berettigede, og at det, da de formentlig ogsaa kunde have Brug for Medicin til indvortes Brug, derfor ikke kunde forbydes Apothekerne at udlevere dem saadan Medicin. Ligeledes antog Ministeriet, at der, naar det først erkjendtes, at Kloroform maatte kunne foreskrives af Tandlægerne, og at Kloroform maatte kunne anvendes ved Tandoperationer, ingen Hjemmel haves til at forbyde de nu værende Tandlæger, hvem der ved de dem meddelte, ganske almindelige Tilladelser til at foretage Tandoperationer maatte antages at være givet Beføjelse til at foretage enhver for Operationens heldige Udfald efter Operatørens Opfattelse fornøden Handling, at anvende Kloroform til Bedøvelse i saadant Øjemed. Derimod vilde der ikke være noget til Hinder for, at der i de Tilladelser, som herefter maatte blive udfærdigede for Tandlæger til at praktisere, optoges en Klavsul om, at det under Tilladelsens Fortabelse skulde være dem forbudt at forskrive Medicin til indvortes Brug og anvende Kloroform til Bedøvelse; men Ministeriet fandt det dog tvivlsomt, om der, da det turde antages, at der i en ikke altfor fjævn Fremtid vilde ske en Omordning af Lægevæsenet, var tilstrækkelig Anledning til nu at gjøre en saadan Indskrænkning i de for Tandlægerne hidtil tilstaaede Rettigheder. Herom begjærede Justitsministeriet en Erklæring af Sundhedskollegiet, der, før end det afgav denne, anmodede det lægevidenskabelige Fakultet om at udtale sig over, hvorvidt det ansaa det for muligt at give Fordringerne til Tandlægetentamen en saadan Udstrækning, at det ikke vilde være nødvendigt at andrage paa fremtidig at tage et saadant Forbehold, som Justitsministeriet havde antydnet, uden at stille i bestemt Udsigt, at det vilde gaa ind derpaa.

Fakultetet svarede hertil i Skrivelse af 12. Oktbr., at Fordringerne ved den nu værende Tandlægetentamen ikke vare af den Beskaffenhed, at Tandlægerne kunde være kvalificerede til en saa vidt gaaende jus practicandi — 3: forskrive Medicin fra Apothekerne til indvendig Brug og benytte Kloroform til Bedøvelse af Patienterne —, og at man, efter den Udvikling, Forholdene havde faaet hos

os, i Regelen ikke kunde forudsætte en saadan Fordannelse hos Kandidaterne, at Fordringerne til Tandlægetentamen kunde gives en saadan Udstrækning.

Ved at meddele Justitsministeriet Underretning herom, udtalte Sundhedskollegiet, at herefter altsaa den paatænkte Skærpelse af Tentamen i ethvert Tilfælde ikke vilde kunne finde Sted uden at give den hele Prøve et bredere Grundlag, som navnlig vilde kræve en videre gaaende medicinsk Fordannelse hos Kandidaterne, hvilken Omordning af de hidtil fulgte Regler for Adgangen til Tandlægevirksomhed Kollegiet ikke kunde anbefale. Kollegiet indstillede dernæst, at Gjennemførelsen af Skærpelsen maatte blive opgivet, men at der derimod ved fremtidige Bevillinger maatte blive taget det Forbehold, at Tandlæger ikke maatte forskrive saadan Medicin til indvortes Brug, som ikke ogsaa kunde erholdes i Haandkøb, og at de ikke maatte anvende Kloroform eller andre anæsthetiske Midler til Bedøvelse uden en autoriseret Læges Medhjælp.

Under 7. Decbr. tilskrev Justitsministeriet Sundhedskollegiet, at det havde meddelt 7 navngivne Mænd Tilladelse til at underkaste sig Tandlægetentamen ved Universitetet efter de hidtil gjældende Regler, men samtidig havde ladet dem tilkjendegive, at den jus practicandi, der paa nærmere Andragende kunde ventes meddelt de paagjældende, naar de havde bestaaet Tentamen, foreløbig vilde blive knyttet til visse Indskrænkninger. Ministeriet tilføjede, at det dog maatte anse det for det hensigtsmæssigste, at Tentamen for Tandlæger indrettedes saaledes, at man uden Betænkelighed kunde lade den omtalte Indskrænkning bortfalde for dem, der havde bestaaet den. Det anmodede derfor paa ny Kollegiet om at udarbejde et Forslag til en saadan Tentamen, og begjærede tillige Forslag til en Tillægstentamen for dem, der efter den nu midlertidig indførte Ordning vilde blive underkastede de nævnte Indskrænkninger.

Sundhedskollegiet udbad sig i denne Anledning under 26. Decbr. Fakultetets Erklæring om den hensigtsmæssigste Ordning af den af Ministeriet tilsigtede Prøve, saa vel med Hensyn til selve Prøven, som til de Fordringer om forud gaaende Uddannelse, der mulig maatte antages at burde stilles som Betingelse for Adgangen, samt endelig om Indretningen af den paatænkte Tillægstentamen for dem, som under den midlertidige Ordning alt maatte have bestaaet den efter de nu gjældende Regler indrettede Prøve.

Efter at have henvist Sagen til Behandling af Tentamensudvalget tilstillede Fakultetet under 27. Febr. 1869 Sundhedskollegiet sin Erklæring, som det indledede med nogle Bemærkninger for nærmere at forklare sit Standpunkt til den foreliggende Sag, Bemærkninger, som det havde ment ikke at burde tilbageholde, om de end til en vis Grad maatte findes at berøre et Punkt, paa hvis Afgjørelse Fakultetet erkjendte efter sit egentlige Omraade ikke at have, og end ikke kunde ønske at have nogen direkte Indflydelse, nemlig Spørgsmaalet om Udstrækningen af de til den begrænsede Praxistilladelse som Tandlæge knyttede Rettigheder.

Som bekjendt, førtes der i Aarene 1852-53 mellem Justitsministeriet og Sundhedskollegiet samt Ministeriet for Kirke og Undervisningsvæsenet, Konsistorium og det lægevidenskabelige Fakultet en Række Forhandlinger om Indretningen af en særegen Prøve for Tandlæger, hvoraf Resultatet blev, at den alt tidligere bestaaende Tandlægetentamen —, som i en længere Aarrække ikke havde været bragt i Anvendelse, efter at det kgl. danske Kancelli havde yttret Betænkelighed ved at tilstede Adgang dertil —, optoges væsentlig i den samme Skikkelse, som

den derefter indtil nu havde beholdt*). Naar Fakultetet den Gang, i de væsentligste Punkter i fuld Overensstemmelse med Sundhedskollegiet, udtalte sig for Ønskeligheden af, at der blev gjenåbnet en særlig Adgang til Tandlægepraxis, saa skete dette, ligeledes i Overensstemmelse med Kollegiet, under samtidig udtrykkelig Udtalelse af, at slige begrænsede Praxistilladelser og begrænsede Prøver i Almindelighed ikke kunde anses for tilraadelige, men at der for Tandlægekunstens Vedkommende var særegne Forhold tilstede, som betingede en Undtagelse. Det blev nemlig erkjendt, paa den ene Side, at Tandlægetekniken, som havde vundet en betydelig Udvikling og udstrakt Anvendelse, ikke kunde tilegnes gennem det almindelige lægevidenskabelige Studium, og paa den anden Side, at der til Udøvelsen af Tandlægepraxis kun udfordredes et forholdsvis ringe Maal af egentlig medicinske Kundskaber, som uden stor Vanskelighed vilde lade sig nærmere bestemme og afgrænse. Med denne Betragtning for Øje bleve Fordringerne ved den nu værende Tentamen bestemte: de bleve stillede meget lavt i Henseende til egentlig lægevidenskabelig Uddannelse, under Forudsætning af, at det ikke var i denne Retning, Kandidaten skulde søge sin Virksomhed. De Bestræbelser, som senere havde været gjorte for at udvide og fuldstændiggjøre Proven og derved hæve den til en ordnet Examen, havde været byggede paa den samme Anskuelse, idet de yderligere havde tilsigtet at lægge Eftertryk paa den tekniske Færdighed, jfr. den af Sundhedskollegiet tiltraadte Betænkning, som afgaves af den i 1865 af Justitsministeriet efter Kollegiets Indstilling nedsatte Kommission, Univ. Aarb. 1871—73 S. 86—93.

Det var end videre med den nævnte Betragtning for Øje og i Følge sit Kjendskab til det Standpunkt, hvorpaa i det mindste Flertallet af de Kandidater, der hidtil gennem Tentamen havde ydet Tilgangen til Tandlægestanden, i det hele taget stode, at Fakultetet i sin Svarskrivelse til Kollegiet af 12. Oktbr. 1868, se foran, udtalte sig derhen, at man, eftersom Forholdene hos os havde udviklet sig, i Regelen ikke vilde kunne forudsætte en saadan Fordannelse hos Kandidaterne, at Fordringerne til Proven vilde kunne udstrækkes som paatænkt. Det maatte nemlig erkjendes, at den nu af Justitsministeriet besluttede Udvidelse gik i en ganske anden Retning end den tidligere tilstræbte: — den vilde for hele Proven stille en fra den tidligere væsentlig forskjellig Opgave og vilde rykke den op paa et i Henseende til Fordringen om lægevidenskabelig Dannelse langt højere Trin. Et nogenlunde fyldigt Kjendskab til Lægemedlernes Anvendelse og Virksomhed var jo netop inderlig knyttet til og betinget af det Indbegreb af flersidige Kundskaber, som udgjøre den »lægevidenskabelige Dannelse«, og i fuldt Maal gjaldt navnlig dette, naar Talen var om saadanne Midler og en saadan Virkning som Anvendelsen af de anæsthetiske Midler til at fremkalde universel Bedøvelse. Fakultetet maatte udtrykkelig udtale sig mod den Forestilling, at en i denne Retning gaaende Udvidelse af Proven kun skulde dreje sig om Optagelsen af et vist bestemt og afsluttet Maal af Kundskaber i et begrænset Fag, som, tilegnede for sig, ligefrem skulde kunne lægges til en hvilken som helst tilstede værende Fordannelse.

At Lægemedlerne for en Del ere af den Beskaffenhed, at deres Anvendelse kunde være farlig, behøvede ikke nærmere at paavises, og om man end vilde

*) Lindes Medd. 1849—56 S. 156—62.

lægge mindre Vægt herpaa, for saa vidt det gjaldt om paa vanlig Vis og under almindelige Forsigtighedsregler at forskrive Medikamenter fra et Apothek, saa maatte dette Hensyn til Farligheden dog gjøre sig alvorlig gjældende for Anæstheseringens (Kloroformeringens) Vedkommende. Som bekendt, havde Erfaringen kun altfor vel godtgjort, at om Kloroformeringen end i de allerfleste Tilfælde kunde synes at være let og farefri, saa medførte den dog virkelig en meget alvorlig Fare for Livet, naar den ikke blev ledet med megen Omhu og Varsomhed; ja, selv udført under kyndig Ledelse og med al Forsigtighed kunde den dog i enkelte, om end heldigvis kun sjældne Tilfælde bevirke Døden. Det var endnu kun lidet bekendt, hvilke de Omstændigheder vare, som betingede dette; og om det i et givet Tilfælde skulde lykkes Lægen i Tide at undgaa eller at overvinde den truende Fare, paa hvis mulige Indtræden han ved enhver Kloroformering maatte være forberedt, vilde ingenlunde altid afhænge af, om han var i Besiddelse af en vis bestemt positiv Viden, men af hans hele Modenhed og Erfaring —, og tillige, hvad der maatte tilføjes, af den Bistand, som i Øjeblikket stod til hans Raadighed. Uden Bistand, og saa vidt mulig sagkyndig Bistand, burde derfor Kloroformering ikke foretages, allermindst af en Operatør, paa hvis Opmærksomhed selve Operationen gjorde Krav; der kunde i alt Fald i en Tandlæges Praxis ikke indtræde saadanne tvingende Omstændigheder, som kunde gjøre en Undtagelse fra denne Regel forsvarlig. Foruden Kloroformeringens almindelige Farlighed bemærkede Fakultetet endnu, at der gaves visse Sygdomstilstande, fornemmelig i Aandedræts- og Kredsløbsorganerne, som, i det mindste efter, hvad der nu almindelig antoges, aldeles forbød dens Anvendelse.

Det vilde af det foregaaende være klart, at Fakultetet for sit Vedkommende ikke vilde kunne tage sig det Ansvar let, som vilde tilfalde det selv, hvis det var Hensigten, at den udvidede Prøve fremdeles skulde afholdes af Fakultetet. Hvorledes end Lægeforholdene forresten bleve ordnede, vilde dog Afholdelsen af en Prøve altid medføre ikke blot visse Rettigheder for den Kandidat, som havde bestaaet Prøven, men ogsaa et offentligt Vidnesbyrd om, at man med tilstrækkelig Tryghed kunde betro ham deres Udøvelse.

Idet Fakultetet derefter gik over til at fremsætte de Fordringer, som efter dets Mening nødvendig maatte stilles ved en Prøve med den af Ministeriet tilsigtede Opgave, bemærkede det, at dens endelige Iværksættelse vilde udkræve visse Enkeltbestemmelser angaaende Afholdelsen m. m., hvorom det forbeholdt sig paa et senere Trin af Sagen at forhandle med Undervisningsministeriet og med Konsistorium —, alt naturligvis atter under Forudsætning af, at Prøven skulde forblive henlagt under Universitetet.

Den første Fordring maatte blive en fyldigere Kundskab om Legemets Bygning end den, som hidtil havde været krævet. Examinationen i Anatomi maatte ikke blot omfatte, hvad der nærmest vedrørte Tænderne og Mundhulen, men maatte over alt gaa dybere ind og optage meget mere, fornemmelig med Hensyn til Aandedræts- og Kredsløbs- samt, om end i mindre Udstrækning, Fordejelseredskabernes og Nervesystemets Bygning og Lejeforhold. Haand i Haand med Anatomien maatte ogsaa i Fysiologien Grænserne for Examinationen i det hele udvides meget betydelig, især dog med Hensyn til de oven for nævnte Organers Funktioner. Om det vilde blive nødvendigt at gjøre Fysiologien til særegent Examinationsfag, eller om den vilde kunne optages under de andre Fag, navnlig

Anatomien og Farmakologien, derom vilde Fakultetet ved denne Lejlighed endnu ikke udtale sig.

Det var dernæst en Selvfølge, at et Hovedpunkt maatte blive Optagelsen af Farmakologi som særligt Examinationsfag og herunder maatte da tillige forudsættes de til Forstaaelsen nødvendige Kundskaber i Kemi og Pathologi. Med Hensyn til Kloroformens eller i det hele de anæsthetiske Midlers Anvendelse vilde det ligeledes blive nødvendigt at fordre et vist Kjendskab til Pathologien, i Særdeleshed atter Aandedræts- og Kredsløbsorganernes sygelige Tilstande, som Kandidaten til en vis Grad maatte være i Stand til at undersøge og erkjende. Men Fakultetet maatte end videre fastholde, at her, hvor en egentlig klinisk eller praktisk Prøve efter Sagens Natur var umulig, vilde enhver Examination blive af usikker Betydning, naar den ikke kunde støtte sig til Visheden om, at Examinanden ikke blot udviklede theoretisk tillærte Kundskaber, men tillige gennem Hensyn havde indvundet saa megen Erfaring, at han virkelig var i Stand til at forstaa det lærte; der kunde jo ikke her, som ved den medicinske Embedsexamen, ligefrem forudsættes et omfattende videnskabeligt Studium, hvorfor en mangesidig Examination i alle samhørende Fag gav yderligere Garanti. Som Betingelse for Adgang til Prøven maatte Fakultetet derfor stille den Fordring, at Kandidaten medbragte Attest fra en autoriseret Læge om, at han under dennes Vejledning ad praktisk Vej havde erhvervet sig tilstrækkelig Indsigt i disse Midlers Anvendelse.

Paa alle Punkter maatte altsaa Fordringerne ved Prøven udvides, undtagen netop i Henseende til Tandoperationer og Tandsygdomme, og saaledes vilde dette Punkt, som dog efter Fakultetets Mening burde spille en Hovedrolle i en Prøve for Tandlæger, i det hele faa en forholdsvis mindre vægtig Betydning, især da den Skade, som kunde afstedkommes ved mangelfuld Kundskab og Færdighed heri, stod langt under den, som Ukyndighed i de andre Retninger vilde kunne foraarsage. Naar Fakultetet intetsteds havde angivet bestemte Grænser for Omfanget af Fordringerne i de enkelte Fag, saa havde dette sin naturlige Grund deri, at en nøjagtig Tilmaaling og skarp Afgrænsning i Enkelthederne overalt vilde være en Umulighed. Det var saaledes en Selvfølge, at der f. Ex. ved Examinationen i Farmakologi maatte gaas ud fra den Forudsætning, at det kun var mod Sygdomme, der virkelig laa inden for en Tandlæges Omraade, at Lægemidlerne skulde anvendes; men det maatte nødvendigvis være overladt til Examinator og Censorer efter eget Skjøn at træffe den Grænse for Fordringerne, som, med dette Maal for Øje, ikke burde overskrides, hvilket — *mutatis mutandis* — i lige Grad gjaldt for de øvrige Fag.

Hvad dernæst angik Adgangen til den saaledes udvidede Prøve, da vilde det vel efter Fakultetets Mening være heldigst, om det, i det mindste i Regelen, blev medicinske Studenter, som fra et allerede nogenlunde fremrykket Trin af Studiet kom til at afgive Tilgangen til Tandlægestanden, og det miskjendte ikke, at der ad denne Vej vilde kunne udvikle sig en i de væsentligste Henseender tilfredsstillende Ordning; men det vilde formentlig næppe kunne ventes, at en saadan Udtræden fra et medicinsk Studium i Fremtiden vilde blive synderlig mere almindelig, end den hidtil havde været, og at stille et forudgaaet, indtil en vis Grænse fremskredet medicinsk Studium som absolut Betingelse for Adgangen —, hvad der var gennemført i en enkelt Stat, til Trods for de der bestaaende Ind-

skrænkninger i Tandlægenes Rettigheder i de samme Punkter, hvori man nu hos os paatænkte at udvide dem —, vilde Fakultetet ogsaa af andre Grunde ikke kunne anbefale. Derimod mente Fakultetet atter at burde fremdrage det ved flere tidligere Lejligheder omhandlede Spørgsmaal om de Fordringer til »almindelig Dannelse«, som burde gjøres, for at der skulde kunne tilstedes Adgang til Prøven. Det havde jo vistnok ogsaa hidtil været en Forudsætning, at Kandidaterne i saa Henseende skulde være nogenlunde vel udstyrede; men det havde vist sig vanskeligt at finde Maalestokken og Garantien derfor, og efter sin Erfaring kunde Fakultetet udtale, at den hidtil fulgte Fremgangsmaade ikke havde været i Stand til at forhindre, at i det mindste enkelte Kandidater havde kunnet indstille sig, som burde have været udelukkede, endogsaa fra den hidtidige, snævrere Prøve. Allerede i 1863 havde Fakultetet sluttet sig til en fra Sundhedskollegiet udgaaet Indstilling om, at Adgangen til Tandlægeprøven maatte blive knyttet til den samme Betingelse som Adgangen til andre Examina i specielle Retninger, saasom farmaceutisk Examen, Forst-, Landmaalerexamen o. s. v., nemlig til Bestaaelsen af Universitetets almindelige Præliminærexamen, for saa vidt da den paagjældende ikke ellers var i en saadan Stilling, som efter de almindelige Regler fritog ham for denne Prøve*). Denne Bestemmelse, for hvilken ogsaa den tidligere nævnte Kommission havde udtalt sig, bragte Fakultetet altsaa paa ny i Forslag som yderligere nødvendiggjort ved det nu for Tandlægeprøven fastsatte udvidede Maal.

Naar endelig Kollegiet tillige havde ønsket Fakultetets Udtalelse om Indretningen af den af Justitsministeriet paatænkte Tillægstentamen for dem, som under den midlertidige Ordning alt maatte have bestaaet den efter de nu gjældende Regler indrettede Prøve, vilde det formentlig allerede fremgaa af det oven for udviklede, at Fakultetet ikke saa sig i Stand til at fremsætte særlige, dertil sigtende Forslag. Udvidelsen af Prøven gik, som af Fakultetet paavist, ingenlunde blot ud paa Optagelsen af et nyt begrænset og afsluttet Fag, men Fordringerne maatte næsten overalt gennemgaaende skærpes. En saadan Tillægstentamen, som skulde bringe den gamle Prøve op i Højde med den nye, maatte altsaa væsentlig blive en efter en ganske anden Maalestok anlagt Omexamination, der sandsynligvis vilde føre til, at flere og maaske de fleste af de tidligere bestaaede Kandidater blive rejcerede. Men blandt de Kandidater, som hidtil havde bestaaet Prøven, vilde der let kunne paavises Mænd, som vare blevne meget delige Tandlæger, medens de ganske sikkert vilde blive eller være blevne rejcerede ved en Prøve efter den udvidede Maalestok. Hvad i Særdeleshed Kloroformeringen angik, udtalte Fakultetet, at nu da man havde lært at anvende de anæsthetiske Midler til lokal Bedøvelse, netop fortrinsvis ved Tandlægeoperationer, og da man paa denne Maade havde en fuldkommen fareløs Anvendelse af disse Midler (som ved slige smaa Operationer end mere gjorde den universelle Bedøvelse unødvendig, i alt Fald uden for sjældne Undtagelsestilfælde) —, en Anvendelsesmaade, som vist ingen vilde formene Tandlægerne, men som tvært imod burde kjendes af dem alle, ligesom den allerede nu blev udevet i det mindste af flere blandt dem —, nu forekom det Fakultetet saa meget mindre begrundet at vanskeliggjøre Prøven, endogsaa i forholdsvis høj Grad, ved at fordre Kundskaber, som Tandlægen altsaa i det mindste meget godt kunde undvære, ja, som

*) Lindes Medd. 1857—63 S. 92—93.

den kyndige og samvittighedsfulde Tandlæge i Regelen dog næppe vilde bringe i Anvendelse uden med Bistand af en Læge.

Herved blev Sagen for Universitetets Vedkommende foreløbig staaende. Dens Gjenoptagelse og Afslutning vil findes i Aarb. f. 1871—73 S. 94—97.

— Da N. N., hvem Justitsministeriet havde tilladt at underkaste sig Tandlægetentamen, var blevet indkaldt til militær Tjeneste, tillodes det ham, efter Andragende, ved Ministeriets Skrivelse af 11. Apr. 1864, at han maatte benytte den ham givne Tilladelse, naar han havde opfyldt sine militære Pligter.

IV. Priskonkurrencer.

Allerede i Aaret 1860 opstod der Spørgsmaal om i Stedet for det ældre Stempel til Universitetets Prismedailler, hvis Minervafigur var i højeste Grad uskjøn, og som i ingen Henseende kunde siges at svare til, hvad Medaillørkunsten ogsaa her i Landet for Tiden kunde præstere, at søge at erhverve et nyt. Sagen blev imidlertid foreløbig stillet i Bero, indtil det havde vist sig, om der som Besvarelse af den da udsatte Neuhausenske Konkursopgave »en Prismedaille for et Universitet«, vilde fremkomme et Arbejde, som Universitetet kunde ønske at forskaffe sig. Ad denne Vej lykkedes det imidlertid ikke at erhverve noget nyt Stempel.

I 1862 gjenoptoges Sagen, da Spørgsmaalet om et nyt Stempel til Doktorringe kom under Forhandling. Kvæstor indberettede til Konsistorium, at den i 1846 anskaffede Beholdning af Guldplader til Doktorringe var opbrugt, og androg derfor, under Forudsætning af, at det gamle Stempel fremdeles skulde benyttes, paa Bemyndigelse til at lade 10 nye Plader udpræge. I Skrivelse af 3. Decbr. gjorde Konsistorium Indstilling herom til Ministeriet. Konsistorium mindede om, at der i Aarene 1845 og 1846 havde været ført Forhandlinger om Anskaffelsen af et nyt, mere hensigtssvarende Stempel til de ommeldte Plader; men paa Grund af forskellige Omstændigheder blev det den Gang anset for rigtigst at stille Sagen i Bero. Da det nu havde vist sig, at Efterspørgslen efter Plader til Doktorringe var saa ringe, at en Beholdning af 10 Plader havde været tilstrækkelig i et Tidsrum af 16 Aar, fandt Konsistorium ikke Anledning til for Tiden at andrage paa Anskaffelsen af et nyt Stempel og indstillede derfor blot, at Kvæstor bemyndigedes til at lade 10 Plader til disse Ringe udpræge efter det hidtil brugte Stempel. Ministeriet udtalte imidlertid i Skrivelse af 5. Jan. 1863, at det forekom det, som Forholdene nu havde stillet sig, at være værd at forsøge, om et nyt, mere passende og smagfuldere Stempel ikke lod sig tilvejebringe, der igjen kunde vække Lysten hos de paagjældende til at forsyne sig med dette Insigne, som det ikke syntes at være uden Betydning for Universitetet at vide hævdet og holdt i Anseelse. Skulde de nærmere Overvejelser herom føre til det Resultat, at man ansaa det utilraadeligt at anstille et saadant Forsøg, skønnede Ministeriet ikke rettere, end at det vilde være at foretrække at udvirke en Bestemmelse for Doktorringens Afskaffelse for Fremtiden. Det begjærede derfor en yderligere Erklæring om Sagen af Konsistorium.

Efter Konsistoriums Anmodning udarbejdede Medaillør Conradsen 2